

ಮೋಹಿನೀ
ಅಥವಾ
ನಿಂದಕರ ನಡವಳಿ

ಗದಿಗೆಯ್ಯಾ ಹುಚ್ಚಯ್ಯಾ ಹೊನ್ನಾಪುರಮಠ

ಪುನರ್ನುರ್ದಿಷ್ಟ ಯೋಜನೆ : ಪುಷ್ಪ - ೯

ರಿಚರ್ಡ್ ಬ್ರಿನ್ಸ್ಲಿ ಶಿರಡನ್ ಕೃತ

ಮೋಹಿನೀ

ಅಥವಾ

ನಿಂದಕರ ನಡವಳಿ

ನಾಟಕ

ಸದಿಗೈಯ್ಯ ಹುಚ್ಚಯ್ಯ ಹೊನ್ನಾಪುರಮಠ

ಕರ್ನಾಟಕ ವಿದ್ಯಾವರ್ಧಕ ಸಂಘ, ಧಾರವಾಡ

ಮೋಹಿನೀ ಅಥವಾ ನಿಂದಕರ ನಡವಳಿ :

ರಿಚರ್ಡ್ ಬ್ರಿನ್ಸ್ಲಿ ಶಿರಿದನ್ ಅವರ ಮೂಲ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ನಾಟಕದ ರೂಪಾಂತರ :

ಗದಿಗೈಯ್ಯ ಹುಚ್ಚಯ್ಯ ಹೊನ್ನಾಪುರಮಠ

ಕರ್ನಾಟಕ ವಿದ್ಯಾವರ್ಧಕ ಸಂಘ, ಧಾರವಾಡ

ಅರ್ಥಿಕ ನೆರವು : ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರ

MOHINEE Athavaa NINDAKARA NADAVALI :
Kannada Adoption of Richard Brinsley Sheridan's
English Play 'The School for Scandal' by
Gadigeyya Huchchayya Honnapurmth

Published in 1985 by
Siddhaling Pattanshetti
Secretary,
Karnatak Vidyavardhak Sangha, Dharwad - 1

© Karnatak Vidyavardhak Sangha, Dharwad

Pages : 150

Copies : 5000

Printed at
Lalita Mudranalaya, Market, Dharwad - 1

ಮೊದಲ ನಾತು

ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೮೯೦ ರಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿತಗೊಂಡ ಕರ್ನಾಟಕ ವಿದ್ಯಾವರ್ಧಕ ಸಂಘವು ಕರ್ನಾಟಕದ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಾಚೀನವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಜನನಾಡಿಯನ್ನು ಮಿಡಿದ ತುಂಬ ಮಹತ್ವದ ಸಂಸ್ಥೆಯಾಗಿದೆ. ಕರ್ನಾಟಕದ ಅನೇಕ ಬರೆಹಗಾರರು ಕವಿಗಳು ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಾರ್ಯಕರ್ತರು ಈ ಸಂಸ್ಥೆಯಿಂದ ಸ್ಫೂರ್ತಿ ಪಡೆದು, ಹೆಸರು ಪಡೆದು ನಾಡಿನ ತುಂಬ ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಯಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ.

ತನ್ನ ಹುಟ್ಟಿನಾರಭ್ಯದಿಂದ ಕರ್ನಾಟಕ ವಿದ್ಯಾವರ್ಧಕ ಸಂಘವು ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆ ಹಾಗೂ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಬೆಳವಣಿಗೆಗಾಗಿ ಅವಿರತವಾಗಿ ಶ್ರಮಿಸುತ್ತ ಬಂದಿದೆ. ಹಲವಾರು ಬಗೆಯ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಹಮ್ಮಿಕೊಳ್ಳುವುದರೊಂದಿಗೆ ಧಾರವಾಡವನ್ನು ಕೇಂದ್ರ ವನ್ನಾಗಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಸಮಸ್ತ ಕರ್ನಾಟಕದ ಲೇಖಕರನ್ನು, ವಿಚಾರವಂತರನ್ನು ಒಂದುಗೂಡಿಸಿ ಬೆಳಕಿಗೆ ತರುವ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಸಂಘವು ಮೊದಲಿನಿಂದ ನಿಯಮಿತವಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತ ಬಂದಿದೆ.

ಕನ್ನಡ ಬರೆಹಗಾರರ ಬಳಗವನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಅವರಿಂದ ವಿವಿಧ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆಸಿ ಅಥವಾ ಸ್ಪರ್ಧೆಗಳನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಿ ಗ್ರಂಥ ರಚನೆಗೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ನೀಡಿ ತನ್ಮೂಲಕ ಮೂಡಿಬಂದ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ತುಂಬ ಪರಿಶ್ರಮದಿಂದ ಪ್ರಕಟಿಸಿ ಅವುಗಳನ್ನು ನಾಡಿನ ತುಂಬ ಹರಡಿದ್ದ ಕನ್ನಡಾಭಿಮಾನಿಗಳಿಗೆ ತಲುಪಿಸುವ ಮಹತ್ವದ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆಯನ್ನು ಸಹ ಸಂಘವು ನಿರ್ವಹಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದೆ.

ಈ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಸಂಘವು ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಬಹುಕಾಲ ಉಳಿಯುವಂಥ ನೂರಾರು ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದು ಅವು ಸಂಘದ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಉಳಿಯುವಂಥ ಕೃತಿಗಳು. ಈಜಿಗೆ ಕೆಲವು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಸಂಘದ ಪ್ರಕಾಶನ ವಿಭಾಗವು ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದು ಬಂದ ಪ್ರಕಾಶನದ ಪ್ರಸಾರದೊಂದಿಗೆ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಹೊಂದಿಕೊಂಡು ಹೋಗಲಾಗದೆ ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರಕಟಣೆಯ ತನ್ನ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಸ್ಥಗಿತಗೊಳಿಸಿತ್ತು.

ಈಗ ಅನತಿ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ತನ್ನ ಆಯುಷ್ಯದ ನೂರನೆಯ ವರ್ಧಂತಿ ಉತ್ಸವ ವನ್ನು ಸಂಘವು ಆಚರಿಸಲಿರುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವಭಾವಿಯಾಗಿ ತನ್ನ ಪ್ರಾಚೀನ

ಗೌರವವನ್ನು ಮೆರೆದ ಕೆಲವಾರು ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಆಯ್ದುಕೊಂಡು ಅವುಗಳ ಮರು ಮುದ್ರಣದ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡಿತು. ಹಿಂದೆ ಸಂಘವು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ ಆನೇಕ ಪುಸ್ತಕಗಳು ಇಂದು ಕಾಲಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಹೋಗಿ ಅವುಗಳ ಪ್ರತಿಗಳು, ಕೆಲವು ಕೃತಿಗಳ ಹೆಸರುಗಳು ಸಹ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದಂತೆ ಅಗಿಬಿಟ್ಟಿವೆ. ಸಂಘದ ಇಡೀ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಒಟ್ಟುಗೂಡಿಸಿ ಮಹತ್ವದ ಸಂಶೋಧನ ಗ್ರಂಥವೊಂದನ್ನು ಜನಾಬ್‌ರಿಯುತ ವಿಧ್ವಾಂಸರೊಬ್ಬರಿಂದ ಬರೆಸಬೇಕೆಂಬ ವಿಚಾರ ಸಹ ಸಂಸ್ಥೆಗಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲ ಕರವಾಗಿ ಸಹಾಯಕವಾಗುವಂಥ ಕಾರ್ಯವೆಂದು ಸದ್ಯ ಉಪಲಬ್ಧವಿದ್ದ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಹದಿನೈದು ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಆಯ್ದು ಅವುಗಳ ಮರುಮುದ್ರಣದ ಯೋಜನೆಯೊಂದನ್ನು ಹಮ್ಮಿಕೊಂಡು ಅದರ ವಿವರವನ್ನು ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರದ ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಇಲಾಖೆಗೆ ೧೯೮೪ ರ ಪೂರ್ವಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ಸಲ್ಲಿಸಲಾಯಿತು. ಆಗ ಇಲಾಖೆಯ ನಿರ್ದೇಶಕ ರಾಗಿದ್ದ ಶ್ರೀ ನ. ನಾ. ಕಲಾವಿ ಅವರು ಕರ್ನಾಟಕ ವಿದ್ಯಾವರ್ಧಕ ಸಂಘದ ಬಗ್ಗೆ ತಾವು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದ ಅಭಿಮಾನವನ್ನು ಹೃತ್ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ನೆನಪು ಸಂಘವು ಹಮ್ಮಿಕೊಂಡ ಈ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಯಶಸ್ವಿಗೊಳಿಸುವಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ರೀತಿಯ ನೆರವು ನೀಡುವ ದಾಗಿ ಆಶ್ವಾಸನೆ ಕೊಟ್ಟರು. ಅದರಂತೆ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಒಪ್ಪಿ ಸರ್ಕಾರವು ಹದಿನೈದು ಪುಸ್ತಕಗಳ ಪ್ರಕಾಶನಕ್ಕಾಗಿ ಎರಡು ಲಕ್ಷ ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಅನುದಾನವಾಗಿ ಕೊಡುವಂತೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಿದ ಮಾನ್ಯ ಶ್ರೀ ಕಲಾವಿ ಅವರು ಸಂಘವು ಆ ಅನುದಾನವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಭೌತಿಕವಾಗಿ ಇಲ್ಲವಾದದ್ದು ಸಂಘಕ್ಕೆ ಬಹಳ ದೊಡ್ಡ ನೋವು. ಹದಿನೈದು ಕೃತಿಗಳ ಪ್ರಕಾಶನದ ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸಂಘವು ಅತ್ಯಂತ ಕೃತಜ್ಞತೆಯಿಂದ ಶ್ರೀ ಕಲಾವಿ ಅವರನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುತ್ತದೆ.

ಸಂಘವು ಮರುಮುದ್ರಣದ ಪ್ರಕಾಶನ ಯೋಜನೆಯ ಮೊದಲ ಹಂತವಾಗಿ ಆಯ್ದುಕೊಂಡ ಹದಿನೈದು ಕೃತಿಗಳು ಇವು :

- ೧) ಕನ್ನಡ ಮಾತು ತಲೆ ಎತ್ತುವ ಬಗೆ
- ೨) ಗೃಹವೈದ್ಯಕವು
- ೩) ಕರ್ನಾಟಕ ಯಯಾತಿ ನಾಟಕಂ
- ೪) ಶ್ರೀಯಃಸಾಧನ
- ೫) ಶೌರ್ಯಸಾಗರ
- ೬) ಜನ್ಮಸಾರ್ಥಕತೆ
- ೭) ನರಕಾಸುರ ವಿಜಯ ವ್ಯಾಯೋಗಂ
- ೮) ಕರ್ನಾಟಕ ಕಥಾಸರಿತ್ಸಾಗರ

- ೯) ಮೋಹಿನೀ ಅಥವಾ ನಂದಕರ ನಡವಳಿ
 ೧೦) ಕಾಲಿದಾಸ ಚರಿತ್ರೆ
 ೧೧) ಭಾರತೀಯ ವಿದುಷಿಯರು
 ೧೨) ಪಂಡಿತರಾಜ
 ೧೩) ಇಸೋಪನ ಚರಿತ್ರೆ
 ೧೪) ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯ ಸ್ವಾಮಿಗಳು
 ೧೫) ನರಗುಂದದ ಬಂಡಾಯ

ಕ್ರಮವಾಗಿ ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತಿರುವ ಈ ಕೃತಿಗಳು ಸಹ ವಿಷಯ ವೈವಿಧ್ಯ, ಆ ಕಾಲದ ಭಾಷಾ ಸೌಂದರ್ಯ, ವ್ಯಾಕರಣ ಹಾಗೂ ಭಾಷಾಶಾಸ್ತ್ರದ ದೃಷ್ಟಿಕೋನ ಹಾಗೂ ಬೆಳೆಯಬೇಕಾಗಿದ್ದ ಒಂದು ಭಾಷೆಯ ನಿರಂತರ ಪರಿಶ್ರಮದ ವಿಕಾಶಶೀಲ ಘಟ್ಟ ಮುಂತಾದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಪ್ರಮುಖ ಆಯಾಮಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವಂಥವು. ಈ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಈಗ ಕರ್ನಾಟಕ ವಿದ್ಯಾವರ್ಧಕ ಸಂಘಕ್ಕಾಗಿ ರಚಿಸಿಕೊಟ್ಟ ಆಯಾ ಲೇಖಕರು ತಮ್ಮ ಕೃತಿಗಳ ಸ್ವಾಮ್ಯವನ್ನು ಸಂಘಕ್ಕೆ ನೀಡಿದ್ದು ಈಗ ಈ ಕೃತಿಗಳ ಏಕಸ್ವಾಮ್ಯ ಹೊಂದಿದ ಸಂಘವು ಆ ಎಲ್ಲ ಲೇಖಕರನ್ನು ಕೃತಜ್ಞತೆಯಿಂದ ಸ್ಮರಿಸುತ್ತದೆ.

ಈ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಬದಲಾವಣೆ ಅಥವಾ ಹೊಸ ಸೇರ್ಪಡೆ ಇತ್ಯಾದಿ ಮಾಡದೆ ಅವು ಇದ್ದ ಮೂಲ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಮರುಮುದ್ರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಐತಿಹಾಸಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಈ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಅಭ್ಯಸಿಸುವವರಿಗೆ ಯಾವ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೂ ವ್ಯತ್ಯಯ ಬರದ ಹಾಗೆ ಇವುಗಳ ಮೂಲ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಈಗ ಬೇರೆ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಉಪಲಬ್ಧವಿರದ ಈ ವಿರಳ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಹೀಗೆ ಅವು ಇದ್ದ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿಯೇ ಉಪಲಬ್ಧಗೊಳಿಸಿ ಅವುಗಳ ಆಯುಷ್ಯ ಹಾಗೂ ಅಸ್ತಿತ್ವಗಳನ್ನು ಇನ್ನಷ್ಟು ಸುಭದ್ರಗೊಳಿಸುವ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಈ ಮರುಮುದ್ರಣಗಳು ಜನತೆಗೆ ಪ್ರಯೋಜನಕಾರಿಯಾದರೆ ಸಂಘದ ಧ್ಯಾನ ಸಾರ್ಥಕವಾದಂತೆ.

ಈ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಲು ಆರ್ಥಿಕ ನೆರವು ನೀಡಿದ ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರದ ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಇಲಾಖೆಗೆ ನಾವು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಕೃತಜ್ಞರಾಗಿದ್ದೇವೆ. ಈ ಹದಿನೈದು ಕೃತಿಗಳಲ್ಲದೆ ಕರ್ನಾಟಕ ವಿದ್ಯಾವರ್ಧಕ ಸಂಘದ ಇನ್ನಿತರ ಎಲ್ಲ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಮರುಮುದ್ರಣ ಮಾಡಿ ನಾಡಿನ ತುಂಬ ಅವು ವ್ಯಾಪಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುವ ಉದ್ದೇಶ ನಮಗಿರುವುದರಿಂದ ಇನ್ನು ಮುಂದೆಯೂ ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರ ಹಾಗೂ ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಇಲಾಖೆಯು ನಮ್ಮ ಈ ಬೃಹತ್ ಯೋಜನೆ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ

ಮುಂದುವರೆಯುವಂತೆ ನಮಗೆ ಆರ್ಥಿಕ ನೆರವನ್ನು ನೀಡಿ ಇಂಥ ಒಂದು ಐತಿಹಾಸಿಕ ಉಪಕ್ರಮದ ಮೂಲಕ ಪ್ರಕಾಶಿತಗೊಳ್ಳುವ ಕೃತಿಗಳ ಪುನರುಜ್ಜೀವನಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿ ನಮ್ಮ ಬೆನ್ನು ತಟ್ಟಲಿ ಎಂದು ಆಶಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಪ್ರಸ್ತುತ ಕೃತಿ 'ಮೋಹಿನೀ ಅಥವಾ ನಂದಕರ ನಡವಳಿ'ಯ ಮೂಲ ರಿಚರ್ಡ್ ಬ್ರಿನ್ಸ್ಲಿ ಶೆರಡನ್ ರಚಿಸಿದ 'ದಿ ಸ್ಕೂಲ್ ಫಾರ್ ಸ್ಪ್ಯಾಂಡಲ್' ಎಂಬ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ನಾಟಕ. ಇದು ಕರ್ನಾಟಕ ವಿದ್ಯಾವರ್ಧಕ ಸಂಘದ ವಾಗ್ಗೋಷಣ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆಯ ೫೩ ನೆಯ ಪುಸ್ತಕವಾಗಿ ಮೊದಲು ಮಾರ್ಚ್ ೧೯೧೧ ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಿತ್ತು. ಆಗ ಇದರ ಬೆಲೆ ಎಂಟು ಆಣೆ ಇತ್ತು. ಧಾರವಾಡದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ವಕೀಲರಾಗಿದ್ದ ಶ್ರೀ ಗ. ಹು. ಹೊನ್ನಾಪುರಮಠ ಅವರು ರಾಜಕಾರಣ, ಸಮಾಜ ಸೇವೆ, ಸಾಹಿತ್ಯ ರಚನೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಹ ಆಸಕ್ತಿಯುಳ್ಳವರಾಗಿದ್ದರು. ಆ ಕಾಲದ ಲ್ಲಿಯೇ ಸುಮಾರು ೩೪ ಕ್ಷಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ವಿವಿಧ ಬಗೆಯ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ ಶ್ರೀ ಹೊನ್ನಾಪುರಮಠರಿಗೆ ವಿನೋದ, ನೀತಿಬೋಧಗಳ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಆಕರ್ಷಕವಾಗಿ ಕಂಡಿದ್ದ ಈ ಕೃತಿಯನ್ನು, ಇದು ಇನ್ನೂ ಮರಾಠಿಯಲ್ಲಿ ಅನುವಾದ ಅಥವಾ ರೂಪಾಂತರಗೊಳ್ಳುವ ಮೊದಲೇ ತಾವು ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ತಂದ ಬಗ್ಗೆ ತುಂಬ ಅಭಿಮಾನ ವೆನಿಸಿತ್ತು. ಈ ಸುಖಾಂತ ಹಾಸ್ಯಭರಿತ ಸಾಮಾಜಿಕ ನಾಟಕವು ಅವರಿಗೆ ಬಹು ಪ್ರಿಯ ವಾಗಿದ್ದರಿಂದಲೇ ಮುಂದೆ ಹದಿನೇಳು ವರ್ಷಗಳ ನಂತರ ಮೊದಲ ಆವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಮತ್ತೆ ತಿದ್ದಿ ಅದರ ಹೆಸರನ್ನು ಬದಲಿಸಿ 'ನಿಂದಾಪ್ರಭಾವ ಅಥವಾ ಮುದುಕ ಗಂಡ ಚಿಕ್ಕ ಹೆಂಡತಿ' ಎಂದು ಇಟ್ಟಿದ್ದರು. ಕನ್ನಡದ ಸಮಾಜ, ಭಾಷೆ, ಕುಟುಂಬಗಳ ನಾತಾವರಣಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಕೆಯಾಗುವಂತೆ ಸಮಸ್ತ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ನಾಟಕವನ್ನು ಸುಮ್ಮನೆ ಅನುವಾದಿಸದೇ ರೂಪಾಂತರಿಸಿದ ಈ ಶಿಷ್ಯ ಹಾಗೂ ಧೈರ್ಯದ ಸ್ತುತ್ಯ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಬಹುವಾಗಿ ಮೆಚ್ಚಿ ಕರ್ನಾಟಕ ವಿದ್ಯಾವರ್ಧಕ ಸಂಘವು ಬಹುಮಾನ ನೀಡಿದುದನ್ನೂ ಅವರು ಕೃತಜ್ಞತೆಯಿಂದ ನೆನೆದಿದ್ದಾರೆ. ಐತಿಹಾಸಿಕ ಮಹತ್ವದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅವರ ಮೊದಲ ಮೂಲ ನಾಟಕದ ಸ್ವರೂಪವನ್ನೇ ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಇಲ್ಲಿ ಮರುಮುದ್ರಣಕ್ಕೆ ನಾವು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ್ದೇವೆ. ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯ ಆಗಿನ ಜಾಯಮಾನ, ನುಡಿಗಟ್ಟು, ವ್ಯಾಕರಣಗಳ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೂ ಅಭ್ಯಾಸಯೋಗ್ಯವಾಗಿದೆ ಈ ಕೃತಿ.

ಕರ್ನಾಟಕದ ಜನತೆ, ಸಾಹಿತ್ಯಾಸಕ್ತ ಸ್ನೇಹಿತರು ಗ್ರಂಥಾಲಯಗಳ ಅಧಿಕಾರಿ ಗಳು, ಪ್ರಾಚೀನ ಕೃತಿ ಸಂಗ್ರಾಹಕರು ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಕೃತಿಗಳ ಪ್ರತಿಗಳನ್ನು ಕೊಂಡು ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಸಹಾಯ ಮಾಡಿದಾಗ ಇನ್ನೂಳಿದ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಬೇಗನೆ ಬೆಳಕಿಗೆ ತರುವ ನಮ್ಮ ಯೋಜನೆ ಬಹು ಬೇಗನೆ ಕಾರ್ಯಗತಗೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ.

ಮೋಹಿನಿ ನಾಟಕವು

೭

ಈ ಕೃತಿಯ ಪ್ರಕಟಣೆಗೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಅಥವಾ ಅಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಸಹಾಯ ಸಲ್ಲಿಸಿದ
ಎಲ್ಲ ಆತ್ಮೀಯರಿಗೆ ಹಾಗೂ ಮುದ್ರಣಾಲಯದ ಸಿಬ್ಬಂದಿಗೆ ಸಂಘದ ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳು.

ಧಾರವಾಡ
೧-೮-೧೯೮೫

ಸಿದ್ಧಲಿಂಗ ಪಟ್ಟಣಶೆಟ್ಟಿ
ಪ್ರಧಾನ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ

ಸಾಹೇಲ ಪುಟ್ಟಪ್ಪ
ಆಧ್ಯಕ್ಷರು

ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ

ನಾನು ಈ ಸಾಮಾಜಿಕ ನಾಟಕವನ್ನು ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಅಂಗ ನಾಟಕಾಚಾರ್ಯರಾದ 'ಶೆರಡನ್' ಎಂಬವರು ರಚಿಸಿದ "ಸ್ಕೂಲ ಫಾರ ಸ್ಕಾಂಡಲ್" (School for Scandal) ಎಂಬ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ನಾಟಕದ ಅಧಾರದಿಂದ ಬರೆದಿದ್ದೇನೆ. ಈ ನಾಟಕದೊಳಗೆ ನಾವು ನಮ್ಮ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ದಿನಾಲು ಅನುಭವಿಸುವ ಸುಖ ದುಃಖಗಳ ಚಿತ್ರವು ತುಂಬಿರುತ್ತದೆಂದು ಹೇಳಿದರೆ ಅತಿಶಯೋಕ್ತಿಯಾಗದು. ದುಷ್ಟರು ಶಿಷ್ಯರನ್ನು ಹ್ಯಾಗೆ ನಿಂದಿಸುತ್ತಾರೆ; ಮುಖ್ಯನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಲಗ್ನ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಗೃಹಸ್ಥರು ಎಷ್ಟು ದುಃಖವನ್ನೂ ಅನುಭವಿಸಿದೆಯನ್ನೂ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾರೆ; ತರುಣರು ದುಷ್ಟ ಸಂಗತಿಯಿಂದ ದುರ್ವ್ಯಸನಗಳನ್ನು ಕಲಿತು, ತಮ್ಮಲ್ಲಿದ್ದು ಹಣವನ್ನು ಹಾಳು ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಸಾವುಕಾರರ ಹತ್ತರ ಸಾಲ ಮಾಡಿ ಕಷ್ಟಕ್ಕೆ ಹ್ಯಾಗೆ ಗುರಿಯಾಗುತ್ತಾರೆ, ಧರ್ಮಿಷ್ಠರಾದ ಆಪ್ತ ಬಾಂಧವರು ಅವರಿಗೆ ಹ್ಯಾಗೆ ಸನ್ಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ ತರುತ್ತಾರೆ; ಉದ್ಯೋಗಿಗಳಿಲ್ಲದ ಮತ್ತೂ ಮಾರ್ಯಾದೆಗೆಟ್ಟ ಜನರು ಪರನಿಂದಿಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ಹ್ಯಾಗೆ ಕಾಲಕ್ರಮಣ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ, ಅನುಭವವಿಲ್ಲದ ದೆಂಗಸರನ್ನು ದುಷ್ಟ ಜನರು ಹ್ಯಾಗೆ ಮೋಸಗೊಳಿಸುತ್ತಾರೆ; ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ಸೇವಕರು ತಮ್ಮ ಧನಿಯರ ಹಿತವನ್ನು ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಹ್ಯಾಗೆ ತಪ್ಪರರುತ್ತಾರೆ ಎಂಬ ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಸಂಗತಿಗಳು ಈ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ವಿವೇಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತವೆ.

ಈ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ವಿನೋದವೂ ನೀತಿಯೂ ಸರಿಬೆರಿಕೆಯಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಇದು ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಪ್ರಿಯಕರವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇಂಥ ಶೃಂಗಾರ, ಕರುಣಾ, ಹಾಸ್ಯ ರಸಭರಿತವಾದ ನಾಟಕವನ್ನು ಓದುವ ಲಾಭವು ನನ್ನ ಬಾಂಧವರಾದ ಕನ್ನಡಿಗರಿಗೆ ದೊರೆಯಲೆಂಬ ಅಭಿಲಾಷೆಯಿಂದ ನಾನು ನನ್ನ ಅಲ್ಪಬುದ್ಧಿಗೆ ಅನುಸರಿಸಿ, ಮೂಲ ನಾಟಕದ ಸಂವಿಧಾನಕ್ಕೆ ವ್ಯತ್ಯಾಸವು ಬರದಂತೆಯೂ, ಮೂಲ ನಾಟಕ ಕರ್ತನು ಉಂಟು ಮಾಡಿರುವ ರಸ ಮಾಧುರ್ಯಗಳು ಈ ನನ್ನ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಬರುವಂತೆಯೂ ಸಾಕಷ್ಟು ಪರಿಶ್ರಮ ಮಾಡಿರುವೆನೆಲ್ಲದೆ ನಮ್ಮ ಸಮಾಜದ ರೀತಿ ನಡವಳಿಗೆ ಅನುಸರಿಸಿ ಕೆಲ ಕೆಲವು ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆಗಳನ್ನು ಸಹ ಮಾಡಿ ಬರೆದಿರುತ್ತೇನೆ. ಈ ನನ್ನ ಅಲ್ಪ ಕೃತಿಯನ್ನು ನನ್ನ ಮಿತ್ರರು ಸಾಗ್ರವಾಗಿ ಓದಿದಲ್ಲಿ, ಅವರಿಗೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಮನೋರಂಜನೆಯು ಆಗದೆ ಇರಲಾರದೆಂದು ನನ್ನ ನಂಬಿಗೆಯುಂಟು.

ಈ ನಾಟಕದ ಪಾತ್ರಗಳ ಹೆಸರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಗುಣಧರ್ಮಗಳನ್ನು ತಾವೇ ಹೊಗಳುತ್ತವೆ. ಆಯಾಯ ಪಾತ್ರಗಳ ಗುಣಗಳು ಆಯಾಯ ಪಾತ್ರಗಳ ಹೆಸರಿನ ಮೇಲಿಂದಲೇ ತಿಳಿಯಬೇಕೆಂದು ಶೆರಡನ್ ನಾಟಕಕರ್ತರು ಯೋಚಿಸಿದ ಯುಕ್ತಿ

ಯನ್ನು ಲಕ್ಷ್ಯವಿಲ್ಲದೆ ತುಡು, ನಾನಾದರೂ ಪಾತ್ರಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕಂಥ ಹೆಸರುಗಳನ್ನೇ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ. ಶೆರಿಡನ್ ನಾಟಕ ಕರ್ತರು ಒಂದು ಮಹಾ ಕವಟ ಪಾತ್ರಕ್ಕೆ (Mrs. Candour) ಎಂಬ ಹೆಸರನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಕಾರಣ ನಾನು ಸಹ ಆ ಪಾತ್ರಕ್ಕೆ “ ನಿಷ್ಪ್ರಸಟ ” ಎಂಬ ಹೆಸರನ್ನು ಕೊಡಬೇಕಾಯಿತು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಆ ಕವಟ ಪಾತ್ರಕ್ಕೆ “ ಕಪಟೋಕ್ತಿ ” ಯೆಂಬ ಹೆಸರು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಒಪ್ಪುತ್ತಿತ್ತು.

ಈ ಸಾಮಾಜಿಕ ನಾಟಕವನ್ನು ಇನ್ನೂ ವರೆಗೆ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಬರೆದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ನಾಟಕವನ್ನು ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ಬಂಧುಗಳಿಗಿಂತ ಮುಂಚಿತವಾಗಿಯೇ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಬರೆಯುವ ಸುದೈವವು ನನಗೆ ಆಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಒದಗಿದ್ದರಿಂದ ನಾನು ತುಂಬಾ ಸಂತೋಷಪಟ್ಟು, ಈ ನನ್ನ ಅಲ್ಪ ಕೃತಿಯನ್ನು ಕನ್ನಡ ನಾಟಕರಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರೇಮಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಅರ್ಪಿಸಿರುತ್ತೇನೆ.

ಈ ನನ್ನ ಚಿಕ್ಕ ಪುಸ್ತಕಕ್ಕೆ ಧಾರವಾಡ ಕರ್ನಾಟಕ ವಿದ್ಯಾವರ್ಧಕ ಸಂಘದವರು ಬಹುಮಾನ ಕೊಟ್ಟು ಅದನ್ನು ವಾಗ್ಭೂಷಣದಲ್ಲಿ ಮುದ್ರಿಸಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ನಾನು ಸಂಘಕ್ಕೆ ತುಂಬಾ ಕೃತಜ್ಞನಿದ್ದೇನೆ. ಇದೇ ಮೇರೆಗೆ ಕನ್ನಡ ಗ್ರಂಥಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿ ಚ್ಚು ಉತ್ತೇಜನ ಕೊಡುವ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಜಗದೀಶನು ಸಂಘಕ್ಕೆ ಕೊಡಲೆಂದು ಆತನನ್ನು ಅನನ್ಯಭಾವ ದಿಂದ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಈ ನನ್ನ ಚಿಕ್ಕ ಪುಸ್ತಕಕ್ಕೆ ದೇಶಬಾಂಧವರು ಉದಾರ ಆಶ್ರಯವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು, ಮುಂದೆ ಈ ತರದ ಗ್ರಂಥ ಲೇಖನಕ್ಕೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸುವರೆಂದು ತುಂಬಾ ಆಶಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಧಾರವಾಡ

ತಾ|| ೧-೨-೧೧

ಗದಿಗೆಯ್ಯಾ ಹುಚ್ಚಯ್ಯಾ ಹೊನ್ನಾಪುರಮಠ

ಪಾತ್ರಗಳು ಹೆಸರುಗಳು

ಕುಜೇಷ್ಟಿತಾ- ಒಬ್ಬ ತರುಣ ಸಕೇಶವಿಧನೆ.	(Lady Sneerwell)
ಕುಟಿಲಾ ನಿಷ್ಕಪಟಿ	} ಗೆಳತಿಯರು (Snake, Mrs. Candour)
ವಂಚಕರಾವ- ಕುಜೇಷ್ಟಿತೆಯ ಆಣ್ಣ	(Crabtree)
ಕ್ಷುದ್ರಕರಾವ- ಆಣ್ಣನ ಮಿತ್ರ	(Snakebite)
ಶ್ರೀಪತರಾವ ಜಹಾಗೀರದಾರ	ಮುದುಕ ಗಂಡ (Sir Peter Teazle)
ಲಾವಣ್ಯವತಿ- ಮುದುಕನ ಚಿಕ್ಕ ಹೆಂಡತಿ	(Lady Teazle)
ಮೋಹಿನೀ- ಶ್ರೀಪತರಾಯನ ಪಾಲಕ ಪುತ್ರಿ	(Maria)
ಮನೋಹರರಾವ ವಿಲಾಸರಾವ	} ಶ್ರೀಪತರಾಯನ ಸಂಬಂಧಿಕರು } (Joseph Surface) (Charles Surface)
ಸುಶೀಲರಾವ- } ಮನೋಹರರಾವ ಮತ್ತು ವಿಲಾಸರಾವ ಇವರ ಕಕ್ಕ	} (Sir Oliver Surface)
ಮೋತೀಚಂದ- ದಲಾಲ	(Moses Jew)
ಪ್ರೇಮಚಂದ } ಸುಶೀಲರಾಯನ ವೇಷ ಧರಿ ಸಿದ ಕೃತ್ರಿಮ ಮಾರವಾಡಿ }	(Premium Jew)
ನಿರ್ಧನರಾವ } ಮನೋಹರರಾವ ಮತ್ತು ವಿಲಾಸರಾವ ಇವರ ದೂರಿನ ಆಪ್ತ }	(Old Stanley)
ರಾಮ- ವೃದ್ಧ ಸೇವಕ	(Rowley)
ಶಾಮೂ ಗೋಪೂ	} ವಿಲಾಸರಾಯನ ಇಬ್ಬರು ಚಟುವಟಿಕೆಯ ಸೇವಕರು.

ಮೋಹಿನೀ ಅಥವಾ ನಿಂದಕರ ನಡವಳಿ

ಅಥವಾ

ನಿಂದಾಪ್ರಭಾವ ಅಥವಾ ಮುದುಕ ಗಂಡ ಚಿಕ್ಕ ಹೆಂಡತಿ

ಅಂಕ - ೧

ಪ್ರವೇಶ - ೧

ಕುಚೇಷ್ಟಿತೆಯ ಮನೆ

ಸಕೇಶ ವಿಧವೆಯಾದ ಕುಚೇಷ್ಟಿತೆಯೂ, ಅವಳ ಗೆಳತಿಯಾದ ಕುಟಲೆಯೂ ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ.

- ಕುಚೇಷ್ಟಿತಾ** : ಅಹಹಾ! ನನ್ನ ಇಷ್ಟಮೂರ್ತಿಯಾದ ನಿಂದಾದೇವಿಯನ್ನು ನೆನಸಿದರೆ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಎಷ್ಟು ಅನಂದವಾಗುತ್ತದೆ! ಈಕೆಯನ್ನು ಸಂಡಿತರೂ ಪಾಮರರೂ ಸಹ ವಂದಿಸುತ್ತಾರೆ! ಈಕೆಯ ಶಕ್ತಿಯನ್ನೂ ಯುಕ್ತಿಯನ್ನೂ ನೋಡಿ ಅಬಾಲವೃದ್ಧರು ನೋಡಿಸುತ್ತಾರೆ! ಈಕೆಯು ವಾಕ್‌ಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಅವತರಿಸಿದ ಚಂಡಿಕೆಯು! ಈಕೆಗೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಜಯಜಯಕಾರವಿರಲಿ!
- ಕುಟಲಾ** : ಗೆಳತೀ! ಈಕೆಯು ತನ್ನನ್ನು ಭಕ್ತಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಆರಾಧಿಸುವವರಿಗೆ ಅವರ ಇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸಿ ಕೊಡುವಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷವೇ ಆಗಿರುತ್ತಾಳೆ.
- ಕುಚೇಷ್ಟಿತಾ** : ಪ್ರಿಯ ಕುಟಲೀ! ಪತಿವ್ರತೆಯೆಂದು ಗರ್ವ ಮೆರಿಸುವ ಕುಸುಮಾ ವತಿಯು ಕಲ್ಪಿಯಂತೆ ವಸಂತಮಾಧವನ ಏಕಾಂತ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಬರುವ ವರ್ತಮಾನವನ್ನು ನಾನು ನಿನಗೆ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಹೇಳದಿನ್ನಷ್ಟೇ!
- ಕುಟಲಾ** : ಓಹೋ! ನೀನು ಹೇಳಿದ ದಿವಸವೇ ನಾನು ಅದನ್ನು ಗುಣವಂತಿಯ ಮುಂದೆ ತಿಳಿಸಿದೆ. ಅವಳು ಈಗ ಏನಿಲ್ಲೆಂದರೂ ಅರ್ಥ ಊರಿಗೆ ಸಾರಿ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾಳೆ.
- ಕುಚೇಷ್ಟಿತಾ** : ಹೌದು. ಆಕೆಯು ಅಂಥ ಚತುರಳೂ ಏಕನಿಷ್ಠಳೂ ಇರುತ್ತಾಳೆ.
- ಕುಟಲಾ** : ಗೆಳತೀ, ಆಕೆಯನ್ನು ಎಷ್ಟು ಬಣ್ಣಿಸಿದರೂ ಕಡಿಮೆ. ಆಕೆ ಗುರಿ ಇಟ್ಟ ಗುಂಡು ಹುಸಿ ಹೋಗಲಿರಿಯದು. ನಾನು ನೋಡನೋಡುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಆರು ಮಂದಿ ಗಂಡ ಹೆಂಡದಿರ ಪ್ರಸಂಚವನ್ನು ಮಣ್ಣು ಪಾಲು ಮಾಡಿದಳು! ಮೂರು ಮಂದಿ ಮಕ್ಕಳ ಬಾಧ್ಯತೆಯನ್ನು ಅವರ ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳ ಬದುಕಿನ ಮೇಲಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿದಳು!

ಎಷ್ಟೋ ಹುಡುಗಿಯರನ್ನು ಗಂಡಂದಿರಿಂದ ಅಗಲಿಸಿ ಓಡಿಸಿದಳು !
ಕೆಲವು ಬಾಲ ವಿಧವೆಯರನ್ನು ಜಾರ ಕರ್ಮಕ್ಕೆ ಹಣ್ಣು ಆದರಿಂದ
ಗರ್ಭಿಣಿಯಾದವರನ್ನು ಗುಪ್ತ ಪ್ರಸೂತಿ ಮಾಡಿಸಿದಳು ! ಕೆಲವು
ಹೆಂಗಸರನ್ನು ನ್ಯಾಯಸ್ಥಾನಗಳಿಗೆ ಕಳಿಸಿ ಅವರ ಗಂಡಂದಿರ ಕಡಿ
ಯಿಂದ ಜೀವನಾಂಶವನ್ನು ದೊರಕಿಸಿ ಕೊಟ್ಟಳು ! ಇಬ್ಬರಿಗಂತೂ
ಘಟಿಸೋಟವನ್ನೇ ಮಾಡಿಸಿದಳು !

ಕುಚೇಷ್ಟಿತಾ : (ಅವಳ ಸ್ತುತಿ ಸಹಿಸದೆ) ಅವಳು ಅಂಥಾ ಸಮರ್ಥಳೆಂಬ ಮಾತಿಗೆ
ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಆಕೆಯಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ತನವು ಬಹಳ ಕಡಿವೆ.

ಕುಟಲಾ : ಹೌದು ? ನೀನಾಡುವ ಮಾತು ನಿಜವು. ಅವಳು ಹಂಚಿಕೆಗಳನ್ನು
ಶೋಧಿಸುವಲ್ಲಿ ಶೂರಳು ! ಮಾತಾಡುವಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ನಾಗ್ಧೀವಿಯು !
ಆದರೆ ಮಾತಿಗೆ ಮಿತಿಯಿಂದ ಬಣ್ಣ ಕೊಡುವ ವಿದ್ಯೆಯೂ, ಸವಿ
ನುಡಿಗಳಿಂದ ನಿಂದೆ ಮಾಡುವ ಕುಶಲತನವೂ ನಿನ್ನಂತೆ ಆಕೆಗೆ
ಎಂದಿಗೂ ಬಾರವು.

ಕುಚೇಷ್ಟಿತಾ : (ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅನಂದಪಟ್ಟು) ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ಅನಂದಪಡಿಸಲಿಕ್ಕೆ
ನನ್ನ ಮುಖಸ್ತುತಿ ಮಾಡುವಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ.

ಕುಟಲಾ : ಛೇ. ಛೇ. ಅದನ್ನು ನನ್ನಲ್ಲಿ ಕೇಳಬೇಡ. ನಾನೊಬ್ಬಳೇ ಅಲ್ಲ,
ಯಾವತ್ತರೂ ನಿನ್ನ ಗುಣವನ್ನು ಹೊಗಳುತ್ತಾರೆ. ಎಷ್ಟೋ
ಜನರಿಗೆ ನಿಜವಿದ್ದದ್ದು ಸಹ ನಿಜವೆಂದು ತಿಳಿಸಿಕೊಡುವದಕ್ಕೆ
ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿರುವದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ನೀನು ನಿನ್ನ ಸಕ್ಕರಿಯಂಥ ಮಾತು
ಗಳಿಂದಲೂ ಮೋಹ ಹುಟ್ಟಿಸುವಂಥ ಅಭಿನಯಗಳಿಂದಲೂ ಸುಳ್ಳು
ಮಾತನ್ನು ಸಹ ನಿಜವೆಂದು ನಂಬುವಂತೆ ಭ್ರಾಂತಿಯನ್ನುಂಟು
ಮಾಡುತ್ತೀ.

ಕುಚೇಷ್ಟಿತಾ : (ನಕ್ಕು) ಗೆಳತೀ, ನಿನಗೆ ಉದ್ವಂದಾಯುಷ್ಯವಾಗಲಿ ! ನನ್ನಲ್ಲಿ
ಅಂಥಾ ಶಕ್ತಿ ಇರುತ್ತದೆಂಬ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. ಇದನ್ನು
ನಾನು ಒಡಂಬಡದಿದ್ದರೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಮುರುಕು ಮಾಡಿದಂತೆ
ಆದೀತು. ನಾನು ತೀರ ಚಿಕ್ಕವಳಿದ್ದಾಗ್ಗೆ ಜನರು ನನ್ನನ್ನು
ಹಂಗು ಕಾಡಿದಂತೆ ಕಾಡಿ ನಾನಾ ಪರಿಯಿಂದ ದೂಷಿಸಿ, ನನ್ನ
ಮಾನಭಂಗ ಸಹಾ ಮಾಡಿದರು. ಆದ್ದರಿಂದ ನಾನು ಈಗ ಎಲ್ಲರನ್ನು
ನನ್ನಂತೆ ಮಾಡುವ ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿದ್ದೇನೆ. ಅದರ ಹೊರತು ನನಗೆ
ಎಂದಿಗೂ ಸಮಾಧಾನವಾಗದು.

- ಕುಟಿಲಾ : ಇದು ಸಹಜವೇ ಸೈ. (ಸ್ವಲ್ಪ ನಕ್ಕಂತೆ ಮಾಡಿ) ಅದಿರಲಿ ಬಿಡು. ನೀನು ಮೊನ್ನೆ ನನ್ನ ಮುಂದೆ ಮಾತಾಡಿದ್ದರ ಇಂಗಿತವೇನೂ ನನಗೆ ತಿಳಿಯಲೊಲ್ಲದು.
- ಕುಚೇಷ್ಟಿತಾ : ಆ ಜಹಾಗೀರದಾರರ ಮನೆಯ ವಿಷಯವಾಗಿ ನೀನು ವಿಚಾರಿಸುತ್ತಿ ಯಷ್ಟೇ ?
- ಕುಟಿಲಾ : ಹೌದು. ಆ ಶ್ರೀಪತರಾಯರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅವರ ಸಂಬಂಧಿಕರಾದ ಇಬ್ಬರು ತರುಣಿರುತ್ತಾರೆ. ಅವರೊಳಗೆ ಹಿರಿಯನಾದ ಮನೋಹರರಾಯನು ಉತ್ತಮ ಸ್ವಭಾವದವನೆಂತಲೂ ಚಿಕ್ಕವ ನಾದ ವಿಲಾಸರಾಯನು ಗರ್ವಿಷ್ಣು ಮತ್ತು ದುರ್ವ್ಯಸನಿಯೆಂತಲೂ ಜನರು ಮಾತಾಡುತ್ತಾರೆ. ಆ ವಿಲಾಸರಾಯನಿಗೆ ಶ್ರೀಪತರಾಯನು ತನ್ನ ಪಾಲಕ ಪುತ್ರಿಯಾದ ಮೋಹಿನಿಯನ್ನು ಲಗ್ನ ಮಾಡಿಕೊಡ ಬೇಕೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿರುತ್ತಾನೆ. ಮತ್ತು ಅವನ ಪ್ರೀತಿಯಾದರೂ ಮೋಹಿನಿಯ ಮೇಲೆ ಉಂಟು. ಇದಲ್ಲದೆ ಮನೋಹರರಾಯನು ನಿನ್ನನ್ನು ಪುನರ್ವಿವಾಹ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ನಿನ್ನ ಅಣ್ಣನ ಮಧ್ಯಸ್ಥಿಯನ್ನು ನಡಿಸಿದ್ದಾನೆ. ನೀನಾದರೂ ನಿನ್ನ ಅಣ್ಣನ ಮಾತಿಗೆ ಅರ್ಧ ಮರ್ಧ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿರುತ್ತೀ. ಹೀಗಿದ್ದು ನೀನು ಯಾವಾಗಲೂ ಆ ವಿಲಾಸರಾಯನ ವರ್ತಮಾನವನ್ನು ವಿಚಾರಿ ಸುವ ಕಾರಣವು ನನಗಂತೂ ತಿಳಿಯಲೊಲ್ಲದು.
- ಕುಚೇಷ್ಟಿತಾ : ವಿಲಾಸರಾಯನ ಮನಸಿನಲ್ಲಿ ಮೋಹಿನಿಯನ್ನು ಲಗ್ನ ಮಾಡಿ ಕೊಳ್ಳುವುದು ಇರಬಹುದು. ಆದರೆ ನಾವು ಹ್ಯಾಗಾದರೂ ಮಾಡಿ ಅವರ ಲಗ್ನಕ್ಕೆ ತೊಂದರೆಯನ್ನು ತರಬೇಕು. ಅಂದರೆ ನನ್ನ ಕಾರ್ಯವು ಸುಲಭವಾಗಿ ನೆರವೇರುವದು.
- ಕುಟಿಲಾ : ನಿನಗೆ ಸ್ವಂತ ಲಾಭವು ಏನೂ ಇರದೆ ನೀನು ಮೋಹಿನಿಯ ಲಗ್ನಕ್ಕೆ ತೊಂದರೆಯನ್ನು ತರುವ ಕಾರಣವೇನು ?
- ಕುಚೇಷ್ಟಿತಾ : ನೀನು ಎಂಥಾ ಜಡಬುದ್ಧಿಯವಳೇ ? ನಾನು ಇಷ್ಟೊತ್ತು ನಾಚಿ ಕೊಂಡು ಮುಚ್ಚಿಟ್ಟಿದ್ದನ್ನು ನನ್ನ ಬಾಯಿಂದಲೇ ಹೊರಡಿಸ ಬೇಕೆಂದು ನೀನು ಇಚ್ಛಿಸುತ್ತೀಯಾ ?
- ಕುಟಿಲಾ : ಛ. ಈಗ ತಿಳಿಯಿತು. ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸು ವಿಲಾಸರಾಯನ ಮೇಲೆಯೇ ಉಂಟೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ವಿಲಾಸರಾಯನ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಮೋಹಿನಿಯ ತಂದೆಯಾದ ಶ್ರೀಪತರಾಯರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕೆಡಿಸುವುದು ಅಸಾಧ್ಯವೇ ಸರಿ.

- ಕುಚೇಷ್ಟಿತಾ : ನನ್ನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬಿಟ್ಟು ನೂರು ಹಂಚಿಕೆಗಳು ಇರುತ್ತವೆ. ನಾನು ಮೊದಲೇ ಮನೋಹರರಾಯನಿಗೆ ಕೆಲವು ಮಾತುಗಳ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಮಾಡಿರುತ್ತೇನೆ. ಅದರಂತೆ ಅವನು ಮಾಡಿ ಮಾಡುವನು. ನೀನೊಬ್ಬಳು ನನಗೆ ಮನಮುಟ್ಟಿ ಸಹಾಯ ಮಾಡಿದರೆ ನನ್ನ ಕಾರ್ಯವು ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ಸಫಲವಾಗುವದು.
- ಕುಟಿಲಾ : ಅಲ್ಲೇ ? ಮನೋಹರರಾಯನೇ ಆಗಲಿ, ವಿಲಾಸರಾಯನೇ ಆಗಲಿ, ಇಬ್ಬರೂ ಚಿಕ್ಕವರುತ್ತಾರೆ. ಇದಲ್ಲದೆ ಅವರು ಸುಂದರರೂ, ಸ್ಥಿತಿಯಂತರೂ, ವಿದ್ಯಾವಂತರೂ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಅವರಿಗೆ ಬೇಕಾದವರು ತಮ್ಮ ಚಿಕ್ಕ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಲಗ್ನ ಮಾಡಿಕೊಡಲಿಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧರಿರುವರು. ಹೀಗಿದ್ದು ಅವರು ನಿನ್ನನ್ನು ಪುನರ್ವಿವಾಹ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವದೋ ಇಲ್ಲೋ ಎಂಬ ಬಗ್ಗೆ ನನಗೆ ದೊಡ್ಡ ಸಂಶಯ ಬರುತ್ತದೆ.
- ಕುಚೇಷ್ಟಿತಾ : ಮರುಳೇ, ನಿನ್ನ ಹಳೇ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಿಡು. ಈಗಿನ ಸುಧಾರಣೆಯ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮ ವಿವಾಹ ಮತ್ತು ಪುನರ್ವಿವಾಹವೆಂಬ ಭೇದವನ್ನು ಯಾರೂ ಬಹುಶಃ ಮಾಡುವದಿಲ್ಲ. ಸತಿಯು ಸುಂದರಳೂ ಸುಶಿಕ್ಷಿತಳೂ ಇದ್ದರೆ ತೀರಿತು. ಮೇಲಾಗಿ ಆಕೆಯ ಕಡೆಯಿಂದ ಆಸ್ತಿ ಸಿಗುವಂತೆ ಇದ್ದರೆ ಯಾರು ಪುನರ್ವಿವಾಹದ ವಿಧಿ ನಿಷೇಧವನ್ನು ಎಣಿಸುತ್ತಾರೆ ?
- ಕುಟಿಲಾ : ಹೌದಾದು. ಸಮಾಜ ಸುಧಾರಕರು ಪುನರ್ವಿವಾಹಕ್ಕೆ ಉತ್ತೇಜನವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಲಿದ್ದಾರೆ. ಅಂದ ಮೇಲೆ ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಪಡೆದು ಸುಶಿಕ್ಷಿತರೆಂದು ಗರ್ವ ಮೆರಿಸುವ ತರುಣರು ನಿನ್ನಂಥ ಸುಂದರ, ಸುಶಿಕ್ಷಿತ, ಶ್ರೀಮಂತ ಮತ್ತು ತರುಣ ಗತಭರ್ತ್ಯಕೆಯನ್ನು ಲಗ್ನ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳದೆ ಏನು ಮಾಡ್ಯಾರು ?
- ಕುಚೇಷ್ಟಿತಾ : (ಅನಂದದಿಂದ) ಕುಟಿಲಾ, ಈಗ ಮಾತ್ರ ನಿನಗೆ ಬುದ್ಧಿ ಬಂದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ.
- ಕುಟಿಲಾ : ಹೌದಾದು. ಮರೆತಿದ್ದೆ. ಆದರೆ ನಾನು ಮಾಡುವ ಕೆಲಸವೇನೆಂಬುದನ್ನು ಬೇಗ ನಿರೂಪಿಸಬೇಕು. ಅದನ್ನು ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ನಾನು ಸಿರ ಬೊಗ್ಗು ಸಿದ್ಧಳಿರುತ್ತೇನೆ.
- ಕುಚೇಷ್ಟಿತಾ : ಹಾಗಾದರೆ ನಿನ್ನ ಕಿವಿಯನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಮುಂದೆ ಮಾಡು. ಅದು ಬಹಳ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ಕೆಲಸವಿರುವದರಿಂದ ನಿನ್ನ ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಅದನ್ನು ಎರಡನೆಯವರು ಯಾರೂ ಕೇಳಬಾರದು.

ಕೇಳಿದರೆ ನನ್ನ ಕೆಲಸವು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಕೆಟ್ಟು ಹೋಗುವದು ನಿಜವು. (ಎಂದು ಅವಳ ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ.)

ಕುಟಿಲಾ : ಇಷ್ಟೇ ಹೌದಲ್ಲೋ? ಅದಕ್ಕಾಳೈಕೆ ನೀನು ಚಿಂತೆ ಮಾಡುತ್ತೀ? ಇದನ್ನು ನಾನು ಮಾಡಿಕೊಡದಿದ್ದರೆ ನನಗೆ ಕುಟಿಲಾ ಎಂದು ಕರೆಯಬೇಡ.

ಕುಚೇಷ್ಟಿತಾ : ಹೌದು. ನೀನು ಅಂಥ ಚತುರಳೇ ಇರುತ್ತೀ.

ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಮನೋಹರರಾಯನು ಬರುತ್ತಾನೆ.

ಮನೋಹರರಾವ : ಕುಚೇಷ್ಟಿತಾ, ಈಗ ಎರಡು ದಿವಸಗಳಾರಂಭವು ನಿನ್ನ ಅಣ್ಣ ವಂಚಕರಾಯನ ಭೆಟ್ಟಿಯೇ ಇಲ್ಲ. ಅವನು ಕಾಲೇಜಿಗೂ ಬರುವುದಿಲ್ಲ, ಕ್ಲಬ್ಬಿನಲ್ಲಿಯೂ ಭೆಟ್ಟಿಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅವನು ಫ್ಲೆಮದಿಂದ ಇರುತ್ತಾನಷ್ಟೇ ?

ಕುಚೇಷ್ಟಿತಾ : ಬರಿ, ಬರಿ, ಕೂತುಕೊಳ್ಳಿರಿ. ಈಗೀಗ ಅವನು ಕ್ಷುದ್ರಕರಾಯನೊಡನೆ ಹೊರಗೆ ಎಲ್ಲಿಯೋ ಅಡ್ಡಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಹೋಗಿರುತ್ತಾನೆ. ನಿಮ್ಮ ಕಡೆಗೆ ಎಲ್ಲಾ ಫ್ಲೆಮವಿರುವದಷ್ಟೇ? ನಿಮ್ಮ ಸಹೋದರ ವಿಲಾಸರಾಯನ ಸ್ಥಿತಿಯು ಈಗ ಹ್ಯಾಗಿರುತ್ತದೆ ?

ಮನೋಹರರಾವ : ಅವನು ದುಷ್ಟ ಸಂಗತಿಯಿಂದ ಕೆಟ್ಟುಹೋದನೆಂಬುವದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯ ಉಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುವ ಕಡೆಗೆ ಅವನ ಲಕ್ಷ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ. ಎರಡೆರಡು ತಿಂಗಳವಾದರೂ ಕಾಲೇಜಿಗೂ ಅವನಿಗೂ ದರ್ಶನವಿಲ್ಲ. ಊರತುಂಬೆಲ್ಲ ಸಾಲ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾನೆ. ದಿನಾಣಿ ಕೋರ್ಟಿನ ಬೇಲಿಫರು ಜಪ್ತಿಯ ವಾರಂಟನ್ನೂ ತುರಂಗ ವಾರಂಟನ್ನೂ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಕೊಂಡು ಎಡತಾಕುತ್ತಾರೆ.

ಕುಚೇಷ್ಟಿತಾ : ಪಾಪ ? ಅವನು ಎಂಥ ದುರ್ವಿವಿಯು ?

ಕುಟಿಲಾ : ಸಖೀ, ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡು, ಮುಂದಿನ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳಾಗುತ್ತೇನೆ. (ಹೊರಟುಹೋಗುತ್ತಾಳೆ. ಮೋಹಿನಿಯು ಪ್ರಸೇಶಿಸುತ್ತಾಳೆ.)

ಕುಚೇಷ್ಟಿತಾ : ಮೋಹಿನೀ, ಇದೇನು ? ಈ ಹೊತ್ತು ದಾರಿ ತಪ್ಪಿ ಬಂದಿ ?

ಮೋಹಿನೀ : ನಾನು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ತಂದೆಯ ಹತ್ತರ ಪಾಠ ಹೇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಕುಳಿತಿದ್ದೆ. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಕ್ಷುದ್ರಕರಾಯನೂ ನಿನ್ನ ಅಣ್ಣನಾದ ವಂಚಕರಾಯನೂ ನನ್ನ ತಂದೆಯ ಭೆಟ್ಟಿಗಾಗಿ ಬಂದು ಕುಳಿತರು. ಆದ್ದರಿಂದ ನಾನು ಇತ್ತ ಕಡೆಗೆ ಹೊರಟುಬಂದೆನು. ಕ್ಷುದ್ರಕರಾಯನ ಮಾತು ಕೇಳಿದರೆ ನನಗೆ ತಲೆಶೂಲಿ ಎಳುತ್ತದೆ.

- ಕುಚೇಷ್ಟಿತಾ : ಅವನು ಅಂಥಾದ್ದೇನು ಮಾತಾಡುತ್ತಾನೆ ?
- ಮೋಹಿನೀ : ಅವನ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಯಾವಾಗ್ಗೆ ನೋಡಿದರೂ ಮಿತ್ರರ ಹಾಗೂ ಪರಿಚಯಸ್ಥರ ದೂಷಣೆಗಳೇ ತುಂಬಿರುತ್ತವೆ.
- ಮನೋಹರರಾವ : (ಸುಂದಕ್ಕೆ ಬಂದು) ಅವನಿಗೆ ಸ್ನೇಹ ಇರುವವರದೂ ಇಲ್ಲದವರದೂ ಭೇದವಿಲ್ಲ. ಸ್ನೇಹಿತರಿಗೆ ದೂಷಣೆಯನ್ನು ಅಡುವಷ್ಟೇ ಸ್ನೇಹವಿಲ್ಲದವರಿಗೆ ಸಹ ಅಡುತ್ತಾನೆ.
- ಕುಚೇಷ್ಟಿತಾ : ಕ್ಷುದ್ರಕರಾಯನು ಬಹಳ ಹಾಸ್ಯಗಾರನು ಮತ್ತು ಪ್ರಾಸಾದಿಕ ಕವಿಯು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವನ ದೋಷಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಗುಣಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಸ್ತೀಕರಿಸಬೇಕು.
- ಮೋಹಿನೀ : ಮತ್ತರವನ್ನು ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ತುಂಬಿಕೊಂಡು ಎರಡನೆಯವರನ್ನು ಕುಚೇಷ್ಟಿ ಮಾಡಿ ನಗಿಸಿದರೆ ಅದು ಶ್ಲಾಘನೀಯವಾದದ್ದೆಂದು ನಾನಂತೂ ತಿಳಿಯಲಾರೆ.
- ಮನೋಹರರಾವ : ಎರಡನೆಯವರ ಎದೆಯಲ್ಲಿ ಮುಳ್ಳು ಚುಚ್ಚುವಂಥ ಕುಚೇಷ್ಟಿಯ ಮಾತು ಅಡುವದು ಮತ್ತು ಅಂಥ ಮಾತು ಕೇಳಿ ನಗುವದು ಇವೆರಡೂ ಕೆಡಕು.
- ಕುಚೇಷ್ಟಿತಾ : ಕುಚೇಷ್ಟಿ ಮಾಡದಿದ್ದರೆ ವಿನೋದಗಾರರೆಂಬ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ ಬರುವದು ಹ್ಯಾಗೆ? ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ವಕ್ರತನವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಹಾಸ್ಯವು ಹುಟ್ಟುವದು ಹ್ಯಾಗೆ ?
- ಮನೋಹರರಾವ : ಹೌದು. ಉಪ್ಪು ಇಲ್ಲದ ಊಟದಂತೆ ಕುಚೇಷ್ಟಿಯಿಲ್ಲದ ಮಾತು ರುಚಿಹೀನವಾಗುವದು. ಹಾಸ್ಯವಿಲ್ಲದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಲಿಕ್ಕೆ ಎಂಥವರಿಗಾದರೂ ಬೇಸರ ಬರುವದು.
- ಮೋಹಿನೀ : (ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ) ಇವನು ಎಲ್ಲರನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ಅವರವರಂತೆ ಮಾತಾಡುತ್ತಾನೆ. (ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ) ಮಾತಿನೊಳಗೆ ವಿನೋದವಿರಬೇಕೆಂಬದು ಸರಿಯೇ. ಆದರೆ ಅದರಿಂದ ಅನ್ಯರ ನಿಂದೆಯೂ ಹಾನಿಯೂ ಆಗಕೂಡದು.
- ದಾಸಿಯು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾಳೆ.
- ದಾಸಿ : ದೇವೀ, ನಿಷ್ಕಪಟಿಯು ಒಳಗೆ ಬರಲಿಕ್ಕೆ ಅನೇಕ್ಷಿಸುತ್ತಾಳೆ.
- ಕುಚೇಷ್ಟಿತಾ : ಹೋಗು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಾ: (ದಾಸಿಯು ಹೋಗುತ್ತಾಳೆ.)
ಮೋಹಿನೀ, ನೋಡು. ನಿನಗೆ ಪ್ರಿಯಕರಳಾದ ಗೆಳತಿಯು ಬರು

ತ್ತಾಳೆ. ಇವಳು ಬಾಯಿಬಿಡಿಕೆಯಾದರೂ ಚಿಂತೆ ಇಲ್ಲ. ಇವಳ ಸ್ವಭಾವವು ಒಳ್ಳೆಯದಿಂದು ಎಲ್ಲರೂ ಹೊಗಳುತ್ತಾರೆ.

ಮೋಹಿನೀ : (ಮೂಗು ಮುರಿಯುತ್ತ) ಇದ್ದೀತು ! ಇದ್ದೀತು ! ಇವಳು ಒಳ್ಳೆಯ ಸ್ವಭಾವದ ಮತ್ತು ಪರೋಪಕಾರದ ಆಧ್ಯತೆಯಿಂದ ಹೆಚ್ಚು ಕೇಡು ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ.

ಮನೋಹರರಾವ : ಈ ಮಾತು ಅಕ್ಷರಶಃ ನಿಜವು. ಯಾರಾದರೂ ಜರಿದು ಮಾತಾಡುವಾಗ ನಿಷ್ಕಪಟಿಯು ಯಾರನ್ನು ಬೆನ್ನುಕಟ್ಟಿ ಮಾತಾಡುವನೋ ಅವರ ಗತಿಯು ನೆಟ್ಟಗಾಗುವದಿಲ್ಲೆಂದು ನನ್ನ ಎದೆಯು ಯಾವಾಗಲೂ ಹಾರುತ್ತದೆ. ಆಕೆಯ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಯಾವಾಗಲೂ ದ್ವಂದ್ವಾರ್ಥವೂ ಶ್ಲೇಷಾಲಂಕಾರವೂ ತುಂಬಿರುತ್ತವೆ.

ಕುಚೇಷ್ಟಿತಾ : ಸಾಕು, ಸಾಕು. ಇನ್ನು ಮುಗಿಸಿರಿ. (ನೇಪಥ್ಯದ ಮಗ್ಗಲಿಗೆ ನೋಡಿ) ಅಗೋ ಇಲ್ಲಿಯೇ ಬಂದಳು.
ನಿಷ್ಕಪಟಿಯು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾಳೆ.

ನಿಷ್ಕಪಟಿ : ಪ್ರಿಯ ಮಿತ್ರೀ, ಕುಚೇಷ್ಟಿತೇ ! ಈ ಶತಕದೊಳಗೆ ನಿನಗೊಬ್ಬಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಚೌರಿ ಬೀಸುತ್ತದೆ ? ನಿನ್ನಂತೆ ಸೌಖ್ಯವೂ ಮಾನ ಮರ್ಯಾದೆಗಳೂ ಯಾರಿಗೂ ದೊರಕುವದಿಲ್ಲ ಕಂಡಿಯಾ ?— (ಮೋಹಿನಿಯ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಿ) ಅಹಹ, ನಿಮ್ಮ ಸ್ವಾರಿಯು ದೂರ ಬಂದಿರುತ್ತದೆ ? (ಅವಳ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಜೋಗಿ) ಏನೇ ಮೋಹಿನಿ, ಎತ್ತ ನೋಡಿದರೂ ನಿನ್ನ ಭಾವೇ ಪತಿಯಾದ ವಿಲಾಸರಾಯನ ದುಂದುತನದ ದುಂದುಭಿಯು ನಡಿದಿರುತ್ತದೆ.

ಮೋಹಿನೀ : (ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ) ಊರವರಿಗೆ ಈ ಉಸಾಬರಿ ಯಾತಕ್ಕೆ ಬೇಕಾಗಿರುತ್ತದೆ ?

ನಿಷ್ಕಪಟಿ : ಹೌದು. ಜನರ ಬಾಯಿ ಯಾರು ಹಿಡಿಯುವವರು ? ನನಗಂತೂ ನಿನ್ನ ವರ್ತಮಾನ ಕೇಳಿ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಹಳ ವ್ಯಸನವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ಮುಪ್ಪಿನ ತಂದೆಯಾದ ಶ್ರೀಪತರಾಯರೂ ಚಿಕ್ಕ ತಾಯಿಯಾದ ಲಾವಣ್ಯವತಿಯೂ ತಾಳಮೇಳ ಕೂಡದೆ ಜಗಳಾಡುತ್ತಾರೆಂದು ಕೇಳಿ ನನ್ನ ದುಃಖವು ಕಾಡಗಿಟ್ಟಿನಂತೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುತ್ತದೆ !!

ಮೋಹಿನೀ : ಜನರು ಇಂಥ ಕೆಳ್ಳಿ ಮಾಡುವದು ಸರಿಯಾದ್ದಲ್ಲ.

ನಿಷ್ಕಪಟಿ : ಇದೆಲ್ಲ ನಿಜವು. ಯಾರೇನು ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು ? ಜನರು ಮಾತಾಡುವದನ್ನು ಹ್ಯಾಗೆ ಬಿಡಿಸಬೇಕು ?

- ಮೋಹಿನೀ : ಇಂಥ ಸುದ್ದಿಗಳು ಬಹಳ ನಿಂದಾತ್ಮಕವಿರುತ್ತವೆ.
- ನಿಷ್ಕಪಟಿ : ಹೌದು. ಅದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ; ಬಹಳ ಖೇದನಾದದ್ದು. ಜಗತ್ತೆಲ್ಲ ದೂಷಣಮಯವಾದ ಬಳಿಕ ಜನರ ಬಾಯಿಗೆ ಸಿಗದವರು ಯಾರು ? ಸೀತಾ, ದ್ರೌಪದಿ, ಮಂಡೋದರಿಯಂಥ ಮಹಾ ಪತಿವ್ರತೆಯರಿಗೆ ಸಹ ಜನರು ದೂಷಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಹೆದರಲಿಲ್ಲ. ಅಂದ ಮೇಲೆ ಮಿಕ್ಕವರ ಪಾಡೇನು ?
- ಮನೋಹರರಾವ : ಕೆಲವರು ಸುದ್ದಿಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಮಾತ್ರ ಬಹಳ ಭಯಂಕರವಾದದ್ದು.
- ಮೋಹಿನೀ : ಅಂಥ ಸುದ್ದಿಗಳನ್ನು ಹಬ್ಬಿಸುವವರು ಹುಟ್ಟಿಸುವವರಷ್ಟೇ ದೋಷಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾಗುತ್ತಾರೆ.
- ನಿಷ್ಕಪಟಿ : ಹೌದೌದು, ಸುದ್ದಿ ಸೂರುವವರು ಸುದ್ದಿ ಹುಟ್ಟಿಸುವವರಷ್ಟೇ ಕೆಟ್ಟವರು. ಆದರೆ ನಾನು ಮೊದಲೇ ನಿನಗೆ ಜನರ ಬಾಯಿ ಯಾರೂ ಮುಚ್ಚಲಾರರೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ.
- ವಂಚಕರಾಯನೂ ಕ್ಷುದ್ರಕರಾಯನೂ ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ.
ಕುಚೇಷ್ಟಿಯೂ ನಿಷ್ಕಪಟಿಯೂ ಮೋಹಿನಿಯೂ ಒಂದು ಮಗ್ಗಲಿಗೆ ಸರಿದು ಕೂತುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಕ್ಷುದ್ರಕರಾಯನೂ ವಂಚಕರಾಯನೂ ಮನೋಹರರಾಯನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿ ಅವನ ಹತ್ತರ ಹೋಗಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.
- ವಂಚಕರಾವ : ತಂಗೀ, ಇದೇನು ? ಇವತ್ತಿನ ದಿವಸ ನಿಷ್ಕಪಟಿಯ ಮತ್ತು ಮೋಹಿನಿಯ ಕೂಡ ಏನು ಆಲೋಚನೆ ಮಾಡುತ್ತ ಕುಳಿತಿರುವಿ ? ಮನೋಹರರಾವ, ನೀವು ಬಂದು ಎಷ್ಟೊತ್ತಾಯಿತು ?
- ಕುಚೇಷ್ಟಿತಾ : ಹೊತ್ತು ಹೋಗಲಾರದ ಮಾತು. ಅದರಿಂದ ಒಬ್ಬರಿಗೂ ಹಿತ ವಾಗಲೀ ಅಹಿತವಾಗಲೀ ಇಲ್ಲ.
- ಮನೋಹರ : ಈಗೀಗ ಬಂದೆನು. ನಿಮ್ಮ ಭೆಟ್ಟಿಯಾಗದೆ ಎರಡು ದಿವಸಗಳಾದ್ದ ರಿಂದ ನಿಮ್ಮ ಭೆಟ್ಟಿಯ ಲಾಭಕ್ಕಾಗಿ ಕಾದುಕೊಂಡು ಕುಳಿತಿದ್ದೇನೆ.
- ವಂಚಕರಾವ : (ಮುಗುಳುನಗೆಯಿಂದ) ಹಾ. ಒಳಿತೇ ಸರಿ. (ನಿಷ್ಕಪಟಿಯನ್ನು ಬ್ಲೇಶಿಸಿ) ನಿಷ್ಕಪಟಿಯೇ ! ಕ್ಷುದ್ರಕರಾಯನ ಪರಿಚಯವು ನಿನಗಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಇವನು ಪ್ರಾಸಾದಿಕ ಕವಿಯು. ಇವನು ಹಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿದ ನೆಂದರೆ ಎಲ್ಲರು ತಲೆದೂಗುತ್ತಾರೆ. ಮಾತಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿದನೆಂದರೆ ನಗದವರು ಸಹ ನಗುತ್ತಾರೆ.

- ಕ್ಷುದ್ರಕರಾವ : ಮಿತ್ರಾ, ನನ್ನ ವರ್ಣನೆ ಮಾಡುವದನ್ನು ಸಾಕು ಮಾಡು.
- ವಂಚಕರಾವ : ಇವನು ಹಿಂದಿನ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ನಾಮಾಂಕಿತ ಕವಿಯಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿ ನವರಸಭರಿತನಾದ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದನು. ಆ ನಾಟಕಗಳಿಂದ ರಸಿಕ ಜನರ ತೃಷೆಯು ಶಾಂತವಾಗದೆ ದಿನೇ ದಿನೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಹತ್ತಿತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವನು ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಕ್ಷುದ್ರಕನೆಂದು ಅವತರಿಸಿ ಸಮಾಜದೊಳಗಿನ ಯಾವತ್ತು ಸಣ್ಣಪುಟ್ಟ ವಿಷಯಗಳ ಮೇಲೆ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ರಚಿಸಲಾರಂಭಿಸಿರುತ್ತಾನೆ. ಮಿತ್ರಾ, ಮೊನ್ನೆ ಕುಸುಮಾವತಿಯು ಉಟ್ಟ ಜರದ ಸೀರೆಗೆ ಬಿಂಕಿ ಹತ್ತಿದಾಗ ಅವಳ ಚಿತ್ರವು ಹ್ಯಾಗಿತ್ತು ಎಂಬದನ್ನು ಬಣ್ಣಿಸಿದ ಹಾಡನ್ನು ಅನ್ನು. ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಕೇಳಲಿ. ಅಥವಾ ಮೊನ್ನೆ ಕೂತ ಕೂತಾಗ್ಗೆ ನೀನು ನಿನ್ನೆಯ ಮೇಲೆ ರಚಿಸಿದ ಪದವನ್ನು ಅನ್ನು. ಅದಂತೂ ಬಹಳ ಹಾಸ್ಯಕರವಾದದ್ದು ! (ನಗುತ್ತಾನೆ.)
- ಕ್ಷುದ್ರಕರಾವ : ವಂಚಕರಾವ, ಕೈ ಮುಗಿಯುತ್ತೇನೆ. ಈಗ ನನಗೆ ಓಡಿಬೇಡ.
- ವಂಚಕರಾವ : ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಇವನು ಜನರ ಹೆಸರುಗಳ ಮೇಲೆ ಸುಂದರವಾದ ಒಗಟುಗಳನ್ನು ಕೂಡಿಸುತ್ತಾನೆ.
- ಕುಚೇಷ್ಟಿತಾ : ಕವಿಶ್ರೇಷ್ಠನೇ, ನಿನ್ನ ಜ್ಞಾನವು ಅಗಾಧವದೆ ! ನೀನು ನಿನ್ನ ಪದ್ಯಗಳನ್ನೂ ಒಗಟುಗಳನ್ನೂ ಆಗಾಗ್ಗೆ ಉದಯಿಸುವ ರಂಜನಿ, ವಿನೋದಿನಿ, ಸುನಾಸಿನಿ ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಯಾಕೆ ಮುದ್ರಿಸುವದಿಲ್ಲ ?
- ಕ್ಷುದ್ರಕರಾವ : ದೇವೀ, ಅವುಗಳನ್ನು ಮುದ್ರಿಸುವದು ನನ್ನ ಗೌರವಕ್ಕೆ ತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲವೆಂದು ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವದೆ. ಯಾಕಂದರೆ ನಾನು ರಚಿಸಿದ ಪದ್ಯಗಳು ವ್ಯಕ್ತಿವಾಚಕವಿರುತ್ತವೆ. ಅವು ಕೇವಲ ಪ್ರಹಸನ ಪದ್ಯಗಳು. ಆಯಾಯ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಮಿತ್ರರ ಮುಂದೆ ಅವುಗಳನ್ನು ಹಾಡಿ ಅವರ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದು ಪ್ರತಿಯನ್ನು ಬರೆದು ಕೊಟ್ಟರೆ ತೀರಿತು. ಅವು ಮುದ್ರಿಸುವದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಬೇಗನೆ ಪ್ರಸಾರವಾಗುತ್ತವೆ.
- ವಂಚಕರಾವ : ಹೌದು. ಕ್ಷುದ್ರಕರಾಯನು ಹೇಳುವ ಮಾತು ಸರಿಯಾದದ್ದು. (ಛೇದಿಸಿದಂತೆ ಮಾಡಿ) ನೀವು ಇನ್ನೊಂದು ವರ್ತಮಾನವನ್ನು ಕೇಳಿದಿರಾ ?
- ನಿಷ್ಕಪಟಿ : ಅ - ಅದು ಹೌದಲ್ಲೋ ?

- ವಂಚಕರಾವ : ನಿನಗೆ ಅದು ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಹೇಳಲಿಕ್ಕೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಶ್ರಮಪಡಬೇಡ. ಲಕ್ಷಾಧೀಶನ ಮಗಳಾದ ಪುಷ್ಪಮಾಲಿಕೆಯು ಮನೆಯ ಆಚಾರ್ಯನ ಬೆನ್ನುಹತ್ತಿ ಓಡಿ ಹೋದಳು.
- ನಿಷ್ಕಪಟಿ : ಇದು ಅಸಂಭವವಾದ ಮಾತು, ಆಕೆಯು ಮಹಾ ಪಾಶುಭಿರಳು. ಅನೀತಿಯ ಕೆಲಸವು ಅವಳ ಕೈಯಿಂದ ಎಂದಿಗೂ ಘಟಿಸಲಾರದು.
- ವಂಚಕರಾವ : ಬೇಕಾದರೆ ಕ್ಷುದ್ರಕರಾಯನನ್ನು ಕೇಳಿಕೋ.
- ನಿಷ್ಕಪಟಿ : ನಿರೋಗಿಯಾದ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಜ್ವರವು ಬಂದರೆ ಅವನ ಜೀವಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಭಯ ಉಂಟಾಗುವಂತೆ ಯಾವಾಗಲೂ ವಿಚಾರದಿಂದ ನಡೆಯುವವರು ಒಮ್ಮೆ ಅವಿಚಾರದ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದರೆ ಅವರ ಮರ್ಯಾದೆಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಕೊರತೆಯುಂಟಾಗುತ್ತದೆ.
- ಕ್ಷುದ್ರಕರಾವ : ಹುಟ್ಟಿದಾರಭ್ಯ ಬೇನೆಯಿಂದ ನೆರಳುವವರು ತಮಗೆ ಗಾಳಿಯು ತಗಲಬಾರದೆಂದು ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ನಡೆಯುವರು. ಹಾಗೂ ಹುಟ್ಟಿದಾರಭ್ಯ ಕೆಟ್ಟ ರೀತಿಯಿಂದ ನಡೆಯುವವರು ಜನರ ದೂಷಣೆಗಳು ತಮ್ಮ ಕಿವಿಗೆ ಬೀಳಬಾರದೆಂದು ಜನರಿಂದ ದೂರವರು. ಈ ಎರಡೂ ಪ್ರಕಾರದ ಜನರಿಗೆ ತಮ್ಮ ದೌರ್ಬಲ್ಯವು ಗೊತ್ತಿರುವದರಿಂದ ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಅದನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುವದಕ್ಕೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡುವರು.
- ಕುಚೇಷ್ಟಿತಾ : (ನಕ್ಕು) ಕ್ಷುದ್ರಕರಾವ, ನಿನ್ನ ಮಾತಿನ ಗೂಡಾರ್ಥವು ತಿಳಿಯುವದು ಕಠಿಣವೇ ಸರಿ.
- ವಂಚಕರಾವ : ಅದರಲ್ಲಿ ಗೂಡಾರ್ಥವೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಬೇಕಾದವರು ಬೇಕಾದಂತೆ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು.
- ಕುಚೇಷ್ಟಿತಾ : ಮನೋಹರರಾವ ನಿಮ್ಮ ಕಕ್ಕನಾದ ಸುಶೀಲರಾಯನು ವಿಜಯ ನಗರದಿಂದ ಬರತಕ್ಕವನಿದ್ದಾನೆಂದು ವರ್ತಮಾನವಿರುತ್ತದೆ. ಇದು ನಿಜವೋ ?
- ಮನೋಹರರಾವ : (ಕಿವಿಯ ಮೇಲೆ ಕೈಯಿಟ್ಟುಕೊಂಡು) ನಾನಂತೂ ಕೇಳಿಲ್ಲ !
- ವಂಚಕರಾವ : ನಿಮ್ಮ ಕಕ್ಕನು ಬರುವದರೊಳಗಾಗಿ ವಿಲಾಸರಾಯನ ಸ್ಥಿತಿಯು ಸುಧಾರಿಸಿದರೆ ನೆಟ್ಟಗಾಗುವದು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಪಾಪ ! ಆ ಮುದುಕನಿಗೆ ಅವನನ್ನು ನೋಡಿ ಬಹಳ ಖೇದವೆನಿಸಬೇಡಿ ಇರಲಾರದು.
- ಕ್ಷುದ್ರಕರಾವ : ವಿಲಾಸರಾಯನು ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ಸುಧಾರಿಸುವನು. ಜನರು ಬೇಕಾದ್ದು ಅನ್ನಲಿ, ಅವನು ಸರಳವಾದ ರೀತಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು

ಎಂದೂ ನಡೆಯುವದಿಲ್ಲ. ಅವನು ಸ್ನೇಹಿತರ ನಂಬಿಗೆಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿದ್ದರೂ ಸಾವುಕಾರರ ನಂಬಿಗೆಯನ್ನು ಚನ್ನಾಗಿ ಕಾಡುಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ !

ವಂಚಕರಾವ : ಹೌದು. ಬಡ್ಡೀ ವ್ಯವಹಾರ ಮಾಡುವ ಸಾವುಕಾರರಿಗೆ ಅವನು ಚೊಚ್ಚಲ ಮಗನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ಪ್ರತಿವರ್ಷ ಸಾವುಕಾರರಿಗೆ ಬಡ್ಡೀ ಕೊಡುವಷ್ಟು ಊರೊಳಗಿನ ಇನಾಮದಾರರು ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ಜೂಡಿಯನ್ನು ಸಹ ಕೊಡುವದಿಲ್ಲ !

ಕುಚೇಷ್ಟಿತಾ : ಮೈತುಂಬ ಸಾಲವಿದ್ದರೂ ಅವನ ವೈಭವವೆಷ್ಟಿದೆ ! ಅವನ ಮನೆಯೊಳಗೆ ಹಾಡುವದು ಬಾರಿಸುವದು ಸದಾಸರ್ವಕಾಲ ನಡೆದಿರುತ್ತವೆ. ಮೇಜನಾನಿಗಳಿಗಂತೂ ತೆರವೇ ಇಲ್ಲ.

ವಂಚಕರಾವ : ಆದರೆ ಅವನ ಹತ್ತರ ಇದ್ದಂಥ ಯಾವತ್ತು ಆಸ್ತಿಯು ಸಾವುಕಾರರ ಸಾಲಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಮಾರಾಟನಾಯಿತು.

ಕ್ಷುದ್ರಕರಾವ : ಹಾಗಲ್ಲ. ಇನ್ನೂ ಒಂದೆರಡು ಸಾಮಾನುಗಳು ಉಳಿದಿರುತ್ತವೆ. ಬಾದರಾಯಣನ ಕಾಲದ ಚಿತ್ರಗಳು ಮತ್ತು ಬರಿದಾದ ಸೀಸೆಗಳು!

ಮೋಹಿನೀ : (ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ) ಕುಚೇಷ್ಟಿತೇ, ಹೊತ್ತಾಯಿತು; ಹೋಗಿಬರುತ್ತೇನೆ.

ಕುಚೇಷ್ಟಿತಾ : ನಿಷ್ಕಪಟೇ ! ಮೋಹಿನಿಯು ಸಿಟ್ಟಾಗಿ ಹೋದಳು. ಅವಳಿಗೆ ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳಹೋಗು. (ನಿಷ್ಕಪಟಿಯು ಹೋಗುತ್ತಾಳೆ.)

ಕ್ಷುದ್ರಕರಾವ : ಮನೋಹರರಾವ, ಸಿಟ್ಟಿಗೆ ಬರಬೇಡ. ನಿಮ್ಮ ತಮ್ಮನಿಗೆ ನಿದೋಕ್ತಿಗಳನ್ನಾಡಿ ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಖೇದವನ್ನಂಟು ಮಾಡಬೇಕೆಂಬುದಾಗಿ ನನ್ನ ಮನಸಿನಲ್ಲಿ ಎಳೆವಣ್ಣಾದರೂ ಇಲ್ಲ.

ವಂಚಕರಾವ : ಮನೋಹರರಾಯನು ಹಾಗೆಂದಿಗೂ ತಿಳಿಯಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ.

ಕ್ಷುದ್ರಕರಾವ } : ಇನ್ನು ಹೋಗಿಬರುತ್ತೇನೆ. ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡರಿ.
ಮನೋಹರರಾವ } :

ಕುಚೇಷ್ಟಿತಾ } : ಹ್ಲೂ ಅಗಲಿ, ನಿಮಗೂ ಹೊತ್ತಾಯಿತು. ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಭೆಟ್ಟಿ
ವಂಚಕರಾವ } : ಯಾಗೋಣ.

ಕ್ಷುದ್ರಕರಾಯನೂ ಮನೋಹರರಾಯನೂ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ.
ನೇಪಥ್ಯವು ಬೀಳುತ್ತದೆ.

ಪ್ರನೇಶ - ೨

ಶ್ರೀಪತರಾವ ಜಹಾಗೀರದಾರನ ಮನೆ

ಶ್ರೀಪತರಾವ : (ವ್ಯಸನಬದ್ಧ) ನನ್ನಂಥ ವೃದ್ಧಮನುಷ್ಯನು ತರುಣ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಮದುವೆಯಾದ ಬಳಿಕ ಅವನಿಗೆ ಯಾವ ತರದ ಸೌಖ್ಯವು ದೊರಕಿತು? ನಮ್ಮ ಹೊಸ ಸಂಸಾರದ ನಾಟಕವು ಅರಂಭವಾಗಿ ಈಗ ೬ ತಿಂಗಳುಗಳು ಮುಗಿದವು. ಇಷ್ಟು ಅಲ್ಪಾವಧಿಯಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಹಾಡು ಏನಾಗಿರುತ್ತದೆಂಬುವದಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಆತ್ಮವೇ ಸಾಕ್ಷಿ! ಹಿಟ್ಟಿನ ಚೀಲವನ್ನು ನಾಯಿ ಹರಿದಂತೆ ನನ್ನ ತರುಣ ಹೆಂಡತಿಯು ನನ್ನನ್ನು ಹಣ್ಣು ಹಣ್ಣು ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟಿರುತ್ತಾಳೆ! ತರುಣರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಸಂಸಾರವು ಸುಖಕರವಾಗುವದು ಸತ್ಯ. ಆದರೆ ಮುದುಕರು ಸಂಸಾರ ಮಾಡುವದೆಂದರೆ ರಾತ್ರಿ ಹಗಲು ಬ್ರಹ್ಮ ರಾಕ್ಷಸ ನನ್ನು ಜಿನ್ನಿಗೆ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡಂತೆ ಆಗುತ್ತದೆ! ಇದನ್ನು ನಾನು ನನ್ನ ಅನುಭವದ ಮೇಲಿಂದ ಸಾರಿ ಸಾರಿ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ತರುಣರನ್ನು ಲಗ್ನವಾದವರಿಗೆ ಹೆಂಡದಿರೆಂದೂ ಜರತರನ್ನು ಲಗ್ನವಾದವರಿಗೆ ಸ್ವಾಮಿನಿಯರೆಂದೂ ಹೇಳಬಹುದು. ಯಾಕೆಂದರೆ ನಾವು ಜರತಪತಿಗಳು ಭಾರ್ಯರಿಗೆ ಕ್ಷಣಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಅಂಜಿ ನಡೆಯ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅವರ ಮನಸ್ಸು ಕೆಡಬಾರದೆಂದು ಅವರ ಬಾಯಿಂದ ಹೊರಡುವ ಯಾವತ್ತು ಮಾತುಗಳನ್ನು ವಿಧೇಯತ್ವ ದಿಂದ ನಡಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವರು ನಮ್ಮ ಸ್ವಾಮಿನಿಯರೇ ಹೌದು. ನಾವು ಹಣೆ ಕೊಯ್ದು ಮಣೆ ಮಾಡಿದರೂ, ನಮ್ಮ ಕೂಡ ಅವರು ಜಗಳಾಡದೆ ಇರರು. ಕ್ಷುಧಿತ ಜನರಿಗೆ ಕ್ಷೀರಾಮೃತವು ಸೌಖ್ಯದಾಯಕವಾದಾಗ್ಯೂ ವಾರ್ಧಿಕ್ಕದಿಂದ ಕ್ಷುಧೆಯನ್ನು ಕಳಕೊಂಡ ನಮ್ಮಂಥ ಮುದುಕರು ಅದನ್ನು ಕುಡಿದರೆ ಅದು ನಮಗೆ ಹ್ಯಾಗೆ ಪಚನವಾದೀತು? ನೂತನ ಭಾರ್ಯೆಯನ್ನು ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ತರುಣರಂತೆ ನಟಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡುವ ನಮ್ಮಂಥ ಜರತಪತಿಗಳ ಹಾಡು ಎಷ್ಟು ದುಸ್ಸಹವಾದ್ದು! ನಾವು ಹಣವನ್ನು ಹಾಳು ಮಾಡಿ ಕೊಂಡು ಗುಣವನ್ನು ಸಹಾ ಕಳಕೊಳ್ಳುವದು ಎಂಥಾ ದುರದೃಷ್ಟವು! ನಾನು ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಾಗ ಬೇಕಂತೆ ವಿಚಾರ ಮಾಡಿ ಸಾಧಾರಣ ಸ್ಥಿತಿಯ, ಸಾಧಾರಣ ಕಲಿತಂಥ, ಹಳ್ಳಿಯ ಊರಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳೆದ ಹುಡುಗಿಯನ್ನು ಮದುವೆ

ಮಾಡಿಕೊಂಡೆ. ಆಕೆಗೆ ಮುಂಚೆ ತವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಉಡಲಿಕ್ಕೆ ಒಂದು ಹೆಚ್ಚಿನ ಸೀರಿಯು ಸಹಾ ಇದ್ದಿಲ್ಲ. ಇಡಲಿಕ್ಕೆ ದಾಗಿನ ಗಳಂತೂ ಕೇಳಲೇ ಬೇಡಿರಿ. ಆದರೆ ಅವಳು ನನ್ನ ಮನೆಗೆ ಬಂದ ಬಳಿಕ ಅವಳ ಸೊಗಸು ಶೃಂಗಾರಗಳು ಎಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ರುತ್ತವೆ! ಅವಳು ಯಾನಾಗಲು ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾಳೆ. ಊರಲ್ಲಿ ಸಂಗೀತ ನಾಟಕದವರು ಬಂದರಂತೂ ನನ್ನ ತಲೆ ಎಬ್ಬಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಆಕೆಯ ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡುವದಕ್ಕೆ ನಾನು ಆಕೆಯನ್ನು ನಾಟಕಗೃಹಕ್ಕೆ ಕರೆಕೊಂಡು ಹೋಗಲೇಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆ ಮಾಡದಿದ್ದರೆ, ಆಕೆಯು ನನ್ನ ಕೂಡ ಎಂಟಿಂಟು ದಿನಸು ಮಾತಾಡುವದಿಲ್ಲ. ಆಕೆಗೆ ಉಡಲಿಕ್ಕೂ ತೊಡಲಿಕ್ಕೂ ಜರದ ಸೀರಿ ಕುಪ್ಪಸಗಳು ಬೇಕು. ಮೈಮೇಲೆ ಭಂಗಾರದ ಹಾಗು ಮುತ್ತಿನ ದಾಗಿನಗಳು ಸದಾಸರ್ವಕಾಲ ಇರಲೇಬೇಕು. ಅವುಗಳನ್ನು ಹಬ್ಬ ಹುಣ್ಣಿಮೆ ಬಂದಾಗ್ಗೆ ಅಥವಾ ವಿಶೇಷ ಪ್ರಸಂಗವಿದ್ದಾಗ್ಗೆ ಮಾತ್ರ ಇಟ್ಟುಕೋ ಎಂದು ನಾನು ಎಷ್ಟೋ ಸಾರೆ ಅವಳಿಗೆ ಹೇಳಿ ನೋಡಿದೆ. ಆದರೆ ಆಕೆಯು ಕೇಳಲಿಲ್ಲ. “ನಾನು ಜಹಾಂಗೀರದಾರರ ಸೊಸೆಯು” ಎಂಬ ಅಹಂಕಾರವು ಆಕೆಯಲ್ಲಿ ತುಂಬಿರುತ್ತವೆ. ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯು ಮಾಡುವ ಅಟ್ಟಹಾಸವನ್ನು ಕಂಡು ನನ್ನ ಸ್ನೇಹಿತರು ನನಗೆ ಪಾಪ್ಯ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಒಂದೆರಡು ಕುತ್ತಿತ ವರ್ತನಾನ ಪತ್ರಗಳಲ್ಲಿ “ವಿನೋದ” ವೆಂಬ ಶಿರೋಲೇಖದ ಕೆಳಗೆ ಬರಹಗಳು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದವು. ಅವಳು ನನ್ನ ಎಲ್ಲ ದುಡ್ಡು ಹಾಳು ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ. ಯಾನಾಗಲು ಕಲಹ ಮಾಡಿ ನನ್ನ ಆನಂದವನ್ನು ಭಂಗವಡಿಸುತ್ತಾಳೆ. ನನ್ನ ಮೊದಲಿನ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ದುಷ್ಟನಾದ ಕಾಲನು ಎರಡು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಕರೆದೊಯ್ದನು. ಆಕೆಯು ಎಷ್ಟು ಶಾಂತಳು! ಎಷ್ಟು ವಿವೇಕಿಯು! ಅವಳಿದ್ದರೆ ನನಗೆ ಈ ಭವಣಿಯು ಯಾಕೆ ಬರುತ್ತಿತ್ತು? (ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸುತ್ತಾನೆ.) ನನ್ನ ಹೊಟ್ಟೆಯಿಂದ ಮಕ್ಕಳಾಗಿಲ್ಲೆಂಬ ಕಾರಣದಿಂದ ನನ್ನ ಆಪ್ತರಿಷ್ಟರು ಆಗ್ರಹಮಾಡಿ ಈ ನೂತನ ಸಂಸಾರವನ್ನು ನನ್ನ ಕೊರಳಿಗೆ ಕಟ್ಟಿದರು! ವಾರ್ಧಿಕ್ಯದಲ್ಲಿ ನಾನು ಇದನ್ನು ಹ್ಯಾಗೆ ನಿವ್ವರಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು? ಇಷ್ಟಾದರೂ ಆಗಲಿ; ಅವಳ ಪ್ರೀತಿಯು ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಆದೆಯೋ ಇಲ್ಲವೋ ಎಂಬ ಬಗ್ಗೆ ನನಗೆ ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ಸಂಶಯ ವುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ರೀತಿಯಿಂದ ದಿನದಿನಕ್ಕೆ ನನ್ನ ದುಃಖವು

ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತ ನಡೆದಿರುತ್ತದೆ. ಅದನ್ನು ನಾನು ಎಷ್ಟೊಂದು ತೋಡಿಕೊಳ್ಳಲಿ ? (ಉಸಿರು ಹಾಕುತ್ತಾನೆ.)

ರಾಮನು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾನೆ.

- ರಾಮ : ನಮಸ್ಕಾರ ಧನಿಯರೇ ! ಎಲ್ಲಾ ಕ್ಷೇಮವಷ್ಟೇ ?
- ಶ್ರೀಪತರಾವ : ಬಾ, ರಾಮಾ; ನೀನು ಬಹಳ ದಿವಸದ ಸೇವಕನು. ನಿನ್ನ ಮುಂದೆ ಮುಚ್ಚಿಡುವದೇನಿದೆ ? ಕ್ಷೇಮ ಕುಶಲವಂತೂ ವಿಚಾರಿಸುವ ಗೊಡವಿಗೆ ಹೋಗಬೇಡ. ದಿನಾಲು ನನ್ನ ಹೊಸ ಹೆಂಡತಿಯ ಕಿರಿಕಿರಿಯೂ ಉಪದ್ರವೂ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತ ನಡೆದಿರುತ್ತವೆ.
- ರಾಮ : ನೀವು ನಿನ್ನೆಯಿಂದ ಯಾಕೆ ಚಿಂತೆಯಲ್ಲರುತ್ತೀರಿ ?
- ಶ್ರೀಪತರಾವ : ವೃದ್ಧಾಪ್ಯದಲ್ಲಿ ವಿವಾಹ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಒಳ್ಳೆ ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಿದಿ ?
- ರಾಮ : ಹೊಸ ಅಮ್ಮನವರು ನಿಮ್ಮ ದುಃಖಕ್ಕೆ ಬಹುಶಃ ಕಾರಣವಾಗಿರಲಾರರು.
- ಶ್ರೀಪತರಾವ : ಯಾಕೆ ? ಅವಳು ಸತ್ತಳೆಂಬ ವರ್ತಮಾನವನ್ನು ನಿನಗೆ ಯಾರಾದರೂ ಹೇಳಿದರೇನು ?
- ರಾಮ : ರಾಯರೇ, ಚೇಷ್ಟೆಯನ್ನು ಸಾಕು ಮಾಡಿರಿ. ನಿಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಸ್ವಭಾವಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಭೇದವುಂಟು. ಆದಾಗ್ಯೂ ನೀವು ಹೊಸ ಅಮ್ಮನವರ ಮೇಲೆ ಬಹಳ ಪ್ರೀತಿ ಮಾಡುತ್ತೀರಿಂಬುವುದು ನಿಮ್ಮೆಲ್ಲರಿಗೆ ಗೊತ್ತೇ ಆದೆ.
- ಶ್ರೀಪತರಾವ : ರಾಮಾ, ಸರ್ವ ಅಪರಾಧವೂ ಆಕೆಯದೇ ಇರುತ್ತದೆ. ನಾನಂತೂ ಎಷ್ಟು ಪ್ರೇಮಾಸಕ್ತನೆಂಬುವುದು ನಿಮ್ಮೆಲ್ಲರಿಗೆ ಗೊತ್ತೇ ಆದೆ. ನನಗೆ ಕಿರಿಕಿರಿಯು ಸೇರುವದಿಲ್ಲ. ಇದನ್ನು ನಾನು ನೂರಾವರ್ತಿ ಆಕೆಗೆ ತಿಳಿಸುತ್ತೇನೆ. ಅದರೂ ದಿನಾಲು ಅವಳು ನನಗೆ ತ್ರಾಟಿಕೆಯಂತೆ ಉಪದ್ರವ ಕೊಡುತ್ತಾಳೆ.
- ರಾಮ : ಹೀಗೋ ?
- ಶ್ರೀಪತರಾವ : ಇನ್ನೊಂದು ಚಮತ್ಕಾರವೇನಂದರೆ- ಯಾವಾಗ್ಗೆ ನೋಡಿದರೂ, ಯಾವದೇ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿಯಾದರೂ, ಆಕೆಯ ಕಡೆಗೇ ತಪ್ಪು ಇರುತ್ತದೆ. ಕುಜೇಷ್ಟಿತೆಯೂ ಅವಳ ಪ್ರಧಾನ ಮಂಡಳಿಯೂ ಆಕೆಗೆ ದುರುಳತನವನ್ನು ಕಲಿಸುತ್ತಾರೆ. ನನ್ನ ಪಾಲಕ ಪುತ್ರಿಯಾದ ಮೋಹಿನಿಯು ಸಹಾ ನಾನು ಹೇಳಿದ್ದು ಕೇಳಬಾರದೆಂದು ನಿಶ್ಚಯ

ಸಿದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಮೋಹಿನಿಯನ್ನು ಮನೋಹರರಾಯನಿಗೆ ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಡಬೇಕೆಂಬುದು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅದೆ. ಆದರೆ ಅವನ ತಮ್ಮನಾದ ವಿಷಯಾಸಕ್ತ ವಿಲಾಸರಾಯನನ್ನು ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬುದು ಅವಳ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅದೆ. ಸಾರಾಂಶ, ನನ್ನ ಕಾಲಚಕ್ರವು ತಿರುಗಿರುತ್ತದೆ. ನನ್ನ ಗ್ರಹಗಳು ಅನಿಷ್ಟವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ. ನಾನು ಒಳ್ಳೆದು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಹವಣಿಸುವಾಗ ಕೆಡಕು ತಾನಾಗಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಉಪಾಯವೇನಿದೆ? ಆದದ್ದು ಆಗಲಿ, ಬಂದದ್ದು ಬರಲಿ ! ಶ್ರೀಹರಿಯ ದಯವೊಂದಿರಲಿ !

ರಾಮ : ಜಹಾಗೀರದಾರ ಸಾಹೇಬರೇ ! ವಿಲಾಸರಾವ ಮತ್ತು ಮನೋಹರರಾವ ಇವರ ಬಗ್ಗೆ ನಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಮತವು ಮೊದಲಿನಿಂದಲೇ ಭಿನ್ನವಿದೆ. ಹಿರಿಯನಾದ ಮನೋಹರರಾಯನ ಯೋಗ್ಯತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ನಿಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ತೀರ ತಪ್ಪಿರುತ್ತದೆ. ಯಾಕೆಂದರೆ ವಿಲಾಸರಾಯನಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ತಪ್ಪುಗಳು ಕಂಡರೂ ಅವು ಕ್ಷಮ್ಯವಿರುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ಅವನು ಸ್ವಲ್ಪ ದಿವಸಗಳು ಹೋದ ತರುವಾಯ ಸುಧಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳದೆ ಬಿಡನು. ಅವರ ತಂದೆಯು ಸಹಾ ತನ್ನ ತಾರುಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಅವನಂತೆ ಅಲ್ಪದೃಷ್ಟಿಯವನಿದ್ದನು. ಆದರೆ ಮುಂದೆ ಅವನು ಬಹಳ ವಿಚಾರದಿಂದ ನಡೆದು ಸದ್ಗುಣ ಸತ್ಕೀರ್ತಿಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದನು. ಅವನು ಸತ್ತಾಗೆ ಊರೆಲ್ಲ ಅವನ ಪದೋಪಕಾರ ಗುಣವನ್ನು ನೆನಸಿಕೊಂಡು ಮರಮರನೆ ಮರುಗಿತು.

ಶ್ರೀಪತರಾವ : ರಾಮಾ, ಆ ಹುಡುಗರ ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳು ಸತ್ತ ಬಳಿಕ ನಾನೇ ಅವರನ್ನು ತಂದು ಸಂರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡಿದೆ. ಮುಂದೆ ಅವರ ಕಕ್ಕನಾದ ಸುಶೀಲರಾಯನು ಅವರಿಗೆ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಹಣವನ್ನು ಕಳಿಸಿ ಸಹಾಯಮಾಡಹತ್ತಿದನು. ಅವರಿಬ್ಬರ ಸ್ವಭಾವದ ಪರಿಷ್ಕೇಯನ್ನು ನಾನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿರುತ್ತೇನೆ. ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿದ್ದಷ್ಟು ಯಾರಿಗೂ ಗೊತ್ತಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಮನೋಹರರಾಯನಂಥ ಕೋಮಲ ಸ್ವಭಾವದ ಮನುಷ್ಯನೂ ಉತ್ತಮ ವಿಚಾರಗಳಿಂದ ಪರಿಪಕ್ವನಾದ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳವನೂ ಬೇರೆ ಯಾವನೂ ಇಲ್ಲ. ನುಡಿಯಂತೆ ನುಡಿಯುವದರಲ್ಲಿ ಅವನು ಎಂದಿಗೂ ತಪ್ಪುವದಿಲ್ಲ. ಬಹಳ ಹೇಳುವದೇನು? ಎಲ್ಲ ತರುಣರು ಅವನನ್ನೇ ಅನುಕರಣ ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು. ಆದರೆ ವಿಲಾಸರಾಯನಲ್ಲಿ ಸದ್ಗುಣವೆಂಬ ಪದಾರ್ಥವು ಹುಡುಕಿ

ದರೂ ದೊರೆಯಲಾರದು. ಅವನು ಹುಟ್ಟುವಾಗ ಲವಲೇಶ ನಾದರೂ ಸಮಗ್ರವನ್ನು ತಂದಿದ್ದರೆ, ಆ ಸದ್ಗುಣವು ಅವನು ಹುಟ್ಟಿದ ಬಳಿಕ ಅವನ ಉಳಿದ ಆಸ್ತಿಯಂತೆ ಅನ್ಯವಸ್ಥೆಯಾಯಿತೆಂದು ತಿಳಿ! ಆದ್ದರಿಂದ ನನ್ನ ಸ್ನೇಹಿತನಾದ ಸುಶೀಲರಾಯನು ದೇಶಕ್ಕೆ ಮರಳಿ ಬಂದ ತರುವಾಯ ತನ್ನ ಔದಾರ್ಯವು ಪ್ರಾಯಶಃ ದುರುಪಯೋಗವಾಯಿತೆಂದು ನೋಡಿ ದುಃಖಪಡಬಹುದು.

ರಾಮ : ರಾಯರೇ! ಅದು ಪ್ಯಾಗೂ ಇರಲಿ, ನೀವಂತೂ ಆ ತರುಣ ವಿಲಾಸನ ಮೇಲೆ ಬಹಳ ನಿರ್ದಯರಾಗುತ್ತೀರಿ. ಈಗಂತೂ ಅವನ ದೈವಪರೀಕ್ಷೆಯ ಕಾಲವು ಸಮೀಪಿಸಿರುತ್ತದೆ. ಕೇಳಿರಿ, ನೀವು ಆಶ್ಚರ್ಯಚಕಿತರಾಗುವಂಥ ವರ್ತಮಾನವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೀನೆ.

ಶ್ರೀಪತರಾವ : ಅದೇನು? ಬೇಗ ಹೇಳು, ಹೇಳು. ಕೇಳಬೇಕೆಂದು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಹಾತೊರೆಯುತ್ತದೆ.

ರಾಮ : ಲಂಕಾ ದ್ವೀಪಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದ ಸುಶೀಲರಾಯರು ತಿರುಗಿ ಬಂದರು.

ಶ್ರೀಪತರಾವ : ಎಂಥಾ ಆಶ್ಚರ್ಯವಿದು! ಅವನು ಇಷ್ಟು ಬೇಗನೆ ಬರುವನೆಂದು ನಾನಂತೂ ಕನಸು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸಹ ನೆನಿಸಿದ್ದಿಲ್ಲ.

ರಾಮ : ಯಾರಿಗೂ ಗೊತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಅವರು ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಬಂದರು.

ಶ್ರೀಪತರಾವ : ನನ್ನ ಬಾಲಸ್ನೇಹಿತನು ಬಹಳ ವರ್ಷಗಳ ತರುವಾಯ ಸ್ವದೇಶಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಅವನ ಭಿಟ್ಟಿಯು ನನಗಾಗದೆ ಈಗ ಎನ್ನಿಲ್ಲೆಂದರೂ ಹದಿನೈದು ವರ್ಷಗಳು ಆಗಿ ಹೋದವು. ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಚಿಕ್ಕಂದಿ ನಲ್ಲಿ ಕೂಡಿ ಕಲಿತು, ಕೂಡಿ ಆಡಿ, ಕೂಡಿ ನೇಳೆಗಳೆದವು. ಅವನನ್ನು ನೋಡಲಿಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಎಷ್ಟು ಹವಣಿಸುತ್ತದೆ! ಆದರೆ ರಾಮಾ, ಅವನು ಬಂದಿರುವ ವರ್ತಮಾನವು ಇಷ್ಟು ಗುಪ್ತವಾಗಿರುವ ಕಾರಣವೇನು?

ರಾಮ : ಸ್ವಾಮಿ! ಅವರು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಗುಪ್ತವಾಗಿ ಬಂದು ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳ ಗುಣವನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಬೇಕೆಂದು ಆಲೋಚಿಸಿರುತ್ತಾರೆ.

ಶ್ರೀಪತರಾವ : ಅವರ ಗುಣಗಳನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಇಷ್ಟೊಂದು ತಂತ್ರೋಪಾಯವು ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲ! ಬೇಕಾದಾಗ ಬೇಕಾದಂತೆ ಬಂದು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಲಿ! ಆದರೆ ರಾಮಾ, ನಾನು ದ್ವಿತೀಯ ವಿವಾಹ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುತ್ತೇನೆಂಬ ವರ್ತಮಾನವು ಅವನ ಕಿವಿಗೆ ಮುಟ್ಟಿರುತ್ತದೋ ?

ರಾಮ : ಅದು ಅವರಿಗೆ ಮೊದಲೇ ತಿಳಿದಿದ್ದು ನಿಮಗೆ ಅಭಿನಂದನ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರತಕ್ಕವರಿದ್ದಾರೆ.

ಶ್ರೀಪತರಾವ : ಕ್ಷಯ ರೋಗದಿಂದ ಪೀಡಿತನಾದವನಿಗೆ ಕ್ಷೀರವು ವಿಷವಾಗುವಂತೆ ದಿನಾಲು ಕಲಹ ಮಾಡಿ ದುಃಖಾಗ್ನಿಯಿಂದ ಬೆಂದು ಬೆಂಡಾಗಿರುವ ದಂಪತಿಗಳ ಅಭಿನಂದನ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಬರುವ ಮಿತ್ರನ ಆಗಮನವು ಅಪ್ರಿಯವಾಗುವದು. ಸುಶೀಲರಾಯನು ಈ ನನ್ನ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ನೋಡಿದ ತರುವಾಯ ನನಗೆ ಅಪಹಾಸ್ಯ ಮಾಡದೆ ಎಂದಿಗೂ ಇರಲಾರನು. ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಜರಲಾಲಿಕಾ ವಿವಾಹಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿ ಕೂಲ ಮತವುಳ್ಳ ಸುಶಿಕ್ಷಿತ ಸುಧಾರಕರು. ಅವನ ಹೆಂಡತಿಯು ಮಕ್ಕಳಲ್ಲದೆ ಈಗ ಗೃಹ ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ತೀರಿಕೊಂಡಳು. ಆ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಅವನು ೪೫ ವರ್ಷ ಪ್ರಾಯದವನಿದ್ದನು. ಅವನಿಗೆ ದ್ವಿತೀಯ ವಿವಾಹವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಡೆಂದು ನಾನು ಸಹ ನನ್ನ ಮತವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೆನು. ಮುಂದುಕರು ಚಿಕ್ಕ ಹುಡುಗಿಯರನ್ನು ಲಗ್ನ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅವರ ಕುತ್ತಿಗೆ ವತ್ತಿ ಅವರ ಸಂಸಾರ ಸುಖದಲ್ಲಿ ಮಣ್ಣು ಬೆರಿಸಬಾರದೆಂಬದು ಅವನ ಖಂಡಿತವಾದ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಿರುತ್ತದೆ. ಅವನು ತನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ ಅನುಸರಿಸಿ ಈಗಿನವರೆಗೆ ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ನಡೆದು ಸೌಖ್ಯದಿಂದಿರುತ್ತಾನೆ. ನಾನು ಮಾತ್ರ ಗಾಳಿಗೆ ತೆರೆದಿಟ್ಟ ದೀಪದಂತೆ ಹೋಯ್ತಾಡಿ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನ ನಿರ್ಬಲತ್ವವನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿರುತ್ತೇನೆ. ಇದನ್ನು ಕಂಡು ಅವನು ನನಗೆ ಎಷ್ಟು ಪರಿ ಜರಿಯುವನೋ ಶ್ರೀಹರಿಯೇ ಬಲ್ಲ! ಹ್ಯಾಗಾದರೂ ಆಗಲಿ, ನನ್ನ ಮಿತ್ರನ ಸುಖಾಗಮನಕ್ಕೆ ನಾನು ನನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧತೆಯನ್ನು ಮಾಡುವೆನು. ಆದರೆ ರಾಮಾ, ನಾನೂ ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯೂ ಕಲಹ ಮಾಡುತ್ತೇವೆಂಬುದನ್ನು ಅವನ ಮುಂದೆ ಸರ್ವಥಾ ಉಸುರಬಾರದು, ಕಂಡಿಯಾ?

ರಾಮ : ಅದಕ್ಕೆ ನೀವು ಚಿಂತಿಸಬೇಡಿರಿ. ಧನಿಯರ ಮರ್ಯಾದೆಯನ್ನು ಕಾನಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಅವರ ಉಪ್ಪುಂಡ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ಸೇವಕನು ತಲೆ ಬೊಗ್ಗಿ ಸಿದ್ಧನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ.

ಶ್ರೀಪತರಾವ : ಸುಶೀಲರಾಯನಿಗೆ ನಮ್ಮ ಗಂಡಹೆಂಡರ ಕಲಹವು ಗೊತ್ತಾದರೆ ಅವನು ನನ್ನ ಜೀವವನ್ನು ಅರೆದು ಬಿಡುವನು. ಆದ್ದರಿಂದ ನಾವು

ಸುಖವಾಗಿರುತ್ತೇವೆಂದು ಅವನಿಗೆ ತೋರಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಸರ್ವ ರೀತಿಯಿಂದಲೂ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡುವೆನು. ನನ್ನ ಪ್ರಯತ್ನಕ್ಕೆ ಫಲವನ್ನು ಕೊಡುವ ಭಾರವು ಶ್ರೀಹರಿಯ ಕಡೆಗೆ ಉಂಟು !

ರಾಮ : ನಿಮ್ಮ ಯುಕ್ತಿಯು ಬಹಳ ಚನ್ನಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅವರು ನಿಮ್ಮ ಮನೆಯೊಳಗಿರುವಾಗ ನೀವು ಅಮ್ಮನವರ ಕೂಡ ಜಗಳಾಡದಂತೆ ಬಹಳ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದಿರಬೇಕಾಗುವುದು, ಕಂಡಿರಾ? ಇದು ಲಕ್ಷ್ಯದಲ್ಲಿರಲಿ.

ಶ್ರೀಪತರಾವ : ಹೌದಾದುದು; ಹಾಗೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಆದರೆ ಅದು ನನಗೆ ಅಸಂಭವವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ನನ್ನ ಭಂಡು ಹೆಂಡತಿಯು ಜಗಳ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಹಾತೊರೆಯುತ್ತಾಳೆ! ಜನರು ಮನೆಗೆ ಬಂದಾಗಂತೂ ಅವಳ ಜಗಳ ತೆಗೆಯುವ ಅಪೇಕ್ಷೆಯು ಉಕ್ಕಿರುತ್ತದೆ! ಉಪಾಯವಿಲ್ಲ. ದ್ವಿತೀಯ ವಿನಾಹ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ನನ್ನ ಅಪರಾಧಕ್ಕೆ ಶಿಕ್ಷೆಯು ಆಗದೆ ಹ್ಯಾಗೆ ಉಳದೀತು ? ಬಂದದ್ದು ಅನುಭೋಗಿಸಬೇಕು.

ಹೋಗುತ್ತಾರೆ.

ಅಂಕ - ೨

ಪ್ರವೇಶ - ೧

ಶ್ರೀಪತರಾವ ಜಹಾಗೀರದಾರನ ಮನೆ

ಶ್ರೀಪತರಾವ ಜಹಾಗೀರದಾರನೂ ಅವನ ಚಿಕ್ಕ ಹೆಂಡತಿಯೂ ಲಾವಣ್ಯವತಿಯೂ ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾಳೆ.

ಶ್ರೀಪತರಾವ : ಲಾವಣ್ಯವತೀ, ನಿನ್ನ ಜಗಳ ಕೇಳಿ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಹಳ ಬೇಸರವಾಯಿತು!! ನಿನ್ನ ದುಷ್ಟ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಕಿವಿಯಿಂದ ಕೇಳಲಾರೆ.

ಲಾವಣ್ಯವತಿ : ಕೇಳಿರಿ; ಅಥವಾ ಬಿಡಿರಿ; ನಿಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದಂತೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಿರಿ. ನನ್ನ ಮನ ಬಂದಂತೆ ನಾನು ನಡೆಯುವಾಕೆ. ನನ್ನ

ಮಾತೇ ನಾನು ನಡಿಸುವೆನು. ನಾನು ಹಳ್ಳಿಯ ಊರಲ್ಲಿ ಬೆಳೆ ದಾಗ್ಯೂ ಸೊಗಸುಗಾರರಾದ ಶಹರದ ಹೆಂಗಸರು ಲಗ್ನವಾದ ನಂತರ ಯಾರಿಗೂ ಅಧೀನವಾಗಿ ನಡೆಯುವದಿಲ್ಲೆಂಬದು ನನಗೆ ಚನ್ನಾಗಿ ಗೊತ್ತುಂಟು.

ಶ್ರೀಪತರಾವ : ಹಾಗಾದರೆ ಹೆಂಗಸರ ಮೇಲೆ ಗಂಡಂದಿರ ಅಧಿಕಾರವು ಏನೂ ಇರುವದಿಲ್ಲವೇ ?

ಲಾವಣ್ಯವತಿ : ಅವ್ಯಯ್ಯಾ, ಅಧಿಕಾರದ ಅಬ್ಬರವೆಷ್ಟು! ನಾನಂತೂ ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಆದರ ಗಾಳಿಯನ್ನು ಸಹಾ ಬಡಿಯಗೊಡಲಾರೆ. ನಾನೇನು ಕೊಂಡು ತಂದ ತೊತ್ತು ಅಲ್ಲ! ಮದುವೆಯಾದ ಹೆಂಡತಿ ಇರುತ್ತೇನೆ! ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಅಧೀನವಾಗಿ ನಡೆಯಬೇಕಾಗಿದ್ದರೆ ಇಂಥ ಮುಪ್ಪಿನ ಗಂಡನನ್ನು ಯಾರು ಮದುವೆಯಾಗುತ್ತಿದ್ದರು ?

ಶ್ರೀಪತರಾವ : ಬಾಯಿ ಮುಚ್ಚು. ಮುಪ್ಪಿನವನೆಂದು ನನ್ನನ್ನು ವ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ಜರಿಯಬೇಡ. ಸಿಟ್ಟು ಬಂದರೆ ನಾನು ಕೃತಾಂತ ಕಾಲನು. ನಿನ್ನ ದುಷ್ಟ ಸ್ವಭಾವವು ನನ್ನನ್ನು ದುಃಖಕ್ಕೆ ಗುರಿ ಮಾಡಿದರೂ, ನಿನ್ನ ಅವಿಚಾರದ ದುಂದುಗಾರಿಕೆಯಿಂದ ನನ್ನ ಮನೆಮಾರು ಹಾಳು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಾರೆ.

ಲಾವಣ್ಯವತಿ : ನಾನು ದುಂದುತನದಿಂದ ಹಣವನ್ನು ಹಾಳು ಮಾಡುವವಳೇ ? ನೀವು ನನ್ನನ್ನು ಮತ್ತು ಭಂಗಾರಗಳ ನಿರೀಸಿಂದ ಕೈ ತೊಳಿಸುವ ಶ್ರೀಮಂತಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟಿರುವದು ಆಷ್ಟೇ ಆದೆ! ಊರೊಳಗೆ ಯಾರೂ ಮಾಡದ ಅಟ್ಟಿಹಾಸವನ್ನು ನಾನೇನು ಮಾಡಿಲ್ಲ.

ಶ್ರೀಪತರಾವ : ನೀನು ಸೊಗಸು ಶೃಂಗಾರಗಳಲ್ಲಿ ನಿರರ್ಥಕವಾಗಿ ಹಣವನ್ನು ಹಾಳು ಮಾಡಬೇಡ. ನಿನಗೆ ದಿನಾಲು ಹೊಸ ಹೊಸ ವಸ್ತ್ರ ಭೂಷಣಗಳೂ ಅಲಂಕಾರಗಳೂ ಯಾತಕ್ಕೆ ಬೇಕು? ಶಯ್ಯಾ ಗೃಹದ ಅಲಂಕಾರಕ್ಕೆ ಇಷ್ಟೊಂದು ಹೂವುಗಳು ಯಾತಕ್ಕೆ ಬೇಕು? ದಿನದಿನಕ್ಕೆ ಎರಡೆರಡು ಮೂರ್ಮೂರಾವರ್ತಿ ತುರುಬಿಗೆ ಹೂವುಗಳನ್ನು ಯಾಕೆ ಮುಡಿಯುತ್ತೀ ?

ಲಾವಣ್ಯವತಿ : ಚಳಿಗಾಲದಲ್ಲಿ ಹೂವುಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಕ್ರಯವು ಬೆಳುತ್ತದೆಂದು ನೀವು ಇಷ್ಟೊಂದು ಜಿನತನವನ್ನು ಆರಂಭ ಮಾಡಿದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ! ಬೇಕಾದರೆ ಹೂವುಗಳನ್ನು ತುಟ್ಟಿ ಮಾಡಿದ ಹಿಮಂತ ರುತುವಿಗೆ ದೋಷ ಕೊಡಿರಿ. ನನಗೆ ದೋಷ ಕೊಡುವ ಕಾರಣವಿಲ್ಲ. ನಾನಂತೂ ಸದಾಸರ್ವಕಾಲ ವಸಂತರುತುವು

ಇರಬೇಕೆಂತಲೂ ಮಲ್ಲಿಗೆ, ಸೇವಂತಿಗೆ, ಬಕುಲಿ, ಸಂಪಿಗೆ, ಗುಲಾಬಿ ಹೂವುಗಳು ನಾನು ಕೂತಲ್ಲಿ ನಿಂತಲ್ಲಿ ಸಹಾ ವಿಪುಲವಾಗಿ ಬೆಳೆಯ ಬೇಕೆಂತಲೂ ಆಪೇಕ್ಷಿಸುತ್ತೇನೆ.

- ಶ್ರೀಪತರಾವ : ನೀನು ಇಷ್ಟು ಶೃಂಗಾರದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳೆದಿದ್ದರೆ, ಹೀಗೆ ಮಾತಾಡುವದರಿಂದ ನನಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಗುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನು ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಮುಂಚೆ ನಿನ್ನ ಸ್ಥಿತಿಯು ಹ್ಯಾಗಿತ್ತೆಂಬದನ್ನು ನೀನು ಮರೆತುಬಿಟ್ಟಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ.
- ಲಾವಣ್ಯವತಿ : ಹೌದೌದು, ಆಗ ನಾನು ಬಹಳ ದರಿದ್ರ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದೆ. ಆದರೆ ಮುಂದೆ ಅನ್ನುವದೇನು ? ಆ ಪ್ರಕಾರ ನನ್ನ ಸ್ಥಿತಿಯು ಇದ್ದದರಿಂದಲೇ ನಾನು ನಿಮ್ಮನ್ನು ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡೆ. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನಿಮ್ಮಂಥ ಮುದುಕರಿಗೆ ನನ್ನ ಕಾಲ ಬೆರಳನ್ನು ಸಹಾ ತೋರಗೊಡುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಮದುವೆಯ ಮಾತಂತೂ ದೂರೇ ಉಳಿಯುತ್ತಿತ್ತು.
- ಶ್ರೀಪತರಾವ : ಲಾವಣ್ಯವತೀ, ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನು ಲಗ್ನ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಬಂದಾಗ್ಗೆ, ತಲೆಯ ಮುಂಗುರುಳುಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಉರಟೆ ಸೀರೆಯನ್ನುಟ್ಟು, ಕೊರಳಲ್ಲಿ ಪದಕದ ಸರವನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು, ಹಣಿಗೆ ಧಾಳವಾದ ಕುಂಕುಮ ಬೊಟ್ಟನ್ನು ಹಚ್ಚಿ, ಅರ ಹುಚ್ಚಿಯಂತೆ ಮಾತಾಡುತ್ತಿದ್ದಿ. ಬಾಯಿಂದ ಒಂದೂ ಸ್ಪಷ್ಟವಾದ ಮತ್ತು ಶುದ್ಧವಾದ ಮಾತು ಹೊರಬೀಳುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಇಂಥಾ ನಿನ್ನನ್ನು ನಾನು ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಇಷ್ಟು ಉನ್ನತ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ತಂದ ಉಪಕಾರವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿಸಿದಿ ! !
- ಲಾವಣ್ಯವತಿ : ಅದೆಲ್ಲ ನಿಜವು. ಆದರೆ ನಿಮ್ಮಿಂದ ಆಗತಕ್ಕ ಇನ್ನೊಂದು ಮಹತ್ವದ ಉಪಕಾರವನ್ನು ಹೇಳುವದು ಉಳಿಯಿತು. ಅದನ್ನು ಮರೆತಿರಾ ?
- ಶ್ರೀಪತರಾವ : ಅದೇನು ? ನನ್ನ ಪಶ್ಚಾತ್ ನಿನ್ನನ್ನು ಬಾಲ ವಿಧವೆಯಾಗಿ ಮಾಡುವದೇನು ?
- ಲಾವಣ್ಯವತಿ : ಛೇ ! ಛೇ ! ಎಂಥಾ ಅಮಂಗಲವನ್ನು ನುಡಿಯುತ್ತೀರಿ ?
- ಶ್ರೀಪತರಾವ : ಅದು ಹ್ಯಾಗೇ ಇರಲಿ. ನಿನ್ನ ದುಷ್ಟ ಶಬ್ದಗಳು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನ ಶಾಂತತೆಯನ್ನು ಓಡಿಸಿದರೂ ನನ್ನ ಧೈರ್ಯವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಓಡಿಸಲಾರವು.

- ಲಾವಣ್ಯವತಿ : ಹಾಗಾದರೆ ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಮಾತಿಗೆ ಜೀನತನವನ್ನು ಮಾಡಿ ಯಾಕೆ ನನಗೆ ಅಪ್ಪಿ ಕೂಗುತ್ತೀರಿ ?
- ಶ್ರೀಪತರಾವ : ನಾನು ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಮುಂಚೆ ನೀನು ಇಂಥಾ ಶೃಂಗಾರಕ್ಕೆ ಹಣವನ್ನು ವ್ಯಯ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೆಯಾ ? ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಮುಂಚೆ ಉತ್ತರ ಕೊಡು.
- ಲಾವಣ್ಯವತಿ : ಹಾಗಾದರೆ ನನ್ನ ಸರಿ ಗೆಳತಿಯರು ಮಾಡುವ ಶೃಂಗಾರಗಳನ್ನು ನಾನು ಮಾಡಬಾರದೇ ?
- ಶ್ರೀಪತರಾವ : ನೀನು ಮದುವೆಯಾಗುವ ಮುಂಚೆ ಯಾವ ಶೃಂಗಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೆ ?
- ಲಾವಣ್ಯವತಿ : ಮದುವೆಯಾಗುವಾಗ ಎಲ್ಲರೂ ಚಿಕ್ಕವರಿರುತ್ತಾರೆ. ಆಗ ಯಾರಿಗೂ ಶೃಂಗಾರವು ಗೊತ್ತಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಮದುವೆಯಾದ ನಂತರ ಒಬ್ಬರನ್ನು ಕಂಡು ಇನ್ನೊಬ್ಬರು ಶೃಂಗಾರವನ್ನು ಕಲಿಯುವುದು ಹೆಂಗಸರೊಳಗೆ ವಾಡಿಕೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ನಿಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಾರದಿದ್ದರೆ ಆ ಶೃಂಗಾರವು ಸುಟ್ಟು ಹೋಗಲಿ ! ಆದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಿಡುತ್ತೇನೆ. (ಸಿಟ್ಟಾಗುತ್ತಾಳೆ.) ದಿನಾಲು ಇದೇ ಜಗಳ! ದಿನಾಲು ಇದೇ ಹಾಡು ! ಜಗಳಾಡಿ ಜಗಳಾಡಿ ನನ್ನ ಬಾಯಿ ನೋಯಹತ್ತಿತು. ನನಗೆ ಕುಚೇಷ್ಟಿತೆಯ ಕಡೆಗೆ ಕೆಲಸವಂಟು. ಹೋಗುತ್ತೇನೆ. (ಹೋಗಲಿಕ್ಕೆ ಆರಂಭಿಸುತ್ತಾಳೆ.)
- ಶ್ರೀಪತರಾವ : ಸುಂದರೀ, ತಡಿ; ಸಿಟ್ಟಾಗಬೇಡ. ಕುಚೇಷ್ಟಿತೆಯು ಬಹಳ ಸಂಪನ್ನಳಿದ್ದಾಳೆ ! ಅವಳ ಗುರುತು ನಿನಗೆ ಆದದ್ದು ಗುಣವಾಗಲಿಲ್ಲ !
- ಲಾವಣ್ಯವತಿ : ಆಕೆಯು ಕುಲೀನ ಹೆಂಗಸು ಇದ್ದು ಬಹಳ ಒಳ್ಳೆಯವಳಿರುತ್ತಾಳೆ.
- ಶ್ರೀಪತರಾವ : ಆಕೆಯ ಒಳ್ಳೆತನಕ್ಕೆ ಬೆಂಕಿ ಹಚ್ಚು. ಆಕೆಗೆ ತನ್ನ ಹೊರತಾಗಿ ಯಾರೂ ಸುಖದಿಂದ ಇರಬಾರದೆಂಬ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಿದೆ. ನಮ್ಮ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮಿಲ್ಲೊಮ್ಮೆ ಮಣ್ಣು ಬೆರಿಸುವವಳು ಅವಳೇ ಎಂದು ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ತಿಳಿ! ಸುಳ್ಳು ಸುದ್ದಿಗಳನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುವವರು, ನಿಂದಾಸ್ಪದವಾದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಪ್ರಸಾರ ಮಾಡುವವರು, ಅನ್ಯರ ಮರ್ಯಾದೆಯನ್ನು ಹರಣ ಮಾಡುವವರು, ಕುಚೇಷ್ಟಿತೆಯ ಮತ್ತು ಅವಳ ಗೆಳತಿಯರ ಹೊರತಾಗಿ ಇನ್ನಾರೂ ಇರುವರು ?

- ಲಾವಣ್ಯವತಿ : ನಾನು ಯಾರ ಕೂಡಾಗಲಿ ಮಾತಾಡಬಾರದೇನು ?
- ಶ್ರೀಪತರಾವ : ಕುಜೇಷ್ಟಿತೆಯು ಹಾಗೂ ಅವಳ ಗೆಳತಿಯರು ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಕುವಿಚಾರಗಳನ್ನು ತುಂಬಾ ಹುಟ್ಟಿಸಿ ದುರ್ಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ ಹಚ್ಚುವರು.
- ಲಾವಣ್ಯವತಿ : ನಾನು ಸನ್ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಎಂದೂ ಬಿಡುವವಳಲ್ಲ. ನಾನು ಯಾರಿಗೆ ನಿಂದಿಸಿದರೂ ದ್ವೇಷ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ನಿಂದಿಸುವದಿಲ್ಲ. ಕೇವಲ ನಗೆ ಮಾಡುವದಕ್ಕೆ ನಿಂದಿಸುತ್ತೇನೆ. ಕುಜೇಷ್ಟಿತೆಯು ಹಾಗೂ ಅವಳ ಗೆಳತಿಯರು ನನಗೆ ನಿಂದಿಸಿದರೂ ನಗೆ ಮಾಡುವದಕ್ಕೆ ನಿಂದಿಸುತ್ತಾರೆಂದು ನಾನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. ರಾಯರೇ ! ನೀವು ಸಹಾ ಕುಜೇಷ್ಟಿತೆಯ ಮನೆಗೆ ಬರುತ್ತೀವೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದರಿಂದ ಯಾವಾಗ್ಗೆ ಬರುವಿರಿ ?
- ಶ್ರೀಪತರಾವ : ನನ್ನ ಸಮ್ಪ್ರದಾನವಾಗಿ ಆ ಸಂಪನ್ನೆಯರು ಏನು ಮಾತಾಡುತ್ತಾರೆಂಬದನ್ನು ಕೇಳಲಿಕ್ಕೆ ಬೇಗನೆ ಒಮ್ಮೆ ಬರಬೇಕಾಗಿರುತ್ತದೆ.
- ಲಾವಣ್ಯವತಿ : ಹಾಗಾದರೆ ಈಗಲೇ ಬರಿ. (ಹೋಗುತ್ತಾಳೆ.)
- ಶ್ರೀಪತರಾವ : ನಾನು ನನ್ನ ಸುಂದರಾಂಗಿಗೆ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಹೇಳಬೇಕೆಂದು ಬಹಳ ದಿವಸಗಳಾರಭ್ಯ ಹಂಬಲಿಸುತ್ತಿದ್ದೆನು. ಆದರಂತೆ ಈವೇತ್ತಮಾಡಿ ಒಮ್ಮೆ ಕೃತಕೃತ್ಯನಾದೆನು ! ನನ್ನ ಉಪದೇಶವು ಅವಳ ಮನಸ್ಸಿನ ಮೇಲೆ ಎಷ್ಟು ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಮಾಡುವದೋ ನೋಡೋಣ. ನಾನು ಹೇಳಿದ್ದನ್ನೆಲ್ಲಾ ನನ್ನ ಸುಂದರಾಂಗಿಯು ಎಷ್ಟು ಮಾಧುರ್ಯದಿಂದ ಪ್ರತಿಕಾರ ಮಾಡಿದಳು ! ಹಾಗೂ ನನ್ನ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಎಷ್ಟು ಮನೋಹರವಾಗಿ ಧೀಕೃರಿಸಿದಳು ! ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ನಾನು ಅವಳಿಗೆ ಆಗ್ರಹ ಮಾಡುವದು ದುಸ್ತರವು. ಆದರೂ ಅವಳ ಪ್ರೇಮ ಕಲಹದಿಂದ ನನಗೆ ದುಃಖವಾಗುವ ಬದಲಾಗಿ ಸಂತೋಷವಾಗಹತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ನನ್ನನ್ನು ಸಿಟ್ಟಿಗೆಬ್ಬಿಸುವದಕ್ಕೆ ಅವಳು ಮಾತಾಡುವಾಗ ಅವಳ ಮುದ್ರೆಯು ಎಷ್ಟು ಮನೋಹರವಾಗಿತ್ತು ? ಅಹಹ ! ಎಷ್ಟಾದರೂ ಅವಳು ನನ್ನ ಅರ್ಥಾಂಗಿಯು !! (ನಗುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ.)

ಪ್ರನೇಶ - ೨

ಕುಚೇಷ್ಟಿತೆಯ ನುನೆ

ಕುಚೇಷ್ಟಿತಾ, ವಂಚಕರಾವ, ಸಿಷ್ಯಪಟ, ಕ್ಷುದ್ರಕರಾವ ಮತ್ತು ಮನೋಹರರಾವ ಇವರೆಲ್ಲರು ಕುಳಿತಿರುವರು.

- ಕುಚೇಷ್ಟಿತಾ : ಆದನ್ನು ಇವತ್ತಿನ ದಿವಸ ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿ ಕೇಳತಕ್ಕದ್ದು.
- ಮನೋಹರರಾವ : ಆ ವಿನೋದ ಪದವನ್ನು ಕ್ಷುದ್ರಕರಾಯನ ಬಾಯಿಂದ ಇವತ್ತಿನ ದಿವಸ ಕೇಳದೆ ಬಿಡಬಾರದು.
- ಕ್ಷುದ್ರಕರಾವ : ಮಿತ್ರಾ, ವಂಚಕಾ, ಆ ಪದದಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟು ಮಹತ್ವವೇನುಂಟು ?
- ವಂಚಕರಾವ : ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಯೋಚಿಸದೆ ರಚಿಸಿದ ಪದವು ಇಷ್ಟು ಮನೋಹರ ನಾಡು ಅಶ್ಚರ್ಯ! ಆದನ್ನು ಎಲ್ಲರೂ ಕೇಳಲಿಕ್ಕೆ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ಕೌತುಕಪಡುತ್ತಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ನೀನು ಅವರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಯಾಕೆ ಆನಂದಪಡಿಸಬಾರದು ?
- ಕ್ಷುದ್ರಕರಾವ : ನಿಮ್ಮ ಅಪೇಕ್ಷೆ ಇದ್ದರೆ ಕೇಳಿರಿ. ಒಂದಾನೊಂದು ದಿವಸ ಕಾಮಲತೆಯು ತನ್ನ ಸುನರ್ಣದ ಗಾಡಿಗೆ ತೇಜೋಮಯವಾದ ಅಶ್ವಗಳನ್ನು ಹೂಡಿಕೊಂಡು ತನ್ನ ಉದ್ಯಾನವನಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅವಳ ಕೂಡ ಗಾಡಿಯಲ್ಲಿ ಅವಳ ಇಬ್ಬರು ಸಖಿಯರೂ ನಾನೂ ಕುಳಿತುಕೊಂಡಿದ್ದೆವು. ಆಗ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ವೇಗದಿಂದ ಹೋಗುವ ತನ್ನ ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಒಂದು ಪದವನ್ನು ರಚಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಅವಳು ನನಗೆ ಸೂಚಿಸಿದಳು. ಆ ಸೂಚನೆಯು ಆಕೆಯ ಬಾಯಿಂದ ಬರಬರುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ನಾನು ಕೆಳಗೆ ಬರೆದ ಪದವನ್ನು ರಚಿಸಿದೆನು. ಆದೇನಂದರೆ :-

ಛಾಟ : “ ಕಿತ್ತಿಸುಂದರಕಂಠಾತರೇರಿ | ಅರೆವಾಹವ್ವಾರೆವಾ ” ಎಂಬ ಮರಾಠೀ ಪದದಂತೆ.

ಅಹಡಾ ! ಎಂಥ ತುರಗಂಗಳಿವು |
 ಮನಕತಿ ಸಂತೋಷವನೀಯುವವು || ಪಲ್ಲ ||
 ಕಿರಿಗಿವಿಗಳುಕೊರಳಾ | ಸರಳೊಡಲುಗಳು |
 ಮೆರೆವ ಮಿಸುನಿಮೈಬಣ್ಣವಪ್ಪುವವು || ೧ ||
 ಜವದೊಳುಗೆಲೆವವು | ರವಿತುರಗಂಗಳ |
 ಭುವನದಿ ಸರಿಮಿಗಲಶ್ವಗಳಿಲ್ಲವು || ೨ ||

ಮರುತನೋಲ್ದ ಚಾ | ಮರಬೀಸುವನೆನೆ | .

ಕೊರಳೂದಲ ಬೀಳ್ವೆಳ್ವೆಡೆಯುವವು || 2 ||

- ವಂಚಕರಾವ : ಕ್ಷುದ್ರಕರಾಯನು ಗಾಡಿಯ ಓಟದಲ್ಲಿ ಈ ಪದವನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದು ಎಷ್ಟು ಕೌತುಕವಾದ್ದು !
- ಮನೋಹರರಾವ : ಇದು ಪ್ರಾಸಾದಿಕರ ಪ್ರಭಾವವು ! ಈ ಕವಿತಾಲಕನನ್ನು ಎಷ್ಟು ಕೊಂಡಾಡಿದರೂ ಕಡಿಸೆ.
- ಕ್ಷುದ್ರಕರಾವ : ನೀವೆಲ್ಲರು ಹೊಗಳುವಂಥ ಮಹತ್ವವು ಇದರಲ್ಲಿ ಏನುಂಟು ? ನಿಮ್ಮ ದಯದಿಂದ ಇದಕ್ಕಿಂತಲು ಘನವಾದ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಈಡಾಡುವೆನು.
- ನಿರ್ಧನರಾವ : ನಿಮ್ಮ ಪದವನ್ನು ನನಗೆ ಬರೆದು ಕೊಡಿರಿ.
- ಕ್ಷುದ್ರಕರಾವ : ಒಳ್ಳೇದು. ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸಿದ್ದರೆ ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಬರುವಾಗ ಬರೆದು ತರುತ್ತೇನೆ.
- ಲಾವಣ್ಯವತಿಯೂ ಮೋಹಿನಿಯೂ ಬರುತ್ತಾರೆ.
- ಕುಚೇಷ್ಟಿತಾ : ಲಾವಣ್ಯವತೀ, ಬಾ. ತಾಯಿಮಕ್ಕಳು ಕೂಡಿಯೇ ಬಂದಿರಿ. ಈ ಹೊತ್ತು ನೀವಿಬ್ಬರೂ ಏನೋ ವಿಶೇಷ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ತೊಡಗದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಸುಶೀಲರಾಯರು ಊರಿಗೆ ಬರತಕ್ಕವರಿದ್ದರಂತೆ. ಬಂದರೇನೆ ?
- ಲಾವಣ್ಯವತಿ : ಬರತಕ್ಕವರಿದ್ದಾರೆಂದು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಬಂದ ವರ್ತಮಾನವು ಮಾತ್ರ ಇನ್ನೂ ಇಲ್ಲ.
- ಕುಚೇಷ್ಟಿತಾ : ಮೋಹಿನೀ, ಇವತ್ತಿನ ದಿನಸ ನಿನ್ನ ಮುಖಲಾವಣ್ಯವು ಚಂದ್ರ ನನ್ನು ಸಹ ನಾಚಿಸುತ್ತದೆ ! ಬಾ, ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಹಗಡಿ ಆಡುವಾ.
- ಮೋಹನರಾವ : ನನಗೆ ಇಂಥ ಆಟದಿಂದ ಆನಂದವಾಗುವದಿಲ್ಲ. ಬೇಕಾದರೆ ನೀವೇ ಆಡಿರಿ.
- ಲಾವಣ್ಯವತಿ : (ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ) ಮನೋಹರರಾಯನು ಸಹ ಆಟವನ್ನು ನೋಡಲಿಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಇದು ಎಂಥಾ ಆಶ್ಚರ್ಯಕರ ವಾದದ್ದು. ಸುಶೀಲರಾಯರು ಊರಿಗೆ ಬರುವ ಮುಂಚೆ ಮನೋ ಹರರಾಯನ ಸಂಗಡ ಕೆಲವು ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಮಾತಾಡಬೇಕೆಂದು ನನ್ನ ಅಪೇಕ್ಷೆ ಇತ್ತು. ಆದರೆ ಏಕಾಂತವಾಗಿ ಮಾತಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಸಂಧಿಯೇ ದೊರಕಲೊಲ್ಲದು.

- ನಿಷ್ಕಪಟಿ : ನೀವೆಲ್ಲರು ದಿನದಿನಕ್ಕೆ ಬಹಳ ನಿಂದಾತ್ಮಕರು ಆಗುತ್ತೆ ನಡೆದಿರುತ್ತೀರಿ. ನನ್ನಾಣೆಯೆಂದರೂ ನಿಮ್ಮ ಮಂಡಳಿಯಲ್ಲಿ ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ನಾನು ಬರುವದಿಲ್ಲ.
- ಲಾವಣ್ಯವತಿ : ಅದ್ಯಾಕೆ? ಈಗ ಏನಾಯಿತು ?
- ನಿಷ್ಕಪಟಿ : ಅದಿರಲಿ ಬಿಡು. ನಮ್ಮ ಗೆಳತಿಯಾದ ಗೌರಿಯು ಎಷ್ಟು ಸುಂದರಿಯು! ಆಕೆಯ ಸೌಂದರ್ಯಕ್ಕೆ ರತಿದೇವಿಯು ಸಹಾ ನಾಚಿಕೊಳ್ಳುವಳು.
- ಕುಜೇಷ್ಟಿತಾ : ಹೌದು ಆಕೆಯು ಅಂಥಾ ಸುಂದರಿಯೆಂಬ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವ್ಯಾತಕ್ಕೆ ?
- ವಂಚಕರಾವ : ನೀನು ಯಥಾಸ್ಥಿತವನ್ನು ನುಡಿದದ್ದು ಕೇಳಿ ನನಗೆ ಅನಂದವಾಯಿತು !
- ನಿಷ್ಕಪಟಿ : ಈಗಲೇ ಅರಳಿದ ಕಮಲದಂತೆ ಆಕೆಯ ಮುಖಕಾಂತಿಯು ಹೊಳೆಯುತ್ತದೆ !
- ಲಾವಣ್ಯವತಿ : ಆಕೆಯು ಶೃಂಗಾರಾದಳೆಂದರೆ ಆಕೆಯ ಮೋರೆಗೆ ಅಂಥ ಕಾಂತಿಯು ಬರುತ್ತದೆ !
- ನಿಷ್ಕಪಟಿ : ಆಕೆಯ ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಮೈಬಣ್ಣವೇ ಅಂಥಾದ್ದು !
- ಲಾವಣ್ಯವತಿ : ಹೌದೌದು. ರಾತ್ರಿಯಾಗುತ್ತಲೆ ಬಣ್ಣವು ಅಡಗಿ, ಬೆಳಗಾಗುತ್ತಲೆ ಪುನಃ ಬರುತ್ತದೆ !
- ಕ್ಷುದ್ರಕರಾವ : ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ. ಆಕೆಯ ಒಕ್ಕಲಗಿತ್ತಿಯು ಕುಂಕುಮ ಮತ್ತು ಕಾಡಿಗಳೆಗಳ ಕರಡಿಗೆಯನ್ನು ತಂದಿಟ್ಟು ತರುವಾಯ ಆಕೆಯು ತಲೆಗೆ ಸುನಾಸಿತ ಎಣ್ಣೆಯನ್ನು ಹಚ್ಚಿ, ಹಿಕ್ಕಿಕೊಂಡು, ಕುಂಕುಮದ ತಿಲಕವನ್ನು ಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟು, ಕಣ್ಣಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಡಿಗಳನ್ನು ಹಚ್ಚಿದ ಕೂಡಲೆ ಆಕೆಯ ಮೋರೆಗೆ ಅಪ್ರತಿಮ ಶೋಭೆಯು ಬರುತ್ತದೆ ! ಅರ್ಥಾತ್ ಆಕೆಯ ಒಕ್ಕಲಗಿತ್ತಿಯು ಆಕೆಗೆ ಬೇಕಾದಾಗ ಈ ಶೋಭೆಯನ್ನು ತಂದುಕೊಡುವಳು, ಹಾಗೂ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವಳು.
- ನಿಷ್ಕಪಟಿ : (ನಗುತ್ತಾಳೆ) ಹಾ ! ಹಾ ! ಅವಳಿಗೆ ಇಷ್ಟು ಅಪಹಾಸ್ಯ ಮಾಡುವದು ತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲ. ಗೌರಿಯ ಅಕ್ಕನಂತೂ ಅಪ್ರತಿಮ ಸುಂದರಿ ಇರುತ್ತಾಳೆ !

- ಕ್ಷುದ್ರಕರಾವ : ಆ ಚಂಪಾವತಿಯು ಹೌದಲ್ಲೋ? ಅವಳು ಅರವತ್ತು ವರುಷದ ಮದುಕೆಯಾದರೂ, ಏನು ಅವಳ ದೇಹದ ಕಾಠಿಣ್ಯವು! ಏನು ಅವಳ ಮುರಕು ಮುರವತ್ತು!
- ನಿಷ್ಕಪಟ : ಆಕೆಗೆ ಅರವತ್ತು ವರುಷವೆಂದು ಅನ್ಯಾಯದಿಂದ ಮಾತಾಡುತ್ತೀರಿ. ಬಹಳ ಮಾಡಿ ಆಕೆಯ ವಯಸ್ಸು ನಾಲ್ಕತ್ತು ಮಿಾರಿಲ್ಲ! ಇದ್ದದೆ ಆಕೆಯು ಅಷ್ಟು ವರ್ಷ ಅದವಳಂತೆ ಯಾರಿಗೂ ಕಾಣಿಸುವದಿಲ್ಲ.
- ಕ್ಷುದ್ರಕರಾವ : ಅವಳನ್ನು ದೂರದಿಂದ ನೋಡಿ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲ. ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ನಿಂತರೆ ಅವಳ ನೋರೆಯ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದ ನಿರಿಗೆಗಳು ತಾನಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತವೆ.
- ಕುಚೇಷ್ಟಿತಾ : ಚಂಪಾವತಿಯು ದಿನ ಹೋದವಳಿದ್ದರೂ, ಸೊಬಗಿನಿಂದಲೂ ಅಲಂಕಾರಗಳಿಂದಲೂ ತನ್ನ ಮುಪ್ಪನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ! ಅವಳ ಜಾಣ್ಮೆಯು ಯಾರಿಗೂ ಬಾರದು! ಆ ಮುದುಕ ವಿಧವೆ ಯಾದ ರೇಣವ್ವನಂತೆ ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಸಿಚ್ಚು ಇಟ್ಟು ಬಾಯಿಯಲ್ಲಿ ಜೊಲ್ಲು ಸೋರಿಸುವದಿಲ್ಲ. ಇದು ಕಡಿಮೆಯ ಗುಣವಲ್ಲ!
- ಕ್ಷುದ್ರಕರಾವ : ಕುಚೇಷ್ಟಿತೇ, ಆ ಬಡವಿಯಾದ ರೇಣವ್ವನ ಸುತ್ತ ಕೈ ತೆಕ್ಕೊಂಡು ಯಾಕೆ ಬೆನ್ನು ಹತ್ತುವಿ? ಹಾಸಿಗೆಯಿಂದ ಆದೇ ಎದ್ದು ಕೂತಾಗ ಅವಳನ್ನು ನೀನು ನೋಡಿರಬಹುದು. ಆ ರೇಣವ್ವನ ಶೃಂಗಾರವಾದರೂ ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಪ್ರೇಕ್ಷಣೀಯನಾಗಿರುವದು! ಶೃಂಗಾರನಾಗಿ ಆಕೆಯು ಹೊರಗೆ ಹೊರಟಳೆಂದರೆ ದೂರಿನ ನೋಟ ದಿಂದ ಎಂಥವರಾದರೂ ಬೆರಗಾಗುವರು! ಆಕೆಯನ್ನು ದೃಷ್ಟಿಸಿ ನೋಡುವವರು ಮಾತ್ರ "ನೋರೆಯು ಎಳೆದು ಕಂಡರೂ ಮೈ ಹಳೆದು" ಎಂದು ಹೇಳುವರು.
- ವಂಚಕರಾವ : (ನಗುತ್ತ) ಕ್ಷುದ್ರಕರಾವ! ಎಂಥಾ ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ಮಾತಾಡಿದಿ!! ನಿನ್ನ ಈ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಕವಿಚಾತುರ್ಯವು ವಿಶೇಷವಿರುತ್ತದೆ!!
- ನಿಷ್ಕಪಟ : (ನಗುತ್ತ) ಕ್ಷುದ್ರಕರಾವ! ನೀನು ಬಹಳ ನಗಿಸುತ್ತೀ. ನನ ಗಂತೂ ನಕ್ಕು ನಕ್ಕು ಹೊಟ್ಟೆ ಕುಟ್ಟು ಹಿಡಿಯಿತು. ನಿನ್ನ ಕುಚೇಷ್ಟಿಯು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಎಳ್ಳಷ್ಟು ಸಹಾ ಬರುವದಿಲ್ಲ. ಆಕೆಯ ಮಾತು ಒಂದು ಬದಿಗಿರಲಿ, ಆ ಬಕುಲೆಯ ಬಗ್ಗೆ ನಿನ್ನ ಅಂಬೋಣವೇನದೆ?

- ಕ್ಷುದ್ರಕರಾವ : ಬಕುಲಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಏನು ಹೇಳುವದು ! ಆಕೆಯ ಹೆಚ್ಚುಗಲು ಕೊಡ್ಲಿಯಂತೆ ಚೂಪಾಗಿದ್ದು, ಆನೆಯ ಕೋರಿಗಳಂತೆ ಮುಂದೆ ಬಂದಿರುತ್ತವೆ !
- ಲಾವಣ್ಯವತಿ : ಅಂತೇ ಆಕೆಯು ಎಂದೂ ಮಾತಾಡುವದಿಲ್ಲ ಅಥವಾ ನಗುವದಿಲ್ಲ. ಕಸಿಲಾಸಸ್ಥಿಯ ಯೋಗ ಬಂದಂತೆ, ಒಮ್ಮೆ ಮಾತಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಅಥವಾ ನಗಲಿಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿದಳೆಂದರೆ ಬಾಯಿಯನ್ನು ಮುಚ್ಚುವದೇ ಇಲ್ಲ ! ಅಗಸಿಯ ಬಾಗಿಲಂತೆ ಬಾಯಿ ತೆರೆದು ಕೂಡುತ್ತಾಳೆ. (ಬಾಯಿ ತೆರೆದು ಆಣಗಿಸುತ್ತಾಳೆ.)
- ನಿಷ್ಕಪಟಿ : ಮಂದಿಯ ನಂದಿಯನ್ನು ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ನೀನು ಇಷ್ಟೊಂದು ಕ್ಯಾಣಿಗೆ ಕಲಿತಿ ?
- ಲಾವಣ್ಯವತಿ : ನಿಮ್ಮ ಸುಶಿಕ್ಷಣದ ಫಲವು. (ಸುಮ್ಮನಾಗುತ್ತಾಳೆ; ಹಾಗೂ ಗಡಬಡಿಯಿಂದ ನೋಡುತ್ತಾಳೆ.) ಅಹಹಾ ! ರಾಯರು ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ವಿನೋದವನ್ನು ಭಂಗಪಡಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಇತ್ತಕಡೆಗೆ ದಯಮಾಡಿಸುತ್ತಾರೆ !
- ಶ್ರೀಪತರಾವ ಜಹಾಗೀರದಾರನು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾನೆ.
- ಶ್ರೀಪತರಾವ : (ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ) ಕುಜೇಷ್ಟೆ ಬಡಿಯುವ ಮಂಡಳಿಯು ಒಂದೇ ಕಡೆಗೆ ಕೂಡಿರುತ್ತದೆ. ಅಂದ ಮೇಲೆ ಇವರು ತಮ್ಮ ಕುಬ್ಬ ಪ್ರಚಾರಗಳಿಂದ ಈ ಹೊತ್ತಿನ ದಿವಸ ಎಷ್ಟು ಸಂಭಾವಿತ ಜನರ ಕುಲೋದ್ಧಾರ ಮಾಡುತ್ತಾರೋ ನೋಡಬೇಕು !
- ನಿಷ್ಕಪಟಿ : (ತುಸು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ) ರಾಯರೇ ಬರಿ, ಬಡವರ ದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಭಾಗೀರಥಿಯು ಬಂದಂತಾಯಿತು. ನಮ್ಮ ಮಂಡಳಿಯು ಸುಮುಹೂರ್ತದಿಂದ ನಿಂದಾ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯ ನಾಟಕವನ್ನು ಆರಂಭ ಮಾಡಿರುತ್ತದೆ. ತಮ್ಮ ಪತ್ನಿಯವರಾದರೂ ಆ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯ ಪಾತ್ರವನ್ನು ಕೈಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ. ತಮಗೆ ಇಂಥಾ ನಾಟಕವನ್ನು ನೋಡುವ ಸುಪ್ರಸಂಗವು ಹಿಂದೆಂದೂ ಬಂದಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ !
- ಲಾವಣ್ಯವತಿ : (ಸಿಟ್ಟಾಗುತ್ತಾಳೆ.) ಯಾಕೆ ಇಷ್ಟೊಂದು ಬಡಬಡಿಸಹತ್ತಿದಿ ? ನಿನಗೆ ಸನ್ನಿಪಾತವು ಅಗಿಲ್ಲವಷ್ಟೆ ? ಬೇಕಾದರೆ ನಿನಗೆ ಔಷಧವನ್ನು ತರಿಸಿ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ !
- ಶ್ರೀಪತರಾವ : ನಿಷ್ಕಪಟಿಯೇ, ಇವರ ಕೃತಿಯು ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಅದರಿಂದ ನಿನಗೆ ದುಃಖವೆನಿಸಿರಬಹುದು.

- ನಿಷ್ಕಪಟೆ : ರಾಯರೇ, ಇವರು ಯಾರಿಗೂ ಸಂಭಾವಿತರೆಂದು ಒಡಂಬಡುವದಿಲ್ಲ. ರಾಮಚಂದ್ರನಿಗೂ, ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರನಿಗೂ, ಧರ್ಮರಾಯನಿಗೂ ಸಹ ಹೆಸರಿಡುತ್ತಾರೆ !
- ಶ್ರೀಪತರಾವ : ಹಾಗಾದರೆ ಇವರ ಗುಣಕ್ಕೆ ಜೋಡು ನಮಸ್ಕಾರಗಳು (ಎರಡೂ ಕೈ ಜೋಡಿಸಿ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ.)
- ಕುಚೇಷ್ಟಿತಾ : ನಿಷ್ಕಪಟೆಯ ಮಾತು ನಂಬಬೇಡಿರಿ, ಕಂಡಿರಾ ! ನಾವು ಮಾಡುವ ವಿನೋದಕ್ಕೆ ಅವಳು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಹಿರಿ ಹಿರಿ ಹಿಗ್ಗಿ ಹೊರಗೆ ಮಾತ್ರ ನಿಮ್ಮ ಮುಂದೆ ನೀತಿ ನೈಪುಣ್ಯಗಳ ಮಳೆಯನ್ನು ಸುರಿಸುತ್ತಾಳೆ.
- ಶ್ರೀಪತರಾವ : ಹಾಗಾದರೆ ಅವಳು ಸಹಾ ನಿಮ್ಮ ಸರದೊಳಗಿನ ಮಣಿಯು.
- ನಿಷ್ಕಪಟೆ : ಇವರೆಲ್ಲರು ತಾರಾಬಾಯಿಯನ್ನು ಈಗೀಗ ನಿಷ್ಕಾರಣವಾಗಿ ಆಡಿ ಕೊಂಡರು.
- ಕುಚೇಷ್ಟಿತಾ : ಯಾವ ತಾರಾಬಾಯಿಯೇ ಅವಳು? ಗುಳ್ಳುಗಣ್ಣು ಮತ್ತು ಜೋಣ್ಣೆ ಮೂಗು ಇರುವವಳೇನು ? ಮೋರೆಯಂತೂ ಹಬಸಿಯ ಮೋರೆಯಂತೆ ಎಷ್ಟು ಚಂದ ಕಾಣುತ್ತದೆ ! ತಲೆಯ ಕೂದಲುಗಳಂತೂ ಡಬ್ಬಣ ಗಡುತರ ಆಗಿರುತ್ತವೆ !
- ಲಾವಣ್ಯವತಿ : ಹೌದು, ಈ ನಮ್ಮ ಅತ್ತಿಗೆಯವರು ಅಂಥಾ ಸುಂದರರು ! ಅವರು ಊಟಕ್ಕೆ ಕೂತರೆಂದರೆ ಅವರ ಚಮತ್ಕಾರ ಎಷ್ಟು ಹೇಳಬೇಕು ! “ಅದಿಲ್ಲ, ಇದಿಲ್ಲ, ಅದನ್ನು ತಾ, ಇದನ್ನು ತಾ” ಎಂದು ನನ್ನನ್ನು ಗೋಳಾಡಿಸಿ ಬಿಡುತ್ತಾರೆ ! ನಾವು ಅಶಕ್ತ ಪ್ರಕೃತಿಯವರೆಂದು ಬಾಯಿಂದ ಅನ್ನುತ್ತಾ ಒಂದು ತಪ್ಪೇಲಿ ಅನ್ನವನ್ನು ಬಕ್ಕರಿಸುತ್ತಾರೆ !
- ವಂಚಕರಾವ : (ನಗುತ್ತಾನೆ) ಆಕೆಯು ತಿಡಿ ಉಬ್ಬಿದಂತೆ ಉಬ್ಬಿರುತ್ತಾಳೆ ! ನಡೆಯಲಿಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿದರೆ ಆಕೆಯ ಎರಡೂ ತೊಡೆಗಳು ಮಸೆಯುತ್ತವೆ ! ಆಕೆಯ ಮಾತಂತೂ ಎಷ್ಟು ಸೊಕ್ಕಿನವು ! “ ಸಂತೆಯಲ್ಲಿ ಮಂದಿಯನ್ನು ಕಾಣದವರಂತೆ ” ಜನರ ಮೈಮೇಲೆ ಕವಕನಿ ಹೋಗುತ್ತಾಳೆ. ಮೋರೆಯು ಕುರೂಪವಿದ್ದಂತೆ ಆಕೆಯ ನಡತೆಗಳು ಸಹಾ ಇರುತ್ತವೆ.
- ಶ್ರೀಪತರಾವ : ಆ ಬಡವಿಯು ನಿಮ್ಮ ಉಸಾಬರಿಗೆ ಬಂದಿಲ್ಲ. ತನ್ನ ಮನೆ ಯಾಯಿತು, ತಾನಾಯಿತು. ಸುಮ್ಮನೆ ಕುಳಿತಿರುತ್ತಾಳೆ. ಅಂಥ ವಳನ್ನು ಯಾಕೆ ಜರಿಯುತ್ತೀರಿ ?

ಲಾವಣ್ಯವತಿ : ರಾಯರೇ, ಆಕೆಯ ಮೇಲುಗಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಬರಬೇಡಿರಿ. ನಿಮ್ಮ ಮುಂದೆಲ್ಲ ಆಕೆಯು ಅರಿಯದ ಮಳ್ಳಿಯಂತೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಕೂಡುತ್ತಾಳೆ. ನೀವು ಹೊರಗೆ ಹೋದ ಕೂಡಲೆ ನನಗೆ ಅತ್ತೆಯಾಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಕಿಟ ಕಿಟ ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ. ಆಕೆಯ ಗುಣಗಳನ್ನು ನೀವೇನು ಬಲ್ಲೀರಿ ?

ಶ್ರೀಪತರಾವ : ಯಂತ್ರಕ್ಕೆ ಒಮ್ಮೆ ಕೀಲಿ ಕೊಟ್ಟು ಬಳಿಕ ಅದು ನಿಲ್ಲುವ ಸಂಭವವಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ನನ್ನ ಉಪದೇಶವು “ಡಬ್ಬುಗೊಡದ ಮೇಲೆ ನೀರು ಸುರುವಿದಂತೆ” ಅಗುತ್ತದೆ! ಉಪಾಯವಿಲ್ಲ.(ಸಿಟ್ಟಾಗುತ್ತಾನೆ.)

ಕುಚೇಷ್ಟಿತಾ : (ನಗುತ್ತಾಳೆ) ಹೀಗೆ ಸಿಟ್ಟಾಗಬಾರದು. ಸಿಟ್ಟಿನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧಿ ಕೊಟ್ಟವರ ಗತಿಯು ಎಂದೆಂದಿಗೂ ನೆಟ್ಟಗೆ ಆಗಲಾರದು. ನಾನೆಲ್ಲರೂ ಸುಮ್ಮನೆ ವಿನೋದವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ಕುಳಿತಿದ್ದೇನೆ. ವಿನೋದಕ್ಕೆ ನಿಮ್ಮಂಥ ಸುಜ್ಞರು ಮತ್ತರ ಪಡಬಾರದು.

ಶ್ರೀಪತರಾವ : ಶಿಷ್ಯತನವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ವಿನೋದವು ಸಜ್ಜನರಿಂದ ಯಾವಾಗಲೂ ತ್ಯಾಜ್ಯವಾಗಿರುವದು.

ಲಾವಣ್ಯವತಿ : ಸೌಜನ್ಯ ವಿನೋದಗಳು ಕೂಡಿರುವದು ಅಸಾಧ್ಯ. ಯಾಕಂದರೆ ಅವುಗಳ ನಡುವೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಸವತಿ ಮತ್ತರವು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ.

ಕ್ಷುದ್ರಕರಾವ : ಛೇ, ತಪ್ಪಿದೆ! ಸೌಜನ್ಯಕ್ಕೆ ಜರಡಪತಿಯೆಂತಲೂ ವಿನೋದಕ್ಕೆ ತರುಣಪತಿಯೆಂತಲೂ ಉಪಮೆಯನ್ನು ಕೊಡತಕ್ಕದ್ದಿತ್ತು !

ಶ್ರೀಪತರಾಯನ ಹೊರತಾಗಿ ಎಲ್ಲರೂ ನಗುತ್ತಾರೆ.

ಲಾವಣ್ಯವತಿ : ನಮ್ಮ ರಾಯರಿಗೆ ನಿಮ್ಮ ನಿಂದಾಗೋಷ್ಠಿಗಳು ತಡೆಯುವದಿಲ್ಲ. ಕೈಯಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರವಿದ್ದರೆ ಕಾಯದೆ ಮಾಡಿ ನಿಮ್ಮೆಲ್ಲರಿಗೆ ಯೋಗ್ಯ ಶಾಸನ ಮಾಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ಶ್ರೀಪತರಾವ : ಅಪ್ಪಣೆ ಪಡಕೊಳ್ಳದೆ ಅಡವಿಯಲ್ಲಿ ಹುಲಿ-ಸಿಂಹಗಳ ಬೀಟಿ ಆಡುವದನ್ನು ಕಾಯಿದೆಯಿಂದ ಪ್ರತಿಬಂಧ ಮಾಡಿದ ಮೇರೆಗೆ ಜನರ ಮುರ್ಖಾದೆ ಕಳೆಯುವಂಥ ನಿಂದಾಗೋಷ್ಠಿಗಳನ್ನು ಕಾಯಿದೆಯಿಂದ ಪ್ರತಿಬಂಧ ಮಾಡಿದರೆ ಸರಕಾರದ ಉಪಕಾರವನ್ನು ಸಂಭಾವಿತ ಜನರು ಎಷ್ಟು ನೆನಿಸಿಕೊಂಡಾರು ?

- ಕುಚೇಷ್ಟಿತಾ : ನಮ್ಮ ಸ್ವತಂತ್ರವನ್ನು ಸರಕಾರದವರು ಹರಣ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ನಿಮ್ಮ ಆಪೇಕ್ಷೆಯು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಪ್ರಿಯರಾದ ಬುದ್ಧಿವಂತರಿಗೆ ಮಾನ್ಯವಾಗಲಾರದು.
- ಶ್ರೀಪತರಾವ : ಹಾಗಲಹಣ್ಣು ಆಗಿರುವ ಮುದುಕೆಯರಿಗೆ ಮತ್ತು ನಿರಾಶೆಯಾದ ವಿಧವೆಯರಿಗೆ ಮಾತ್ರ, ನಿಂದಾಗೋಷ್ಠಿಗಳನ್ನು ಆಡಲಿಕ್ಕೆ ಆಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ಕೊಡಬಹುದು !
- ಕುಚೇಷ್ಟಿತಾ : (ಸಿಟ್ಟಿಗೆಳುತ್ತಾಳೆ) ಹುಚ್ಚುನಾಯಿ ಕಡಿದವರಂತೆ ನೀವು ಬಡ ಬಡಿಸಿದರೆ ಯಾರು ಕಿವಿಗೊಡುತ್ತಾರೆ ?
- ನಿಷ್ಕಪಟಿ : ಕೇಳಿದ್ದನ್ನು ಎರಡನೆಯವರ ಮುಂದೆ ತಿಳಿಸಿದರೆ, ನಿಮ್ಮ "ಮನೋ ರಾಜ್ಯದ ಕಾಯಿದೆಯ" ಪ್ರಕಾರ ಆಪರಾಧವೆನಿಸುತ್ತದೋ ಹ್ಯಾಗೆ?
- ಶ್ರೀಪತರಾವ : "ಹುಂಡಾವಳಿಯ ಕಾಯಿದೆ"ಯ ಪ್ರಕಾರ ಹುಂಡಿಯು ಪಟಾವಿಯವರಿದ್ದರೆ, ಮೂಲ ಹುಂಡಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟವನು ಮತ್ತು ಅವನ ತರುವಾಯ ವ್ಯವಹರಿಸಿದ ಯಾವತ್ತರೂ ಹುಂಡಿಯ ಹಣವನ್ನು ಕೊಡಲಿಕ್ಕೆ ಜವಾಬ್ದಾರರಿರುತ್ತಾರೆ. ಆದರಂತೆ "ನಿಂದಾಪ್ರತಿ ಹಾರಕ ಕಾಯಿದೆ"ಯ ಪ್ರಕಾರ ನಿಂದಾ ಮಾಡುವವರು, ಕೇಳುವವರು ಮತ್ತು ಪ್ರಸಾರ ಮಾಡುವವರು ಯಾವತ್ತರೂ ಆಪರಾಧಿಗಳೆಂದು ಎಣಿಸತಕ್ಕದ್ದು. ನಿಂದಾಗೋಷ್ಠಿಯನ್ನು ಆರಂಭ ಮಾಡಿದವರು ಸಿಗದಿದ್ದರೆ ಪ್ರಸಾರ ಮಾಡಿದವರ ಮೇಲೆ ಖಚ್ಚಿ ಮಾಡಿ ಶಿಕ್ಷೆ ವಿಧಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಅಡ್ಡಿ ಇಲ್ಲ !!
- ವಂಚಕರಾವ : ಶ್ರೀಪತರಾವ ! ನಿಮ್ಮ ಕಾಯಿದೆ ಚಾತುರ್ಯಕ್ಕೆ ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಬೆರಗಾದೆವು. ಆದರೆ ನಿಮಗೆ ಎರಡೇ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳುತ್ತೇನೆ. ಅವುಗಳಿಗೆ ಮುಂಚೆ ಉತ್ತರ ಕೊಡಿರಿ. ಆ ಮೇಲೆ ನಿಮ್ಮ ಕಾಯಿದೆಗಳ ವಿಚಾರ ಮಾಡೋಣ. ಬೆಂಕಿ ಇಲ್ಲದೆ ಹೊಗೆಯು ಹೊರಡುತ್ತದೋ ಹ್ಯಾಗೆ ? ಸ್ವಲ್ಪದರೂ ಆಧಾರವಿಲ್ಲದೆ ಸುದ್ದಿಗಳು ಹುಟ್ಟುತ್ತವೋ ಹ್ಯಾಗೆ ? ನೋಡಿರಿ, ಕಾಯಿದೆಯ ವಿದ್ವತ್ತಿಗೆಯನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿರಿ.
- ಶ್ರೀಪತರಾವ : ಛೇ, ಹಾಗಲ್ಲ. ನೂರರಲ್ಲಿ ತೊಂಭತ್ತು ಸುದ್ದಿಗಳು ಸುಳ್ಳು ತಿಳುವಳಿಕೆಯಿಂದ ಹುಟ್ಟುತ್ತವೆ.
- ಕುಚೇಷ್ಟಿತಾ : ಪ್ರಿಯ ಗೆಳತಿಯರೇ ಸಾಕು; ಬರಿ. ಇನ್ನು ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಇದಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿದ ಎರಡನೇ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಪಗಡಿ ಆಡೋಣ.

ಸೇವಕನು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾನೆ.

- ಸೇವಕ : (ಶ್ರೀಪತರಾಯನಿಗೆ) ಧನಿಯರೇ ! ಬೇಗನೇ ನಡೆಯಿರಿ. ನಿಮ್ಮನ್ನು ಯಾರೋ ಒಬ್ಬ ಗೃಹಸ್ಥರು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.
- ಶ್ರೀಪತರಾವ : ಬಂದೆ, ನಡಿ. ಹೋಗೋಣ.
- ಕುಚೇಷ್ಟಿತಾ : ಯಾಕೆ ರಾಯರೇ ! ಬೇಗನೆ ಹೊರಟಿರಿ.
- ಶ್ರೀಪತರಾವ : ನನಗೆ ಬಹಳ ಅವಸರವುಂಟು. ನಾನು ಇಲ್ಲಿಂದ ಬೇಗನೆ ಹೋದರೆ ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿಗೆ ನನ್ನ ಬಗ್ಗೆ ಬೇಕಾದಂತೆ ಮಾತಾಡಿ ಅನಂದ ಪಡಲಿಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಅನುಕೂಲನಾಗುವದು. ನಾನು ನಿಮ್ಮ ಅನಂದಕ್ಕೆ ಯಾಕೆ ಅತಂಕ ಮಾಡಲಿ? (ಸೇವಕನೂ ಶ್ರೀಪತರಾಯನೂ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ.)
- ಕ್ಷುದ್ರಕರಾವ : ಲಾವಣ್ಯವತೀ, ನಿಮ್ಮ ರಾಯರು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ ! ಅವರ ಬಗ್ಗೆ ಕೆಲವು ಕಥೆಗಳನ್ನು ಹೇಳತಕ್ಕದ್ದಿದೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದರೆ ನೀನು ಸಹಾ ಬಿಡು ಬಿಡು ನಕ್ಕೀ.
- ಲಾವಣ್ಯವತಿ : ನಮ್ಮವರಾದರೇನಾಯಿತು ? ಈಗಂತೂ ನನಗೆ ಆಡಲಿಕ್ಕೆ ಹೋಗತಕ್ಕದ್ದಿವೆ. ಕೇಳಲಿಕ್ಕೆ ನೇಳೆ ಇಲ್ಲ. (ಹೀಗೆಂದು ಎಲ್ಲರೂ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಮೋಹಿನಿಯೂ ಮನೋಹರರಾಯನೂ ಓಂಡೆ ಉಳಿಯುತ್ತಾರೆ.)
- ಮನೋಹರರಾವ : ಮೋಹಿನೀ, ಈ ಜನರ ನಡತೆಯಿಂದ ನಿನಗೆ ಒಹುಳಃ ಸಂತೋಷ ನಾಗಲಾರದು.
- ಮೋಹಿನೀ : ಹ್ಯಾಗೆ ಸಂತೋಷವಾದೀತು ? ನಿರುಪದ್ರವಿ ಜನರ ದೌರ್ಬಲ್ಯವನ್ನೂ ದುರ್ವ್ಯಸನವನ್ನೂ ನೋಡಿ ಹಾಸ್ಯ ಮಾಡುವದೇ ಬುದ್ಧಿ ಚಾತುರ್ಯವೆಂದು ಅಥವಾ ವಿನೋದವೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವ ದಾದರೆ ದೇವರು ನನ್ನಲ್ಲಿ ಈಗಿನ ಮೂಢತನವನ್ನೇ ಇಡಲಿ ! ನನ್ನ ಮೂಢತನದಿಂದಲೇ ನಾನು ಅತ್ಯಂತ ತೃಪ್ತಳಾಗಿರುವೆನು.
- ಮನೋಹರರಾವ : ನೋಡಲಿಕ್ಕೆ ಇವರು ದುಷ್ಟ ಸ್ವಭಾವದವರಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಇವರಲ್ಲಿ ದುಷ್ಟಬುದ್ಧಿಯು ಎಷ್ಟು ಮಾತ್ರಕ್ಕೂ ಇಲ್ಲ; ಕಂಡಿಯಾ !
- ಮೋಹಿನೀ : ಅಂದ ಮೇಲೆ ಅವರ ನಡತೆಯು ಹೆಚ್ಚು ತಿರಸ್ಕರಣೀಯವಾದ್ದು. ಮನಸ್ಸಿನೊಳಗೆ ವಿಷವು ಇರದಿದ್ದರೆ ಸಾಲಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಎಂದಿಗೂ ಇರಬಾರದು.

ಮನೋಹರರಾವ : ಅದು ನಿಶ್ಚಯ. ದುಷ್ಟ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಸುಳ್ಳು ಸುದ್ದಿಗಳನ್ನು ಹಬ್ಬಿಸುವದು ದ್ವೇಷ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಸುಳ್ಳು ಸುದ್ದಿಗಳನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುವದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ನಿಂದಾಸ್ಪದವಾದದ್ದು. ಮೋಹಿನೀ, ನನ್ನ ಮೇಲೆ ದಯಾದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿ ನನ್ನ ಆಶೆ ಎಂಬ ಅಂಕುರಕ್ಕೆ ನಿನ್ನ ಪ್ರೀತಿಯೆಂಬ ನೀರನ್ನು ಎರೆಯಬಾರದೇ ?

ಮೋಹಿನೀ : ಅದೇ ವಿಷಯದ ಮೇಲೆ ಪುನಃ ಮಾತಾಡಿ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಯಾಕೆ ದುಃಖ ಕೊಡುತ್ತೀರಿ ?

ಮನೋಹರರಾವ : ಮೋಹಿನೀ ! ನನ್ನ ಮೇಲೆ ನಿನ್ನ ಕೃಪೆ ಇದ್ದರೆ ಸಾಕು. ಶ್ರೀಪತರಾಯರು ನಮ್ಮ ನಿಮ್ಮ ಪ್ರೀತಿಯ ಸಮಾಗಮವು ಬೆಳೆಯಲೆಂದು ಅವೇಕ್ಷಿಸುತ್ತಾರೆ. ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಮಾತ್ರ ಆ ದುರ್ವ್ಯಸನಿಯಾದ ವಿಲಾಸರಾಯನ ಮೇಲೆ ಒಲಿದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಬೇಡ, ಬೇಡ, ಚನ್ನಾಗಿ ವಿಚಾರ ಮಾಡು.

ಮೋಹಿನೀ : (ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ) ಈ ಪ್ರಕಾರ ಹೇಳಲಿಕ್ಕೆ ನಿಮಗೆ ಹ್ಯಾಗೆ ಮನಸ್ಸಾಯಿತು ? ಹತಭಾಗ್ಯನಾದ ವಿಲಾಸರಾಯನ ಬಗ್ಗೆ ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ಹ್ಯಾಗಿದ್ದರೂ ಇರಲಿ. ಅವನ ಮೇಲೆ ಬಂದ ವಿಪತ್ತುಗಳ ಸಲುವಾಗಿ ಅವನ ಆಪ್ತಬಾಂಧವರೆಲ್ಲರು ಅವನನ್ನು ನಿಷೇಧಿಸಿದರೂ ಅವನನ್ನು ಕಂಡು ನಾನು ವಿಷಾದ ಪಡದೆ ಇರಲಾರೆನು.

ಮನೋಹರರಾವ : ಮೋಹಿನೀ, ಈ ಪ್ರಕಾರ ಸಿಟ್ಟಾಗಬೇಡ. ಮಧ್ಯರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ನೀನು ಹುಲಿಯ ಹಾಲು ಬೇಡಿದರೂ ತಂದು ಕೊಡುತ್ತೇನೆ. ನೀನು ಗೋಸ್ಕರ ನನ್ನ ಪ್ರಾಣವು ಹೋಗಿಹತ್ತಿರುತ್ತದೆ. (ವ್ಯಾಮೋಹಿತನಾಗಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾನೆ. ಹಿಂದಕ್ಕೆ ನೋಡುತ್ತಾನೆ.) ಓಹೋ ! ಲಾವಣ್ಯವತಿಯು ಇತ್ತ ಕಡೆಗೆ ಬರುತ್ತಾಳೆ. ಅವಳ ಮುಂದೆ ಮಾತ್ರ ನಾನು ಇಷ್ಟೊತ್ತನಕ ಮಾತಾಡಿದ್ದನ್ನು ದಯಮಾಡಿ ಹೇಳಬೇಡ, ಕೈ ಮುಗಿಯುತ್ತೇನೆ.

ಮೋಹಿನೀ : ಏನು, ಲಾವಣ್ಯವತೀ ಮಾತುಶ್ರೀಯವರು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದರೇ ?

ಮನೋಹರರಾವ : (ತನ್ನ ಸ್ವಕ್ಕೆ) ಶ್ರೀಪತರಾಯರಿಗೆ ಸಂಶಯ ಬಂದರೆ ಇನ್ನೇನು ಗತಿ ? (ಭಯದಿಂದ ಆರ್ಥ ಮಾತಾಡುತ್ತಾನೆ; ಲಾವಣ್ಯವತಿಯು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾಳೆ.)

ಲಾವಣ್ಯವತಿ : ಏನಿದು, ಎಷ್ಟೊತ್ತನಕ ಗುಜು ಗುಜು ಮಾತಾಡುತ್ತೀರಿ ? ಮೋಹಿನೀ, ಮನೆಯೊಳಗಿನ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮರೆತು ಬಿಟ್ಟೆಯಾ ?

ಬೇಗನೇ ಇಲ್ಲಂದ ನಡಿ. (ಮೋಹಿನಿಯು ಹೋಗುತ್ತಾಳೆ.)
ಮನೋಹರರಾವ ! ಇಷ್ಟೊತ್ತಿನಕ ನಿಮ್ಮ ನಿಮ್ಮೊಳಗೆ ಏನು
ಮಾತು ನಡೆದಿತ್ತು ?

ಮನೋಹರರಾವ : ಬಹಳ ದುರ್ಭವದ ಸಂಗತಿಯು ! ಹೇಳಲಿಕ್ಕೆ ನಾಲಿಗೆಯು
ಏಳಲೊಲ್ಲದು. ನಮ್ಮ ನಿಮ್ಮ ಪ್ರೇಮಾಲಾಪವನ್ನು ಕುರಿತು
ಮೋಹಿನಿಗೆ ಸಂಶಯ ಬಂದಿರುತ್ತದೆ. ಆಕೆಯು ಶ್ರೀಸತರಾಯರ
ಮುಂದೆ ತಿಳಿಸುತ್ತೇನೆಂದು ನನಗೆ ಹೆದರಿಸಿದಳು. ಆಗ ನಾನು
ಆವಳ ಸಂಶಯ ನಿವೃತ್ತಿ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಉದ್ಯುಕ್ತನಾಗಿದ್ದೆ.
ಆಸ್ಪರಲ್ಲಿಯೇ ನೀನು ಬಂದಿ.

ಲಾವಣ್ಯವತಿ : ಅದಿಲ್ಲ ಸರಿಯಾಯಿತು. ಆದರೆ ಆಕೆಯ ಸಂಶಯ ನಿವೃತ್ತಿ
ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಕೈಕಾಲು ಯಾಕೆ ಬಿದ್ದಿರಿ ? ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡುವ
ಹಂಚಿಕೆಯು ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ನೆಟ್ಟಗಿದೆ !!

ಮನೋಹರರಾವ : ಆಕೆಯು ಇನ್ನೂ ಚಿಕ್ಕವಳಿದ್ದಾಳೆ. ತಿಳುವಳಿಕೆ ಇಲ್ಲದವರಿಗೆ
ಯುಕ್ತಿ ಪ್ರಯುಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡುವದು ಬುದ್ಧಿ
ವಂತರಿಗೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ್ದು. ಆದಿರಲಿ ಬಿಡು. ನೀನು ನನ್ನ
ವಾಚನ ಮಂದಿರವನ್ನು ನೋಡಲಿಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತೇನೆಂದು ಹೇಳಿ ಬಹಳ
ದಿವಸಗಳಾದವು. ನಿನಗೆ ಬರಲಿಕ್ಕೆ ಯಾವಾಗ್ಗೆ ಅನುಕೂಲವಾಗು
ವದು ? ನನ್ನ ಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ನೈತಿಕ ಗ್ರಂಥಗಳುಂಟು.
ಇದಲ್ಲದೆ ನಾಟಕ, ಕಾದಂಬರಿ ಮೊದಲಾದ ಮನೋರಂಜಕ ಗ್ರಂಥ
ಗಳು ಅವೆ. ಹಾಗೂ ನನ್ನ ವಾಚನ ಮಂದಿರಕ್ಕೆ ಶೃಂಗಾರವು
ಬರಬೇಕೆಂದು ಅಲ್ಲಿ ತರತರದ ಬಣ್ಣದ ಮಣಿಗಳ ತೋರಣವನ್ನು
ತೂಗ ಹಾಕಿರುತ್ತೇನೆ ! ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಕನ್ನಡಿಗಳನ್ನು
ಇಡಿಸಿರುತ್ತೇನೆ ! ಕೂಡ್ರಲಿಕ್ಕೆ ರೇಶ್ಮಿಯ ಕುತ್ತಿಯ ಗಾದಿಗಳ
ಕುರ್ಚಿಗಳನ್ನೂ ಸೋಫಾ (ಮಂಚ) ಗಳನ್ನೂ ಇಡಿಸಿರುತ್ತೇನೆ !
ನನ್ನ ಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ಮಂದ-ಸುಗಂಧ-ತೀತಲ ಗಾಳಿಯು ಬರುವ
ದಕ್ಕಾಗಿ ಕಿಡಕಿಗಳಿಗೂ ಬಾಗಿಲುಗಳಿಗೂ ಬಾಳದ ಬೇರಿನ ಪಡೆ
ಗಳನ್ನು ಇಳಿ ಬಿಡಿಸಿರುತ್ತೇನೆ ! ಇಂಥಾ ನನ್ನ ಮನೋಲ್ಪಾದ
ಕರವಾದ ಮಂದಿರವನ್ನು ನೀನು ಯಾವಾಗ್ಗೆ ನೋಡಲಿಕ್ಕೆ ಬರುವಿ?

ಲಾವಣ್ಯವತಿ : ನಾನು ಸರ್ವಥಾ ಬರಲಾರೆ. ಜನರು ಏನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಾರೆಂದು
ಹೆದರಿ ನಡೆಯಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ನಿಮ್ಮ ಮೇಲೆ ನನ್ನ ಲೋಭ

ವಿದ್ದರೂ ಲೋಕರೂಢಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನಾನು ಎಂದಿಗೂ ನಡೆಯಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ.

ಮನೋಹರರಾವ : ಮುತ್ತೈದೆಯರು ಮಂಗಲಸೂತ್ರದ ಮಾನವನ್ನು ಕಾಪಾಡಲೇ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ !

ಲಾವಣ್ಯವತಿ : ನಮ್ಮ ರಾಯರಿಗೂ ನನಗೂ ಅಷ್ಟಮಿಯ ಚಂದ್ರನಂತೆ ಇದ್ದಾಗ್ಯೂ ಅವರ ಮೇಲೆ ಸಿಟ್ಟಾಗಿ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲ.

ಮನೋಹರರಾವ : “ಬಡವರ ಸಿಟ್ಟು ದವಡಿಗೆ ಮೂಲ” ಎಂಬಂತೆ ಗಂಡನ ಮೇಲೆ ಸಿಟ್ಟಿಗೆದ್ದು ಅಡವಿಯ ಪಾಲಾಗಿ ಹೋಗುವದು ಯಾರಿಗೂ ಭೂಷಣವಲ್ಲ.

ಲಾವಣ್ಯವತಿ : ನಿನ್ನ ಮಾತು ಕೇಳಿದರೆ ಎಂಥವರಾದರೂ ಮರುಳಾದಾರು ! ಮಾತು ಸಾಕಿನ್ನು. ಆಟದ ಸಲುವಾಗಿ ನನ್ನ ಸಖಿಯರೊಂದು ನನ್ನ ದಾರಿಯನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿರಬಹುದು; ನಾನು ಹೋಗುತ್ತೇನೆ. (ಹೋಗುತ್ತಾಳೆ.)

ಮನೋಹರರಾವ : (ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ) ನಾನು ಎಷ್ಟು ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ನಡೆದಾಗ್ಯೂ ಎಂಥಾ ಪೇಚಾಟದಲ್ಲಿ ಬೀಳಬೇಕಾಗಿರುತ್ತದೆ ! ಮೋಹಿನಿಯನ್ನು ವಲಿಸಲಿಕ್ಕೆ ನನಗೆ ಸಹಾಯ ದೊರೆಯಬೇಕೆಂದು ನಾನು ಲಾವಣ್ಯವತಿಯ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿದೆನು. ಆದರೆ ಮುಂದೆ ಏನಾಯಿತೋ, ನನಗೆ ತಿಳಿಯಲೊಲ್ಲದು ! ಲಾವಣ್ಯವತಿಯು ತನ್ನ ಸ್ವಂತದ ಪ್ರೇಮಜಾಲವನ್ನು ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಹಾಕಿರುತ್ತಾಳೆ ! ನನ್ನ ಕೊರಳಾಣೆಯೆಂದರೂ ಅವಳ ಪ್ರೇಮ ಜಾಲದಲ್ಲಿ ಶಿಲ್ಕುವದು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸರ್ವಥಾ ಇದ್ದಿಲ್ಲ. ಆಕೆಯ ಪ್ರೇಮಜಾಲವು ನನಗೆ ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಹೀಗಿದ್ದು ನಾನು ಅವಳಿಗೋಸ್ಕರ ಎಷ್ಟೋ ಕಪಟ ಕೃತ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುವ ಪ್ರಸಂಗವು ಬಂದಿರುತ್ತದೆ ! ಮುಂದೆ ನನ್ನ ಕಾಪಟ್ಟವೆಲ್ಲಾ ಹೊರಬಿದ್ದು, ನಾನು ಎಂಥಾ ಫಲವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಬೇಕಾಗುವದೋ ಶ್ರೀಹರಿಯೇ ಬಲ್ಲ.

ಹೋಗುತ್ತಾನೆ.

ಪ್ರವೇಶ - ೩

ಶ್ರೀಪತರಾವ ಜಹಾಗೀರದಾರನ ಮನೆ

ರಾಮನೂ ಸುಶೀಲರಾಯನೂ ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಸುಶೀಲರಾವ : (ನಗುತ್ತಾ) ಅಹಹಾ! ನನ್ನ ಜರಠ ಸ್ನೇಹಿತನಾದ ಶ್ರೀಪತರಾಯನು ನುದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವನೋ? ಮುಪ್ಪಿನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಚಿಕ್ಕ ಹೆಂಡತಿಯ ಕೂಡ ಸಂಸಾರ ಮಾಡುವ ಅಕ್ಕರತೆಯು ಅವನ ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಹ್ಯಾಗೆ ಸೇರಿತು?

ರಾಮ : ಸ್ವಾಮಿ, ಈ ವಿಷಯವು ಬಹಳ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ್ದು. ಅವರು ನುದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಈಗೀಗ ಹತ್ತು ತಿಂಗಳುಗಳು ಮುಗಿಯುತ್ತವೆ. ನೀವು ಅವರ ಮುಂದೆ ಈ ವಿಷಯದ ಪ್ರಸ್ತಾಪವನ್ನು ತೆಗೆದು ಅವರಿಗೆ ಹಾಸ್ಯ ಮಾಡಬೇಡಿರಿ.

ಸುಶೀಲರಾವ : ಹಾಗಾದರೆ ನನ್ನ ಮಿತ್ರನಿಗೆ ಹೊಸ ಸಂಸಾರದ ಯಾತನೆಯು ಆರಂಭವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅಯ್ಯೋ, ಬಡಪ್ರಾಣಿಯೇ! ನಿನ್ನ ಅವಸ್ಥೆಯು ಏನಾಗಿರಬಹುದು? (ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ತಡೆದು) ರಾಮಾ, ಅವನು ನನ್ನ ಚಿರಂಜೀವನಾದ ವಿಲಾಸನ ಕ್ಷೇಮಸಮಾಚಾರವನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಹೋಗುವದನ್ನು ಈಚೆಗೆ ಬಿಟ್ಟಿರುತ್ತಾನೆಂದು ನಿನ್ನ ಬಾಯಿಂದ ಕೇಳಿ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತು. ಅವನು ಇಷ್ಟು ಸರಿ ವಿಲಾಸನ ಮೇಲೆ ನಿರ್ದಯನಾಗಲಿಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನು? ಗೊತ್ತಿದ್ದರೆ ಹೇಳು. ಮುಚ್ಚಿಡಬೇಡ.

ರಾಮ : ಶ್ರೀಪತರಾಯರು ವಿಲಾಸರಾಯನ ಮೇಲೆ ಬಹಳ ಸಿಟ್ಟಿಗೆದ್ದಿರುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ತಮ್ಮ ನೂತನ ಭಾರ್ಯಳಾದ ಲಾವಣ್ಯವತಿ ಅಮ್ಮನವರ ಮೇಲೆ ವಿಲಾಸರಾಯನು ವಾಪ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡುತ್ತಾನೆಂದು ದುಷ್ಟ ಜನರ ಹರಲಿಯ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಸಂಶಯಗ್ರಸ್ತರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ನಿಜವಾಗಿ ನುಡಿಯಬೇಕಾದರೆ, ಲಾವಣ್ಯವತಿಗೂ ವಿಲಾಸರಾಯನಿಗೂ ಒಂದೂರು ಆಗುವದಿಲ್ಲ. ಆಕೆಯ ಪ್ರೇಮವು ಕದಾಚಿತ್ ನಿಮ್ಮ ಜೇಷ್ಠ ಚಿರಂಜೀವನಾದ ಮನೋಹರರಾಯನ ಮೇಲೆ ಇರಬಹುದೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಆದರೂ ಹ್ಯಾಗೆ ನುಡಿಯಬೇಕು? "ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಕಂಡರೂ ಪ್ರಮಾಣಿಸಿ ನೋಡಬೇಕು" ಎಂಬುದಾಗಿ ನೀತಿಯು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಅಂದ

ಮೇಲೆ ಮನೋಹರರಾಯನ ಮೇಲೆ ಸಹ ಸಂಶಯ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಯೋಗ್ಯವಾಗಲಾರದು.

- ಸುಶೀಲರಾವ : ಈ ಊರಲ್ಲಿ “ದ್ವೇಷಪ್ರಸಾರಕ ಮತ್ತು ನಿಂದಾ ಪ್ರಚಾರಕ ಸ್ತ್ರೀ-ಪುರುಷರ ಸಮಾಜವು” ಇರುತ್ತದೆಂದು ನನಗ ಬಹಳ ದಿನದಿಂದ ಗೊತ್ತಿದೆ. ನಿರರ್ಥಕವಾದ ಹರಟೆಯನ್ನು ಕೊಚ್ಚಿ ಸಭ್ಯ ಜನರ ಹರಲಿಯನ್ನು ಮಾಡುವುದು ಅವರ ಮುಖ್ಯವಾದ ಉದ್ಯೋಗವು! ವೇಳೆಯನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವುದೂ ಜನರ ಮರ್ಯಾದೆಯನ್ನು ಹರಣ ಮಾಡುವುದೂ ಅವರ ಅದ್ಯಕರ್ತವ್ಯವು! ಇಂಥಾ ಜನರು ನನ್ನ ಮಕ್ಕಳ ಮೇಲೆ ಹುಟ್ಟಿಸುವ ನಿಂದಾತ್ಮಕ ಸುದ್ದಿಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ನಾನೆಂದಿಗೂ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕಲುಷಿತ ಮಾಡಲಾರೆನು. ನನ್ನ ಮಗನಾದ ವಿಲಾಸನು ಸುಳ್ಳುತನದ ಮತ್ತು ನೀಚತನದ ಒಂದೂ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡದಿದ್ದರೆ ಅವನ ದುಂದುಗಾರಿಕೆಯ ಬಗ್ಗೆ ನಾನು ಎಂದಿಗೂ ಕೋಪಿಸಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಇದೇ ನನ್ನ ಅಭಿವಚನವೆಂದು ನಂಬು.
- ರಾಮ : ಧನಿಯರೇ! ಹಾಗಾದರೆ ನನ್ನ ಜೀವದಲ್ಲಿ ಆಶೆಯು ಅಂಕುರಿಸಿತು. ನನ್ನ ಪೂರ್ವದ ಧನಿಯ ಚಿರಂಜೀವನಿಗೆ ಬುದ್ಧಿವಂತಿಕೆಯನ್ನು ಕಲಿಸಿ ಐಶ್ವರ್ಯದ ಮಂಗಳಿಗರಿಸುವ ಕಲ್ಪದ್ರುಮನು ಅವತರಿಸಿದನೆಂದು ನಾನು ಸಂತೋಷವನ್ನು ಪಡೆಯುವೆನು.
- ಸುಶೀಲರಾವ : ರಾಮಾ, ನಾನು ಚಿಕ್ಕವನಿದ್ದಾಗ್ಗೆ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಮಕರಾಟವು ಕಡಿಮೆ ಇದ್ದಿಲ್ಲ. ಅದನ್ನು ಹ್ಯಾಗೆ ಮರೆಯಲಿ? ಇದಲ್ಲದೆ ಅವನ ತಂದೆಯಾಗಲಿ ನಾನಾಗಲಿ ಚಿಕ್ಕವರಿರುವಾಗ್ಗೆ ಬಹಳ ತಿಳುವಳಿಕೆಯವರಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಅವನ ತಂದೆಯಂಥ ಸದ್ಗುಣ ಮತ್ತು ಪರೋಪಕಾರಿ ಮನುಷ್ಯರು ಈ ಊರಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಮಂದಿ ಹೊರಟಾರು? ಹೇಳು.
- ರಾಮ : ಒಡೆಯನೇ? ಈ ಮಾತು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತಲೇ ವಿಲಾಸರಾಯನಾದರೂ ಕುಲದೀಪಕನಂತೆ ತನ್ನೆಲ್ಲ ಆಪ್ತಬಾಂಧವರಿಗೆ ಭೂಷಣವಾಗಿ ನಡೆಯುವನೆಂದು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಧೈರ್ಯಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. (ಮಗ್ಗಲಿಗೆ ನೋಡಿ) ಅಕೋ! ಇತ್ತ ಕಡೆಗೆ ಜಹಗೀರದಾರ ಸಾಹೇಬರು ಬರುತ್ತಾರೆ.
- ಸುಶೀಲರಾವ : ಹೌದೌದು. ಇತ್ತ ಕಡೆಗೆ ಬರುತ್ತಾರೆ! ನನ್ನ ಕಣ್ಣುಗಳು ಎಷ್ಟು ಕುಕ್ಕಲಾರಂಭಿಸಿವೆ! ಇವರ ಮೋರೆಯ ಮೇಲಿಂದ ಮತ್ತು

ವಸ್ತ್ರಾಲಂಕಾರದ ಮೇಲಿಂದ ನೋಡಿದರೆ ಸಾಕು, ಹೊಸ ಹೆಂಡತಿ ಯನ್ನು ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ವರದೇವರು ಬರುತ್ತಾರೆಂದು ಒಮ್ಮಿಲೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ವೃದ್ಧಾಪ್ಯದಿಂದ ಇವರ ಟೊಂಕವು ಮಣೆ ದಿದ್ದರೂ ಇವರು ತಮ್ಮ ತಾರುಣ್ಯವನ್ನು ತೋರಿಸುವ ಭರದಿಂದ ಬಡಗಿಯನ್ನು ಊರುತ್ತ ಎಷ್ಟು ಜಂಭದಿಂದ ಇತ್ತಕಡೆಗೆ ಬರುತ್ತಾರೆ ?

- ಶ್ರೀಪತರಾವ : ಅಹಹಾ ! ನನ್ನ ಮಿತ್ರನ ಆಗಮನದಿಂದ ಧನ್ಯನಾದೆನು.
- ಸುಶೀಲರಾವ : “ಚಂದ್ರ ಚಕೋರನ್ಯಾಯ” ದಂತೆ ನಿನ್ನ ದರ್ಶನದಿಂದ ನಾನಾ ದರೂ ಧನ್ಯನಾದೆನು.
- ಶ್ರೀಪತರಾವ : ಪರಸ್ಪರ ದರ್ಶನವಾಗದೆ ಹದಿನೈದು ವರ್ಷಗಳಾಗಿ ಹೋದವು. ಈ ದೀರ್ಘಾವಧಿಯಲ್ಲಿ ಮಿತ್ರನ ಮೇಲೆ ಎಷ್ಟು ಕಷ್ಟಗಳು ಬಂದು ಹೋಗಿರಬಹುದು ?
- ಸುಶೀಲರಾವ : ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಬಂದಿದ್ದ ಕಷ್ಟಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ನಾನು ನಿನ್ನ ಅನುಗ್ರಹ ದಿಂದ ನಿವೃತ್ತಿಸಿದೆನು. ಆದರೆ ನೀನು ಮಾತ್ರ ನೂತನ ದಾಂಪತ್ಯ ವೆಂಬ ಸುಖ ಮಜ್ಜನದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದ್ದು ನಿನಗೆ ಕಷ್ಟಗಳ ಅಧನಾ ಕ್ಲೇಶಗಳ ಪರಿಚಯವು ಲವಲೇಶನಾದರೂ ಇದ್ದಂತೆ ಕಂಡು ಬರುವದಿಲ್ಲ.
- ಶ್ರೀಪತರಾವ : ನನ್ನ ದಾಂಪತ್ಯ ಸುಖವನ್ನು ಕುರಿತು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಮಾತಾ ಡೋಣ. ಈಗಂತೂ ಅದರ ನೆನಪು ಸಹ ಬೇಡ.
- ಸುಶೀಲರಾವ : ಹೊಸ ದಾಂಪತ್ಯದಿಂದ ನಿನಗೆ ಹರ್ಷವಾಗದೆ ಇದ್ದಲ್ಲಿ ಆ ವಿಷಯ ವನ್ನು ಕುರಿತು ನಾನು ಮಾತಾಡುವದಿಲ್ಲ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಬಹಳ ದಿವಸಕ್ಕೆ ಕೂಡಿದ ಮಿತ್ರರು ತಮ್ಮ ದುಃಖಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಮಾತಾಡಬಾರದೆಂದು ನಿಂತಿಯುಂಟು.
- ರಾಮ : ಧನಿಯರೇ ! ನಾನು ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ದಯಮಾಡಿ ಮರೆಯಬೇಡಿರಿ. (ಕಣ್ಣಿನ ಸೋಟದಿಂದ ಸೂಚಿಸುತ್ತಾನೆ.)
- ಸುಶೀಲರಾವ : ಒಳ್ಳೇದು, ನಿನ್ನಂತೆ ಆಗಲಿ. (ಸ್ವಲ್ಪ ತಡೆದು) ನನ್ನೊಬ್ಬ ಮಗನು ಮಾರ್ಗ ಬಿಟ್ಟು ನಡೆಯುತ್ತಾನೋ ?
- ಶ್ರೀಪತರಾವ : ಬರೇ ಮಾರ್ಗ ಬಿಟ್ಟು ನಡೆಯುವದ್ಯಾಕೆ ? ಮನುಷ್ಯನನ್ನೇ ಬಿಟ್ಟು ನಡೆಯುತ್ತಾನೆಂದು ಹೇಳಿದರೆ ಅತಿಶಯೋಕ್ತಿಯಾಗದು. ಅವನು ಸರ್ವಸ್ವೀನಾಶ ಹೊಂದಿರುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಹಿರಿಯನಾದ

- ಮನೋಹರರಾಯನು ಬಹಳ ವಿವೇಕಿ ಇದ್ದು ಲೋಕಪ್ರಿಯ ನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಅವನ ಬಗ್ಗೆ ಎಲ್ಲರು ಒಳಿತು ಮಾತಾಡುತ್ತಾರೆ.
- ಸುಶೀಲರಾವ : ಅಂದ ಬಳಿಕ, ಮನೋಹರನು ಸದ್ಗುಣಗಳಿಗೂ ದುರ್ಗುಣಗಳಿಗೂ ವಿದ್ವಾಂಸರಿಗೂ ಮೂರ್ಖರಿಗೂ ಸಮನಾಗಿ ತಲೆಬೋಗ್ಗಿ ವಿನಯ ದಿಂದ ನಡೆಯುತ್ತಾನೆಂದು ಸಿದ್ಧವಾದಂತಾಯಿತು. ಇದು ಎಷ್ಟು ದುಃಖದ ಮಾತು ?
- ಶ್ರೀಪತರಾವ : ಅವನಿಗೆ ಶತ್ರುಗಳಿಲ್ಲೆಂದು ನೀನು ಶ್ಲಾಘಿಸುವ ಬದಲು ದೂಷಿಸುವುದು ಎಷ್ಟು ಅಶ್ಚರ್ಯಕರವಾಗಿದೆ ?
- ಸುಶೀಲರಾವ : ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ಮೈಯಲ್ಲಿ ವೀರ್ಯವು ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಹೇಡಿಗಳು ಎರಡನೆಯವರನ್ನು ಯಾಕೆ ಕೇಣಕುವರು ?
- ಶ್ರೀಪತರಾವ : ಹಾಗೇ ಆಗಲಿ. ಇಬ್ಬರನ್ನೂ ನೀನು ಕಣ್ಣಿಂದ ನೋಡಿದ ತರುವಾಯ ಅವರ ಗುಣಾವಗುಣಗಳನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮನಗಾಣುವಿ. ಮನೋಹರರಾಯನ ಭಾಷಣವನ್ನು ಕೇಳಿದರೆ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಎಷ್ಟು ಆನಂದವಾಗುತ್ತದೆ ! ಅವನ ವಿಚಾರಗಳು ಎಷ್ಟು ಉನ್ನತವಿರುತ್ತವೆ ! ಅವನ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ನೀತಿಯು ಎಷ್ಟು ತುಂಬಿರುವದು !
- ಸುಶೀಲರಾವ : ಅವನ ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ವಿಚಾರಗಳಿಗೆ ಬಿಂಕೇಹಚ್ಚು. ಮಾತುಮಾತಿಗೆ ನೀತಿಯನ್ನು ನುಡಿಯುವವರು ಅತಿ ಕಪಟಗಳಿರುತ್ತಾರೆ. ಇದರಿಂದ ನಾನು ವಿಲಾಸನ ಅಪರಾಧಗಳನ್ನು ಬಿನ್ನಟ್ಟಿ ಮಾತಾಡುತ್ತೇನೆಂದು ಮಾತ್ರ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಡ. ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಎಂಥವರೆಂಬುದನ್ನು ಹೇಳುವದಕ್ಕಿಂತ ಮುಂಚೆ ಅವರ ಗುಣಗಳನ್ನೂ ನಡತೆಯನ್ನೂ ಪರೀಕ್ಷಿಸಬೇಕೆಂದು ನನ್ನ ಅಪೇಕ್ಷೆಯುಂಟು. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ರಾಮನೂ ನಾನೂ ಒಂದು ಹಂಚಿಕೆಯನ್ನು ಯೋಚಿಸಿದ್ದೇವೆ.
- ರಾಮ : ಆ ಮೇಲೆ ಶ್ರೀಪತರಾಯರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ತಪ್ಪೆಂದು ನಂಬಿಗಿಯಾಗುವದು.
- ಶ್ರೀಪತರಾವ : ನಿಮ್ಮ ಪರೀಕ್ಷೆಯೊಳಗೆ ಮನೋಹರರಾಯನೇ ವಿಜಯವನ್ನು ಹೊಂದುವನು. ಇದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ.
- ಸುಶೀಲರಾವ : ಏನಾದ್ದು ಆಗಲಿ. ಅವರವರ ಗುಣದ ಪರೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಬಿಡೋಣ.

ಎಲ್ಲರೂ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ.

ಅಂಕ - ೩

ಪ್ರವೇಶ - ೧

ಶ್ರೀಪತರಾವ ಜಹಾಗೀರದಾರನ ಮನೆ

ಶ್ರೀಪತರಾವ ಜಹಾಗೀರದಾರನೂ ಸುಶೀಲರಾಯನೂ ಸೇವಕನಾದ ರಾಮನೂ ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ.

- ಶ್ರೀಪತರಾವ : ರಾಮಾ, ಏನು ವಿಚಾರವನ್ನು ನಡಿಸಿರುತ್ತೀ? ನೀನು ಸೂಚಿಸಿದ ಹಂಚಿಕೆಯಿಂದ ವಿಲಾಸನ ಮತ್ತು ಮನೋಹರನ ಸತ್ವ ಪರೀಕ್ಷೆಯು ಸರಿಯಾಗಿ ಆಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲವೆಂದು ನನಗೆ ಸಂಜಯ ಬರುತ್ತದೆ.
- ರಾಮ : ಸ್ವಾಮೀ, ದಯಮಾಡಿ ಶಾಂತವೃತ್ತಿಯಿಂದ ಚಿತ್ತೈಸಬೇಕು. ನಿರ್ಧನರಾಯನು ವಿಲಾಸರಾಯನಿಗೂ ಮನೋಹರರಾಯನಿಗೂ ಸೋದರತ್ತಿಯ ಮಗನಾಗಬೇಕು. ಅವನ ಮೇಲೆ ಅನೇಕ ವಿಪತ್ತುಗಳು ಬಂದದ್ದರಿಂದ ಅವನು ಈ ಇಬ್ಬರಿಗೂ ತನಗೆ ಧನಸಹಾಯ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಪತ್ರವುಬಂದಿದೆ ಅಂಗಲಾಚಿ ಬೇಡಿ ಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಮನೋಹರರಾಯನು “ಮುಂದೆ ನೋಡೋಣ” ಎಂದು ಅವನಿಗೆ ವ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ಅಶೆ ಹಚ್ಚಿ ಸುಮ್ಮನೆ ಕೂತಿರುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ವಿಲಾಸರಾಯನು ತನ್ನ ಕೈಯೊಳಗಿನ ಎಲ್ಲ ಗಂಟು ಹೊರಟು ಹೋಗಿದ್ದರೂ ಎರಡನೆಯವರ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಲವನ್ನು ತಂದು ಅವನಿಗೆ ಉಪಕಾರವನ್ನು ಮಾಡುವ ಆಲೋಚನೆಯಲ್ಲಿ ರುತ್ತಾನೆ.
- ಸುಶೀಲರಾವ : (ತನ್ನೆತ್ತಿಗೆ) ವಿಲಾಸನು ಎಂಥ ಧರ್ಮಮೂರ್ತಿಯು! ತಾನು ಸ್ವತಃ ಸಂಕಟದಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಎರಡನೆಯವರ ಮೇಲೆ ಉಪಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ತವಕಿಸುತ್ತಾನೆ!
- ಶ್ರೀಪತರಾವ : ಹಾಗಾದರೆ ಅದನ್ನೆಲ್ಲ ಸುಶೀಲರಾಯನ ನಿರ್ದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಹ್ಯಾಗೆ ತಂದು ಕೊಡುವಿ ?
- ರಾಮ : ಅವರಿಬ್ಬರೂ ನಿರ್ಧನರಾಯನ ಮೋರೆಯ ಗುರುತು ಇಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಸುಶೀಲರಾಯನು ನಿರ್ಧನರಾಯನ ವೇಷದಿಂದ ನನ್ನ ಸಂಗಡ ಬಂದರೆ ಅವರಿಗೆ ಇಬ್ಬರ ಸ್ವಭಾವದ ಅಂತರವನ್ನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ತೋರಿಸಿಕೊಡುತ್ತೇನೆ. ಆಮೇಲೆ ವಿಲಾಸರಾಯನು

ಚಿಕ್ಕವನಾದರೂ “ಬಡವರಿಗೆ ಕೊಡುವಲ್ಲಿ ಕೊಡುಗೈ ದೊರೆ” ಎಂಬುದು ಸಹಜವಾಗಿ ಅವರ ನಿರರ್ಶನಕ್ಕೆ ಬಂದಿತು.

ಶ್ರೀಪತರಾವ : ಛೇ, ಛೇ, ತಾನೇ ದರಿದ್ರನಾಗಿ ಜೀವಿಸುವವನು ಅನ್ಯರಿಗೆ ಎಲ್ಲಿಂದ ಧನವನ್ನು ಧರ್ಮ ಮಾಡುವನು? ಆಗಲಿ, ನಿಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದದ್ದನ್ನು ನೋಡಿ ಬಿಡಿರಿ. ವಿಲಾಸರಾಯನು ಸಾಲ ದೊಳಗೆ ಎಷ್ಟು ಮುಳುಗಿರುತ್ತಾನೆಂದು ತೋರಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬರುತ್ತೀನೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಿ. ಆದರೆ ಅವನಲ್ಲಿ ?

ರಾಮ : ಮೋತೀಚಂದನು ಬಾಗಿಲದಲ್ಲಿ ಕಾದುಕೊಂಡು ಕುಳಿತಿರುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ವಿಲಾಸರಾಯನಿಗೆ ಕೆಲವು ಸಾಲ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದು ಅದು ತಿರಿಗಿ ಬರುವ ಆಶೆ ಇಲ್ಲ. ಆದನ್ನು ಸುಶೀಲರಾಯರು ತಿರಿಸುತ್ತಾರೆಂದು ನಾನು ಅವನಿಗೆ ಧೈರ್ಯ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವನು ತನ್ನ ಸಾಲ ಬಂದರೆ ನಾನು ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧನಾಗಿ ಕುಳಿತಿರುತ್ತಾನೆ.

ಶ್ರೀಪತರಾವ : ಹಾಗಾದರೆ ಅವನನ್ನು ಒಳಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಾ.

ರಾಮನು ಹೊರಗೆ ಹೋಗಿ ಮೋತೀಚಂದನ ಮಾರವಾಡಿಯನ್ನು ಕರೆದು ಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಾನೆ.

ರಾಮ : ಮೋತೀಚಂದ, ಇವರೇ ಸುಶೀಲರಾಯರು !

ಮೋತೀಚಂದ : ನಮಸ್ಕಾರ್, ಷಾವಕಾರ್.

ಸುಶೀಲರಾವ : ಬಾ, ಮಾರವಾಡಿ, ಇಲ್ಲಿ ಕೂಡು. ವಿಲಾಸರಾಯನದೂ ನಿನ್ನದೂ ನ್ಯವಹಾರವು ಬಹಳವಿರುತ್ತದೆಂದು ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ.

ಮೋತೀಚಂದ : ಹೌದು ಷಾವಕಾರ್. ವಿಲಾಸರಾವ್ ಗೆ ನಾ ಬಹುತಷಾರೆ ರೂಪೇದ ಮದ್ದತ್ ಮಾಡ್ಯಾವ್. ಈ ಸಾರೆ ನನ್ನ ಹಂತ್ಯಾಕ ಅವಾ ಬರುವ ಮೊದಲೇ ನಾದಾರ್ ಆಗಿದಾವ್.

ಸುಶೀಲರಾವ : ಬಹಳ ದುರ್ವೈವದ ಮಾತು. ನಿನ್ನ ಕಡೆಗೆ ಅವನು ಬಂದಿದ್ದರೆ ಅವನ ಹಾಡು ಹೀಗೆ ಆಗುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ.

ಮೋತೀಚಂದ : ಬೇಮಾಲೂಮ್ ಮಾತ್ ಆಗಿದಾವ್. ಅವಾ ಎರಡನೇ ಪೇಟೆಜಿ ಹಂತೆಲೇ ಐದು ಷಾವಿರ್ ರೂಪೇ ಸಾಲಾ ಮಾಡಿದಾವ್. ಆ ಪೇಟೆಜಿ ಜಾಸ್ತಿ ಬಡ್ಡೀ ತಗೋತಾವ್. ಅದಕ ವಿಲಾಸರಾವ ಬಡ್ಡಿ ಕೊಟ್ಟು ಕೊಟ್ಟು ನಾದಾರ್ ಆಗಿದಾವ್. ನಾದಾರ ಆಗಿರುವ

ಮಾತ್ ಹಿಂದಗಡೆ ನಮಗ್ ತಿಳಿದಾವ್. ನಾವ್ ಪಿರಸ್ತೆ ಪ್ರಕಾರ ಬಡ್ಡಿ ತಗೋತಾವ್. ನಾವ್ ಸಚ್ಚಾ ಬೇಪಾರ ಮಾಡತಾವ್. ಲಬಾಡಿ ಬಲಕುಲ್ ಕೇಳಬೇಡ್.

ಸುತೀಲರಾವ : ಹಾಗಾದರೆ ನೀನೇ ಆವನ ಮೇಲೆ ಮೊದಲಿನಿಂದ ಉಪಕಾರವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ ಬಂದಿರುತ್ತೀ. ನಿನ್ನ ಹೊರತಾಗಿ ಅವನು ಎರಡನೇ ಯವರಲ್ಲಿ ಸಾಲ ತರದಿದ್ದರೆ ಅವನಿಗೆ ಇಂಥ ಪ್ರಸಂಗ ಎಂದಿಗೂ ಬರುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ.

ಮೋತೀಚಂದ : ವಿಲಾಸರಾವನಗ ಎಲ್ಲಾ ಮಾತ್ ಖಾತ್ರಿ ಆದಾವ್. ಇವತ್ತೆ ಷ್ಯಾಮಕೂ ಮುಂಬಯಿಯಿಂದಾ ಹೊಸಾ ಪೇಟ್ ಪ್ರೇಮಚಂದ ಬರುವನಾ ಆದಾವ್. ಅವಾ ಬೇಕಾದವರಿಗೆ ಬೇಕಾದಷ್ಟೆ ರುಪೇ ಷಾಲಾ ಕೊಡತಾವ್. ಐದು ಷಾವಿರ ಬಿಟ್ಟ ಹತ್ತು ಷಾವಿರ ಕೊಡತಾವ್. ವಿಲಾಸರಾವನಗ ಆ ಪೇಟೆಜಿ ಪಳಾನತ್ ಇಲ್ಲ. ಅವನ ಕಡಿಂದಾ ನಾ ರುಪೇ ಕೊಡಿಸತಾವ್.

ಶ್ರೀಪತರಾವ : ಪ್ರೇಮಚಂದನಿಗೆ ವಿಲಾಸರಾಯನ ಗುರುತು ಇಲ್ಲದೆ ಇದ್ದಾಗ್ಯೂ ಅವನ ಕಡೆಯಿಂದ ನೀನು ಸಾಲ ಕೊಡಿಸುತ್ತೀಯಾ?

ಮೋತೀಚಂದ : ರಾಸಷಾಹಿಬ್, ನಾ ಪತ್ತೆ ಹೇಳತಾವ್. ಮಾರವಾಡಿ ಮಂದಿಗೆ ಪಳಾನತ್ ಯಾತಕ್ ಬೇಕ್? ಪಂಭಾವಿತ ಮಂದಿ ದುಡ್ಡು ಯಾಕ ಮುಣಗಿಸತಾವ್?

ರಾಮ : ಸುತೀಲರಾವ, ಮೋತೀಚಂದನ ಮಾತು ಕೇಳಿ ನನಗೊಂದು ವಿಚಾರವು ಬಂದಿರುತ್ತದೆ. ಅದೇನಂದರೆ, ನಿರ್ಧನರಾಯನ ವೇಷದಿಂದ ವಿಲಾಸರಾಯನ ಕಡೆಗೆ ಕೈ ಒಡ್ಡಲಿಕ್ಕೆ ಹೋಗುವದಕ್ಕಿಂತ ಸಧನ ನಾದ ಪ್ರೇಮಚಂದನ ವೇಷದಿಂದ ನೀವು ಅವನ ಕಡೆಗೆ ಹೋದರೆ ಅವನ ಸ್ಥಿತಿಯು ನಿಮಗೆ ಚನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದು ಬರುವದು.

ಸುತೀಲರಾವ : ಹಾಗೇ ಆಗಲಿ. ಪ್ರೇಮಚಂದನಾಗಿ ಹೋಗಿ ವಿಲಾಸನ ಸ್ಥಿತಿ ಮತ್ತು ಸ್ವಭಾವಗಳನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತೇನೆ. ನಿರ್ಧನರಾಯನಾಗಿ ಹೋಗಿ ಮನೋಹರನನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತೇನೆ. ಹ್ಯಾಗಾದರೂ ಇಬ್ಬರದೂ ಗುರುತು ನನ್ನ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಇಲ್ಲ.

ಶ್ರೀಪತರಾವ : ಹೌದು, ಈ ಯುಕ್ತಿಯು ಬಹಳ ಚನ್ನಾಗಿದೆ.

ರಾಮ : ಮೋತೀಚಂದ ! ಇದನ್ನು ಯಾರ ಮುಂದೂ ಹೇಳಬಾರದು. ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಇಡು. ನಿನ್ನ ಸಾಲವನ್ನು ತೀರಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಸುತೀಲ

ರಾಯರು ಸಿದ್ಧರಿರುತ್ತಾರೆ. ಅದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಚಿಂತೆ ಮಾಡಬೇಡ. ಇವರನ್ನೇ ಮುಂಬಯಿಯಿಂದ ಬಂದ ಪ್ರೇಮಚಂದ ಮಾರವಾಡಿ ಎಂದು ವಿಲಾಸರಾಯನ ಮನೆಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗು. ಅವನ ಅಂತಃಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಅವರು ಅವೇಕ್ಷಿಸುತ್ತಾರೆ.

- ಮೋತೀಚಂದ : ಠೀಕ್. ಠೀಕ್.
- ಸುಶೀಲರಾವ : ಮೋತೀಚಂದ, ನಾನು ಮಾರವಾಡಿ ವೇಷವನ್ನು ಹ್ಯಾಗೆ ಹಾಕಿ ಕೊಳ್ಳಬೇಕು? ಮತ್ತು ನಿನ್ನಂತೆ ಮಾತಾಡಲಿಕ್ಕೆ ನನಗೆ ಹ್ಯಾಗೆ ಬಂದಿತು?
- ಮೋತೀಚಂದ : ಅದೇನ್ ದೊಡ್ಡ ಮಾತಾ? ರಾವಷಾಹಿಬ್. ನಮ್ಮ ಮನ್ಯಾಗಿನ ಅಂಗರಖಾ ನಿಮಗೆ ತೊಡಾಕ್ ಕೊಡತಾವ್; ಫೇಟಾ ಸುತ್ತಾಕ್ ಕೊಡತಾವ್. ಅದೇ ನಮ್ಮ ಮಾರವಾಡಿ ವೇಷರಾವ್. ಬಾಯಿಗೆ ಬಂದ್ಲಾಂಗ ಕಾನಡಿ, ಆರೆ, ಮಾರವಾಡಿ, ಮುಸಲ್ಮಾನಿ, ಮಾತಾ ಡಿದರ ನಮ್ಮ ಮಾರವಾಡಿ ಭಾಷ್ಯಾ ಆಗತಾವ್. ಮಂದಿ ಕೇಳಿದರ್ “ನಮ್ಮ ಪ್ರೇಮಚಂದ ಈಗೀಗ ಮಾರವಾಡಿ ಮುಲಬ ಬಿಟ್ಟ ಬಂದಾವ್. ಚಲೋ ಭಾಷ್ಯಾ ಬರೋದಿಲ್ಲಾ, ಅಂತ ನಾ ಹೇಳತಾವ್. ಅದರ್ ಕಾಳಜಿ ಬೀಡ್. ಬಡ್ಡಿ ಬಹಳ ಬೇಡಾಕ್ ಕಲಿ. ಅದನ್ ಮರತೀ ನೋಡ್. ನಮ್ಮ ಮಾರವಾಡಿ ಮಂದಿಗೆ ಜಾಸ್ತಿ ಬಡ್ಡಿ ಮೊದಲ್ ಬೇಕ್.
- ಸುಶೀಲರಾವ : ಬಡ್ಡಿಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಬೇಡುವ ಕೆಲಸವು ಅಷ್ಟೇನು ಕಠಿಣವಲ್ಲ. ಅದನ್ನು ಬೇಕಾದಂತೆ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ನೂರಕ್ಕೆ ಎಂಟು ರೂಪಾಯಿ ಬೇಡುವಲ್ಲಿ ಹತ್ತು ರೂಪಾಯಿ ಬೇಡುವೆನು.
- ಮೋತೀಚಂದ : ಷಾವಕಾರ್, ಬೇಷ ಮಾಡತೀ. ಹಿಂಗ ಮಾಡಿದರ್ ಮಾರವಾಡಿ ಮಂದಿ ತಮ್ಮ ದೇಷಾಕ್ ಓಡಿ ಹೋದಾವ್. ನಮ್ಮ ಮಾರವಾಡಿ ಷಿರಸ್ತಾ ಷೇಕಡಾ ಇಪ್ಪತ್ತು ರೂಪೆ, ಮೂವತ್ತು ರೂಪೆ ಬ್ಯಾಜ.
- ಸುಶೀಲರಾವ : ಇದೇನು ಪೀಕಲಾಟ ಬಂತು? ಎಷ್ಟು ಬಡ್ಡಿಯನ್ನು ಬೇಡ ಬೇಕೆಂಬುದು ನೀನೇ ಒಮ್ಮೆ ಹೇಳಿ ಬಿಡು. ಅದರಂತೆ ಬೇಡುತ್ತೇನೆ.
- ಮೋತೀಚಂದ : ಷಾವಕಾರ್, ಹಿಂಗ ಹೇಳಲಿಕ್ ಹ್ಯಾಂಗ ಬಂದೀತ್? ನೇಟಿಗೆ ಮನಸ್ಸಾಗ ತಗೋ. ಸಾಲಾ ಬೇಡೋ ಮನುಷ್ಯಾಗ್ ಗರ್ಜು ಇದ್ದಾವ್ ಷೇಕಡಾ ೩೦ ರೂಪ್ಯೇ ಬ್ಯಾಜ ಬೇಡಬೇಕ್. “ವರ್ಜಿ

- ಇದ್ದರೆ ತಕ್ಕೋ, ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಬಿಡ್; ಹಿಂದೆಗಡೆ ಬೇಡಿದರೆ ಸೀಕೆ ಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ” ಅಂತ ಅಂಜಿಸಬೇಕು.
- ಶ್ರೀಪತರಾವ : ಮಿತ್ರಾ, ಸುಶೀಲಾ, ಮಾರವಾಡಿಯ ವ್ಯಾಪಾರದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಸಾತ್ವಿಕತನವು ಇರುತ್ತದೆ ನೋಡು ! ಇಂಥಾ ಸಾತ್ವಿಕತನವನ್ನು ನೀನು ಕಲಿಯುವ ಹೊತ್ತು ಬಂತು ! (ನಗುತ್ತಾನೆ.)
- ಸುಶೀಲರಾವ : ಹೌದು. “ಆಟಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ವೇಷ, ವೇಷಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಭಾಷೆ” ಇರತಕ್ಕದ್ದು.
- ಶ್ರೀಪತರಾವ : ಸುಶೀಲಾ ! ಅಲ್ಲಲ್ಲ. ಮರೆತೆ ಪ್ರೇಮಚಂದ ! ನೀನು ಮಾರವಾಡಿಯ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಚನ್ನಾಗಿ ಕಲಿತುಕೋ.
- ಸುಶೀಲರಾವ : ಮೋತೀಚಂದನಂಥ ಪಂಶೋಜಿಯು ದೊರಕಿದ ಮೇಲೆ ಕಲಿಯಲಿಕ್ಕೆ ಅಸಾಧ್ಯವೇನು ?
- ಶ್ರೀಪತರಾವ : ಅವಧಿ ಉಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಬೇಗ ಕಲಿತುಕೋ. ವಿಲಾಸರಾಯನು ಇರತಕ್ಕ ಮನೆಯು ಸಮೀಪದಲ್ಲಿಯೇ ಇರುತ್ತದೆ.
- ಸುಶೀಲರಾವ : ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಇರಲಿ. ನಮ್ಮ ಪಂಶೋಜಿಯು ಒಹಳ ಚತುರನಿರುತ್ತಾನೆ. ನಿಮ್ಮ ಮನೆಯ ಹೊಸ್ತಲ ದಾಟಿ ವಿಲಾಸನು ಇರತಕ್ಕ ಮನೆಗೆ ಮುಟ್ಟುವ ಮುಂಚೆ ಮಾರವಾಡಿಯ ಮೋಸ ಗಾರಿಕೆಯನ್ನು ನಾನು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಕಲಿಯದಿದ್ದರೆ ನನ್ನಂಥ ಮೂಢನು ಯಾರೂ ಇಲ್ಲೆಂದು ತಿಳಿ. ಹೊತ್ತಾಯಿತು. ಹೋಗುತ್ತೇನೆ.
- ಸುಶೀಲರಾಯನೂ ಮೋತೀಚಂದನೂ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ.
- ಶ್ರೀಪತರಾವ : ರಾಮಾ, ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ಸುಶೀಲರಾಯನಿಗೆ ಅವನ ಮಕ್ಕಳ ಗುಣದ ಪರಿಕ್ಷೆಯು ಚನ್ನಾಗಿ ಆದೀತು. ನೀನು ಮಾತ್ರ ವಿಲಾಸನ ಮರ್ಯಾದೆಯನ್ನು ಉಳಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಅವನಿಗೆ ಅನುಕೂಲ ವಾದ ಯುಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಟ್ಟೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಪಕ್ಷಪಾತ ಬುದ್ಧಿಯು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ.
- ರಾಮ : ಇಲ್ಲ ಸ್ವಾಮಿ. ನನಗೇನು ? ವಿಲಾಸರಾಯನೂ ಮನೋಹರ ರಾಯನೂ ಅಷ್ಟೇ ಪ್ರೀತಿಯವರು. ಪಕ್ಷ ಪರಪಕ್ಷವು ನನ್ನಲ್ಲಿ ಎಳೆಸ್ಯಾದರೂ ಇಲ್ಲ.
- ಶ್ರೀಪತರಾವ : ಒಳ್ಳೆದು. ಎನಾದ್ದು ನೋಡೋಣ. ಕುಟಿಲೆಯನ್ನು ಕರೆದು ಕೊಂಡು ಬಾ. ಆಕೆಯೊಡನೆ ಗುವಾಲ್ಮೋಚನೆಯನ್ನು ಮಾಡ ತಕ್ಕದ್ದಿದೆ. (ರಾಮ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ.) (ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ) ನನ್ನ ಪತ್ನಿಯಾದ

ಲಾವಣ್ಯವತಿಯ ಮೇಲೆ ಮತ್ತು ವಿಲಾಸನ ಮೇಲೆ ನಾನು ತೆಗೆದು ಕೊಂಡ ಸಂಶಯವು ನಿರಾಧಾರವಾದ್ದೋ ಏನೋ ನೋಡೋಣ. ಒಂದು ವೇಳೆ ನಿರಾಧಾರವಾದ್ದೆಂದು ನಂಬಿಗೆಯಾದರೆ ನನಗೆ ಸಂತೋಷವೇ ಆಗುವದು. ಈ ವಿಷಯದ ಪ್ರಸ್ತಾಪವನ್ನು ನಾನು ಮನೋಹರನ ಮುಂದೆ ತೆಗೆದು ಪರಿಕ್ಷಿಸುತ್ತೇನೆ. ಅಂದರೆ ಅವನು ತನಗೆ ಗೊತ್ತಿದ್ದ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ನನ್ನ ಮುಂದೆ ಹೇಳದೆ ಬಿಡಲಾರನು. (ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರನೋಡಿ) ಓಹೋ! ನನ್ನ ಪ್ರಿಯ ಮಗಳಾದ ಮೋಹಿನಿಯು ಇತ್ತೆಕಡೆಗೆ ಬರುತ್ತಾಳೆ. ಮೊದಲು ಅವಳ ಸಮಾಚಾರವನ್ನು ವಿಚಾರಿಸೋಣ. (ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಮೋಹಿನಿಯು ಬರುತ್ತಾಳೆ) ಮೋಹಿನೀ, ಬಾ ಕೂಡು (ಸ್ವಲ್ಪ ದೃಷ್ಟಿಸಿ ನೋಡಿ) ನೀನು ಎಂಥಾ ಬೇಗನೆ ದೊಡ್ಡವಳಾದಿ! ಮುಂದಿನ ವರ್ಷ ಈ ದಿವಸದೊಳಗಾಗಿ ನಿನ್ನ ಲಗ್ನವಾಗಲಿಕ್ಕೇಬೇಕು. ಮನೋಹರನು ಸಹ ದೊಡ್ಡವನಾಗಿರುವನು. ಅವನ ಪ್ರೇಮವು ನಿನ್ನ ಮೇಲೆ ಎಷ್ಟೆ ಎಂಬುವದು ನಿನಗೆ ಗೊತ್ತೇ ಉಂಟು. ಅವನು ತನ್ನ ಹೆಸರಿನಂತೆ ಎಷ್ಟು ಮನೋಹರ ಸ್ವಭಾವದವನು ಇರುತ್ತಾನೆ ನೋಡು!

ಮೋಹಿನೀ : ತಾತಾ! ನಾನು ತೀರ ಸಣ್ಣವಳಲ್ಲ. ನಿಮ್ಮ ಪುಣ್ಯದಿಂದ ನನ್ನ ಹಿತಾಹಿತವು ನನಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ತಿಳಿಯಲಾರಂಭಿಸಿದೆ. ಹೀಗಿದ್ದು ನೀವು ಮೇಲಿಂದಮೇಲೆ ಮನೋಹರನ ಮೇಲೆ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಒಲಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಯಾಕೆ ಇಷ್ಟೊಂದು ಶ್ರಮ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತೀರಿ? ನೀವು ನನ್ನ ಮುಂದೆ ಅವನ ಗುಣವನ್ನು ಮೇಲಿಂದಮೇಲೆ ಬಣ್ಣಿಸಿ ಅವನಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರೇಮ ಮಾಡುವರು ನನಗೆ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲೆಂದು ಸುಳ್ಳು ಹೇಳಲಿಕ್ಕೆ ಕಲಿಸಿ ಕೊಟ್ಟಂತಾಗುವದು. ನೀವು ಹಿರಿಯರು, ಸುಜ್ಞರು; ನೀವೇ ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಕುರಿತು ಚೆನ್ನಾಗಿ ವಿಚಾರ ಮಾಡಿರಿ.

ಶ್ರೀಪತರಾವ : (ಸಿಟ್ಟಿಗೇಳುತ್ತಾನೆ) ಹುಡುಗೇ, ನೀನು ಎಷ್ಟು ಉದ್ಧಟತನವನ್ನು ಕಲಿತೆ? ನಾನು ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ಕೇಳಬಾರದೆಂದು ನೀನು ನಿಶ್ಚಯ ಮಾಡಿದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಆ ದುರ್ವ್ಯಸನಿಯಾದ ಮತ್ತು ಮೂರ್ಖನಾದ ವಿಲಾಸನ ಮೇಲೆ ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಇರುವಂತೆ ನನಗೆ ಸಂಶಯ ಬರುತ್ತದೆ. ಪೂರ್ಣ ವಿಚಾರದಿಂದ ನಡಿ. ಹಿರಿಯರ ಮಾತು ಲಕ್ಷಿಸದೆ ಅವಿಚಾರದಿಂದ ನಡಿಯುವವರು ಸಂಕಟಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾಗುವರು.

- ಮೋಹಿನೀ : ರಾಯರೇ ! ನೀವು ಕಠೋರ ಶಬ್ದಗಳಿಂದ ಸುಮ್ಮನೆ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ದುಃಖಪಡಿಸಬೇಡಿರಿ. ನಿಮ್ಮ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಉಲ್ಲಂಘಿಸಿ ನಾನು ಎಂದಿಗೂ ನಡೆಯುವವಳಲ್ಲ. ನೀವು ನನಗೆ ಹೇಳಿದಾರ್ಭವ್ಯ ವಿಲಾಸನಗೂಡ ಮಾತಾಡುವದನ್ನು ಸಹ ಬಿಟ್ಟಿರುತ್ತೇನೆ. ಅವನ ದುರ್ಗುಣಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಅವನು ನನ್ನ ಪ್ರೀತಿಗೆ ಅವಾತ್ಮನೆಂದು ಅವನನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಅವನ ದುರ್ಯ್ಯಾಸನಗಳಿಗೆ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಪ್ರತಿಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಿದರೂ ಅವನ ಸಂಕಟಗಳನ್ನು ಕಂಡು ನನಗೆ ಕನಿಕರವಾಗುತ್ತದೆ.
- ಶ್ರೀಪತರಾವ : ಅವನ ಮೇಲೆ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಕನಿಕರವನ್ನು ಮಾಡಿಕೋ. ಆದರೆ ಅವನಿಗಿಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾದವನಿಗೆ ನಿನ್ನ ತನುಮನವನ್ನು ಅರ್ಪಿಸು.
- ಮೋಹಿನೀಚಂದ : ಮನೋಹರರಾಯನನ್ನು ಮಾತ್ರ ಯಾವ ಜನ್ಮಕ್ಕೂ ವರಿಸಲಾರೆನು.
- ಶ್ರೀಪತರಾವ : (ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ) ಹುಡುಗೀ ! ನೀನು ಬಹಳ ಹಟವಾರಿಯು. ನನ್ನ ಮಾತನ್ನು ಚನ್ನಾಗಿ ಲಕ್ಷ್ಯದಲ್ಲಿ ತಾ. ನಿನ್ನನ್ನು ಚಿಕ್ಕಂದಿನಿಂದ ನಾನು ಸಂರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡಿರುತ್ತೇನೆ. ಸಂರಕ್ಷಕರನ್ನು ಪಿತೃಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳತಕ್ಕದ್ದೆಂದು ಶಾಸ್ತ್ರವಚನವದೆ. ನನ್ನ ಅಧಿಕಾರವು ನಿನ್ನ ಮೇಲೆ ಎಷ್ಟು ಉಂಟೆಂಬದನ್ನು ನನ್ನ ಬಾಯಿಯಿಂದ ಆಡಿಸಬೇಡ.
- ಮೋಹಿನೀ : ತಾತಾ, ನೀವು ಹಿಡಿದ ಹಟವು ಯೋಗ್ಯವಾದ್ದೆಲ್ಲೆಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಉತ್ತರವನ್ನು ಕೊಡುವ ಪ್ರಸಂಗವನ್ನು ತಂದಿರಿ. ನನ್ನ ತಂದೆಯು ತನ್ನ ಮರಣದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನಿಮಗೆ ಹೇಳಿದ ಮೇರೆಗೆ ನೀವು ನನ್ನನ್ನು ಇವತ್ತಿನವರೆಗೆ ನಿಮ್ಮ ಹೊಟ್ಟೆಯ ಮಗಳಂತೆ ಸಂರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡಿರಿ. ಆದ್ದರಿಂದ ನಿಮ್ಮ ಉಪಕಾರವನ್ನು ನಾನೆಂದಿಗೂ ಮರೆಯಲಾರೆ. ಇದ್ದದೆ ನಿಮ್ಮನ್ನು ನಾನು ಹಣೆದ ತಂದೆ ಯಂತೆಯೇ ಯಾವಾಗಲೂ ಭಾವಿಸುತ್ತೇನೆ. ಆದರೆ ನೀವು ಮಾತ್ರ ದಯಮಾಡಿ ನನ್ನ ಸಂಸಾರವು ದುಃಖಮಯವಾಗುವಂತೆ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಬೇಡಿರಿ. ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದರೆ ನಿಮ್ಮ ಪಿತೃಸ್ಥಾನದ ಪವಿತ್ರವಾದ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ನೀನಾಗಿ ಭ್ರಷ್ಟ ಮಾಡಿಕೊಂಡಂತೆ ಆಗುವದು. (ಮೋರೆಯನ್ನು ತಗ್ಗಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಾಳೆ.)
- ಶ್ರೀಪತರಾವ : ನನಗೆ ಎಂಥಾ ಪ್ರತಿಕೂಲ ವೇಳೆಯು ಒಂತ್ತು ! ಯಾರಿಗೆ ಒಳ್ಳೆದು ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಹೋದರೂ ನನ್ನ ಪಾಲಿಗೆ ಕೆಡಕು ಬರುತ್ತದೆ !

ಎಲ್ಲರೂ ನನ್ನ ಮಾತನ್ನು ಮಿರಿ ನನಗೆ ದುಃಖ ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಆಲೋಚಿಸಿರುತ್ತಾರೆ! ನನ್ನ ಜೀವದ ಸ್ನೇಹಿತನು ಸಾಯುವಾಗ್ಗೆ ತನ್ನ ಮಗಳಾದ ಮೋಹಿನಿಯನ್ನು ನನ್ನ ಉಡಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿದನು. ಆಗಿನಿಂದ ನಾನು ನನ್ನ ಜೀವ ಸಣ್ಣ ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಸಣ್ಣವಳಿದ್ದವಳನ್ನು ದೊಡ್ಡವಳಾಗಿ ಮಾಡಿದೆ. ಆಕೆಗೆ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿಸಿದೆ. ಆಕೆಯು ಸಹ ನನ್ನ ಮೇಲೆ ತಿರುಗಿ ಬಿದ್ದಳಲ್ಲಾ! ದೇವರೇ! ಏನು ಮಾಡಲಿ? ಯಾರಿಗೆ ಹೇಳಲಿ? (ಮುಂದಕ್ಕೆ ನೋಡಿ) ಓಹೋ! ಅರ್ಥಾಂಗಿಯು ಇತ್ತ ಕಡೆಗೆ ಬರುತ್ತಾಳೆ! ನನ್ನ ಸುಖದುಃಖದ ಪಾಲುಗಾರಳು ಬರುತ್ತಾಳೆ! ಇವತ್ತಿನ ದಿವಸ ಅವಳ ಸುಪ್ರಸನ್ನ ಮುದ್ರೆಯು ಸಂತೋಷವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ! ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಅವಳಿಗೆ ಒತ್ತಾಯ ಮಾಡುವದಕ್ಕಾಗಿ ಅವಳಗೂಡ ತುಸು ಕಲಹವನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ನೆಟ್ಟಗಾಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲವೇ? ಏನೋ ನೋಡೋಣ. ಆಕೆಯು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರಲಿ.

ಲಾವಣ್ಯವತಿಯು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾಳೆ.

ಲಾವಣ್ಯವತಿ : ಪ್ರಾಣಪ್ರಿಯಾ! ನೀವು ನನಗೆ ಇವತ್ತಿನ ದಿವಸ ಮೋಹಿನಿಯ ಕೂಡ ಜಗಳಾಡಿದಂತೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ! ಇದರಿಂದ ನೀವು ನಿಮ್ಮ ನಿತ್ಯ ಕ್ರಮಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ನಡೆದಂತಾಯಿತು. ನಾನು ನಿಮ್ಮ ಹತ್ತರ ಇಲ್ಲದಾಗ್ಗೆ ನೀವು ಬೇರೆಯವರ ಕೂಡ ಜಗಳಾಡುವದೆಂದರೆ ನನ್ನ ಮೇಲೆ ತೀರ ಅನ್ಯಾಯ ಮಾಡಿದಂತೆ ಆಗುವದು !!

ಶ್ರೀಶತರಾವ : ಪ್ರಿಯೇ! ನೀನು ಈ ಹೊತ್ತಿನಂತೆ ಯಾವಾಗಲೂ ನಿನ್ನ ಮಧುರ ನುಡಿಗಳಿಂದ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಆನಂದವನ್ನು ಪಡಿಸಿದರೆ ನಾನು ಎಷ್ಟು ಧನ್ಯನಾಗುವೆನು !

ಲಾವಣ್ಯವತಿ : ನನ್ನದಾದರೂ ಅಪೇಕ್ಷೆಯು ಅದರಂತೆ ಉಂಟು. ಈಗಂತೂ ನೀವು ಸಂತೋಷದಲ್ಲಿದ್ದೀರಿ. ಆದದರಿಂದ ೨೦೦ ರೂಪಾಯಿ ರುಣರುಣ ಎಣಿಸಿರಿ. ಪುಣೆಯಿಂದ ಜರದ ಪೀತಾಂಬರಗಳು ಬಂದಿರುತ್ತವೆ. ನನಗೊಂದು ಬೇಕೇಬೇಕು. ನೀವು ಏನು ಹೇಳಿದರೂ ನಾನು ಕೇಳುವದಿಲ್ಲ.

ಶ್ರೀಶತರಾವ : ಎರಡುನೂರು ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಈಗ ಎಲ್ಲಿಂದ ತರಲಿ? ಸಂತೋಷವೆಂಬ ಒಡವೆಯನ್ನು ನೀನು ನಿನ್ನ ಸಂತೆಯಲ್ಲಿ ಮಾರಾಟಕ್ಕೆ

ಇಟ್ಟಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ! ಕ್ರಯ ಕೊಡದ ಹೊರತಾಗಿ ಗಿರಾಕಿಗಳಿಗೆ ಒಡವೆಗಳು ಸಿಗದಂತೆ ರೂಪಾಯಿ ಕೊಡದ ಹೊರತಾಗಿ ನನಗೆ ಸಂತೋಷವು ಇರಬಾರದೆಂದು ಅನ್ನುತ್ತೀಯಾ? ಇದು ನನಗೆ ತಿಳಿಯಲೊಲ್ಲದು. (ಸ್ವಲ್ಪ ತಡೆದು) ನೀನು ಬೇಡಿದ್ದನ್ನು ನಾನು ಕೊಡಲಿಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧನಿರುತ್ತೇನೆ. ಆದರೆ ನನ್ನ ರೂಪಾಯಿಗಳಿಗೆ ಮೋಬದಲಿಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಿಸುತ್ತೇನೆಂದು ಕಾಗದ ಬರೆದುಕೊಡು! (ಎಂದು ನಗುತ್ತಾನೆ.)

ಲಾವಣ್ಯವತಿ : ನನ್ನ ವಚನವೇ ಕಾಗದವೆಂದು ನಂಬಿರಿ. (ಹೀಗೆಂದು ಕೈಮೇಲೆ ಕೈ ಹಾಕಿ ತಾನೂ ನಗುತ್ತಾಳೆ.)

ಶ್ರೀಪತರಾವ : ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ನೀನು ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ರೂಪಾಯಿಗಳ ದೆಸೆಯಿಂದ ಕಾಡುತ್ತ ಕೂಡಬೇಡ. ನಿನಗೆ ಒಂದು ಊರ ಉಂಬಳಿಯನ್ನೇ ಹಾಕಿಕೊಡಬೇಕೆಂದು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಉಂಟು. ಆದರೆ ನೀನು ನನ್ನಗೂಡ ಜಗಳಾಡುವದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ನಡೆಯುವಿಯಾ?

ಲಾವಣ್ಯವತಿ : ನಿಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದರೆ ಹಾಗೇ ಮಾಡೋಣ! ದಿನಾಲು ಜಗಳಾಡುತ್ತ ಕೂಡುವದು ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಭೂಷಣವಲ್ಲ. ಆದರೆ ಜಗಳದಿಂದ ನೀವೇ ಮೊದಲು ದಣದಿದ್ದರೆ ಅದನ್ನು ಬಿಡಲಿಕ್ಕೆ ನನ್ನ ದೇನು ಅಡ್ಡಿಯದೆ?

ಶ್ರೀಪತರಾವ : (ಮುಗಲುನಗೆಯಿಂದ) ಹಾಗಾದರೆ ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಒಬ್ಬರಿಗೂ ಬ್ಬರು ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಸಂತೋಷವನ್ನು ಪಡೆಯಲಿಕ್ಕೆ ಈರ್ಷೆಯಿಂದ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡೋಣ.

ಲಾವಣ್ಯವತಿ : (ಮುಗಲುನಗೆಯಿಂದ) ಪ್ರಿಯಕರಾ, ಈ ಹೊತ್ತಿನ ದಿವಸ ನಿಮಗೆ ಸುಬುದ್ಧಿಯು ಬಂದಿರುತ್ತದೆ. ಇದೇ ಬುದ್ಧಿಯು ನಿರಂತರವಾಗಿ ಉಳಿದರೆ ನಾನು ನನ್ನ ಕುಲಸ್ವಾಮಿನಿಯಾದ ಅಂಬಾಭವಾನಿಯ ಕೊರಳಲ್ಲಿ ಭಂಗಾರದ ಪುತ್ಥಳಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ ಹಾಕುತ್ತೇನೆ.

ಶ್ರೀಪತರಾವ : ಕೋಮಲಾಂಗೀ, ನಿನ್ನ ಪ್ರೀತಿಯೇ ನನ್ನ ಸುಬುದ್ಧಿಯ ಅಂಕುರವು. ಇದರ ಮೇಲಿಂದ ನೀನು ಎಲ್ಲಾ ತಿಳಿದುಕೋ ಅಂದರಾಯಿತು.

ಲಾವಣ್ಯವತಿ : ಭ್ರಮಿಷ್ಠನೂ, ಕೋಪಿಷ್ಠನೂ, ಸಂಶಯಗ್ರಸ್ತನೂ ಆಗಿರುವಂಥ ಮುದುಕ ಗಂಡನನ್ನು ಯಾಕೆ ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡೆಂದು ನನ್ನ ವಾರಿಗೆಯ ಗೆತಿಯರು ನನ್ನನ್ನು ಕಂಡು ನಗುತ್ತಾರೆ. ಆಗ ಅವರ

ಮುಂದೆ ನಾನು ನಿಮ್ಮ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನೂ ಸುಸ್ವಭಾವವನ್ನೂ ಪ್ರೇಮವನ್ನೂ ಕುರಿತು ಎಷ್ಟು ವರ್ಣಿಸುತ್ತೇನೆ! ನಿಮ್ಮಂಥ ಪತಿಯು ದೊರಕಬೇಕಾದರೆ ಸುಕೃತವು ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆಂದು ಅವರಿಗೆ ಮೇಲಿಂದಮೇಲೆ ಹೇಳುತ್ತಿರುತ್ತೇನೆ.

- ಶ್ರೀಪತರಾವ : ವಿಹಿತವೇ ಸರಿ. ನಿನ್ನ ಪತಿವ್ರತಾರ್ಥಮಕ್ಕೂ ಸೌಜನ್ಯಕ್ಕೂ ಅನು ಸರಿಸಿ ನೀನು ನಡೆಯುತ್ತೀ ಎಂಬ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. ಆದ್ದ ರಿಂದ ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಇನ್ನುಮುಂದೆ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ನಡೆದು ಸೌಖ್ಯ ದಿಂದ ಇರೋಣ.
- ಲಾವಣ್ಯವತಿ : ಹಾಗಾದರೆ ಇನ್ನುಮುಂದೆ ಎಂದಿಗೂ ನಮ್ಮನಿಮ್ಮೊಳಗೆ ವೈಮನಸ್ಸು ಬರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲವಲ್ಲಾ ?
- ಶ್ರೀಪತರಾವ : ಅದರ ಹೆಸರು ಸಹ ತೆಗೆಯಬೇಡ. ಇದು ನಿಶ್ಚಯವೆಂದು ನಂಬು. ಆದರೂ ನೀನು ಮಾತ್ರ ಜಪ್ಪಿಸಿ ನಡೆಯತಕ್ಕದ್ದು. ಯಾಕಂದರೆ, ಪ್ರಿಯೇ! ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ನೀನೇ ಜಗಳವನ್ನು ಆರಂಭ ಮಾಡುತ್ತೀ. ಇದನ್ನು ಚನ್ನಾಗಿ ನೆನಪಿನಲ್ಲಿಡು.
- ಲಾವಣ್ಯವತಿ : ಪ್ರಿಯಕರಾ! ನೀನಾಡುವ ಮಾತು ಸರಿಯಲ್ಲ. ಯಾವಾಗಲೂ ನೀವೇ ನನ್ನನ್ನು ಮೊದಲು ಸಿಟ್ಟಿಗೆಬ್ಬಿಸುತ್ತೀರಿ.
- ಶ್ರೀಪತರಾವ : (ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ) ನೋಡು. ನೋಡು. ವಿಚಾರದಿಂದ ಮಾತಾಡು. ಮಾತಿಗೆ ಮಾತು ಬೆಳೆಸಿದರೆ ನಮ್ಮನಿಮ್ಮ ಪ್ರೀತಿಯು ಉಳಿಯ ಲಾರದು. ನೀನು ನನಗೆ ಎದುರುತ್ತರ ಕೊಟ್ಟರೆ ನನ್ನ ಪಿತ್ತವು ತಲೆಗೆರುತ್ತದೆ.
- ಲಾವಣ್ಯವತಿ : ಹಾಗಾದರೆ ಮುಂಚೆ ನೀವು ನನಗೆ ಎದುರುತ್ತರ ಕೊಡುವದನ್ನು ಬಿಡಿರಿ.
- ಶ್ರೀಪತರಾವ : ವಿಚಾರ ಮಾಡು. ನೀನು ಪುನಃ ಅಡ್ಡದಾರಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದಿ. ನನಗೆ ಸಿಟ್ಟಿಗೆಬ್ಬಿಸಿದರೆ ಪರಿಣಾಮವು ನೆಟ್ಟಗಾಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ.
- ಲಾವಣ್ಯವತಿ : ನಿಷ್ಕಾರಣವಾಗಿ ನೀವು ಸಿಟ್ಟಿಗೆದ್ದರೆ ನಾನು ಹೆದರುವವಲ್ಲವೆಂದು ನಿಮಗೆ ಗೊತ್ತೇ ಉಂಟು.
- ಶ್ರೀಪತರಾವ : ನೋಡು, ಪುನಃ ಜಗಳಾಡುವದು ನಿನ್ನ ಮುನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿರುತ್ತದೆ.
- ಲಾವಣ್ಯವತಿ : ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನೊಳಗಂತೂ ಇಲ್ಲ. ನೀವು ನಿಮ್ಮ ಸಿಡುಕುತನ ವನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಎಂದಿಗೂ ಜಗಳವು ಬರಲಾರದು.

- ಶ್ರೀಪತರಾವ : ನೋಡು, ನೋಡು, ಈಗ ಜಗಳವನ್ನು ಯಾರು ಆರಂಭ ಮಾಡಿದಂತಾಯಿತು ?
- ಲಾವಣ್ಯವತಿ : ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ನೀವೇ ಮಾಡಿದಂತಾಯಿತು. ನಾವೇನೂ ಈಗ ಆಡಲಿಲ್ಲ, ಬಿಡಲಿಲ್ಲ. ನಿಮ್ಮ ಸಿಟ್ಟು ತಡಕೊಳ್ಳುವದು ನನ್ನಿಂದಂತೂ ಆಗದು.
- ಶ್ರೀಪತರಾವ : ನಿನ್ನ ಸ್ವಭಾವದಲ್ಲಿಯೇ ಮೂಲತಃ ತಪ್ಪು ಇರುತ್ತದೆ. ನಾಯಿಯ ಬಾಲವನ್ನು ಲಳಗಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿದರೂ ಅದರ ಡೊಂಕು ಹ್ಯಾಗೆ ಹೋದೀತು ? ಅದರಂತೆ ನಿನಗೆ ಎಷ್ಟು ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೇಳಿದರೂ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ವಿವೇಕವು ಹ್ಯಾಗೆ ಹುಟ್ಟಿತು ?
- ಲಾವಣ್ಯವತಿ : (ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ) ನನ್ನ ಗೆಳತಿಯರು ನಿನಗೆ ಅನ್ನುವ ಅನ್ವರ್ಥಕ ನಾಮಗಳೆಲ್ಲ ಸಾರ್ಥಕವಾಗಿರುವವೆಂದು ಈಗ ಮಾತ್ರ ನಾನು ಅನ್ನಬೇಕಾಯಿತು !
- ಶ್ರೀಪತರಾವ : ನಿನ್ನ ಗೆಳತಿಯರು ಮೂರ್ಖರು, ಲಜ್ಜಾ ಹೀನರು.
- ಲಾವಣ್ಯವತಿ : ಅವರನ್ನು ವ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ಬೈಯಬೇಡಿರಿ. ಜನರನ್ನು ದುಷ್ಟತನದಿಂದ ನಿಂದಿಸಿ ಅವರಿಂದ ದೂರವನವರಿಗೆ ಕಾಗ ಎಂದು ಅನ್ನುತ್ತಾರೆ.
- ಶ್ರೀಪತರಾವ : ನಾನು ಕಾಗೆಯು ! ನೀನು ಮಾತ್ರ ನವಿಲು ! ಕಾಗೆಗೂ ನವಿಲಿಗೂ ಹ್ಯಾಗೆ ಸ್ನೇಹ ಉಳಿದೀತು ? ಈ ಸಂಸಾರವು ಸುಟ್ಟು ಹೋಗಲಿ ! ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ನಾನೆಂದಿಗೂ ನಿನ್ನ ಸ್ನೇಹವನ್ನು ಆಪೇಕ್ಷಿಸಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ.
- ಲಾವಣ್ಯವತಿ : ನೆಟ್ಟಗಾಯಿತು ! ಇದರಲ್ಲೇನು ಕೆಡಕಾಯಿತು ?
- ಶ್ರೀಪತರಾವ : ನೀನು ನನಗೆ ಮೊದಲಿನಿಂದ ಹುಲ್ಲುಕಡ್ಡಿಯಂತೆ ತಿಳಿದು ನಡೆಯುತ್ತ ಬಂದಿ. ನಿನ್ನನ್ನು ನಾನು ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡದ್ದು ದೊಡ್ಡ ತಪ್ಪಾಯಿತು. ನಾನು ಮೂರ್ಖನಂತೆ ನಿನ್ನಂಥ ಜಗಳ ಗಂಟಿಯನ್ನು ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡೆನು.
- ಲಾವಣ್ಯವತಿ : ನಮ್ಮ ತಾಯಿತಂದೆಗಳು ಮೂರ್ಖರಂತೆ ನಿಮ್ಮಂಥ ಮದುವೆಗೆ ನಿನ್ನನ್ನು ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟರು.
- ಶ್ರೀಪತರಾವ : ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನು ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳದಿದ್ದರೆ ನೀನು ಓಣಿಯಲ್ಲಿ ತಿರುಕಳಂತೆ ತಿರುಗಬೇಕಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅದನ್ನು ಮರೆತಿಯಾ ?
- ಲಾವಣ್ಯವತಿ : ಯಾಕೆ ? ಮದುವೆಯಾಗುವ ಗಂಡಸರಿಗೇನು ದುಷ್ಕೃತ್ಯ ಬಿದ್ದಿತ್ತು ? ಕರವೀರಪುರದ ತಾರಾನಾಥನು ಎಂಥಾ ತರುಣನು ! ಶ್ರೀಮಂತನು!

ಅವನು ನನ್ನ ಮನೆಗೆ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಹಾಕಿ ಹಾಕಿ ದೇದನು. ನನ್ನ ಮೂರ್ಖತಾಯಿತಂದೆಗಳ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಅವನು ಬಾರದ್ದರಿಂದ ನನ್ನ ಹಣೇಬರಹವು ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿಗೆ ನನ್ನನ್ನು ಎಳಕೊಂಡು ಬಂತು.

ಶ್ರೀಪತರಾವ : (ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ) ಸಾಕು, ಸಾಕು. ನಿನ್ನ ಸ್ನೇಹವೂ ಬೇಡ. ಪ್ರೀತಿಯೂ ಬೇಡ. ನೀನು ಕೃತಘ್ನಳು! ಚಾಂಡಾಲಿಯು! ದುರಾಚಾರಿಯು! ವಿಲಾಸನೋಡನೆ ನೀನು ವ್ಯಭಿಚಾರ ಮಾಡುತ್ತೀ ಎಂದು ಊರೊಳಗೆ ಹಬ್ಬಿರುವ ಸುದ್ದಿಯು ನಿಜವೆಂದು ನನಗೆ ತಿಳಿದಂತಾಯಿತು.

ಲಾವಣ್ಯವತಿ : (ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ, ಸುಳ್ಳು ಮಾತಾಡಲಿಕ್ಕೆ ನಾಚಿಕೆಯು ಹ್ಯಾಗೆ ಬರುವ ದಿಲ್ಲ? ಎರಡನೆಯವರ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ನಿಷ್ಕಾರಣವಾಗಿ ದೋಷ ಕೊಡುವದು ಸಭ್ಯತನವಲ್ಲ. ನನ್ನ ಪದರಿಗೆ ತಪ್ಪು ಹಚ್ಚಿ ಬೇಕಾದ್ದು ಮಾಡಿರಿ. ಹಾಗೆ ಮಾಡದೆ ಬಾಯಿಗೆ ಬಂದಂತೆ ಮಾತಾಡುವದು ವಿಹಿತವಲ್ಲ.

ಶ್ರೀಪತರಾವ : (ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ) ಒಳ್ಳೇದು, ಒಳ್ಳೇದು. ನೀನು "ವೋಟಿಗ" ತೆಗೆದು ಕೊಂಡು ನಿನ್ನ ತವರಮನೆಯಲ್ಲಿರು. ನನಗೆ ಸಂಸಾರವು ಸಾಕೆನ್ನು! ಬೇಕಾದರೆ ತ್ಯಾಗಪತ್ರವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೋ! ಜರಠವಿನಾಹದಿಂದ ಆಗುವ ಕೆಟ್ಟಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನು ಎಲ್ಲರ ದೃಷ್ಟಾಂತಕ್ಕೆ ತಂದು ಕೊಡಲಿಕ್ಕೆ ಇದೇ ಹುಚ್ಚಿಕೆಯು ನೆಟ್ಟಗದೆ. ನಾವೂ ನೀವೂ ಇನ್ನು ಅಗಲೋಣ, ನಮ್ಮ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಇನ್ನು ಶೋಭೆಯು ಉಳಿಯಲಿಲ್ಲ.

ಲಾವಣ್ಯವತಿ : (ನಗುತ್ತಾಳೆ) ಸಮ್ಮತವು ! ಸಮ್ಮತವು !! ನಾವೂ ನೀವೂ ಈ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಒಡಂಬಟ್ಟಂತಾಯಿತು. ಯಾವದೇ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಆಗಲಿ ನಮ್ಮ ನಿಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳು ಕೂಡಿವು ! ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಬಹಳ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಜೀವಿಸೋಣ ! ನಮ್ಮ ನಿಮ್ಮೊಳಗೆ ವೈಮನಸ್ಸು ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಬರಲಾರದು!! (ನಗುತ್ತಾಳೆ) ಈ ನನ್ನ ಮಾತು ಕೇಳಿ ಪುನಃ ನಿಮ್ಮ ಪಿತೃವು ಹೆಚ್ಚಾಗ ಹತ್ತಿತು ! ಅದ್ದರಿಂದ ನಿಮಗೆ ಜೋಡು ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿ ನಿರೋಪ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ !! (ಹೋಗುತ್ತಾಳೆ.)

ಶ್ರೀಪತರಾವ : (ಹಣೆಹಣೆಬಡಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ) ಅಯ್ಯೋ ! ನನ್ನ ಗತಿ ಏನಾಯಿತು ? ನನಗೆ ಎಷ್ಟು ಕಷ್ಟವು ಬಂತು ? ತಾಟಗಿತ್ತಿಯು ಹೋಗಿ ಹೋಗುವಾಗ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹತ್ತುವಂತೆ ನಾನು ಮುಂಚೆ ಪ್ರೇಮದಲ್ಲಿ ಆಡಿದ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಮಾತಾಡಿ ನನ್ನನ್ನು ಹಂಗಿಸಿ ನಕ್ಕಳು. ಅವಳಿಗೆ ನನ್ನಂತೆ ಯಾಕೆ ಸಿಟ್ಟು ಬಂದಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ ? ಇದನ್ನಂತೂ

ನಾನು ನೋಡಲಾರೆ. ಆಕೆಯ ಕಠೋರ ಶಬ್ದಗಳಿಂದ ನನ್ನ ಜೀವಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟು ಕಷ್ಟವಾದರೂ ಆಗಲಿ. ಆಕೆಗೆ ಸಿಟ್ಟು ಬಂದದ್ದು ನೋಡಿದರೆ ನನಗೆ ಹಾಲು ಕುಡಿದಂತೆ ಆದೀತು. ಏನಾಗುವದೋ ನೋಡೋಣ. ಈ ಸೇಡು ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳದಿದ್ದರೆ ನಾನು ಗಂಡಸಲ್ಲ.

ಮಿಸೆ ಹುರಿ ಮಾಡುತ್ತ ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ.

ಪ್ರವೇಶ - ೨

ವಿಲಾಸರಾಯನ ಮನೆ

ಪ್ರೇಮಚಂದ ಮಾರವಾಡಿಯ ವೇಷ ಹಾಕಿದ ಸುಶೀಲರಾಯನೂ ಮೋತೀಚಂದನೂ ಸೇವಕನಾದ ಶಾಮನೂ ಬರುತ್ತಾರೆ.

ಶಾಮ : ಮೋತೀಚಂದ ! ನೀವು ಸ್ವಲ್ಪ ಇಲ್ಲಿಯೇ ತಡೆಯಿರಿ. ನಾನು ಒಳಗೆ ಹೋಗಿ ನಮ್ಮ ಧನಿಯರು ಏನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆಂದು ನೋಡಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತೇನೆ. ಆದರೆ ನಿಮ್ಮ ಸಂಗಡ ಬಂದ ಗೃಹಸ್ಥರ ಹೆಸರು ಏನು ? ನಮ್ಮ ಧನಿಯರು ಕೇಳಿದರೆ ಹೇಳ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಮೋತೀಚಂದ : ಪ್ರೇಮಚಂದ ಮಾರವಾಡಿ.

ಶಾಮ : ಒಳ್ಳೈದು. ಪ್ರೇಮಚಂದ ಮಾರವಾಡಿ ಎಂಬವರು ಮೋತೀಚಂದ ದಲಾಲನಗೂಡ ಬಂದಿರುತ್ತಾರೆಂದು ಒಳಗೆ ತಿಳಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಶಾಮನು ನಾಸೀಪುಡಿಯನ್ನು ಸರ್ ಸರ್ ಎಂದು ಏರಿಸುತ್ತಾ ಹೊರಟುಹೋಗುತ್ತಾನೆ.

ಸುಶೀಲರಾವ : ಸೇವಕನ ಜಂಭದ ಮೇಲಿಂದ ನೋಡಬೇಕಾದರೆ ಯಜಮಾನನು ಬಡವನೆಂದು ಕಾಣುವದಿಲ್ಲ ! ಆದರೆ ನಾವೇನು ಮನೆ ತಪ್ಪಿ ಬಂದೆವೋ ? ಇದು ನಮ್ಮ ಅಣ್ಣನ ಮನೆಯು ಹೌದೋ ?

ಮೋತೀಚಂದ : ಹೌದ ಸಾವಕಾರ್. ಮನೋಹರರಾವ್ ವಿಲಾಸರಾವಗ ಈ ಮನಿ ಪೂರಾ ಮಾರಿದಾವ್. ಮನ್ಯಾಗಿನ್ ಸರ್ವಸಾಮಾನ್ ಖುರ್ಚಿ, ಬಾಕ, ಮೇಜ, ನಕ್ಷೆ, ಚಿತಾರ ವಿಲಾಸರಾವ ಮಾರಾಕ

ತಗೊಂಡಾವ್. ಸ್ತ್ರೀಪದರಾವಗ ಈ ಮಾತ್ ಪಸಂದ ಬಿದ್ದಿಲ್ಲ. ವಿಲಾಸರಾವ ವಿನೇಕಾರಣ ದುಡ್ಡು ಹಾಕ್ ಮಾಡತಾವ್ ಅಂತ ಸಿಟಿಗಿದಾವ್.

ಸುಶೀಲರಾವ : ಮನೋಹರನು ತನ್ನ ಪಾಲಿನ ಮನೆಯನ್ನು ಮಾರಿಕೊಂಡದ್ದು ಸರಿಯಾಗಲಿಲ್ಲ. ವಿಲಾಸನು ಹಿರಿಯರು ಗಳಿಸಿದ ಮನೆಯನ್ನು ಎರಡನೇಯವರಿಗೆ ಹೋಗಗೊಡಬಾರದೆಂದು ತಾನೇ ಮಾರಲಿಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡದ್ದು ಬಹಳ ಗುಣವಾಯಿತು. ಇದರಿಂದ ಮನೋಹರನ ಅಲ್ಪದೃಷ್ಟಿಯೂ ವಿಲಾಸನ ಸಾರಾಸಾರ ವಿಚಾರವೂ ಚನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿಯುತ್ತವೆ.

ಶಾಮನು ತಿರಿಗಿ ಬರುತ್ತಾನೆ.

ಶಾಮ : ಸಭ್ಯ ಗೃಹಸ್ಥರೇ, ನಮ್ಮ ಧನಿಯರು ಗೆಳೆಯರ ಕೂಡ ಮಾತಾಡುತ್ತ ಕೂತಿದ್ದಾರೆ. ಅವರಿಗೆ ಈಗಲೇ ನಿಮ್ಮ ಭೆಟ್ಟೀ ತೆಗೆದು ಕೊಳ್ಳುವ ಅನುಕೂಲವಿಲ್ಲ. ನೀವು ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಇಲ್ಲಿ ತಡೆಯಬೇಕು.

ಸುಶೀಲರಾವ : (ತನ್ನ ಸ್ವಕ್ಕೆ) ತನ್ನ ಭೆಟ್ಟಿಯಗೋಸ್ಕರ ಯಾರು ಬಂದಿರುತ್ತಾರೆಂದು ಅವನಿಗೆ ತಿಳಿದಿದ್ದರೆ ಅವನು ಇಂಥ ನಿಷ್ಕರವಾದ ಉತ್ತರವನ್ನು ಎಂದಿಗೂ ಹೇಳಿ ಕಳಿಸುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. (ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ) ಠೀಕ್. ನಿನ್ನ ಹೆಸರೇನು ?

ಶಾಮ : ನನಗೆ ಶಾಮನೆಂದು ಅನ್ನುತ್ತಾರೆ. ನಾನು ನಿಮ್ಮ ಅಜ್ಞಾಧಾರಕ ಸೇವಕನು.

ಸುಶೀಲರಾವ : ಷ್ಯಾಮ, ನಿನ್ನ ಕೆಲಸಾ ಇಲ್ಲಿ ಪಸಂದ ಆದಾವ್ ! ಹಿಂಗ ನಮಗ್ ಕಾಣತಾವ್.

ಶಾಮ : ನಾನೊಬ್ಬನೇ ಯಾಕೆ ? ನಮ್ಮ ಯಜಮಾನನ ಹತ್ತಿರ ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ಮಂದಿ ಚಾಕರರು ಇದ್ದೇವೆ. ನಮಗ್ಯಾರಿಗೂ ಕೆಲಸದ ಒತ್ತಾಯವು ಇಲ್ಲ. ನಾವು ಸುಖಿಯಾಗಿರುತ್ತೇವೆ ! ಆದರೆ ನಮ್ಮ ಸಂಬಳವು ಹೊತ್ತುಹೊತ್ತಿಗೆ ಮುಟ್ಟುವದಿಲ್ಲೆಂದು ಮಾತ್ರ ನಾವು ಚಿಂತೆ ಮಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ ! ನಮ್ಮ ಸಂಬಳವು ವರ್ಷಕ್ಕೆ ನೂರರೂಪಾಯಿ ಇರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಆ ಸಂಬಳವು ನಮ್ಮ ಕೈಗೆ ಬರಲಿಕ್ಕೆ ನಮ್ಮ ಪ್ರಾಣವು ಹೋಗುತ್ತದೆ ! ನಮ್ಮ ನಮ್ಮ ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬಿಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ಹೆಂಡರ ಮೈಮೇಲಿನ ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ದಾಗಿನೆ ಗಳನ್ನು ಚಿನಿವಾಲರ ಕಡೆಗೆ ಒತ್ತಿ ಇಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ !

- ಸುಶೀಲರಾವ : (ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ನಕ್ಕು) ದಾಗಿನೆಗಳನ್ನು ಒತ್ತಿ ಇಟ್ಟರೆ ಕೆಲಸವು ನಡೆಯುತ್ತದೆ! ಉಪವಾಸದಿಂದ ಕುತ್ತಿಗೆಗೆ ಉರಲು ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಸಂಗವು ಬರುವದಿಲ್ಲ! ಇದು ತಮ್ಮ ಸುದೈವವೆಂದು ತಿಳಿದು ಕೊಳ್ಳುವದನ್ನು ಇವರು ಮರೆತರು !!
- ಶಾಮ : ಮೋತೀಚಂದ! ಈ ಸಾರೆ ನಮ್ಮ ಋಶಾಲು ಮುಟ್ಟಲಿಲ್ಲ. ಕಿಸೆಯೊಳಗೆ ಕೈಹಾಕಿ ನೋಡಿರಿ. ಇದ್ದರೆ ಕೊಟ್ಟುಬಿಡಿರಿ. (ಕೈ ಒಡ್ಡುತ್ತಾನೆ.)
- ಸುಶೀಲರಾವ : (ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ) ಸಾವುಕಾರರು ಸಾಲಗಾರರ ಮೇಲೆ ಜಪ್ತಿ ಕೂಡಿಸುವಂತೆ ಇವನು ಸಾವುಕಾರರ ಮೇಲೆ ತನ್ನ ಜಪ್ತಿಯನ್ನು ಕೂಡಿಸುತ್ತಾನೆ! ಇವನೆಂಥಾ ಗಟ್ಟಿಗನು!
- ಮೋತೀಚಂದ : ಷ್ಯಾಮೂ, ನಮ್ಮ ದೋಸ್ತಿ ಮರತಾವ್! ನಿಮ್ಮ ಋಷಿ ಎಲ್ಲಿ ಮುಣಗಿ ಹೋಗತಾವ್ ?
- ಶಾಮ : ಸಾವುಕಾರರೇ, ನೀವೇನು ನಮಗೆ ಕೊಡಬಾರದ್ದು ಕೊಡುತ್ತೀರಿ? ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಹತ್ತು ರೂಪಾಯಿ ಕೊಡಬೇಕಾದರೆ ಹೆಣ ಬಿದ್ದು ಹೋಗುತ್ತದೆ.
- ಸುಶೀಲರಾವ : (ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ) ಈ ಸೇವಕನು ವರ್ಷಾಸನವನ್ನೇ ಗೊತ್ತುಮಾಡಿ ಕೊಂಡಿರುತ್ತಾನೆ! ಅಂದಮೇಲೆ ಸಾವುಕಾರರದೂ ವಿಲಾಸನದೂ ದಿನಾಲು ಭಿಟ್ಟಿಯಾಗುವ ಪ್ರಸಂಗವು ತಪ್ಪುವದಿಲ್ಲೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ವಿಲಾಸನು ತನ್ನ ಹೆಸರಿನಂತೆ ವಿಲಾಸ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಹಣವನ್ನು ತೂರುತ್ತಾನೆಂಬ ಅನುಮಾನ ಬರುತ್ತದೆ. ಅವನ ಬಳಿಗೆ ಹೋದರೆ ಏನಿದ್ದದ್ದು ತಿಳಿದೀತು.
- ಮೋತೀಚಂದ : ದೋಸ್ತ! ವರ್ಷಕ್ ಇಷ್ಟು ರುಪೇ ಬೇಡಾಕ್ ನೀ ಚಾಕರಿ ಮೇಲ್ ವಿಮಾ ಇಳಿಸಬೇಕ್.
- ಶಾಮ : ಬರೇ ಚಾಕರಿಯ ಮೇಲೆ ಯಾತಕ್ಕೆ? ಬೇಕಾದರೆ ನನ್ನ ಜೀವದ ಮೇಲೆ ಸಹಾ ವಿಮೆಯನ್ನು ಇಳಿಸುತ್ತೇನೆ.
- ಸುಶೀಲರಾವ : (ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ) ಜೀವದ ದೆಸೆಯಿಂದ ವಿಮೆ ಇಳಿಸುವದಕ್ಕಿಂತ ಚಾಕರಿಯ ದೆಸೆಯಿಂದ ವಿಮೆ ಇಳಿಸುವದು ಹೆಚ್ಚು ಕಠಿಣವಾದದ್ದು! ಹೀಗಿದ್ದು ಈ ಸೇವಕನ ಧೈರ್ಯವೆಷ್ಟದೆ? ತಾನೇ ಸಾಯುವ ತನಕ ಕೆಲಸದ ಮೇಲಿರುತ್ತೇನೆಂಬ ನಂಬಿಗೆಯು ಇವನಿಗೆ ಉಂಟು.

- ಮೋತೀಚಂದ : ಷ್ಯಾಮಜಿ, ನಿನಗೆ ರುಪೇದ ಅಡಚಣೆ ಆದಾವ್ ? ದಾಗಿಣೆ ಗಿರನಾ ಹಾಕತಾವ್ ?
- ಶಾಮ : ಎಲ್ಲಿಂದ ತರಬೇಕು ? ನಮ್ಮ ಹೆಂಡರ ಮೈಮೇಲಿನ ಯಾವತ್ತು ದಾಗಿಣೆಗಳು ಮೊದಲೇ ನಿಮ್ಮ ಕೈಸೇರಿರುತ್ತವೆ! ನಮ್ಮ ಸ್ವಂತ ಮೈಮೇಲೆ ಗಟ್ಟಿಯಾದ ಅರಿವೆಗಳು ಸಹ ಉಳಿದಿಲ್ಲ ! ಯಜಮಾನರ ಅರಿವೆಗಳಂತೂ ನಿಮ್ಮ ಕಡಿಗೆ ಒತ್ತಿಬಿದ್ದು ಅನೇಕ ದಿವಸಗಳಾದವು ! ಇನ್ನೇನು ? ಬಾಯೊಳಗಿನ ಹಲ್ಲು ಉಚ್ಚಿ ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ಒತ್ತಿ ಇಡುವದು ಮಾತ್ರ ಉಳಿದಿರುತ್ತದೆ ! (ಒಳಗೆ ಗಂಟಿಯ ಸಪ್ಪಳವಾಗುತ್ತದೆ.)
- ಶಾಮ : ನಡಿರಿ. ಇನ್ನು ನಮ್ಮ ಧನಿಯರಿಗೆ ನಿಮ್ಮ ಭೆಟ್ಟಿ ಮಾಡಿಸುತ್ತೀನೆ. ಆದರೆ ಮೋತೀಚಂದ ! ನನ್ನ ಋಶಾಲಿ ಮರೆಯಬೇಡ ನೋಡು. ಈ ದಾರಿಯಿಂದ ಬರಿ (ಕರಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಾನೆ.)
- ಸುತೀಲರಾವ : (ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ) ಸೇವಕನಂತೆ ಯಜಮಾನನು ಇದ್ದದ್ದಾದರೆ ಈ ದುರಾಚಾರದ ಗುಡಿಯೆಂದೆನ್ನಲಿಕ್ಕೆ ಅಡ್ಡಿ ಇಲ್ಲ !
ಎಲ್ಲರೂ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ.

ಪ್ರವೇಶ - ೩

ವಿಲಾಸರಾಯನು ಅಜಾಗ್ರತರಾವ ಮೊದಲಾದ ತನ್ನ ಸ್ನೇಹಿತರನ್ನು ಕರಕೊಂಡು ಮದ್ಯ ಕುಡಿದು ಗುಂಗಿನಿಂದ ಕುಳಿತಿರುತ್ತಾನೆ.

- ವಿಲಾಸರಾವ : (ಅಮಲಿನಿಂದ ಮಾತಾಡುತ್ತಾನೆ) ಸುರಿಯ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಬಲ್ಲವರೇ ಬಲ್ಲರು! ಸುರಿಯು ಸಾಧಾರಣ ವಸ್ತುವಲ್ಲ! ಅದು ಭೂಲೋಕದೊಳಗಿನ ಅಮೃತವು! ಎಷ್ಟೋ ಜನರಿಗೆ ಗಾಯನ ಕೇಳುವದರಿಂದ ಅನಂದವಾಗುತ್ತದೆ! ಎಷ್ಟೋ ಜನರಿಗೆ ಶುಭ್ರವಾದ ವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಹಾಕಿ ಪರಿಮಳ ದ್ರವ್ಯಗಳನ್ನು ಹಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುವದರಿಂದ ಅನಂದವಾಗುತ್ತದೆ! ಎಷ್ಟೋ ಜನರಿಗೆ ವಿಲಾಸವತಿಯರ ಕೂಡ ಅಟಗಳನ್ನು ಆಡುವದರಿಂದ ಹಾಗೂ ಮಾತಾಡುತ್ತ ಕೂಡುವದರಿಂದ ಅನಂದವಾಗುತ್ತದೆ! ಆದರೆ ಸುರಿಯನ್ನು ಸೇವಿಸುವದರಿಂದ ಆಗುವ ಅನಂದವು ಎಲ್ಲ ಅನಂದಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನದು. ಅದ್ದರಿಂದ

ಅದರ ಅನುಭವವನ್ನು ನೋಡದೆ ಇರುವವರ ಜನ್ಮಕ್ಕೆ ಧೀಕ್ಕಾರವಿರಲಿ.

ಅಜಾಗ್ರತರಾವ : ವಿಲಾಸರಾವ! ನೀನು ಆಡುವ ಮಾತು ಅಕ್ಷರಶಃ ಖರೆ. ಎಷ್ಟೋ ಜನರಿಗೆ ಪಕ್ಷಾನ್ನವನ್ನು ಉಣ್ಣುವದರಿಂದ ಆನಂದವಾಗುತ್ತದೆ! ಸರಾಯ ಕುಡಿಯುವದೂ ವಿನೋದಗಳನ್ನು ಮಾಡುವದೂ ಇಲ್ಲದ ಪಕ್ಷಾನ್ನವನ್ನು ಏನು ಸುಡಬೇಕು? ನಮ್ಮ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಸುಧಾರಣೆಯು ಆಗಬೇಕಾದರೆ ಸುರಾದೇವಿಯ ಸಹಾಯವು ಅಗತ್ಯವಾಗಿ ಇರತಕ್ಕದ್ದು. ಆಕೆಯ ಅನುಗ್ರಹವಿರದಿದ್ದರೆ ಬಾಯಿಯಿಂದ ಹ್ಯಾಗೆ ಸಿಸ್ತನಾದ ಶಬ್ದಗಳು ಹೊರಡುತ್ತವೆ, ನೋಡು! ನನ್ನ ಗಂಟಲು ಒಣಗಿತು. ಅವ್ಯತ ಪ್ರಾಶನ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. (ಹೀಗಂದು ಒಂದು ಬಟ್ಟಲ ತುಂಬ ಸರಾಯ ಕುಡಿಯುತ್ತಾನೆ.)

೧ನೇ ಗೃಹಸ್ಥ : ಇಂಥಾ ಅಮೌಲ್ಯ ಸರಾಯಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಜೂಜು ಆಡುವದರ ಮೇಲೆ ಭಕ್ತಿ ಇಡುವವರಿಗೆ ಸೌಖ್ಯವು ಹ್ಯಾಗೆ ಸಿಕ್ಕಿತು?

ಅಜಾಗ್ರತರಾವ : ಎಂದಿಗೂ ಸಿಗಲಾರದು. ನಮ್ಮ ಮಿತ್ರ ಹರಿಹರರಾಯನಿಗೆ ಜೂಜು ಆಡುವ ವ್ಯಸನವು ಸೇರಿದ್ದರಿಂದ ಅವನ ಮನೆಮಾರು ತೊಳೆದು ಹೋಗಿರುತ್ತದೆ. ರಾತ್ರಿ ಹಗಲು ಅವನಿಗೆ ನಿದ್ರೆಯೇ ಇಲ್ಲ! ಮಬ್ಬು ಆಡುತ್ತಾನೆ; ಲೆಕ್ಕಿ ಮುಷ್ಟಿ ಆಡುತ್ತಾನೆ; ಮೂರು ಎಲೆಯ ಆಟಗಳನ್ನು ಆಡುತ್ತಾನೆ! ಒಂದೊಂದು ರಾತ್ರಿಗೆ ನೂರ ನೂರು ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಕಳೆದು ಬರುತ್ತಾನೆ! ಆದ್ದರಿಂದ ಯಾವಾಗಲೂ ಮೋರೆಯನ್ನು ಜೋಲುಬಿಟ್ಟು ಆಡುತ್ತಾನೆ!!

ವಿಲಾಸರಾವ : ಪಾಪ! ಹೀಗೆ ಬಿಟ್ಟರೆ ಅವನ ಪರಿಣಾಮವು ನೆಟ್ಟಗಾಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಅವನಿಗೆ ಬುದ್ಧಿ ಹೇಳಿ ನಮ್ಮೊಳಗೆ ಕೂಡಿಸಿಕೊಳ್ಳೋಣ! ಕುದುರೆಯು ನೆಟ್ಟಗೆ ಆದೆ; ಅದರ ಕಾಲು ಮಾತ್ರ ಕುಂಟುತ್ತದೆ! ಆದ್ದರಿಂದ ಅದಕ್ಕೆ ನಾಲು ಬಡಿಸಿ ನಮ್ಮ ಸರ್ಕಸ್‌ದೊಳಗೆ ಕೂಡಿಸಿಕೊಳ್ಳೋಣ! ನಾನೂ ನನ್ನ ಮಿತ್ರರೂ ಯಾವಾಗಲೂ ಆನಂದದಿಂದ ಇರಬೇಕೆಂದು ನನ್ನ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಿದೆ. ಸರಾಯ ಕುಡಿಯುವದರಿಂದ ಎಷ್ಟು ದುಡ್ಡು ಹೋದೀತು? ಬಹಳವಾದರೆ ದಿನಕ್ಕೆ ಎರಡು-ಎರಡೂವರಿ ರೂಪಾಯಿ! ಇದರಿಂದ ನಮಗೇನು ಬಡತನ ಬಾದೀತು? ನನ್ನ ಶಾಂಪೆನ್ ಬಾಟಲಿ ಎಲ್ಲಿ ಆದೆ? ಬಹಳೊತ್ತಾಯಿತು. ಅದರ ಭೆಟ್ಟಿ ತಕ್ಕೊಳ್ಳೋಣ (ಹೀಗಂದು ಬಾಟ್ಲಿಗೆ ಮುದ್ದು ಕೊಟ್ಟು ಒಂದು ಬಟ್ಟಲ ತುಂಬ ಕುಡಿಯುತ್ತಾನೆ.)

- ಽನೇ ಗೃಹಸ್ಥ : ಹೌದಾದು. ಎಲ್ಲರೂ ಆನಂದದಲ್ಲಿರತಕ್ಕದ್ದು. (ಹೀಗಂದು ತಾನೂ ಕುಡಿಯುತ್ತಾನೆ.)
- ವಿಲಾಸರಾವ : ಮದ್ಯ ಕುಡಿಯದೆ ಇರುವವರು ಸ್ತ್ರೀಯರ ಮೇಲೆ ಪ್ರೀತಿ ಮಾಡುವುದು ಹ್ಯಾಗೆ? ಅದರ ಮೇಲಿಂದಲೇ ಪ್ರೀತಿಯಕರವಾದ ಸ್ತ್ರೀ ಪುರುಷರ ಪ್ರೀತಿಯ ಪರೀಕ್ಷೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಹನ್ನೆರಡು ಮಂದಿ ಸುಂದರಾಂಗಿಯರಿಗೆ ಹನ್ನೆರಡು ಬಟ್ಟಲ ತುಂಬ ಸರಾಯಿ ಕೊಟ್ಟರೆ ಒಂದು ಬಟ್ಟಲನ್ನು ಗಟ್ಟಿಗಟ್ಟನೆ ಕುಡಿದು ಇನ್ನೊಂದು ಬೇಡುವವಳೇ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರೀತಿಯವಳೆಂದು ತಿಳಿಯತಕ್ಕದ್ದು!
- ಅಜಾಗ್ರತರಾವ : ವಿಲಾಸರಾವ! ಯಾವಳ ಮೇಲೆ ನಿನ್ನ ಪ್ರೀತಿಯು ಆದೆ? ಹೇಳು ಹೇಳು! ಖರೆ ಮಾತಾಡು.
- ವಿಲಾಸರಾವ : ಅವಳ ಹೆಸರು ಹೇಳಿದರೆ ಅವಳ ಮಂಗಳ ಸ್ತುತಿಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ನಿವೆಲ್ಲರು ಕುಣಿಯಬೇಕಾದೀತು.
- ಅಜಾಗ್ರತರಾವ : ಅದೇನು ದೊಡ್ಡ ಮಾತು? ಇಹಲೋಕದ ಆಸ್ಪರೆಯರನ್ನು ಕರಿ ಸೋಣ. ಅಂದರೆ ಅವರು ಸರಸಾಗಿ ಕುಣಿದು ಹಾಡುವರು.
- ವಿಲಾಸರಾವ : ಹಾಗಾದರೆ ಇನ್ನೊಂದು ಬಟ್ಟಲ ತುಂಬ ಸರಾಯಿ ಕೊಡಿರಿ! ಕಳ್ಳಿರಿಯಾ? ಬಟ್ಟಲ ಕೊಡಿರಿ. ನನ್ನ ಮೋಹಿನಿಯ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಕುಡಿಯುತ್ತೇನೆ. ಮೋಹಿನಿ!!
- ಅಜಾಗ್ರತರಾವ : ಈ ಆನಂದದ ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಗುಲಾಬಸಾನಿಯ ನೃತ್ಯ ಗಾಯನವು ಆಗಲಿಕ್ಕೇ ಬೇಕು.
- ವಿಲಾಸರಾವ : ಆಗಲಿ. ಆಗಲಿ. ಆ ಸಾನಿಯನ್ನು ಬೇಗನೆ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಕರಿಸು.
- ಅಜಾಗ್ರತರಾವ : ಯಾರವರು ಬಾಗಿಲದಲ್ಲಿ? ಶಾಮೂ, ಗೋಪೂ ....
- ಗೋಪೂ : ಯಾಕೆ ಸ್ವಾಮಿ, ನಾನು ಗೋಪನು.
- ಅಜಾಗ್ರತರಾವ : ರಾವಸಾಹೇಬರು ಕರಿಯುತ್ತಾರೆಂದು ಗುಲಾಬಸಾನಿಯನ್ನು ಮೇಲೆ ಸಹಿತ ತೀವ್ರವಾಗಿ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಾ.
- ಗೋಪೂ : ಒಳ್ಳೆದು, ಅಪ್ಪಣೆಯಂತೆ ನಡೆಯುತ್ತೇನೆ.
- ಅವನು ಹೊರಟುಹೋಗಿ ಮೇಲೆಸಹಿತ ಗುಲಾಬಸಾನಿಯನ್ನು ಕರೆದು ಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಾನೆ. ಅವಳು ತುಸು ಹೊತ್ತು ಗಾಯನ ನರ್ತನಮಾಡಿ ಹೊರಟು ಹೋಗುತ್ತಾಳೆ. ತರುವಾಯ ಶಾಮನು ಬಂದು, ಮೋಹಿನೀ ಚಂದನೂ ಪ್ರೇಮಚಂದನೂ ಬಂದಿರುತ್ತಾರೆಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತಾನೆ.

- ವಿಲಾಸರಾವ : ಮಿತ್ರರೇ, ನೀವು ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಸುಮ್ಮನೆ ಕೂತುಕೊಳ್ಳಿರಿ. ಅಜಾಗ್ರತರಾವ ! ಅತ್ತಿಂದ ಇತ್ತ ಇತ್ತಿಂದ ಅತ್ತ ಓಡಾಡಬೇಡ. ಒತ್ತಟ್ಟಿಗೆ ಸ್ವಸ್ಥವಾಗಿ ಕೂತುಕೋ.
- ಅಜಾಗ್ರತರಾವ : ಮಿತ್ರಾ, ವಿಲಾಸಾ, ಆದ್ಯಾಕೆ ? ನಿನ್ನ ಪ್ರಿಯಕರಳಾದ ಮೋಹಿನಿಯು ಬರುತ್ತಾಳೆಯೋ ?
- ವಿಲಾಸರಾವ : ಅಲ್ಲಲ್ಲ. ಮೋತಿಚಂದ ದಲಾಲನು ಪ್ರೇಮಚಂದನೆಂಬ ಮುಂಬಯಿ ಸಾವುಕಾರನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದಾನೆ.
- ಅಜಾಗ್ರತರಾವ : ದಲಾಲನ ಮೋರೆಗೆ ಬೆಂಕಿ ಹಚ್ಚು. ಬೇಕಾದರೆ ಸಾವುಕಾರ ನೊಬ್ಬನನ್ನೇ ಒಳಗೆ ಕರಿಸು.
- ಗನೇ ಗೃಹಸ್ಥ : ದಲಾಲನೂ ಬರಲಿ ! ಆತನಿಲ್ಲದೆ ಸಾವುಕಾರನ ವ್ಯವಹಾರವು ಹೊಂದಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ.
- ನೇ ಗೃಹಸ್ಥ : ಇಬ್ಬರೂ ಬರಲಿ. ಇಬ್ಬರೂ ಬರಲಿ.
- ವಿಲಾಸರಾವ : ಶಾಮಾ, ಹೋಗು. ಅವರಿಬ್ಬರನ್ನೂ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಾ. (ಅಜಾಗ್ರತರಾವ ಮುಂತಾದವರಿಗೆ) ಮಿತ್ರರೇ, ಪ್ರೇಮಚಂದ ಸಾವುಕಾರನು ನಮ್ಮ ಪರಿಚಯದವನಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಜಪ್ಪಿಸಿ ನಡಿಯಿರಿ. ತೇಲಗಣ್ಣು ಹಾಕುತ್ತಾ ಕೂಡಬೇಡಿ.
- ಅಜಾಗ್ರತರಾವ : ಅವರಿಬ್ಬರಿಗೂ ತುಸು ಬ್ರಾಹ್ಮಿಂಡಿ ಅಥವಾ ಹಿಪ್ಪಿಸ್ತಿ ಕುಡಿಯಲಿಕ್ಕೆ ಕೋಡೋಣ. ಅಂದರೆ ಅವರಿಗೂ ನಮ್ಮಂತೆ ಸಂತೋಷನಾದೀತು.
- ವಿಲಾಸರಾವ : ಮದ್ಯ ಕುಡಿದರೆ ಬುದ್ಧಿಯು ತೀಕ್ಷ್ಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಮಾರನಾಡಿಯರಿಗೆ ಮದ್ಯ ಕುಡಿಸಿದರೆ ಅವರು ಹೆಚ್ಚು ಮೋಸ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಕಲಿತಾರು. ಅವರು ಕುಡಿಯದೆ ಇರುವದರಿಂದಲೇ ನನುಗೆ ಲಾಭವುಂಟು.
ಶಾಮನೂ, ಪ್ರೇಮಚಂದನ ವೇಷ ಧರಿಸಿದ ಸುಶೀಲರಾಯನೂ, ಮೋತೀಚಂದನೂ ಬರುತ್ತಾರೆ.
- ವಿಲಾಸರಾವ : ಬರಿ, ಬರಿ, ಮೋತೀಚಂದ ! ನಿಮ್ಮ ಸಂಗಡ ಬಂದವರು ಪ್ರೇಮಚಂದ ಸಾವುಕಾರರಲ್ಲವೇ ? ಬರಿ, ಬರಿ, ಪ್ರೇಮಚಂದ ! ಇಬ್ಬರೂ ಇತ್ತಕಡೆಗೆ ಕೂತುಕೊಳ್ಳಿರಿ. (ಶಾಮನು ಕುರ್ಚಿಗಳನ್ನು ಇಡುತ್ತಾನೆ. ಇಬ್ಬರೂ "ಜಯಗೋಪಾಳ" ಎಂದು ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿ; ಅವುಗಳ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.) ನಿಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಮೋರೆಯ ಮೇಲಿಂದನೋಡಿದರೆ ನೀವು ದಣಿದು ಬಂದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತೀರಿ. ಸ್ವಲ್ಪ ಮದ್ಯ ಕುಡಿಯಿರಿ. ನಂತರ ಫಲಹಾರವನ್ನು ತರಿಸಿಕೊಡುತ್ತೇನೆ. ದಣುವಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳಿರಿ.

- ಅಜಾಗ್ರತರಾವ : ನುದ್ಯವು ಪವಿತ್ರನಾದ ಗಂಗೋದಕವು. ಅದನ್ನು ಸೇವಿಸಿದರೆ ಉದ್ಯೋಗಕ್ಕೆ ಉತ್ತೇಜನವೂ, ಬುದ್ಧಿಗೆ ಚುರುಕತನವೂ ಬರುತ್ತವೆ. ನಾಚಿಕೊಳ್ಳಬೇಡಿರಿ. ಪ್ರೇಮಚಂದ ! ಇದನ್ನು ನೀವು ಸೇವಿಸಿದರೆ ನಮ್ಮ ನಿಮ್ಮ ಪ್ರೇಮವು ವೃದ್ಧಿಗತವಾಗುವದು.
- ಮೋತೀಚಂದ : ರಾವಣಾಯಿಜ್- ನಾವ್ ಬೌದ್ಧ ಧರ್ಮ ಲೋಕ್. ಪರಾಯಿ ಮುಟ್ಟುವದಿಲ್ಲ. ಪ್ರೇಮಚಂದ ಬಹಳ ಸಂಭಾವಿತ ಆದಾವ್. ಬಹಳ ಧರ್ಮಸ್ವ ಆದಾವ್.
- ಅಜಾಗ್ರತರಾವ : ಸಂಭಾವಿತರಂತೂ ಮುಂಚೆ ಸರಾಯಿ ಕುಡಿಯತಕ್ಕದ್ದು !
- ೨ನೇ ಗೃಹಸ್ಥ : ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಅಸೇಕ್ಷೆಗೆ ನೀವು ಮಾನ ಕೊಡದಿದ್ದರೆ ನಮಗೆ ಬಹಳ ದುಃಖವಾಗುವದು.
- ಅಜಾಗ್ರತರಾವ : ಇದು ನೋಡಿರಿ, ಈ ಬಾಟ್ಟಿಯೊಳಗೆ ಇನ್ನೂ ನುದ್ಯವು ಹಾಗೇ ಉಳಿದಿರುತ್ತದೆ. ಬಾಟ್ಟಿಯನ್ನೇ ಬಾಯಿಗೆ ಹಚ್ಚಿ ನಿಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಮುಂದೆ ಗಟೆ ಗಟೆ ಕುಡಿಯುತ್ತೇನೆ. (ಕುಡಿಯುತ್ತಾನೆ.)
- ಪ್ರೇಮಚಂದ : ಇದು ಚಾಲಿ ನಿಮ್ಮ ಮುಲಖದಾಗ್ ಬಹುತ್ ಆದಾವ್. ನಮ್ಮ ಮಾರವಾಡಿ ಮಂದಿಗ ಇದು ಪಸಂದ ಇಲ್ಲ. ನಿಮ್ಮ ಮಂದಿ ಅಂಗ್ರೇಜಿ ಕಲಿತು ಧರ್ಮ ಬಿಟ್ಟಿ ನಡಿತಾವ್.
- ವಿಲಾಸರಾವ : ಪ್ರೇಮಚಂದನು ಅಪರಿಚಯಸ್ಥನಿದ್ದಾನೆ. ಮೋತೀಚಂದನಂತೂ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಶ್ರದ್ಧೆಯುಳ್ಳವನಿರುತ್ತಾನೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅಜಾಗ್ರತರಾವ ! ನೀವು ಅವರಿಗೆ ಆಗ್ರಹ ಮಾಡಬೇಡಿರಿ.
- ಸುಶೀಲರಾವ } (ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ) ನಾನು ಇವರ ಬಳಿಗೆ ಬರದಿದ್ದರೆ ಒಳಿತಾಗುತ್ತಿತ್ತು.
 ಅಥವಾ } : ದೇವರೇ ಇಂಥ ಅಧರ್ಮದ ಆಚರಣೆಯನ್ನು ನಾನು ಕಣ್ಣಿನಿಂದ
 ಪ್ರೇಮಚಂದ } ನೋಡಬೇಕಾಯಿತೇ ? (ಉಸುರು ಹಾಕುತ್ತಾನೆ.)
- ಅಜಾಗ್ರತರಾವ : ಹಾಗಾದರೆ ಬಿಟ್ಟು ಬಿಡುತ್ತೇನೆ. ಅವರು ಇಷ್ಟು ಮಡಿವಂತರಿದ್ದರೆ ನಾನು ಅವರ ಹತ್ತರ ಕೂಡುವದಿಲ್ಲ. ಈ ಮಿತ್ರನನ್ನು ಕರೆದು ಕೊಂಡು ಎರಡನೇ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಬಿರ್ಯಿಕ್ ಆಡಲಿಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತೇನೆ. ವಿಲಾಸರಾವ ! ಇವರೊಡನೆ ನಿನ್ನ ಕೆಲಸವು ಮುಗಿದ ತರುವಾಯ ಬೇಗನೇ ಹೊರಟು ಬಾ.
 ಇಬ್ಬರೂ ಗೃಹಸ್ಥರು ಹೋಗುತ್ತಾರೆ; ಅಜಾಗ್ರತರಾಯನೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ.
- ವಿಲಾಸರಾವ : ಒಳ್ಳೇದು. ಹಾಗೇ ಆಗಲಿ. (ಸ್ವಲ್ಪ ತಡೆದು) ಅಜಾಗ್ರತರಾವ ! ಸ್ವಲ್ಪ ತಡಿ.

- ಅಜಾಗ್ರತರಾವ : (ತಂಗಿ ಬಂದು) ಯಾಕೆ ಏನು ನೆನಸಾಯಿತು !
- ವಿಲಾಸರಾವ : ನೀನು ಬಹಳ ಮಾಡಿ ಇಲ್ಲಿ ಬೇಕಾಗುವಿ.
- ಅಜಾಗ್ರತರಾವ : ನೀನು ಕರೆದಾಗ್ಗೆ ನಾನು ಬರಲಿಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧನಿರುತ್ತೇನೆ. ಬೇಕಾದರೆ ಪ್ರಾಮಿಸರಿ ನೋಟು ಬರೆದು ಕೊಡುತ್ತೇನೆ. ಅಥವಾ ರೋಖೀ ದಸ್ತೇವಿಜು ಬರೆದು ಕೊಡುತ್ತೇನೆ. (ಮಾತಾಡುತ್ತ ಮಾತಾಡುತ್ತ ಹೊರಟುಹೋಗುತ್ತಾನೆ.)
- ಮೋತೀಚಂದ : ವಿಲಾಸರಾವ್ ! ಪ್ರೇಮಚಂದ ದೊಡ್ಡ ಮನುಷ್ಯ ಅದಾವ್ ! ಬಹಳ ಅಬ್ಬುದಾರ ಅದಾವ್ ! ಹೇಳಿದ ಕೆಲವು ಗಪ್ಪುಚಿಪ್ಪು ಮಾಡತಾವ್. ನಿನಗೆ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ರುಪೇದ ಮದ್ದತ್ತು ಮಾಡತಾವ್.
- ವಿಲಾಸರಾವ : (ನಗುತ್ತ) ಕುರುಡನು ಬೇಡುವದೇನು ? ಎರಡು ಕಣ್ಣೇ ಅಲ್ಲವೇ ? ಪ್ರೇಮಚಂದ ಸಾವುಕಾರರೇ, ನಮ್ಮ ಮೋತೀಚಂದನಿಗೆ ಚನ್ನಾಗಿ ಮಾತಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಬರುವದಿಲ್ಲ. ಅವನಿಗೆ ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನ ಅಭಿ ಪ್ರಾಯವನ್ನು ತಿಳಿಸುವದಕ್ಕೆ ವಿಲಂಬವು ಹತ್ತುತ್ತದೆ. ನಾನೇ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ, ಕೇಳಿ. ನನಗೆ ರೂಪಾಯಿಗಳು ಬೇಕಾಗಿರುತ್ತವೆ. ನೀವು ಬಡ್ಡಿಯಿಂದ ಸಾಲ ಕೊಡುತ್ತೀರೆಂದು ಮೋತೀಚಂದನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ನಾನು ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಬಡ್ಡೀ ಹಾಕಿ ಕಾಗದ ಬರ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ. ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಬರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ನೀವು ಹಿಂದೆ ಮುಂದೆ ನೋಡಿದರೆ ನಿಮ್ಮ ವ್ಯವಹಾರವು ಹ್ಯಾಗೆ ನಡೆದೀತು ? ನನಗೆ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಹಣ ಕೊಟ್ಟ ಮೇಲೆ ನಿಮಗೆ ಅದಾಯವಾಗ ಬಾರದೆಂದು ಅನ್ನುವದು ಯಾವ ದೇಶದ ಮಾತು ? ಆದ್ದರಿಂದ ನಮ್ಮ ವ್ಯವಹಾರವನ್ನು ಒಮ್ಮೆ ಹೊಂದಿಸಿ ಬಿಡಿರಿ. ಅನುಮಾನ ಮಾಡಬೇಡಿರಿ.
- ಪ್ರೇಮಚಂದ : ಠೀಕ್. ಠೀಕ್. ಬಹುತ ಸಾಚಾ ಬಾತ್.
- ವಿಲಾಸರಾವ : “ಹಿಸಾಬಕೊರತ್ತೀ, ಬಕ್ಷೀಸಕೊಹತ್ತೀ” ಎಂದು ಮುಸಲ್ಮಾನೀ ಭಾಷೆಯೊಳಗೆ ಒಂದು ಗಾದೆಯ ಮಾತುಂಟು. ಯಾರೇ ಆಗಲಿ, ಲೆಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಚೊಕ್ಕವಿರತಕ್ಕದ್ದು.
- ಪ್ರೇಮಚಂದ : ಈ ಮಾತು ಕೇಳಿ ನಮ್ಮ ದಿಲ್ ಬಹಾಳ ಋಷ ಆಗಿದಾವ್. ಪಣ ನನ್ನ ಸಂತ ರುಪೇ ಮುಂಬಯಿದಾಗ ಇದಾವ್. ಈ ಊರಾಗ ಎರಡನೇಯವರ ಹಂತ್ಯಾಕ್ ತಂದ ಕೊಡತಾವ್.

- ವಿಲಾಸರಾವ : ಹಾಗೇ ಆಗಲಿ, ನನಗೇನು ? ಯಾರ ಕಡಿಯಿಂದಾದರೂ ರೂಪಾಯಿಗಳು ಬಂದರೆ ತೀರಿತು.
- ಪ್ರೇಮಚಂದ : ಬೇಕಾದಷ್ಟು ತಂದು ಕೊಡತಾವ್. ಮನಿ ಒತ್ತೀ ಹಾಕ್. ಹೊಲಾ ಒತ್ತೀ ಹಾಕ್. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ದಾಗಿನೆ ಗಿರನಾ ಇಡ್.
- ವಿಲಾಸರಾವ : ನನ್ನಲ್ಲಿ ದಾಗಿನೆ ಇಲ್ಲ; ಅಥವಾ ಹೊಲ ಇಲ್ಲ. ಮನೆಯನ್ನು ಒತ್ತಿ ಬರಕೊಡುವಂತೆ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ರೋಖೀ ದಸ್ತೆವಿಜು ಬರ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ. ಬೇಕಾದರೆ ಹಣವನ್ನು ಕೊಡರಿ. ಪ್ರೇಮಚಂದ ! ನಿಮ್ಮ ರೂಪಾಯಿ ತಕ್ಕೊಂಡು ನಾನು ಓಡಿ ಹೋಗುತ್ತೇನೇನು ? ನನ್ನ ಆಪ್ತರು ಎಷ್ಟು ಶ್ರೀಮಂತರಿದ್ದಾರೆಂಬುದು ನಿಮಗೆ ಗೊತ್ತು ಇದ್ದಂತೆ ಕಾಣುವದಿಲ್ಲ.
- ಪ್ರೇಮಚಂದ : ನಮಗೆ ಮಾಲುನ್ ಅದಾವ್, ಆದರೆ ರುವೇದ ಕೆಲವ್ !
- ವಿಲಾಸರಾವ : ಲಂಕಾ ದ್ವೀಪದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಕಕ್ಕ ಸುತೀಲರಾಯನು ಲಕ್ಷ್ಮರೀ ಸುಭೇದಾರನಿರುತ್ತಾನೆ. ಅವನ ಸಂಬಳವು ತಿಂಗಳಿಗೆ ೫೦೦ ರೂಪಾಯಿ ಇರುತ್ತದೆ. ಅವನಲ್ಲಿ ಎನಿಲ್ಲೆಂದರೂ ೪ ಲಕ್ಷ ರೂಪಾಯಿಗಳ ಗಂಟು ಇರುತ್ತದೆ. ಅವನ ಹೊಟ್ಟೆಯಿಂದ ಯಾರೂ ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲ. ನಾನೇ ಅವನಿಗೆ ವಾರಸದಾರರು. ಅವನು ತೀರಿಕೊಂಡನೆಂದರೆ ಅವನ ಎಲ್ಲ ಬದುಕು ನಮಗೇ ಬರುತ್ತದೆ. ಅಂದ ಮೇಲೆ ನಿಮ್ಮ ಸಾಲ ತೀರಿಸುವಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟು ಅವಕಾಶ ಹತ್ತೀತು ? ನನಗೇನು ನೀವು ಕೊಡಬಾರದ್ದು ಕೊಡುತ್ತೀರಿ ? ಬಹಳನಾದರೆ ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿಗಳು ನನಗೆ ಬೇಕು. ಬೇಕಾದರೆ ನನ್ನ ಮಾತಿನ ಸತ್ಯತನದ ದೆಸೆಯಿಂದ ಮೋತೀಚಂದನನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳಿರಿ. ನಾನು ಸುಳ್ಳು ಮಾತಾಡುವ ಮನುಷ್ಯನಲ್ಲ.
- ಪ್ರೇಮಚಂದ : ನಿಮ್ಮ ಕಾಕಾ ಯಾವಾಗ ಸಾಯಬೇಕು ? ಅವಾ ಬಹಳ ಗಟ್ಟಿ ಮುಟ್ಟಿ ಮನುಷ್ಯಾ ಅದಾವ್ ಅಂತಾ ಕೇಳತಾವ್. ಅವಾ ಸಾಯಾಕ್ ಯಾರ ವಿಷಾ ಹಾಕ್ ಬೇಕು ?
- ವಿಲಾಸರಾವ : ಯಾರೂ ವಿಷ ಹಾಕುವ ಕಾರಣವಿಲ್ಲ. ಅಥವಾ ಶಸ್ತ್ರಗಳಿಂದ ಹೊಡೆ ಯುವ ಕಾರಣವಿಲ್ಲ. ಲಂಕಾ ದ್ವೀಪದ ಹವೆಯಿಂದ ಅವನು ತೀರ ಅಶಕ್ತನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ಮೊದಲೇ ಮುಟ್ಟಿನವನು ಆಗಿರು ತ್ತಿದ್ದು ಅದರಲ್ಲಿ ಅಶಕ್ತತೆಯು ಕೂಡಿರುತ್ತದೆ. ಅಂದ ಮೇಲೆ ಅವನು ಬಹಳ ದಿವಸ ಬದುಕಲಾರನು. ದೇವರ ದಯದಿಂದ ನಿನ್ನ ಸಾಲವನ್ನು ಬಹಳ ದಿವಸ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಸಂಗವು ನನಗೆ ಬರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ.

- ಪ್ರೇಮಚಂದ : (ತನ್ನ ಸ್ವಕ್ಕೆ) ನನ್ನ ಪ್ರಕೃತಿಯು ಈಚೆಗೆ ಹ್ಯಾಗೆ ಇರುತ್ತದೆಂದು ನನ್ನ ಮಕ್ಕಳೆಂಬುವವರಿಗೆ ಸಹಾ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲವಲ್ಲಾ! (ನಗುತ್ತಾನೆ.)
- ವಿಲಾಸರಾವ : ಪ್ರೇಮಚಂದ! ಯಾಕೆ ನಗುತ್ತೀರಿ? ಅವನು ಮುದುಕನಿದ್ದು ಅಶಕ್ತನಿರುತ್ತಾನೆಂದು ಕೇಳಿ ನಿಮಗೆ ಸಂತೋಷವಾದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ.
- ಪ್ರೇಮಚಂದ : ಝೂಟಾ ಬಾತ್. ನಿಮ್ಮ ಮುದುಕಾ ಸತ್ತರೆ ಅದರಿಂದ ನನುಗೇನು ಘಾಯದೆ ಬರತಾವ?
- ವಿಲಾಸರಾವ : ನಿಮ್ಮ ಗಂಟು ಬಡ್ಡಿ ಸಹಿತ ನಿಮಗೆ ಬೇಗನೆ ತಿರುಗಿ ಬರುತ್ತದೆಂಬುದೊಂದೇ ಲಾಭವು. ಇದರ ಹೊರತು ಇನ್ನೇನಿದ್ದೀತು?
- ಪ್ರೇಮಚಂದ : ನಿಮ್ಮ ಮುದುಕಾ ಸುಷೀಲರಾವ ಊರಾಗ ಬರತಾವ್ ಅಂತಾ ಕೇಳತಾವ್. ಕೋಹಿ ಲೋಕ್ ಬಂದಾವಂತ ಮಾತಾಡತಾವ್. ಯಾರದು ಸಚ್ಚಾ?
- ವಿಲಾಸರಾವ : ಅವನು ಬಂದಿದ್ದರೆ ಎಲ್ಲರಗಿಂತ ಮೊದಲಿಗೆ ನನಗೆ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅವನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಇನ್ನೂ ಬಂದಿಲ್ಲವೆಂಬುದು ನಿಜವೆಂದು ನಂಬಿರಿ.
- ಪ್ರೇಮಚಂದ : ನಿನಗೆ ಮುಂಚೆ ಗೊತ್ತಾಗಬೇಕು ಇದು ರೀಕ್. ಪಣ್ ನನಗೆ ಒಬ್ಬ ಸುಭಾವಿತ ಮನುಷ್ಯ ನಿನ್ನ ಮುದುಕಾ ಊರಾಗ ಬಂದಾವಂತ ಹೇಳಿದಾವ್. ಈ ಮಾತ ನಮ್ಮ ಮೋತೀಚಂದಗ ಗೊತ್ತದಾವ್.
- ಮೋತೀಚಂದ : ವಿಲಾಸರಾವ! ಊರಾಗ ಹಿಂಗ ಸುದ್ದಿ ಆದಾವ್. ಸಚ್ಚಾ ಝೂಟಾ ಭಗವಾನ ಜಾನೋ!
- ಪ್ರೇಮಚಂದ : ವಿಲಾಸರಾವ! ಮೂರು ಸಾವಿರ ಅಗರ ನಾಕ ಸಾವಿರ ರುಪೇದ ಮಾತ ಥೊಡೆ ಹೊತ್ ಬಿಡ್. ಈಗ ಕುಂತ್ ಠಿಕಾಣೆದ ಮೇಲೆ ಎಷ್ಟು ರೂಪೇದ ಅಡಚಣೆ ಆದಾವ್, ಹೇಳ್!
- ವಿಲಾಸರಾವ : ನನಗೆ ಎಷ್ಟು ಕೊಟ್ಟರೂ ಬೇಕು. ಹೂವು ಸಿಗದಿದ್ದರೂ ಹೂವಿನ ಎಸಳು ಸಿಕ್ಕರೆ ಏನು ಕೆಡಕಾಗುತ್ತದೆ? ಎಷ್ಟು ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತೀರಿ? ನೀವೇ ಹೇಳಿರಿ.
- ಪ್ರೇಮಚಂದ : ಒಂದು ಸಾವಿರ ರುಪೇದ ತನಕಾ ಮದತ್ ಮಾಡತಾವ್. ಅದಕ್ಕೆ ಏನ್ ಜೀನಸಾ ಗೀರ್ವಾ ಇಡತೀ? ಏನ್ ಬಡ್ಡಿ ಕೊಡತೀ? ನೀ ಹೇಳ್.

ವಿಲಾಸರಾವ : (ನಿರಾಶೆಯಿಂದ) ಅಪ್ಪಾ ! ಎಷ್ಟು ಸಾರಿ ಹೇಳಲಿ ! ಆಡವು ಇಡಲಿಕ್ಕೆ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಒಡಕು ಭಾಂಡೆ ಸಹ ಉಳಿದಿಲ್ಲ ! ಸಮ್ಮನೆ ನನಗೆ ಉಸದ್ಯವ ಕೊಡಬೇಡ. ನನಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುವ ಮನಸ್ಸಿದ್ದರೆ ನಾನು ಮೊದಲು ಹೇಳಿದಂತೆ ಕಾಗದ ಬರಿಸಿಕೊಂಡು ಕೊಡು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನಿನ್ನ ಅಪೇಕ್ಷೆ ಇದ್ದಂತೆ ಮಾಡು.

ಪ್ರೇಮಚಂದ : ದಾಗಿನೆ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಛೋಡೋ. ಭಾಂಡೆ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಛೋಡೋ. ಕಸಡಾ, ಲತ್ತಾ, ಬುಕ್, ನಕ್‌ಪೆ, ಚಿತಾರ, ಎನ ಸಾಮಾನ ನಿಮ್ಮ ಮನ್ಯಾಗ ಆದಾವ್ ?

ವಿಲಾಸರಾವ : (ತನ್ನ ಸ್ವಕ್ಕೆ) ಈ ಮಾರನಾಡಿಯು ನನಗೆ ಒಳ್ಳೇ ಗಂಟು ಬಿದ್ದನು ! ಕೈಬಿಚ್ಚಿ ಹಣವನ್ನು ತೆಗೆದು ಕೊಡವಲ್ಲನು ! ಅಥವಾ ಕೊಡುವದಿಲ್ಲೆಂದು ಹೇಳಲೊಲ್ಲನು ! ಸುಮ್ಮನೆ ಆಶೆ ತೋರಿಸಿ ರಿಪಿ ರಿಪಿ ಹಚ್ಚಿರುತ್ತಾನೆ ! ನನಗೆ ಸಾಮಾನ್ಯ ಕಾಲ ಬಂದಿರುತ್ತದೆ. ಎರಡನೆಯವರಿಗೆ ಹೆಸರಿಟ್ಟರೆ ಅದರಿಂದ ಎನಾಗುವದು ? ನನ್ನ ಹಣೆಬರಹವು ! (ಸ್ವಲ್ಪ ತಡೆದು) ಸಾವುಕಾರರೇ, ಎನಂದಿರಿ ? ನನ್ನ ಮನೆಯೊಳಗೆ ಒತ್ತಿ ಇಡುವಂಥ ಅಥವಾ ಮಾರುವಂಥ ಜರದ ಪೀತಾಂಬರಗಳು, ಶಾಲುಗಳು, ಹೆಚ್ಚೆಚ್ಚು ಕಿಮ್ಮತ್ತಿನ ಸೀರಿಗಳು, ಧೋತರಗಳು, ರೂಮಾಲುಗಳು ಎಂದೋ ಸಂತೆಯನ್ನು ಕಂಡವು ! ಇನ್ನು ಗ್ರಂಥಗಳೆನ್ನಬೇಕೇ ? ನಮ್ಮ ಹಿರಿಯರು, ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಮತ್ತು ನೈತಿಕ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನೂ, ನಾಟಕ, ಕಾವ್ಯ, ಕಾದಂಬರಿ, ಪುರಾಣ, ಇತಿಹಾಸ ಮುಂತಾದ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನೂ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ್ದರು. ಅದರೆ ಅವನ್ನೆಲ್ಲ ನನ್ನ ಹತ್ತರ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡರೆ ನನಗೇನುನಿಗೇ ಜ್ಞಾನ ಉಂಟಾಗಿ ಉಳಿದವರು ಅಜ್ಞಾನಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಇರಬೇಕಾದೀತೆಂಬ ಕಾಳಜಿಯಿಂದ ನಾನು ಅವುಗಳನ್ನು ಎರಡನೆಯವರಿಗೆ ಮಾರಿ ಬಿಟ್ಟೆನು ! ನಕ್ಷೆಗಳೂ ಚಿತ್ರಗಳೂ ಮಾತ್ರ ಕೆಲವು ಉಂಟು. ನಕ್ಷೆಗಳೆಂದರೆ ಸೃಷ್ಟಿ ಸೌಂದರ್ಯದ ರಮಣೀಯವಾದ ನೋಟಗಳು ! ಚಿತ್ರಗಳೆಂದರೆ ನಮ್ಮ ಅಜ್ಜ ಮುತ್ತೈಂದಿರ ಭಾವಪಠಗಳು ! ಅವುಗಳಿಂದ ನಿಮಗೆ ಯಾವ ತರದ ಲಾಭವಾಗುವದು ? ಬಿಳ್ಳಿ, ಭಂಗಾರ, ಮುತ್ತು, ವಜ್ರ, ಹವಳ, ರತ್ನ, ವೈಡೂರ್ಯ ಇವುಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ನೀವು ಮಾತಾಡುವವರಲ್ಲ ! ಸುಮ್ಮನೆ ನನ್ನ ಸಂಕಟಗಳನ್ನು ನನಗೆ ಯಾಕೆ ನೆನಪು ಮಾಡಿ ಕೊಡುತ್ತೀರಿ ? ಮೋತೀಚಂದ ! ಇದೇನು ? ಇವತ್ತಿನ ಪ್ರಕಾರವು ಚಮತ್ಕಾರವಾಗಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ !

- ಮೋತೀಚಂದ : ನಮ್ಮ ಪ್ರೇಮಚಂದ ಬಹಳ ಡೌಷಿ ಆದಾವೆ. ನನ್ನ ಮತ್ತು ಚಿತಾರ ಅವನ ಅಂಗಡ್ಯಾಗ ಬಹಾಳ ಒಟ್ಟು. ಅವನ ಬೇಕಾದ್ದ ತೋರಿಸ್. ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದ್ರ ನೀ ಹೇಳಿದ ಕಿಮ್ಮತು ಕೊಡತಾವ್. ನಿಂದು ಏನ್ ಹೋಗತಾವ್?
- ಪ್ರೇಮಚಂದ : ನಿಮ್ಮ ಬಾಪ್, ಬಡೆ ಬಾವ್. ಮಾರಾಕ ಕೊಡತಾವ್ ?
- ವಿಲಾಸರಾವ : ಕಿಮ್ಮತ್ತು ಬಂದರೆ ಅಪ್ಪಂದ್ರು, ಅಜ್ಜಂದ್ರು ಇಷ್ಟೇ ಯಾಕೆ? ಅವ್ವ ನದು, ಅಮ್ಮನದು ಸಹಾ ಮಾರಿ ಬಿಡುತ್ತೇನೆ!
- ಪ್ರೇಮಚಂದ : (ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ) ಹುಡುಗನು ಬಹಳ ನಿರಾಶೆಯಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಇವನನ್ನು ಇನ್ನಿಷ್ಟು ಪಿಡಿಸಿ ಪರೀಕ್ಷಿಸೋಣ. (ವಿಲಾಸರಾಯನಿಗೆ) ಸಗ್ಗಾಯಿತೆ ಮಂದಿ ಉಪ್ಪರ್ ನಿನ್ನ ಕಳ್ಳು ಹ್ಯಾಂಗ ಇಲ್ಲಾ! ಜೀವಾ ಒತ್ತಿ ಬರಿಸಿಕೊಂಡು ದುಡ್ಡಿನ ಕಾಲಾಗ ಮೈಯಾಗಿನ ಖಂಡಾ ಬೇಡಾಕ್ ನಾ ಯಾಹುದೀ ಸಾಯಲಾಕ್ ಅಲ್ಲಾ! ನಾ ಬೌದ್ಧ ಧರ್ಮದ ಮನುಷ್ಯಾ ಆದಾವ್! ವಾಸದ ಕೆಲಸಾ ನನ್ನ ಕೈಯಿಂದ ಹ್ಯಾಂಗ ಆದಾವ್? ತೋಬಾ ! ತೋಬಾ !
- ವಿಲಾಸರಾವ : ಇದರಲ್ಲೇನು ಪಾಪವದೆ? ಕ್ರಯ ಕೊಟ್ಟು ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ತಕ್ಕೊಳ್ಳುವುದು ನಿವೇಧವೆಂದು ಯಾವ ಧರ್ಮ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುತ್ತದೆ? ನಿಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಆ ಚಿತ್ರಗಳು ಚನ್ನಾಗಿ ಕಂಡರೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಿರಿ. ಇದರಿಂದ ನಿಮಗೆ ಪಾಪ ಬರುವ ಬದಲಾಗಿ ನನ್ನ ಕಷ್ಟ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಿದ ಪುಣ್ಯವು ಬರುವದು.
- ಪ್ರೇಮಚಂದ : ಹಾಂಗಾದರೆ ನಿಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನ ಪ್ರಮಾಣೆ ಮಾಡಾಕ್ ನಮ್ಮದೇನ್ ಹೋಗತಾವ್? (ಆಜಾಗ್ರತರಾಯನು ಬರುತ್ತಾನೆ.)
- ಆಜಾಗ್ರತರಾವ : ವಿಲಾಸರಾವ! ಯಾಕೆ ಇಷ್ಟೊತ್ತು ಕೂತಿ? ಆಟಕ್ಕೆ ಬರುವದಿಲ್ಲೇ?
- ವಿಲಾಸರಾವ : ನಾನು ಇನ್ನೂ ಬರುವಂತೆ ಇಲ್ಲ. ಪ್ರೇಮಚಂದನು ನನ್ನ ವಿಶಿಷ್ಟ ಆಪ್ತರ ಭಾವಪಠಗಳನ್ನು ಕ್ರಯಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿ ಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ ಆದ್ದರಿಂದ ಕ್ರಯ ಹೊಂದಿಸಿ ಆವುಗಳನ್ನು ಅವನಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಬೇಕಾಗಿರುತ್ತದೆ.
- ಆಜಾಗ್ರತರಾವ : ನಿನ್ನ ಆಪ್ತರು ಸುಟ್ಟು ಹೋಗಲಿ. ಯಾಕೆ ವ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ವೇಳೆ ಯನ್ನು ಕಳೆಯುತ್ತೀ?
- ವಿಲಾಸರಾವ : ಪ್ರೇಮಚಂದನು ನನಗೆ ಕ್ರಯ ಮುಟ್ಟಿಸಿದ ನಂತರ ಬೇಕಾದರೆ ಸುಟ್ಟುಹೋಗಲಿ. ಸ್ವಲ್ಪ ತಡಿ. ಮುಂಚೆ ಕ್ರಯ ತಕ್ಕೊಂಡು ಅವರನ್ನು ಅವನಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸೋಣ!

- ಅಜಾಗ್ರತರಾವ : ರೂಪಾಯಿ ಎಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಕೆಲಸವಿದ್ದರೆ ನನ್ನದೇನೂ ಆಡ್ಡಿ ಇಲ್ಲ. ಒಂದು ಕೈಯಿಂದ ಅದನ್ನು ಮಾಡಿ ಇನ್ನೊಂದು ಕೈಯಿಂದ ಬಿಡುಕೊಳ್ಳಿ ಅಟವನ್ನು ಆಡೇನು !
- ಪ್ರೇಮಚಂದ : (ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ) ಎಲೈ ಫಟಿಂಗರಿಯಾ ?
- ವಿಲಾಸರಾವ : ಮೋತೀಚಂದ ! ಯಾಕೆ ತಡಮಾಡುತ್ತೀರಿ ? ನನ್ನ ಯಾವತ್ತು ಚಿತ್ರಗಳಿಗೆ ಕಿಮ್ಮತ್ತನ್ನು ಗೊತ್ತು ಮಾಡಿ ಪ್ರೇಮಚಂದನಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿ ಬಿಡಿರಿ. ಅವರು ತಮ್ಮ ಹಮ್ಮಿಣಿಯೊಳಗಿಂದ ರೂಪಾಯಿ ಎಣಿಸಲಿ. ಆದರೆ ಅವರ ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲಿಂದ ನೋಡಿದರೆ ರೂಪಾಯಿ ಬಿಚ್ಚುವ ಲಕ್ಷಣವು ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಅರವುಗೆಟ್ಟು ಕೂತಿರುತ್ತಾರೆ. (ಪ್ರೇಮಚಂದನಿಗೆ) ಯಾಕೆ ಪ್ರೇಮಚಂದ ! ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಕೊಳ್ಳುವ ಮನಸ್ಸು ನಿಮಗೆ ಅದೆಯೋ ? ಇಲ್ಲೋ ? ಒಮ್ಮೆ ಹೇಳಿಬಿಡಿರಿ. ಅನುಮಾನ ಮಾಡುತ್ತ ಕೂತರೆ ವ್ಯಾಪಾರ ಸಾಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ.
- ಪ್ರೇಮಚಂದ : ವಿಲಾಸರಾವ್, ನೀ ಯಾಕೆ ಗಡಬಡಿ ಮಾಡತಾವ್ ? ಖರೀದಿ ಮಾಡೋದು ನಮ್ಮ ಮನಸಿನಾಗ ಅದಾವ್. (ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ) ತನ್ನ ಕುಟುಂಬದ ವಿಶಿಷ್ಟ ಆಪ್ತರನ್ನು ಮಾರಲಿಕ್ಕೆ ಕೊಡುವುದು ಎಷ್ಟು ಹಾಸ್ಯಕರವಾದದ್ದು ? ದುಂದುತನದಿಂದ ಹಣವನ್ನು ಹಾಳು ಮಾಡುವ ಪರಿಣಾಮವು ಎಷ್ಟು ಭಯಂಕರವದೆ ?
- ಮೋತೀಚಂದ : ನಿನ್ನ ಸರ್ವ ಚಿತಾರ ಪ್ರೇಮಚಂದ ತಗೊಂಡ ಹೋಗತಾವ್. ನಿನ್ನ ಚಿತಾರ ಎಲ್ಲಿ ಅದಾವ್ ? ತೋರಿಸ ನಡಿ. ರುಪೇ ಅಲ್ಲಿ ಕೊಡತಾವ್.
- ವಿಲಾಸರಾವ : (ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ) ಹಣವನ್ನು ಕಂಡರೆ ಹೆಣವು ಸಹ ಬಾಯಿ ತೆಗೆಯುತ್ತದೆ. ಅಂದಮೇಲೆ ನಮ್ಮಂಥ ಜೀವಂತ ಮನುಷ್ಯರ ಪಾಡೇನು ? ಹಣದ ಅಡಚಣೆ ಎಂಬುವುದು ಕಠಿಣವದೆ. ಅದು ಏನು ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಿತೆಂಬದರ ನಂಬಿಗೆಯನ್ನು ಯಾರೂ ಹಿಡಿಯಬಾರದು. (ಗಟ್ಟಿಸಿ) ಹಾಗಾದರೆ ನಡೆಯಿರಿ. ನನ್ನ ಚಿತ್ರ ಶಾಲೆಗೆ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಕರಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತೇನೆ.
- ಹೀಗೆಂದು ಎಲ್ಲರು ಚಿತ್ರಶಾಲೆಯ ಕಡೆಗೆ ಹೊರಟುಹೋಗುತ್ತಾರೆ.

ಅಂಕ - ೪

ಪ್ರವೇಶ - ೧

ಸ್ಥಳ - ವಿಲಾಸರಾಯನ ಚಿತ್ರಶಾಲೆ

ವಿಲಾಸರಾಯನೂ ಪ್ರೇಮಚಂದನ ವೇಷ ಹಾಕಿದ ಸುಶೀಲರಾಯನೂ ನೋತಿಚಂದನೂ ಬರುತ್ತಾನೆ.

- ವಿಲಾಸರಾವ : ಬರಿ, ಸಭ್ಯಗೃಹಸ್ಥರೇ, ಒಳಗೆ ಬರಿ. (ಕೈಮಾಡಿ ತೋರಿಸಿ) ಇದೇ ನನ್ನ ಚಿತ್ರಶಾಲೆಯು. ಇಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಪೂರ್ವಜರ ಭಾವಪರಗಲು ಇರುತ್ತವೆ. ಬೇಕಾದಷ್ಟು ನೋಡಿರಿ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ಮನ ಸ್ವಿಗೆ ಬಂದವುಗಳನ್ನು ಕ್ರಯಕ್ಕೆ ಬೇಡಿರಿ.
- ಪ್ರೇಮಚಂದ : (ಆನಂದದಿಂದ) ಓ! ಭಗವಾನ್, ಇಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೆಷ್ಟು ಚಲೋ ಚಿತಾರ ಆದಾನ್ !
- ವಿಲಾಸರಾವ : ಕಣ್ಣು ತುಂಬ ನೋಡಿ ಹಿರಿಹಿರಿ ಹಿಗ್ಗಿರಿ. ಇವುಗಳಂಥ ಸುಂದರ ನಾದ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ನೀವು ಕಾಣುವುದು ವಿರಲ. ಇವುಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಚಿತ್ರಗಾರನ ಕೌಶಲ್ಯವು ಎಷ್ಟು ವೆಚ್ಚವಾಗಿರುತ್ತದೆ ಮನಗಾಣಿರಿ! ಇವುಗಳಿಗೆ ಆ ಚಿತ್ರಗಾರನು ಎಂಥಾ ಸುಂದರ ನಾದ ಬಣ್ಣವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುತ್ತಾನೆ! ಇವು ಸೂರ್ಯ ಕಿರಣಗಳ ಸಹಾಯದಿಂದ ಯಂತ್ರದಲ್ಲಿ ತಯಾರಿಸಿದ ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲ. ಇವುಗಳ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಿದರೆ, ಈ ಚಿತ್ರಗಳೊಳಗಿನ ಮಹಾನುಭಾವರು ಈಗೀಗ ಎದ್ದು ಬರುತ್ತಾರೋ ಎನೋ ಎಂಬಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಭಾವಗಳಂತೂ ಮೂರ್ತಿಮಂತವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಒಂದು ಅಂಗುಷ್ಟ ಸಹ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಇಲ್ಲ. ಬೇಕಾದ್ದು ಆರಿಸಿಕೊಳ್ಳಿರಿ. ಕೈಹಚ್ಚಿ ಸುಮ್ಮನೇ ಚಿತ್ರಗಳ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಕೆಡಿಸಬೇಡಿರಿ. ಮುಟ್ಟಿದರೆ ಮಾಸುವವು.
- ಪ್ರೇಮಚಂದ : ವಿಲಾಸರಾವ್, ಇಂಥಾ ಆಚ್ಛಾ ಚಿತಾರ ನಮಗೆ ಹ್ಯಾಂಗ ನೋಡಾಕ್ ಸಿಗಬೇಕ್ ? ಬಹಳ ಪವಂದ ಆದಾನ್! ಪಪಂದ ಆದಾನ್ !
- ವಿಲಾಸರಾವ : ನೀವು ಇಂಥ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಎಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಣಲಾರಿರಿ. ಪ್ರೇಮಚಂದ, (ಕೈಮಾಡಿ ತೋರಿಸಿ) ಈ ಚಿತ್ರದ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಿರಿ. ಇಲ್ಲಿ ನಾನು ನನ್ನ ಕುಟುಂಬದ ಜನರಗೂಡ ಹ್ಯಾಗೆ ಹಾಸ್ಯಮುಖದಿಂದ ಕೂತಿದ್ದೇನೆ. ಈ ಚಿತ್ರವು ಎಷ್ಟು ಚಂದವದೆ!

- ಪ್ರೇಮಚಂದ : ಇದಕ್ಕೆ ಏನು ಕಿಮ್ಮತ್ ಬೇಡತಾನಾ ?
- ವಿಲಾಸರಾವ : ಇದಕ್ಕೆ ಇಪ್ಪತ್ತೈದು ರೂಪಾಯಿ ಕೊಡಿರಿ.
- ಪ್ರೇಮಚಂದ : ಇಪ್ಪತ್ತು ರುಪೇ ಕೊಡತಾನಾ; ಈ ಮಾತ್ ನಿಮಗೆ ಕಬೂಲ್ ಆದಾನಾ ?
- ವಿಲಾಸರಾವ : ಹಾಗೇ ಮಾಡಿರಿ. (ಕೈನಾಡಿ ತೋರಿಸಿ) ಇನ್ನು ಇತ್ತಕಡೆಗೆ ನೋಡಿರಿ. ಈ ಚಿತ್ರವು ನಮ್ಮ ಪ್ರಸಿತಾಮಹನಾದ ಬಹದ್ದೂರ ದೇಸಾಯಿಯದು. ಇವನು ಉದಯಗಿರಿಯಲ್ಲಿ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರಿಗೂ ಮುಸಲ್ಮಾನರಿಗೂ ಕಾಳಗವು ನಡೆದಾಗ್ಗೆ, ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರರ ಪಕ್ಷ ದಿಂದ ಸಹಾಯ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಸೇನಾಧ್ಯಕ್ಷರ ಕೂಡ ಹೋಗಿದ್ದನು. ಆ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಇವನು ಬಹಳ ಶೌರ್ಯದಿಂದ ಕಾದಾಡಿದನು. ಆ ಕಾಳಗದಲ್ಲಿ ಇವನ ಬಲಗಣ್ಣಿಗೆ ಶಸ್ತ್ರವು ತಾಕಿತು; ಅಂದರೂ ರಣಭೂಮಿಯಿಂದ ಹಿಂದಿರುಗದೆ ಬಹಳ ಧೈರ್ಯದಿಂದ ಶತ್ರು ಗಳೊಡನೆ ಕಾದಾಡಿ, ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರರ ಪಕ್ಷಕ್ಕೆ ಜಯವನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿದನು. ಪ್ರೇಮಚಂದ, ಇವನ ಲಷ್ಕರಿ ಪೋಷಾಕಿನ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಿರಿ. ಮೋರಿಯ ಮೇಲೆ ಉಕ್ಕುತ್ತಿರುವ ವಿರಾವೇಶವನ್ನು ನೋಡಿರಿ. ಇವನ ಉದ್ದವಾದ ಮಿಶಿಯ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಿರಿ. ಕೈಯೊಳಗಿನ ಕತ್ತಿ, ಧಾಲುಗಳನ್ನು ನೋಡಿರಿ. ಅವು ಎಷ್ಟು ಸುಂದರವಾಗಿರುತ್ತವೆ! ಈ ಚಿತ್ರವನ್ನು ನೀವು ತಕ್ಕೊಳ್ಳುವಿರೋ ?
- ಮೋತೀಚಂದ : (ಪ್ರೇಮಚಂದನ ಕಿವಿಯೊಳಗೆ ಮಾತಾಡಿ) ನಮ್ಮ ಪ್ರೇಮಚಂದ ಇದನ್ನೂ ತಗೋತಾನಾ. ಏನ್ ಕಿಮ್ಮತ್ ಕೊಡಬೇಕು ?
- ವಿಲಾಸರಾವ : ಇದಕ್ಕೆ ಐವತ್ತು ರೂಪಾಯಿ ಕೊಡಿರಿ. ಈ ಕಿಮ್ಮತ್ತು ತುಟ್ಟಿಯಲ್ಲ. ದಾರಿಯಿಂದ ಹೋಗುವ ಕಳ್ಳನು ಸಹ ಇಂಥಾ ಶೂರ ಸರದಾರನಿಗೆ ಇಷ್ಟು ಕಿಮ್ಮತ್ತು ನಗನಗುತ್ತಾ ಕೊಟ್ಟಾನು!
- ಪ್ರೇಮಚಂದ : (ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ) ಅಯ್ಯೋ! ವಿಧಿಯೇ, ಶೂರನಾದ ತನ್ನ ಮುತ್ತಜ್ಜನಿಗೆ ಇವನು ಐವತ್ತು ರೂಪಾಯಿ ಬೆಲೆ ಮಾಡಿದನೇ ? ಆಮೌಲ್ಯವಾದ ವಿರಾಗ್ರಣಿಗೆ ಇವನು ಇಷ್ಟೊಂದು ಅಲ್ಪ ಬೆಲೆಯನ್ನು ಗೊತ್ತು ಮಾಡಿದನಲ್ಲಾ! (ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ) ಅಷ್ಟು ಕಿಮ್ಮತ್ತು ನಾವ್ ಕೊಟ್ಟು ತಗೋತಾನಾ. ಅದು ನಮಗೆ ಪಷಂದ್ ಆದಾನಾ.
- ವಿಲಾಸರಾವ : ಈ ಚಿತ್ರದ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಿರಿ. ಇದು ನಮ್ಮ ಪ್ರಸಿತಾಮಹನ ತಂಗಿಯಾದ ಸಾವಿತ್ರಿಯದು. ಈಕೆ ಮಹಾ ಪತಿವ್ರತೆಯು,

ಮಹಾಸಾಧ್ವಿಯು. ಈಕೆಯ ಯೋಗ್ಯತೆಯು ಸೀತಾ, ದ್ರೌಪದಿ, ತಾರಾ, ಅಹಲ್ಯಾ, ಮಂಡೋದರಿ ಇವರಷ್ಟೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಈಕೆಯನ್ನು ಯಾವತ್ತರು ಮಹಾ ಪತಿವ್ರತೆಯೆಂದು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಚಿತ್ರಕ್ಕೆ ನೂರು ರೂಪಾಯಿ ಕೊಡಿರಿ.

ಪ್ರೇಮಚಂದ : (ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ) ಅಹಹಾ ! ಮಹಾ ಪತಿವ್ರತೆಯಾದ, ಮಹಾ ಸಾಧ್ವಿಯಾದ, ಸಾವಿತ್ರಿಯು ಈ ದುಷ್ಕನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಆಗ್ಗನಾದಳು ! (ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ) ಆಕೆ ನಮ್ಮ ಬೇಕು. ಬೇಲಾಷಕ್ ನೀ ಹೇಳಿದ ಕಿಮ್ಮತ್ತ ಕೊಡತಾವ್.

ವಿಲಾಸರಾವ : (ಕೈಮಾಡಿ ತೋರಿಸಿ) ಇನ್ನು ಈ ಚಿತ್ರದ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಿರಿ. ಇದು ನನ್ನ ಪಿತನ ಕಕ್ಕನದು. ಇವನು ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದ ಪಂಡಿತನು. ಸಕಲ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಪಾರಂಗತನು. ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯ ಪಂಡಿತನ ತರುವಾಯ ಇವನೇ ಎಂದು ಹೇಳಿದರೆ ಅಡ್ಡಿಯಿಲ್ಲ. ಇವನಿಗೆ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಶಾರದೆಯು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಳಾಗಿ ಇವನ ಕೂಡ ಸಂಭಾಷಣೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಇವನಿಗೆ ಏನು ಕ್ರಯ ಕೊಡುತ್ತೀರಿ ?

ನೋತಿಚಂದ : ಇವಗೆ ಏನತ್ತು ರೂಪೇ ಕೊಡತಾವ್.

ವಿಲಾಸರಾವ : ಇವನು ಮೈಮೇಲೆ ಹೊತ್ತುಕೊಂಡಿರುವ ಜರದ ಶಾಲು ನೂರು ರೂಪಾಯಿ ಕಿಮ್ಮತ್ತಿನದು. ಈತನ ವಿದ್ವತ್ತು ಅನೋಲ್ಯವಾದದ್ದು. ಇವನನ್ನು ಎರಡು ನೂರು ರೂಪಾಯಿಗಳಿಗಿಂತ ಕಡಿಮೆ ಕಿಮ್ಮತ್ತಿಗೆ ಮಾರಲಾರನು.

ಪ್ರೇಮಚಂದ : ನೂರು ರೂಪೇ ನಾ ಕೊಡತಾವ್, ನೀ ಕಬೂಲ ಅದಾವ್.

ವಿಲಾಸರಾವ : ಹಾಗೇ ಆಗಲಿ ತಕ್ಕೊಂಡು ಬಿಡಿರಿ. (ಕೈಮಾಡಿ ತೋರಿಸಿ) ಈ ಚಿತ್ರದ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಿರಿ. ಇದು ನಮ್ಮ ಪಿತಾಮಹನ ತಮ್ಮನದು. ಇವನು ಪೇಶ್ವೆಯ ಅಷ್ಟ ಪ್ರಧಾನರೊಳಗೆ ಒಬ್ಬನಿದ್ದನು. ಇವನಿಗೆ ನಾನಾ ಘಡನವಿಸನು ತನ್ನ ಒಡಹುಟ್ಟಿದ ತಮ್ಮನಂತೆ ಪ್ರೇಮ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಇವನ ಬುದ್ಧಿ ಕೌಶಲ್ಯಕ್ಕೆ ಪೇಶ್ವೆಯರು ನಾನಾ ಘಡನವಿಸನಷ್ಟೇ ಸನ್ಮಾನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಇವನ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಯಾರೂ ಮಾರಿಲ್ಲ, ಅಥವಾ ಕೊಂಡಿಲ್ಲ.

ಪ್ರೇಮಚಂದ : ಹಾಗಾದರೆ ನೀ ತಿಳದ್ ಹೇಳಿ ಬಿಡ್. ನಾವ್ ವಾಜಮಿ ಕಿಮ್ಮತ್ತ ಕೊಡತಾವ್.

ವಿಲಾಸರಾವ : ಹಾಗಾದರೆ ಎಷ್ಟೆದು ರೂಪಾಯಿ ಕೊಡಿರಿ.

- ಪ್ರೇಮಚಂದ : ರೀಕ್. ರೀಕ್. ನಮಗೆ ಆ ಮಾತು ಪಷಂಡ್ ಆದಾವ್.
- ವಿಲಾಸರಾವ : ಇದರಂತೆ ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ಚಿತ್ರಗಳು ಇರುತ್ತವೆ. ಒಂದೊಂದೇ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಮಾರುತ್ತ ಕೂತರೆ ನೆಟ್ಟಗಲ್ಲ; ಸುಮ್ಮನೇ ವೇಳೆ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಇಬ್ಬರಿಗೂ ವ್ಯರ್ಥ ಶ್ರಮವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಇವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಒಮ್ಮೆಲೇ ಒಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಬಿಡಿರಿ. (ಕೈ ಮಾಡಿ ತೋರಿಸುತ್ತಾನೆ.)
- ಮೋತೀಚಂದ : ಪಷಂಡ್! ಪಷಂಡ್! ಇದರಿಂದ ಎಲ್ಲಾ ಕಿಟಕಿಟಿ ಹೋಗಿ ಬಿಡತಾವ್.
- ಪ್ರೇಮಚಂದ : ವಿಲಾಸರಾವ್, ನಾ ಎಲ್ಲಾ ಒಪ್ಪಿಸಿಕೊತಾವ್. ಪಣ್ ಇನ್ನೊಂದು ಚಿತಾರ ಆ ಮೂಲಿದಾಂಗ್ ಇದಾವ್. ಆದು ನಮಗೆ ಯಾಕ್ ತೋರಿಸೋದಿಲ್? ಆದು ತೋರಿಸ್. ನಮ್ಮೆ ಬೇಕಾಗಿ ದಾವ್. ಬಾಕಿ ಚಿತಾರ ಕೂಡಾ ಮಾರಾಕ್ ಕೋಟ್ವಾ ಬೀಡ್.
- ವಿಲಾಸರಾವ : ಅದು ನನ್ನ ಕಕ್ಕ ಸುಶೀಲರಾಯನದು. ಅವನು ಬಹಳ ಧರ್ಮಾತ್ಮನು, ಬಹಳ ಪರೋಪಕಾರಿಯು. ಅವನ ಚಿತ್ರವನ್ನು ನಾನೆಂದಿಗೂ ಮಾರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಆ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಇಡಲಿಕ್ಕೆ ಸ್ಥಳವಿರುವತನಕ ನಾನು ಅದನ್ನು ಹೊರಗೆ ಹೋಗಗೊಡಲಾರೆನು.
- ಪ್ರೇಮಚಂದ : (ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ) ಅಹಹಾ, ಇವನು ಎಷ್ಟು ಕೆಟ್ಟು ಹೋಗಿದ್ದರೂ ನನ್ನ ಅಣ್ಣನ ಮಗನು. ಕರಳು ಎಲ್ಲಿ ಬಿಡುತ್ತದೆ? ನನಗೋಸ್ಕರ ಇವನ ಪ್ರೀತಿಯು ಎಷ್ಟುಂಟು? (ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ) ವಿಲಾಸರಾವ್, ಆ ಚಿತಾರ ಚಲೋ ಆದಾವ್. ಹೇಳಿದಷ್ಟು ಕಿಮ್ಮತ್ ಕೊಡತಾವ್; ನೂರ ರುಪೆ ಬಿಟ್ಟು ಯಾಡ್‌ನೂರ ರುಪೆ ಬೇಡ್.
- ವಿಲಾಸರಾವ : ನೀವು ನನಗೆ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ರೂಪಾಯಿ ಕೊಟ್ಟರೂ ಬೇಡ. ನಾನು ಉಪವಾಸದಿಂದ ಸತ್ತರೂ ಚಿಂತೆಯಿಲ್ಲ. ಆ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಮಾರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ.
- ಪ್ರೇಮಚಂದ : ಐದನೂರ ರುಪೆ ತಕ್ಕೋ. ನಿನ್ಗೆ ರುಪೆದ್ ಅಡಚಣೆ ಬಹಳ ಆದಾವ್, ಅದನ್ನ ಮಾರಿದರ್ ನಿಂದು ಏನ್ ಹೋಗತಾವ್? ಅದರ ಮ್ಯಾಲೆ ನಮ್ಮದು ಮನಷ್ ಇದಾವ್. ನಮ್ಗೆ ಕೋಟ್ವಾ ಬೀಡ್.
- ವಿಲಾಸರಾವ : ಎಷ್ಟು ಸಾರೆ ಹೇಳಬೇಕು? ರಿಪಿರಿಪಿ ಹೆಚ್ಚಬೇಡರಿ. ನಾನು ಅದನ್ನು ಮಾರುವದಿಲ್ಲೆಂದು ಮೊದಲೇ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಇನ್ನು ನನಗೆ ಕಾಡುತ್ತ ಕೂಡಬೇಡರಿ.

- ಪ್ರೇಮಚಂದ : (ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ) ಇವನು ತನ್ನ ತಂದೆಯಂತೆ ಒಂಟಿಯ ಹಿಡಿತದವನಿದ್ದಾನೆ. ಆಡಿದ ಮಾತು ತಪ್ಪುವದಿಲ್ಲ. ಅದನ್ನೇ ಕಡೆತನಕ ಸಾಧಿಸುತ್ತಾನೆ.
- ಮೋತೀಚಂದ : (ಪ್ರೇಮಚಂದನ ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತಾಡಿ) ಪ್ರೇಮಚಂದ ಬಾಕಿ ಚಿತಾರ ಒಲ್ಲೆ ಅಂತಾನ್.
- ವಿಲಾಸರಾವ : ಬೇಕಾದರೆ ತಕ್ಕೊಳ್ಳಿರಿ ಅಥವಾ ಬಿಡಿರಿ. ತಕ್ಕೊಂಡ ಚಿತ್ರಗಳ ರೂಪಾಯಿ ಎಣಿಸಿರಿ.
- ಮೋತೀಚಂದ : ನಾ ಅಂಗಡಿ ಮ್ಯಾಲೆ ಹೋಗಿ ರುಪೇ ಕಳಸತಾನ್. ಪ್ರೇಮಚಂದ ನಮ್ಮ ಅಂಗಡ್ಯಾಗ ಇಳಕೊಂಡಾನ್. ನೀ ರುಪೇದ ಕಾಳಜಿ ಬೀಡ್.
- ವಿಲಾಸರಾವ : ಯಾಕಾಗವೊಲ್ಲದು. ಹಾಗೇ ಮಾಡಿರಿ. ನೀವು ಕ್ರಯಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡ ಮಹಾನುಭಾವರನ್ನು ಒಯ್ಯಲಿಕ್ಕೆ ಒಂದು ಸುಂದರವಾದ ರಥವನ್ನು ಕಳಿಸಿರಿ. ಅವರು ನಮ್ಮಂಥ ಪಾದಚಾರಿಗಳಲ್ಲ.
- ಪ್ರೇಮಚಂದ : ಮಾರನಾಡಿ ಮಂದಿಗೆ ಅದೆಲ್ಲಾ ಯಾತಕ್ಕಾ ಬೇಕ್? ನಾನು ಚಿತಾರ ಕೈಯಾಗ ಹಿಡಕೊಂಡ್ ಹೋಗತಾನ್; ಕೋಟ್ವಬೀಡ್. ನಿನ್ನ ರುಪೇ ನಮ್ಮ ಮೋತೀಚಂದ ಕಳಸತಾನ್. ಆದರ ಆ ಮುದಕಾ ಸುಷೀಲರಾಯನ ಚಿತಾರ ನಮ್ಗೆ ಒಹಳ ಪಷಂದ್ ಆದಾನ್. ಅದನ್ನ ನೀ ಮಾರಾಕ್ ಕೋಡೋದಿಲ್? ನಿನ್ಗೆ ಅಖೀರ ಮಾತ್ ಕೇಳತಾನ್.
- ವಿಲಾಸರಾವ : ಎಂದಿಗೂ ಕೊಡುವದಿಲ್ಲ. ತಿರಿತಿರಿಗಿ ಆ ಮಾತು ತೆಗೆಯಬೇಡಿರಿ. ನೀವು ಕೊಂಡ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಲಿಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಅಡ್ಡಿ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ಮಾಸಿಯಾವು, ಕೆಟ್ಟಾವು, ಜೋಕೆಯಿಂದ ಒಯ್ಯಿರಿ.
- ಪ್ರೇಮಚಂದ : ನಮ್ ಷಾಮಾನ್ ನಾವ್ ಬೇಲಾಪಕ್ ಕಾಳಜಿ ತಗೋತಾನ್. (ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ) ಸಾಲದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದ್ದರೂ ಇವನು ಎಂಥಾ ಹಟೆ ನಡಿಸುತ್ತಾನೆ! ನನ್ನ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಮಾರಲಿಕ್ಕೆ ಕೊಡುವದಿಲ್ಲೆಂದು ನಿಷ್ಕರವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. (ಮೋತೀಚಂದನಿಗೆ) ಮೋತೀಚಂದ, ನಡಿ. ನಮ್ಮ ಕೆಲಸವು ಆದಂತಾಯಿತು. (ಹೀಗೆಂದು ಸುಶೀಲರಾಯನು ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಮೋತೀಚಂದನೂ ಅವನ ಬೆನ್ನು ಹತ್ತಿ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಅಜಾಗ್ರತರಾಯನು ಬರುತ್ತಾನೆ.)

- ಅಜಾಗ್ರತರಾವ : ವಿಲಾಸರಾವ, ಎಷ್ಟು ಹೊತ್ತು ಇಲ್ಲಿ ಕೂತುಕೊಂಡಿ ? ಮಾರ್ ನಾಡಿಯರ ಕೂಡ ನಿನ್ನ ವ್ಯವಹಾರವು ಇನ್ನೂ ಮುಗಿಯಿತೋ ? ಇಲ್ಲೋ ? ಚದುರಂಗದ ಆಟವು ಎಂಥಾ ಬಹಾರ್ ನಡೆದಿರುತ್ತದೆ ! ನಿನಗೆ ಈ ಹೊತ್ತು ಬರಲಿಕ್ಕೆ ಮನಸ್ಸಿಲ್ಲವೋ ?
- ವಿಲಾಸರಾವ : ಬಂದೆ, ಬಂದೆ. ಪ್ರೇಮಚಂದ ಮಾರನಾಡಿಯು ಎಂಥಾ ದೊಡ್ಡ ಮನುಷ್ಯನು ! ನನ್ನ ಕೆಲವು ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಮಾರಲಿಕ್ಕೆ ತೆಗೆದು ಕೊಂಡನು. ಕಿಮ್ಮತ್ತಿನಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ನನಗೆ ಈ ಹೊತ್ತಿನ ದಿವಸ ೩೪೫ ರೂಪಾಯಿಗಳ ವ್ಯಾಪಾರವಾದಂತಾಯಿತು. (ನೇಪಥ್ಯದ ಮಗ್ಗಲಿಗೆ ನೋಡಿ) ಇತ್ತ ಕಡೆಗೆ ನಮ್ಮ ಮುಂಚಿನ ಸೇವಕನಾದ ರಾಮನು ಲಗುಬಗೆಯಿಂದ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಅವನ ಸಮಾಜಾರವನ್ನು ತಕ್ಕೊಂಡು ಈಗಲೇ ಬರುತ್ತೇನೆ. ನೀನು ಮುಂದೆ ನಡಿ.
- ಅಜಾಗ್ರತರಾವ : ಹಾಗೇ ಮಾಡುವೆನು. ಆದರೆ ಆ ಮೂರ್ಖ ಸೇವಕನು ಈಗ ನಿನಗೆ ಬರುವ ಎಲ್ಲ ಹಣದಿಂದ ಸಾವುಕಾರರ ಸಾಲ ತೀರಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಹೇಳಿಯಾನು. ಅವನ ಮಾತು ನೀನು ಕೇಳಬೇಡ. ಅದೇ ಹಣ ವಿದ್ಧರೆ ಮತ್ತೆ ನಮ್ಮ ವಿಲಾಸಕ್ಕೆ ಉಪಯೋಗವಾದೀತು.
- ವಿಲಾಸರಾವ : ಹೌದೌದು. ಸಾವುಕಾರರಿಗೆ ಸಾಲವನ್ನು ತಿರುಗಿ ಕೊಡಲಿಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿದರೆ ಮತ್ತೂ ಕೊಡಿರೆಂದು ಕಾಡುತ್ತ ಕೂತಾರು.
- ಅಜಾಗ್ರತರಾವ : ಅಷ್ಟೇ ಸರಿ. ಹುಲಿಗೆ ಮನುಷ್ಯನ ಮಾಂಸದ ರುಚಿಯು ಒಮ್ಮೆ ಹತ್ತಿತೆಂದರೆ ಅದು ತಿರಿತಿರಿಗಿ ಅದನ್ನೇ ಅಪೇಕ್ಷಿಸುತ್ತದೆ.
- ವಿಲಾಸರಾವ : ಆದರೆ ಚಿಂತೆ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗು. ನನಗೆ ಆದಿಲ್ಲಾ ಚನ್ನಾಗಿ ಗೊತ್ತದೆ. (ಅಜಾಗ್ರತರಾಯನು ಹೋಗುತ್ತಾನೆ; ರಾಮನು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾನೆ.) ರಾಮಾ, ಬಾ. ನಿನಗೆ ಬಹಳ ದಿವಸಕ್ಕೆ ನನ್ನ ನೆನಪು ಆದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ.
- ರಾಮ : ರಾಯರೇ, ಬಂದೆ. ನೀವು ಹಣದ ಅಡಚಣೆಯಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಈ ಹೊತ್ತು ಬಹಳ ಸಂತೋಷದಲ್ಲಿದ್ದೀರಿ. ಇದರ ಕಾರಣವೇನು ?
- ವಿಲಾಸರಾವ : ಅದೇ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಗುವ ಮಾತು. ನಾನು ಅಡಚಣೆಯಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿರುತ್ತೇನೆಂಬುದು ನಿಜ. ಆದರೆ ಅದಕ್ಕಾಗಿ ವ್ಯಸನಪಡುತ್ತ ಕೂಡುವದರಿಂದ ಪ್ರಯೋಜನವಾಗುವದಿಲ್ಲೆಂದು ತಿಳಿದು ಸಂತೋಷದಲ್ಲಿದ್ದೇನೆ.

- ರಾಮ : ನೀವು ಹೊಟ್ಟಿಯೊಳಗೆ ದುಃಖವನ್ನು ತುಂಬಿಕೊಂಡು ನನ್ನ ಮುಂದೆ ಧೈರ್ಯದ ಮಾತನ್ನು ಮಾತ್ರ ಆಡುತ್ತೀರಿ.
- ವಿಲಾಸರಾವ : ಹಾಗೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಹುಟ್ಟಿಸಿದ ದೇವರು ನಮ್ಮನ್ನು ಉಪವಾಸ ಕೆಡವಲಾರನು. ಈ ಹೊತ್ತು ನನ್ನ ಆಪ್ತರ ಕೆಲವು ಭಾವ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಮುಂಬಯಿಯ ಮಾರವಾಡಿಗೆ ಮಾರಿದೆನು. ನೀನು ನನ್ನ ಪತ್ರ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಮೋತೀಚಂದನ ಅಂಗಡಿಗೆ ಹೋಗಿ ೩೪೫ ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ವಸೂಲು ಮಾಡು; ಮತ್ತು ಅದರಲ್ಲಿಯ ೨೦೦ ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ನಿರ್ಧನರಾಯನ ಕಡೆಗೆ ಕಳಿಸಿಕೊಡು. ಪಾಪ! ಆ ಬಡವನು ಉಪವಾಸದಿಂದ ಸಂಕಟಪಡುತ್ತಿರಬಹುದು.
- ರಾಮ : ಕೊಡುವವರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಪರೋಪಕಾರ ಮಾಡಬೇಕು. ಸಾಲಗಾರರ ತಗಾಡಿಯನ್ನು ಮೈಮೆಲೆ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ದಾಸ ಧರ್ಮ ಮಾಡುವುದು ವಿವೇಕವಲ್ಲ.
- ವಿಲಾಸರಾವ : ರಾಮಾ, ನಿನ್ನ ಮೇಲೆ ನನ್ನ ಪ್ರೇಮವಿದೆ. ನಿನ್ನ ಮಾತನ್ನು ನಾನು ಯಾವಾಗಲೂ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಕೇಳುತ್ತೇನೆ. ಆದರೆ ಈಗ ನನಗೆ ನಿನ್ನ ವೇದಾಂತ ಬೇಡ. ದೇವರು ದಯಮಾಡಿ ದಾಗ್ಗೆ ಬಡವರಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು ಯೋಗ್ಯವು. ನಿನಗೆ ಆ ಮಾರವಾಡಿಯ ಕಡೆಗೆ ಪತ್ರವನ್ನು ಬರೆದು ಕೊಡುತ್ತೇನೆ. (ಪತ್ರ ಬರೆಯುತ್ತಾನೆ.) ಇದನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗು; ಅಂದರೆ ನನಗೆ ಆನಂದವಾಗುವದು.
- ರಾಮ : (ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ) ನೋಡಿರಿ, ಇವನು ತನ್ನ ತಂದೆಯಂತೆ ಎಷ್ಟು ದೊಡ್ಡ ಮನಸಿನವನಿದ್ದಾನೆ! ಇವನ ಮೇಲೆ ಸಾಲಗಳ ಹೊರೆಯು ಎಷ್ಟು ತುಂಬಿರುತ್ತದೆ! ಹೀಗಿದ್ದರೂ ಪರೋಪಕಾರಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟು ಮುಂದರಿಯುತ್ತಾನೆ! ದುಷ್ಟರಾದ ಮತ್ತು ದುರಾಚಾರಿಗಳಾದ ಅಜಾಗ್ರತರಾವ ನೊದಲಾದದರ ಸಂಗತಿಯಿಂದ ಇವನು ದುರ್ವ್ಯಸನವನ್ನು ಕಲಿತು ನಾರಾಂಗೆನೆಯರ ಕೂಡ ವಿಷಯ ಭೋಗದಲ್ಲಿ ತಲ್ಲೀನನಾಗಿರದಿದ್ದರೆ ಇವನು ಎಂಥಾ ಸದ್ಗುಣಿಯಾಗುತ್ತಿದ್ದನು? ಆದರೆ ಇವನು ತಾರುಣ್ಯದ ಅನಿಚಾರದಿಂದ ದುಷ್ಟ ಸಂಗತಿಯ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತ ಕೂಡ ಬೇಕಾಗಿದೆ. ವಿಧಿಯ ಮುಂದೆ ಓಡುವವರಾರು? (ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ)

ಯಾಕಾಗಲೊಲ್ಲದು. ನೀವು ಹೇಳಿದಂತೆ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ಪತ್ರವನ್ನು ಕೊಡಿರಿ. (ಹೀಗೆಂದು ಪತ್ರವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಾನೆ.)

ವಿಲಾಸರಾವ : ರಾಮನು ಬುದ್ಧಿವಂತನು; ಬಹಳ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕನು. ಇವನು ನಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಬಹಳ ವರ್ಷಗಳ ವರೆಗೆ ಇದ್ದನು. ಈಗ ಶ್ರೀಪತರಾಯರಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತಾನೆ. ಇವನಿಗೆ ನಮ್ಮ ಮನೆ ತನದ ಅಭಿಮಾನ ಬಹಳ. ಇವನು ನನ್ನ ಮುಂದೆ ನಮ್ಮ ಪೂರ್ವಜರ ಚರಿತ್ರಗಳನ್ನು ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ಹೇಳುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ. ಇವನು ಮಾಡುವ ಉಪದೇಶವು ನನಗೆ ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ನೆಟ್ಟಗೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಆದು ನನ್ನ ವಿಲಾಸವೃತ್ತಿಗೆ ಪ್ರತಿ ಕೂಲನಾಗಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಮುದುಕನ ಉಪದೇಶದ ಗ್ರಾಹ್ಯಾಂಶವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಲಿಕ್ಕೆ ನನ್ನದೇನೂ ಆಡ್ಡಿ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅವನ ವಿಚಾರಗಳು ಹಳೇ ಕಾಲದವು. ಹ್ಯಾಗಿದ್ದರೂ ಅವನನ್ನು ಕಂಡರೆ ನನಗೆ ಬಹಳ ಸಂತೋಷವಾಗುತ್ತದೆ.

ಹೀಗೆಂದು ಹೊರಟು ಹೋಗುತ್ತಾನೆ.

ಪ್ರವೇಶ - ೨

ವಿಲಾಸರಾಯನ ಪಡಸಾಲೆ

ಮಾರನಾಡಿಯ ವೇಷ ಹಾಕಿದ ಸುಶೀಲರಾಯನು; ಬಗಲೊಳಗೆ ಕನ್ನಡಿಗಳನ್ನು ಹಿಡಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಾನೆ; ಅವನ ಸಂಗಡ ಮೋತೀ ಚಂದನೂ ಬರುತ್ತಾನೆ.

ಮೋತೀಚಂದ : ರಾವಣಾಬ್, ವಿಲಾಸರಾವನ ಭೆಟ್ಟೆ ನಿಮಗೆ ಅಗಿದಾವ್. ಅವ ಹ್ಯಾಂಗ್ ಡೌಲ್ ಮಿಜಾಜ್ ಮಾಡತಾವ್ ? ಹ್ಯಾಂಗ್ ರುವೇ ಹಾಳ್ ಮಾಡತಾವ್ ? ಇದ್ ನಿಮ್ ನಜರಿನ್ಯಾಂಗ್ ನೆಟ್ಟಗೆ ಬಂದಾವ್ ?

ಸುಶೀಲರಾವ : ಅದೆಲ್ಲಾ ನಿಜ. ಅವನು ನನ್ನ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಮಾರಲಿಕ್ಕೆ ಕೊಡಲಿಲ್ಲ ನೋಡು ! ಅವನಿಗೆ ರೂಪಾಯಿಗಳ ಆಶೆಯನ್ನು ಎಷ್ಟು ತೋರಿಸಿದರೂ ತನ್ನ ಮಾತೇ ನಡಿಸಿದನು.

- ಮೋತೀಚಂದ : ಆದ್ ಮಾತ್ ಸಚ್ಚಾ; ಪಣ್ ವಿಲಾಸರಾವ್ ರಾಂಡಬಾಜಿ ಮಾಡ ತಾವ್. ಚೈನಬಾಜಿ ಮಾಡತಾವ್.
- ಸುಶೀಲರಾವ : ನನ್ನ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಐದನೂರು ರೂಪಾಯಿಗಳ ತನಕ ಬೇಡಿದೆನು; ಅದರೂ ಕೊಡಲಿಲ್ಲ. ಹಣದ ಅಡಚಣೆಯಿಲ್ಲದವಾಗ ೫೦೦ ರೂಪಾಯಿಗೆ ಕಾಲಿನಿಂದ ಒದ್ದು ಆ ಚಿತ್ರವೇ ತನಗೆ ಬೇಕೆಂದು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡದ್ದು ಎಷ್ಟು ಅಶ್ಚರ್ಯವು? ಹಣವನ್ನು ಕಂಡರೆ ಹೇವು ಬಾಯ್ತೆರೆದು ರೆಯುತ್ತದೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಅವನ ಮನಸ್ಸು ಎಷ್ಟು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿರುತ್ತದೆ! ನೋಡಿದೆಯಾ ?
- ಮೋತೀಚಂದ : ಓ ಬಾತ್ ರೀತ್, ಅವನಾ ಜುನಾ ಆಡತಾವ್.
- ಸುಶೀಲರಾವ : ಅವನು ನನ್ನ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಮಾರಲಿಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆ ಏನೆನ್ನುತ್ತೀ ?
ಹಳೇ ಸೇವಕನಾದ ರಾಮನು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾನೆ.
- ರಾಮ : ಧನಿಯೇ, ಬಗಲೊಳಗೆ ಏನು ಹಿಡಿದಿರುತ್ತೀರಿ ? ಚಿತ್ರಗಳೇನು ? ಇವುಗಳನ್ನೇನು ವಿಲಾಸರಾಯನ ಕಡಿಯಿಂದ ಕೊಂಡಿರಾ ?
- ಸುಶೀಲರಾವ : ಹೌದೊಂದು. ವಿಷಯಾಸಕ್ತ ವಿಲಾಸನು ಮಹಾನುಭಾವಿಗಳಾದ ತನ್ನ ಪೂರ್ವಜರ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಹಲ್ಲುವುಡಿಯ ಬೇಟುಗಳಂತೆ ಆಗ್ಗನಾಗಿ ಮಾರಬಿಟ್ಟನು ! (ಹೀಗೆಂದು ತೋರಿಸುತ್ತಾನೆ.)
- ರಾಮ : ಇವುಗಳ ವಿಕ್ರಯದಿಂದ ಬಂದ ಹಣದಲ್ಲಿ ೨೦೦ ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ನಿರ್ಧನರಾಯನಿಗೆ ಮುಟ್ಟಿಸಲಿಕ್ಕೆ ನನಗೆ ನಿರೂಪಿಸಿದ್ದಾನೆ.
- ಸುಶೀಲರಾವ : ಆಡಹಾ ! ಅವನಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟು ಪರೋಪಕಾರ ಗುಣವಿರುತ್ತದೆಯೋ ?
- ರಾಮ : ಅವನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಜವಳಿ ಅಂಗಡಿಯವರು, ಸಿಂಪಿಗರು ಸಾಲ ಕೇಳಲಿಕ್ಕೆ ಬಂದು ಕೂತಿರುತ್ತಾರೆ. ಅವರಿಗೆ ಏನಿಲ್ಲೆಂದರೂ ೨೦೦ ರೂಪಾಯಿ ಮುಟ್ಟಿತಕ್ಕದ್ದಿದೆ. ನಿರ್ಧನರಾಯನ ವೇಷಧಾರಿಯಾದ ನಿಸುಗೆ ಮುಟ್ಟಿಸುವದಕ್ಕಿಂತ ಅವರ ಸಾಲವನ್ನು ಮುಟ್ಟಿಸಿದರೆ ಒಳತಾಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲವೇ ?
- ಸುಶೀಲರಾವ : ಒಳ್ಳೆದು, ಅವನ ಸಾಲದ ಚಿಂತೆ ಮಾಡಬೇಡ. ನಾನು ಅದನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. ಹಾಗೂ ನನ್ನ ಚಿಕ್ಕ ಮಗನ ಪರೋಪಕಾರದ ಬಗ್ಗೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಇನಾಮನ್ನು ಮುಟ್ಟಿಸುತ್ತೇನೆ. ಪ್ರೇಮಚಂದ ಮಾರವಾಡಿಯ ಕೆಲಸವು ತೀರಿತು. ಇನ್ನು ಮುಂದುಕ

ನಾದ ನಿರ್ಧನರಾಯನ ವೇಷದಿಂದ ಹೋಗಿ ಓರಿಯ ಮಗನಾದ ಮನೋಹರನ ಸತ್ವವನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಶಾಮನು ಬರುತ್ತಾನೆ.

- ಶಾಮನು : ಸಾವುಕಾರರೇ, ನೀವು ಇತ್ತ ಕಡಿಯಿಂದ ಹೋಗಬೇಕು. ಇದೇ ನಮ್ಮ ಮನೆಯ ಹೊರಗೆ ಹೋಗುವ ಮಾರ್ಗವು. ಮೋತೀಚಂಡ, ನಾನು ಹೇಳಿದ ಮಾತು ನಿನ್ನ ಲಕ್ಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಇರಲಿ. (ರೂಪಾಯಿ ಬಾರಿಸಿದಂತೆ ಕೈಸನ್ನೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆಂದು ಶಾಮನೂ ಮೋತೀ ಚಂಡನೂ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ.)
- ಸುಶೀಲರಾವ : ರಾಮಾ, ಈಗ ನಮಗೆ ದಾರಿ ತೋರಿಸಿ ಹೋದ ಸೇವಕನ ಚಾಪಲ್ಯವು ಬಹಳರುತ್ತದೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ನಾವು ಮನೆಗೆ ಬಂದ ಕೂಡಲೆ ನಮಗೆ ತನ್ನ ಯಜಮಾನನ ಭಿಟ್ಟಿ ಮಾಡಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಇವನು ಮೋತೀಚಂದನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ “ಖುಶಾಲಿ” ಬೇಡಿದನು.
- ರಾಮನು : ಹೀಗೋ !
- ಸುಶೀಲರಾವ : ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ. ವಿಲಾಸನ ಸೇವಕರೆಲ್ಲರು ಅವನ ಮನೆಗೆ ಬರುವ ಸಾವುಕಾರರ ಕಡೆಯಿಂದ ಖುಶಾಲಿಯ ವಾರ್ಷಿಕ ವೇತನವನ್ನು ಗೊತ್ತು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಯತ್ನದಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ ! ನೊದಲಿನ ಸೇವಕರು ತಮ್ಮ ಯಜಮಾನರು ಕೊಟ್ಟಂಥಾ ಹಳೇ ಹರಕು ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಪ್ರಮಾಣಿಕತನದಿಂದ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ತಮ್ಮ ಯಜಮಾನರು ಹುಚ್ಚುತನ ಬಡಿದರೆ ಅವರಿಗೆ ಸೇರುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಈಗಿನ ಸೇವಕರು ಇಷ್ಟೇ ಮಾಡಿದ ಸುಂದರವಾದ ಬಳಿ ವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಯಜಮಾನರಿಗೆ ದುವ್ಯಸನಗಳನ್ನು ಕಲಿಸುತ್ತ ತಾವೂ ಅನ್ಯಾಯದ ಗಳಿಕೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ! ರಾಮಾ, ನೀನೂ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಅನೇಕ ವರ್ಷ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದಿ. ಆದರೆ ಇವರು ಈಗ ವಿಲಾಸರಾಯನ ಹತ್ತರ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ನಿನಗೂ ಅವರಿಗೂ ಎಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆಯದೆ ನೋಡು !
- ರಾಮನು : ಧನಿ ಸಾಹೇಬರೇ, ನಾನೇನು ಹೇಳಲಿ ? ದೇವರು ಅವರವರ ಗುಣದಂತೆ ಅವರವರ ಯೋಗ್ಯತೆಯನ್ನು ಇಟ್ಟಿರುತ್ತಾನೆ.
ಹೀಗೆಂದು ಹೊರಟು ಹೋಗುತ್ತಾರೆ.

ಪ್ರವೇಶ - ೩

ಸ್ಥಳ— ಮನೋಹರರಾಯನ ನಾಚನ ಮಂದಿರ

ಮನೋಹರ : (ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಸ್ವಲ್ಪ ಓದುವಂತೆ ಮಾಡಿ) ನನಗೆ ಲಾವಣ್ಯವತಿಯ ಭಿಟ್ಟಿಯಾಗದೆ ಇಂದಿಗೆ ೮-೧೦ ದಿವಸಗಳು ಆಗಿ ಹೋದವು. ಅವಳ ಕಡೆಯಿಂದ ಯಾವದೂ ವರ್ತಮಾನವಿಲ್ಲ. ಆವಳಿಗೆ ನನ್ನ ಸುಖೋಭಿತನಾದ ಮತ್ತು ಮನೋಲ್ಪಾದ ಕರನಾದ ನಾಚನ ಮಂದಿರವನ್ನು ನೋಡಲಿಕ್ಕೆ ಬಾ ಎಂದು ನಾನು ೨-೩ ಸಾರೆ ಕರೆದೆ. ಆದರೆ ಅವಳು ಲೋಕರೂಢಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ತಾನೆಂದಿಗೂ ನಡೆಯುವದಿಲ್ಲೆಂದು ನನಗೆ ಹೆದರಿಸಿದಳು. ಆದರೂ ನಾನು ಅವಳಿಗೆ ಬಹಳ ಪರಿಯಿಂದ ತಿಳಿಸಿ ಹೇಳಿದ್ದರಿಂದ ಆಕೆಯು ಬರುತ್ತೇನೆಂದು ಒಡಂಬಟ್ಟಿರುತ್ತಾಳೆ. ಶ್ರೀಪತರಾಯರದಂತೂ ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಯಾವ ತರದ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಲಾವಣ್ಯವತಿಯ ಸಂಗಡ ನಾನು ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಸ್ನೇಹವನ್ನು ಬಳಸಿದರೆ ಅವಳ ಮೇಲಿನ ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ನನಗೆ ಮೋಹಿನಿಯನ್ನು ಲಗ್ನಮಾಡಿ ಕೊಡಲಿಕ್ಕೆ ಶ್ರೀಪತರಾಯರು ಒಲೈನ್ನುವರೋ ಎನೋ ಎಂದು ಅನುಮಾನವು ಬರುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆ ಆದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಕಾಲ ಮೇಲೆ ನಾನೇ ಕಲ್ಲು ಚಲ್ಲಿಕೊಂಡಂತಾಗುವದು. ಈಗಿನ ಸ್ಥಿತಿಯ ಮೇಲಿಂದಂತೂ ಹಾಗೆ ಆಗುವ ಸಂಭವವಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ತಮ್ಮನಾದ ವಿಲಾಸನು ದುರ್ವ್ಯಸನಿಯಾಗಿರುವದರಿಂದ ಅನರ ಮನಸ್ಸು ಅವನ ಮೇಲಂತೂ ಇಲ್ಲೇ ಇಲ್ಲ! ಇದು ನನಗೆ ಹಿತಕರವಾಗಿರುತ್ತದೆ. (ಹೊರಗೆ ಬಾಗಿಲ ಬಡಿಯುವ ಸಪ್ಪಳವು ಕೇಳಿಸುತ್ತದೆ.) ಓಹೋ ! ಹೊರಗೆ ಯಾರೋ ಬಾಗಿಲವನ್ನು ಬಡಿಯುತ್ತಾರೆ. ಇಂಥಾ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಮಿತ್ರರು ಯಾರೂ ಬರುವ ಸಂಭವವಿಲ್ಲ. (ಕಿಸೆಯೊಳಗಿನ ಗಡಿಯಾಲವನ್ನು ತೆಗೆದು ನೋಡುತ್ತಾನೆ.) ಈಗ ಸಾಯಂಕಾಲದ ೬ ಗಂಟೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಈ ವೇಳೆಯು ಮಿತ್ರರು ಆಡ್ಡಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಆಫವಾ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ವರ್ತಮಾನ ಪತ್ರಗಳನ್ನು ಓದಲಿಕ್ಕೆ ಹೋಗುವಂಥಾದ್ದು. ಅಂದ ಮೇಲೆ ಆರ್ಥಾತ್ ಶ್ರೀಪತರಾಯರು ತಮ್ಮ ನಿತ್ಯ ನೇಮದ ಪ್ರಕಾರ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಹೊರಟು ಹೋದ ಸಂಧಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಿ ಲಾವಣ್ಯವತಿಯು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿರಬಹುದು. ತಾನೇ ಹೋಗಿ ಬಾಗಿಲವನ್ನು ತೆರೆಯುತ್ತಾನೆ.

ಲಾವಣ್ಯವತಿ : ಬಾಗಿಲವನ್ನು ತೆರೆಯಲಿಕ್ಕೆ ಇಷ್ಟಾಯಿಕ್ಕೆ ತಡವಾಯಿತು?

ಮನೋಹರರಾವ : ಹಿಂದಗಡೆ ಮಾತಾಳೋಣ. ಒಳಗೆ ಬೇಗನೇ ಬಾ. ಎದುರಿಗಿನ ಮನೆಯವರು ಬಹಳ ಕುತ್ತಿತ್ತರು ಇದ್ದಾರೆ. ಅವರು ನೋಡಿಯಾರು. ಬಾಗಿಲವನ್ನೂ ಕಿಟಕಿಯನ್ನೂ ಮುಂಜಿ ಮುಚ್ಚುತ್ತೇನೆ.

ಮುಚ್ಚುತ್ತಾನೆ.

ಲಾವಣ್ಯವತಿ : ನಿಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದರೆ ಹಾಗೇ ಮಾಡಿರಿ. ಆದರೆ ಜನರಿಗೆ ಇಷ್ಟ ಅಂಜಿ ನಡೆಯುವದು ಯಾತಕ್ಕೆ? ಒಬ್ಬರ ಮನೆಗೆ ಇನ್ನೊಬ್ಬರು ಬರಬಾರದೇ?

ಮನೋಹರರಾವ : ನಮ್ಮ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ನಾವು ಇರತಕ್ಕದ್ದು ಒಳ್ಳೆದು.

ಲಾವಣ್ಯವತಿ : ನನ್ನ ಮೇಲೆ ದುಷ್ಟರು ಹುಟ್ಟಿಸುವ ಸುದ್ದಿಗಳನ್ನು ನಂಬಿ ಮನೆಯೊಳಗೆ ಅವರು (ರಾಯರು) ದಿನದಿನಕ್ಕೆ ಬಹಳ ಸಂಶಯ-ಗ್ರಸ್ತರಾಗುತ್ತ ನಡೆದಿರುತ್ತಾರೆ. ನನ್ನನ್ನು ಕಂಡರೆ "ಮುಂಗಲಿಯು ಹಾವು ಕಂಡಂತೆ" ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ವಿಲಾಸರಾಯನ ಮೇಲಂತೂ ಬಹಳ ಸಿಟ್ಟಿಗೆದ್ದಿರುತ್ತಾರೆ.

ಮನೋಹರರಾವ : (ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ) ನಿಂದಾಪ್ರಸಾರಕ ಮಂಡಳಿಯ ನನ್ನ ಸ್ನೇಹಿತರು ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಉಪಕಾರವನ್ನೇ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಯಾಕಂದರೆ ಅವರು ಹಾಗೆ ಮಾಡುವದರಿಂದ ನನಗೆ ಒಂದಿಲ್ಲೊಂದು ತರದಿಂದ ಹಿತವಾಗುವ ಸಂಭವವಿರುತ್ತದೆ. ಶ್ರೀಪತರಾಯರು ವಿಲಾಸನ ಮೇಲೆ ಸಿಟ್ಟಾದರೆ ಮೋಹಿನಿಯನ್ನು ನನಗೆ ಲಗ್ನ ಮಾಡಿ ಕೊಡುವರು. ಲಾವಣ್ಯವತಿಯ ಮೇಲೆ ಸಿಟ್ಟಾದರೆ ಅವಳು ನನ್ನ ಕಡೆಗೆ ಓಡಿ ಬಂದು ಭೆಟ್ಟಿಯ ಲಾಭವನ್ನು ಕೊಡುವಳು. ಯಾವ ರೀತಿಯಿಂದ ನೋಡಿದರೂ ನನಗೆ ಲಾಭವದೆ!

ಲಾವಣ್ಯವತಿ : ಅವರು (ರಾಯರು) ಮೋಹಿನಿಯನ್ನು ವಿಲಾಸರಾಯನಿಗೆ ಲಗ್ನ ಮಾಡಿಕೊಡಬೇಕೆಂದು ನನ್ನ ಅಪೇಕ್ಷೆಯುಂಟು. ಅಂದರೆ ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಬಂದ ಅರಿಷ್ಟದಿಂದ ನಾನು ಒಮ್ಮೆ ವಾರು ಬಿದ್ದಂತೆ ಆಗುವದು. ಸುಮ್ಮ ಸುಮ್ಮನೆ ಅವರು ನನ್ನ ತಲೆಯನ್ನು ಕಾಗಿ ಕುಕ್ಕಿದಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಮನೋಹರರಾವ : (ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ) ಹಾಗೆ ಆಗಬೇಕೆಂದು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನೊಳಗಂತೂ ಇಲ್ಲ. ನನ್ನ ಮುಂದೆ ಬಡಿಸಿಟ್ಟ ಮೃಷ್ಯಾನ್ನವು ಎರಡನೆಯವರಿಗೆ ಹೋಗಲೆಂದು ನಾನು ಅಪೇಕ್ಷೆ ಮಾಡುವದು ಹ್ಯಾಗೆ? (ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ) ಲಾವಣ್ಯವತೀ, ನಿನ್ನ ಮಾತು ಸತ್ಯ. ಹಾಗಾದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು

ಮೋಹಿನಿಯ ಮೇಲೆ ಉಂಟೆಂದು ನೀನು ಮಾಡುವ ದೋಷಾ ರೋಪದಿಂದ ನಾನೂ ಮುಕ್ತನಾದೇನು.

ಲಾವಣ್ಯವತಿ : ಆದರೆ ನಿನಗೊಂದು ಮಾತು ಕೇಳುತ್ತೇನೆ. ಎರಡನೆಯವರಿಗೆ ಸುಳ್ಳು ಸುಳ್ಳೇ ಹೆಸರಿಡುವದರಿಂದ ಬಿಣ್ಣೆ ಯಂಥ ಮನಸ್ಸು ಸಹ ಕಲ್ಲಾಗಲಾರದೇ? ಕುಜೇಷ್ಟಿತಿಯು ಸುಮ್ಮಸುಮ್ಮನೆ ನನ್ನ ಹರಲಿ ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ. ಆಕೆಯ ಕುತ್ತಿಗೆಯನ್ನು ನಾನೇನು ಒತ್ತಿರುವೆನೋ ತಿಳಿಯದು!

ಮನೋಹರರಾವ : ಸುಮ್ಮ ಸುಮ್ಮನೆ ಹರಲಿ ಮಾಡುವದು ಬಹಳ ಕೆಡಕು. ಸ್ವಲ್ಪಾ ದರೂ ಆಧಾರವಿಲ್ಲದೆ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಿದರೆ ಎಂಥವರಿಗಾದರೂ ಸಿಟ್ಟು ಬಂದಿತು. ಸುಳ್ಳು ಇರುವ ಮಾತು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಹಳ ಹತ್ತುತ್ತದೆ. ನಿಜವಿದ್ದರೆ-ನಿಜವಿದ್ದದ್ದೇ ಆಡಿದರು; ಇದರಲ್ಲಿ ಅವರ ದೇನು ಅಪರಾಧವದೆ? ಎಂದು ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

ಲಾವಣ್ಯವತಿ : ನಿಜವಿದ್ದರೆ ಅವರು ದ್ವೇಷದಿಂದ ಆಡಿದರೂ ಕ್ಷಮೆ ಮಾಡಬಹುದು. ನಾನು ಇಷ್ಟು ಸಂಭಾವಿತನದಿಂದ ನಡೆದರೂ ನನ್ನ ಬಗ್ಗೆ ಸುದ್ದಿ ಹುಟ್ಟಿಸುವವರು ಎಷ್ಟು ದುಷ್ಟರಿರಬೇಕು? ದೇವರು ಅರಿಯದ ಸಾವು ಇಲ್ಲ. ಮನಸ್ಸು ಅರಿಯದ ಪಾಪವಿಲ್ಲ! ಅಂದ ಮೇಲೆ ಮನೆಯೊಳಗೆ ಅವರು (ರಾಯರು) ಸುಮ್ಮಸುಮ್ಮನೆ ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಸಂಶಯ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಸಿಟ್ಟಾದರೆ ಯಾವ ಶಿಷ್ಯ ಜನರು ಮೆಚ್ಚುವರು?

ಮನೋಹರರಾವ : ಲಾವಣ್ಯವತೀ, ಇದರ ತಪ್ಪು ನಿನ್ನ ಕಡೆಗೇ ಆದೆ. ಮನೆಯೊಳಗೆ ಗಂಡಂದಿರು ನಿಷ್ಕಾರಣವಾಗಿ ಸಂಶಯ ಮಾಡಿ ತಮ್ಮ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ಕಳೆದು ಬಿಟ್ಟರೆ ಲಗ್ನದ ಸ್ವಾರಸ್ಯವು ಏನು ಉಳಿದಂತಾಯಿತು? ಅಂಥಾ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮೆಲೇ ಹೆಂಡಂದಿರು ತಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದಂತೆ ನಡೆಯುವದು ಯುಕ್ತವು.

ಲಾವಣ್ಯವತಿ : ಹೌದು, ಇದು ಯುಕ್ತವು.

ಮನೋಹರರಾವ : ಗಂಡಂದಿರು ಕಾರಣವಿಲ್ಲದೆ ಸಂಶಯ ತೆಗೆದುಕೊಂಡರೆ ಆದನ್ನು ನಿಜ ಮಾಡಿ ತೋರಿಸುವದೇ ಹೆಂಡಂದಿರಿಗೆ ಉತ್ತಮ ಮಾರ್ಗವು.

ಲಾವಣ್ಯವತಿ : ನೀನು ಹೇಳುವ ಮಾತು ನಿಜವೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ನಾನು ನಿಷ್ಪಾಪ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ನಡೆದರೂ ಅವರು ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಸಂಶಯ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವದಿಂದರೆ ನನ್ನ ಕರ್ಮವೇ ಸರಿ. (ಹಣಿಗೆ ಕೈ ಹಚ್ಚುತ್ತಾಳೆ.)

ಮನೋಹರರಾವ : ನೀನು ನಿಷ್ಪಾಪ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ನಡೆಯುವದೇ ಮೊದಲು ತಪ್ಪು. ಅದೇ ನಿನ್ನ ಕೇಡಿಗೆ ಕಾರಣವು. ಇದು ಇರುವದರಿಂದಲೇ ನೀನು ಲೋಕರೂಢಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಲೋಕಮತಕ್ಕೆ ಹೆದರದೆ ನಡೆಯ ಬೇಕಾಗುವದು. ಇದೇ ನಿನ್ನ ವಿಚಾರವನ್ನು ಬಿಡಿಸಿ ನಿನ್ನ ಕೈ ಯಿಂದ ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಅವಿಚಾರದ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸುವದು. ನೀನೇ ಹೇಳು; ಇದು ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನಿನ್ನ ಗಂಡನ ಮೇಲೆ ಸಿಟ್ಟಾಗಿ ಅವನ ಸಂಶಯಗ್ರಸ್ತ ನಡತೆಗೆ ಸೇಡು ತೀರಿಸುವ ಬುದ್ಧಿಯು ಹ್ಯಾಗೆ ಹುಟ್ಟುತ್ತಿತ್ತು ?

ಲಾವಣ್ಯವತಿ : ನೀನಾಡುವ ಮಾತು ಆಗದೀ ಸತ್ಯ.

ಮನೋಹರರಾವ : ಮನೋಹರಳೇ, ನೀನು ಕಿಂಚಿತ್ತು ಕಾಲು ಜಾರಿ ಒಮ್ಮೆಯಾದರೂ ಸರೀಕ್ಷಿಸು. ಅಂದರೆ ಮೈತುಂಬ ಕಣ್ಣು ಇಟ್ಟು ಹ್ಯಾಗೇ ನಡೆಯ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆಂಬುವದು ನಿನಗೆ ಗೊತ್ತಾಗುವದು. ಆ ಮೇಲೆ ನಿನ್ನ ಗಂಡನಿಗೆ ಸಂತೋಷವಾಗಬೇಕೆಂದು ನೀನು ಯಾವಾಗಲೂ ಯತ್ನಿಸುವಿ. ಎಂದೆಂದಿಗೂ ನಿನ್ನ ಗಂಡನದೂ ನಿನ್ನದೂ ಜಗಳ ಬರಲಾರದು.

ಲಾವಣ್ಯವತಿ : ಇದು ನಿಶ್ಚಯವೇ ?

ಮನೋಹರರಾವ : ಇದರಲ್ಲೇನು ಸಂದೇಹ ? ಆ ಮೇಲೆ ಜನರು ನಿನಗೆ ನಿಂದಿಸುವ ದನ್ನು ತಾವಾಗಿ ಬಿಡುವರು. ಈಗ ನಿನ್ನ ಸ್ಥಿತಿಯು ಅತಿ ಆರೋಗ್ಯ ದಿಂದ ವಾತ ಬಂದವರಂತೆ ಆಗಿರುತ್ತದೆ !

ಲಾವಣ್ಯವತಿ : ಸೈ. ಸೈ. ಹಾಗಾದರೆ ನಾನು ನನ್ನ ರಕ್ತಣಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ಪಾಪವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೇ ? ಜನರ ನಿಂದೆಯನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಸದಾಚರಣವನ್ನು ಬಿಡಬೇಕೇ ?

ಮನೋಹರರಾವ : ಹೌದೌದು.

ಲಾವಣ್ಯವತಿ : ಜನರ ನಿಂದೆಯನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ನಿನ್ನ ಬಾಯಿಂದ ನೂತನ ನಾದ ಯುಕ್ತಿಯನ್ನು ಇಂದಿಗೆ ಕಲಿತಂತಾಯಿತು ?

ಮನೋಹರರಾವ : ಈ ಯುಕ್ತಿಗೆ ಜೋಡಿಲ್ಲ. ಅನುಭವ ಬರಬೇಕಾದರೆ ತಲೆ ಬಡಿಯಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ವಿವೇಕವು ಬರಬೇಕಾದರೆ ಜೀವಕ್ಕೆ ಸ್ವಲ್ಪ ತೊಂದರೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅವು ಕೂತಲ್ಲೇ ಹ್ಯಾಗೆ ಬಂದಾವು.

- ಲಾವಣ್ಯವತಿ : ಈ ಮಾತು ನನ್ನ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬರುವ ಹೊರತು ನಾನು ನಂಬಲಾರೆನು.
- ಮನೋಹರರಾವ : ಅನುಭವಕ್ಕೆ ತಂದುಕೋ. ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿ ಭಾವಿ ಹಾರಲಿಕ್ಕೆ ನಾನೆಂದಿಗೆ ನಿನಗೆ ಹೇಳೇನು ?
- ಲಾವಣ್ಯವತಿ : ನೀನು ಹೇಳಿದಂತೆ ಮಾಡಬೇಕಾದರೆ ಮರ್ಯಾದೆಯನ್ನು ಮರೆತು ಬಿಡಬೇಕೇ ?
- ಮನೋಹರರಾವ : ಎಷ್ಟಾದರೂ ನೀನು ಹಳ್ಳಿಗಾಡಿನವಳು. ಹಳ್ಳಿಯ ಊರ ವಿಚಾರಗಳೇ ನಿನ್ನ ತಲೆಯಲ್ಲಿ ತುಂಬಿರುತ್ತವೆ. (ಸಗುತ್ತಾನೆ.)
- ಲಾವಣ್ಯವತಿ : ನನ್ನ ಹಳ್ಳಿಗಾಡಿನ ವಿಚಾರಗಳೇ ನನಗೆ ಇರಲಿ ! ಕಾಲುಜಾರಿ ನಡೆಯಬೇಕೆಂಬ ಅಪೇಕ್ಷೆಯು ನನ್ನಲ್ಲಿ ಎಂದಾದರೂ ಉಂಟಾದರೆ ಅದು ನಮ್ಮವರ ದುಷ್ಟ ನಡತೆಯ ಮೇಲಿಂದ ಉಂಟಾದೀತು. ನಿನ್ನ ಅದ್ವಿತೀಯ ತರ್ಕಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಕೇಳಿದ್ದರಿಂದ ಮಾತ್ರ ಉಂಟಾಗಲಾರದು.
- ಮನೋಹರರಾವ : ಸುಕುಮಾರ ಸ್ತ್ರೀಯಳೇ, ನಿನ್ನಂಥ ಯವ್ವನಭರಿತ ಸುಂದರ ಸುಕುಮಾಳ ಸ್ತ್ರೀಯಳಿಗೆ ಮುದುಕ ಶ್ರೀಪತರಾಯನು ಗಂಡನಂತೆ ಶೋಭಿಸುವದಿಲ್ಲ. ನೀನೇ ವಿಚಾರ ಮಾಡು. (ಎಂದು ಆಕೆಯ ಕೈ ಹಿಡಿಯುತ್ತಾನೆ. ಅವಳು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ಸೇವಕನು ಬಾಗಿಲ ಬಡಿಯುತ್ತಾನೆ.) ಯಾರವರು ? ಸೇವಕಾ.
- ಸೇವಕ : ಸ್ವಾಮಿ, ಅವನೇ ನಾನು.
- ಮನೋಹರರಾವ : ಮೂರ್ಖಾ, ಏನು ಬೇಕಾಗಿರುತ್ತದೆ ? ಯಾಕೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಬಾಗಿಲ ಬಡಿಯುತ್ತೀ ? ಸ್ವಸ್ಥವಾಗಿ ಒತ್ತಟ್ಟಿಗೆ ಕೂತುಕೋ.
- ಸೇವಕ : ಶ್ರೀಪತರಾಯರು ಬಂದು ನಿಂತಿದ್ದಾರೆ. ಬಾಗಿಲವನ್ನು ತೆರೆಯ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.
- ಮನೋಹರರಾವ : (ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ) ಶ್ರೀಪತರಾಯರು ಬಂದಿರುತ್ತಾರೋ ? ಆಗಲಿ ನನ್ನ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಹೊತ್ತು ಬಂತು. (ಹಣೆಹಣೆ ಬಡಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.)
- ಲಾವಣ್ಯವತಿ : (ಕಕ್ಕಾವಿಕ್ಕಿಯಾಗಿ) ಘಾತನಾಯಿತು ! ಘಾತನಾಯಿತು ! ಅವರು ನನ್ನನ್ನು ಇಂಥಾ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರೆ ನನ್ನ ಗತಿ ಏನಾದೀತು ?
- ಮನೋಹರರಾವ : (ಮೆಲ್ಲಗೆ) ಒದರಿ ಮಾತಾಡಬೇಡ. ನಿನ್ನ ಧ್ವನಿಯ ಗುರುತು ಆವರಿಗೆ ಹತ್ತೀತು. ಅವರು ಇಲ್ಲಿ ಬಂದದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ತಿಲಮಾತ್ರವಾದರೂ

ಚಿಂತೆ ಮಾಡಬೇಡ. ಆ ಪರದೆಯ ಹಿಂದೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಅಡಗಿಕೋ. ಏನಾದರೂ ಯುಕ್ತಿಯನ್ನು ತೆಗೆದು ಅವರನ್ನು ಈಗಲೇ ಕಳಿಸುತ್ತೇನೆ. (ಲಾವಣ್ಯವತಿಯು "ಸ್ಕ್ರೀನ್" ಪರದೆಯ ಹಿಂದೆ ಅಡಗುತ್ತಾಳೆ. ಮನೋಹರರಾಯನು ಓದುತ್ತ ಕೂತವನಂತೆ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಬಾಗಿಲ ವನ್ನು ತೆರೆಯುತ್ತಾನೆ.) ಬರಿ, ಬರಿ. ಕೂಳಿತುಕೊಳ್ಳಿರಿ. (ಇಬ್ಬರೂ ಕೂಡುತ್ತಾರೆ.)

ಶ್ರೀಪತರಾವ : ಮನೋಹರರಾವ ? ವಿದ್ಯಾವ್ಯಾಸಂಗದಲ್ಲಿ ನೀನು ಯಾವಾಗಲೂ ನಿಮಗ್ನನಾಗಿರುತ್ತೀ ? ನಿನ್ನ ಕೈಯೊಳಗಿನ ಪುಸ್ತಕವು ಒಂದು ಅರಗಳಿಗೆ ಸಹ ತಪ್ಪುವದಿಲ್ಲ.

ಮನೋಹರರಾವ : ರಾಯವೇ, ಏನು ಮಾಡಬೇಕು ? ನನಗೆ ಓದುವ ಚಟವು ಬಹಳ ಹತ್ತಿರುವದರಿಂದ ಅಹಾರ ನಿರ್ದ್ರಗಳ ಪರಿವೆ ಸಹ ನನಗೆ ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಇರುವದಿಲ್ಲ. (ಅಕಳಿಸುತ್ತಾನೆ.) ಮಹಾಭಾರತದ ಉದ್ಯೋಗ ಸರ್ವವನ್ನು ಓದುತ್ತ ಕೂತಿದ್ದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ವಿದುರನು ಹೇಳಿರುವ ರಾಜನೀತಿಯು ಎಷ್ಟು ಮಹತ್ವ ಉಳ್ಳದ್ದಿದೆ ! ನನಗೆ ಬೇಸರಿಕೆ ಬಂದರೂ ಕೈಯೊಳಗಿನ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಕೆಳಗೆ ಇಡಲಿಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಆಗಲಿಲ್ಲದು. ನೀವು ಬಂದದ್ದು ನೆಟ್ಟಗಾಯಿತು. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಚಲ್ಲಿಕೊಟ್ಟು ನಿಮ್ಮ ಕೂಡ ಮಾತಾಡುತ್ತ ಕೂಡುವೆನು. ಅಂದರೆ ಸ್ವಲ್ಪ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ದೊರಕಿ ದಂತೆ ಆಗುವದು. (ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಕೆಳಗೆ ಒಗೆಯುತ್ತಾನೆ.) ವಾಚನ ಮಂದಿರವೇ ನನ್ನ ವೈಭವವು ! ವಾಚನವೇ ನನ್ನ ವಿಲಾಸವು !

ಶ್ರೀಪತರಾವ : ನಿನ್ನಂಥ ತರುಣನಿಗೆ ಇದು ಒಳ್ಳೆದೇ ಸರಿ. (ಸ್ಕ್ರೀನದ ಕಡೆಗೆ ಕೈ ತೋರಿಸಿ) ಈ ಪರದೆಯ ಮೇಲೆ ನಕಾಶಗಳನ್ನು ತೂಗ ಹಾಕಿ ಅದನ್ನು ಸಹಾ ಜ್ಞಾನ ಕೊಡುವ ಸಾಧನವಾಗಿ ಮಾಡಿರುತ್ತೀ ?

ಮನೋಹರರಾವ : ಹೌದಾದು. ಆ ಪರದೆಯ ಉಪಯೋಗವು ನನಗೆ ಬಹಳ ವಿರುತ್ತದೆ.

ಶ್ರೀಪತರಾವ : ಅವಸರದೊಳಗೆ ಏನಾದರೂ ಹುಡುಕವಾಗ್ಗೆ ಅಥವಾ ಮೈನುರೆತು ನಿಂತಾಗ್ಗೆ ಒಳಗಿನ ಅವ್ಯವಸ್ಥಿತ ಸ್ಥಿತಿಯು ಹೊರಗೆ ಬಂದ ಜನರ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬೀಳಬಾರದೆಂದು ಇದರ ಯೋಚನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದು ವಿಹಿತವೇ ಸರಿ.

ಮನೋಹರರಾವ : (ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ) ಅಥವಾ ಅವಸರದೊಳಗೆ ಯಾರನ್ನಾದರೂ ಅಡಗಿಸಿದ ಲಿಕ್ಕೆ ಸಹ ಇದು ಬಹಳ ಉಪಯೋಗ ಬೀಳುತ್ತದೆ !

- ಶ್ರೀಪತರಾವ : ಒಳ್ಳೆದು ನಿನ್ನ ಕೂಡ ನನಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಏಕಾಂತ ಮಾತನಾಡುವುದೆ.
- ಮನೋಹರರಾವ : ಆದೇನು ? ಆದೇನು ?
- ಶ್ರೀಪತರಾವ : ಇಲ್ಲೆತೂ ನಾವಿಬ್ಬರೇ ಇದ್ದೇವೆ. ನಿನ್ನ ಮುಂದೆ ಮಾತಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಆಡ್ಡೀ ಇಲ್ಲ. ಈಗ ಬಹಳ ದಿನಸದ್ದಿದ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ದುಗಡು ಹತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯಾದ ಲಾವಣ್ಯವತಿಯ ನಡತೆಯ ಮೇಲೆ ನನಗೆ ಸಂಶಯ ಬಂದಿರುತ್ತದೆ.
- ಮನೋಹರರಾವ : ಇದು ಬಹಳ ದುಃಖದಾಯಕವಾದ್ದು.
- ಶ್ರೀಪತರಾವ : ನನ್ನ ಬಗ್ಗೆ ಅವಳಿಗೆ ಏನೂ ಆದರವಿಲ್ಲ. ಇಷ್ಟೇ ಆಲ್ಲ; ಅವಳು ಒಬ್ಬಾ ನೊಬ್ಬ ತರುಣನಿಗೆ ಮೋಹಿಸಿರುತ್ತಾಳೆಂದು ನಾನು ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ.
- ಮನೋಹರರಾವ : ಎಂಥಾ ಆಶ್ಚರ್ಯವಿದು ?
- ಶ್ರೀಪತರಾವ : ಆ ದುಷ್ಟನು ಯಾರೆಂಬುದು ನನಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಮಾತು ನಮ್ಮ ನಿಮ್ಮೊಳಗೇ ಇರಲಿ.
- ಮನೋಹರರಾವ : ಇದನ್ನು ಕೇಳಿದರೆ ಭಯ ಬರುತ್ತದೆ.
- ಶ್ರೀಪತರಾವ : ನೀನು ನನ್ನ ಸಹಾನುಭೂತಿಯ ಮನುಷ್ಯನೆಂದು ನಿನ್ನ ಮುಂದೆ ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.
- ಮನೋಹರರಾವ : ಸೈ. ಸೈ. ಆ ಮನುಷ್ಯನು ಯಾರೆಂಬುದು ತಿಳಿದರೆ ನಿಮ್ಮಷ್ಟೇ ನನಗೂ ದುಃಖವಾಗುವದೆಂದು ತಿಳಿಯಿರಿ.
- ಶ್ರೀಪತರಾವ : ಆ ಮಾತಿನ ಬಗ್ಗೆ ನನಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ನಂಬಿಗೆಯಿದೆ. ಆದ್ದ ರಿಂದಲೇ ಗ್ರಹ ಛಿದ್ರಗಳನ್ನು ಸಹ ನಿನ್ನ ಮುಂದೆ ಆಡುತ್ತೇನೆ. ಆದರೆ ನಾನು ಯಾವನ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳಿದನೆಂಬುದು ನಿನಗೆ ತಿಳಿಯಿತೋ ?
- ಮನೋಹರರಾವ : ನನಗೆ ಏನೂ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲದು. ಅಡವಿಯೊಳಗೆ ಕಣ್ಣು ಕಟ್ಟಿ ಬಿಟ್ಟವನಂತೆ ನನ್ನ ಅವಸ್ಥೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆ ಕ್ಷುದ್ರಕನ ಮೇಲೆ ನಿಮ್ಮ ಸಂಶಯವು ಇರುತ್ತದೋ ಹ್ಯಾಗೆ ?
- ಶ್ರೀಪತರಾವ : ಭೇ ! ಅಲ್ಲ. ಏಲಾಸನ ಬಗ್ಗೆ ನಿನ್ನ ಅಂಚೋಣವೇನದೆ ?
- ಮನೋಹರರಾವ : ನಮ್ಮ ತಮ್ಮನೇ ? ಅವನೆಂದಿಗೂ ಇಂಥ ಕೆಲಸ ಮಾಡಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ.
- ಶ್ರೀಪತರಾವ : ನಿನ್ನ ಒಳ್ಳೆತನವು ನಿನಗೆ ಮರುಳುಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ನಿನ್ನಂತೇ ಎರಡನೆಯವರು ಇರಬಹುದೆಂದು ನೀನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತೀ.

- ಮನೋಹರರಾವ : ಇದು ನಿಜವು. ಪ್ರಾಮಾಣಿಕರು ಎರಡನೆಯವರ ವಿಶ್ವಾಸ ಘಾತಕತನವನ್ನು ನಂಬಲಿಕ್ಕೆ ಸಂದೇಹಪಡುತ್ತಾರೆ.
- ಶ್ರೀಪತರಾವ : ನಿನ್ನ ತಮ್ಮನಿಗೆ ಸಾರಾಸಾರ ವಿಚಾರವೇ ಇಲ್ಲ. ಅವನಿಗೆ ನನ್ನಂತೆ ನೀತಿ ನಡಾವಳಿಗಳು ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ.
- ಮನೋಹರರಾವ : ಲಾವಣ್ಯವತಿಯು ಎಂದಿಗೂ ವಿಚಾರ ಬಿಟ್ಟು ನಡೆಯುವವಳಲ್ಲ.
- ಶ್ರೀಪತರಾವ : ಅವಳ ವಿಚಾರದ ಜಂಭವು ಯಾತಕ್ಕೆ? ಸುಂದರನಾದ ರಸಿಕ ತರುಣ ಪುರುಷನ ಮಧುರ ಭಾಷಣವನ್ನು ಕೇಳಿದ ಮೇಲೆ ಅವಳ ವಿಚಾರವು ಹ್ಯಾಗೆ ಉಳದೀತು ?
- ಮನೋಹರರಾವ : ಈ ಮಾತು ಸತ್ಯ.
- ಶ್ರೀಪತರಾವ : ನೀನೇ ನೋಡು, ನನಗೆ ಮತ್ತು ಅವಳಿಗೆ ಎಷ್ಟು ವಯಸ್ಸು ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆಯಿದೆ! ಅಂದ ಬಳಿಕ ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಅವಳು ಪ್ರೀತಿ ಮಾಡ ಬಹುದೆಂದು ನಾನು ತಿಳಿಯುವದೇ ಹುಚ್ಚುತನವು. ಆಕೆಯು ಈಗ ಏನಾದರೂ ಕೆಟ್ಟ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದಳೆಂದು ಜನರಿಗೆ ತಿಳಿಯಲಿ, ಅಂದರೆ ಚಮತ್ಕಾರ ನೋಡು ! ಜನರೆಲ್ಲರು “ಈ ಮುದಿ ಹುಚ್ಚು ನಿಗೆ ಮುದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ಬುದ್ಧಿ ಇದ್ದಿಲ್ಲವೆ?” ಎಂದು ಹಾಸ್ಯ ಮಾಡಿ ನನಗೇ ಬೈಯುತ್ತಾರೆ.
- ಮನೋಹರರಾವ : ಹೌದೋದು, ಜನರು ನಗುವರು.
- ಶ್ರೀಪತರಾವ : ಬರೇ ನಗುವರಂತಲ್ಲ. ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಪದಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿ ಹಾಡುವರು. ಹಾಗೂ ವರ್ತಮಾನ ಪತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಬೇಕಬೇಕಾದದ್ದು ಬರೆದು ನನ್ನ ಮಾನ ಹಾನಿ ಮಾಡುವರು.
- ಮನೋಹರರಾವ : ನೀವು ಜನರ ಮುಂದೆ ಹೇಳಬಾರದು. ಅಂದರೆ ಆಯಿತು. ನಿಮ್ಮ ಕೈಯಲ್ಲಿರುವ ಮಾತಿಗೆ ನೀವು ಇಷ್ಟಾಪ್ಪಕ್ಕೆ ವ್ಯಸನ ಪಡುತ್ತೀರಿ ?
- ಶ್ರೀಪತರಾವ : ನನ್ನ ಬಹುಕಾಲದ ಸ್ನೇಹಿತನಾದ ಸುಶೀಲರಾಯನ ಅಣ್ಣನ ಮಗನು ನನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಇಂಥ ದುಷ್ಟ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಹಳ ವ್ಯಸನವಾಗಿರುತ್ತದೆ.
- ಮನೋಹರರಾವ : ಉಪಕಾರ ಹೊಂದಿದ ಜನರು ಅಪಕಾರ ಮಾಡಿದರೆ “ಘಾಯಕ್ಕೆ ಮುಳ್ಳು ಮುಚ್ಚಿದಂತೆ” ದುಃಖವಾಗುತ್ತದೆ.
- ಶ್ರೀಪತರಾವ : ಅಂತೇ ನಾನು ಅವನಿಗೆ ಎಂದೂ ಮಾತಾಡಿಸುವದಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಮನೆಯೊಳಗೆ ಅವನು ಬೇಕಾದಷ್ಟು ದಿವಸ ಉಂಡು ತಿಂದು ಇದ್ದನು.

ಅವನಿಗೆ ಬೇಕಬೇಕಾದ್ದು ನಾನು ಮಾಡಿದೆ. ಅವನು ಬೇಡಿದ್ದನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದಿರುತ್ತಿದ್ದನು. ಇಂಥ ನನಗೆ ಅವನು ಉಪಕಾರ ತೀರಿಸಿ ಬಿಟ್ಟನು. ನನ್ನ ಕೈಗುಣವು ಕೆಟ್ಟಿದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಯಾರು ಮಾಡುವದೇನಿದೆ ?

ಮನೋಹರರಾವ : ಜನರ ಮಾತಿನ ಮೇಲೆ ಒಮ್ಮೆಲೇ ವಿಶ್ವಾಸವಿಡಬಾರದು. ನೀವು ಹೇಳಿದಂತೆ ವಿಲಾಸನು ಕೆಟ್ಟ ಕೃತಿಯನ್ನು ಮಾಡುವವನು ನಿಜ. ಆದರೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ನೋಡಬೇ ನಾನಂತೂ ನಂಬಲಾರೆ; ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಕಂಡ ಬಳಿಕ ಅವನನ್ನು ತಮ್ಮನೆಂದು ನಾನೆಂದಿಗೂ ಕರೆಯಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಉಂಡ ಮನಿಯ ಗಳ ಎಣಿಸುವವನೂ ಮಿತ್ರನ ಹೆಂಡತಿಯ ಪಾತಿ ಪ್ರತ್ಯವನ್ನು ಭಂಗ ಮಾಡುವವನೂ ನೀಚರು, ಅಧಮರು. ಅವರು ಮೈಗೆ ಹತ್ತಿಡ ಖಜ್ಜಿಯಂತೆ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಋಷದ್ರವ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ.

ಶ್ರೀಪತರಾವ : ನಿನ್ನ ಸ್ವಭಾವದಲ್ಲಿಯೂ ಅವನ ಸ್ವಭಾವದಲ್ಲಿಯೂ ಎಷ್ಟು ಅಂತರವಿದೆ, ನೋಡು ! ನಿನ್ನ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದರೆ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಹಳ ಆನಂದವಾಗುತ್ತದೆ.

ಮನೋಹರರಾವ : ಅದರೂ ನಾನು ಲಾವಣ್ಯವತಿಯ ಮೇಲೆ ಸಂಶಯವನ್ನು ತೆಗೆದು ಕೊಳ್ಳಲಾರೆ.

ಶ್ರೀಪತರಾವ : ನನಗಾದರೂ ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯು ಸುಗುಣಿಯೆಂದು ನಂಬಬೇಕೆಂಬ ಆಪೇಕ್ಷೆಯುಂಟು. ಹಾಗೆ ಅದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮೊಳಗಿನ ಜಗಳವು ಒಮ್ಮೆ ಮುಗಿದು ಹೋದೀತು! ಅವಳಿಗೆ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಇರುವ ಮನಸ್ಸು ಹುಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ನಾನೂ ಅವಳೂ ಹಿಂದಿನ ಸಾರೆ ಜಗಳಾಡುವಾಗ್ಗೆ ನಾನು ಸತ್ತರೂ ತಾನು ಒಂದು ಹಸಿ ಸಹ ಕಣ್ಣೀರು ಉದರಿಸಿ ಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿದಳು! ಅಕೆಯು ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದಂತೆ ಮಾಡಲಿ. ಬೇಕಾದರೆ ತವರ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಲಿ ! ಅಥವಾ ಬಾಡಿಗೆ ಹಿಡಿದು ಬೇರೆ ಮನೆಯೊಳಗೆ ಇದ್ದುಕೊಳ್ಳಲಿ ! ನಾನು ಜೀವ ದಿಂದಿರುವ ತನಕ ಅವಳಿಗೆ ವರ್ಷಕ್ಕೆ ೬೦೦ ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಮುಟ್ಟಿಸುವೆನು. ಇಷ್ಟು ಹಣವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ತನ್ನ ಯೋಗ್ಯತೆಗೂ ಮಾನಕ್ಕೂ ತಕ್ಕಂತೆ ಸೌಖ್ಯದಿಂದ ಇರಲಿ. ನನ್ನ ಆರ್ಥಾಂಗಿಯು ನಾನು ಇರುವಾಗ್ಗೆ ಯಾಕೆ ದುಃಖವನ್ನು ಭೋಗಿಸಬೇಕು ? ನಾನು ಬಿದ್ದು ಹೋದ ತರುವಾಯ ನನ್ನ ಎಲ್ಲ ಜಿಂದಿಗಿಯು ಅವಳದೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಇದರಂತೆ ನಾನು ಕರಾರು

ಪತ್ರವನ್ನು ಬರೆದು ನೊಂದಣಿ ಮಾಡಿಸಿ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ. ಆ ಕರಾ ಪತ್ರದ ಪ್ರತಿಯು ಸಹ ನನ್ನ ಸಂಗಡವೇ ಉಂಟು, ಈ ಯುಕ್ತಿಯ ನಿನಗೆ ಹ್ಯಾಗೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ ?

ಮನೋಹರರಾವ : ಇದು ಬಹಳ ಚನ್ನಾಗಿರುತ್ತದೆ. (ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ) ಆದರೆ ನನ್ನ ಶಿಕ್ಷಣ ಹೊಂದಿದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿನಿಯ ಮನಸ್ಸು ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ತಿರಗ ತ್ತದೋ ಏನೋ ಎಂಬ ಸಂಶಯವು ಬರುತ್ತದೆ.

ಶ್ರೀಪತರಾವ : ಅವಳ ಹಿತಕ್ಕಾಗಿ ಈ ಅಲೋಚನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿರುತ್ತೇನೆ ಆದರೆ ಇದನ್ನು ಅವಳ ಮುಂದೆ ಮಾತ್ರ ಇನ್ನೂ ತಿಳಿಸಿಲ್ಲ.

ಮನೋಹರರಾವ : ನಾನೂ ತಿಳಿಸಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ.

ಶ್ರೀಪತರಾವ : ಮನೋಹರಾ, ಇನ್ನು ಬೇಕಾದರೆ ನಿನ್ನ ಪ್ರೀತಿಯ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ತೆರಳೋಣ. ಮೋಹಿನಿಯು ನಿನ್ನ ಕೂಡ ಹ್ಯಾಗೆ ನಡಿಯುತ್ತಾಳೆ?

ಮನೋಹರರಾವ : (ಮೆಲ್ಲಗೆ) ರಾಯರೇ, ಆ ವಿಷಯವನ್ನು ಈಗಂತೂ ತೆಗೆಯ ಬೇಡಿರಿ. ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಯಾವಾಗಾದರೂ ಮಾತಾಡೋಣ.

ಶ್ರೀಪತರಾವ : ಅವಳ ಪ್ರೀತಿಯು ನಿನ್ನ ಮೇಲೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಬೆಳೆದಂತೆ ತೋರುವ ದಿಲ್ಲ. ಇದರಿಂದ ನನಗೆ ಮೋಹಿನಿಯ ಮೇಲೆ ಬಹಳ ಸಿಟ್ಟು ಬಂದಿರುತ್ತದೆ.

ಮನೋಹರರಾವ : (ಮೆಲ್ಲಗೆ) ಆ ವಿಷಯವನ್ನು ತೆಗೆದು ನಿಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಯಾಕೆ ವ್ಯಥೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೀರಿ ? ನಿಮ್ಮ ದುಃಖವೇ ನಿಮಗೆ ಹೊರ ಲಾರದಷ್ಟು ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಅಂದ ಮೇಲೆ ಇಂಥಾ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಎರಡ ನೆಯವರ ಸೌಖ್ಯದ ಚಿಂತೆಯನ್ನು ನೀವು ಯಾಕೆ ಮಾಡುತ್ತೀರಿ? (ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ) ನನ್ನ ಜೀವ ಹೋಗುವ ಹೊತ್ತು ಬಂತು. ನಾನು ಸರ್ವಸ್ವ ನಾಶ ಹೊಂದುವೆನು.

ಶ್ರೀಪತರಾವ : ಮೋಹಿನಿಯ ಮೇಲೆ ನಿನ್ನ ಪ್ರೀತಿ ಇರುವದನ್ನು ಲಾವಣ್ಯವತಿಗೆ ತಿಳಿಸಲಿಕ್ಕೆ ನೀನು ಹಿಂಜರಿಯುತ್ತೀ. ಆದರೆ ಅವಳಿಗೆ ಈ ವರ್ತ ಮಾನವು ತಿಳಿದರೆ ಸಂತೋಷವೇ ಅದೀತೆಂಬುವದು ನನಗೆ ಪೂರ್ಣ ವಾಗಿ ಗೊತ್ತಿರುತ್ತದೆ.

ಮನೋಹರರಾವ : ಆ ವಿಷಯದ ಪ್ರಸ್ತಾಪವನ್ನು ತೆಗೆಯಬೇಡಿರಿ. ನೀವು ಲಾವಣ್ಯ ವತಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳಿದ ವರ್ತಮಾನವು ನನ್ನ ಕಿವಿಯೊಳಗೆ ಉಕ್ಕು ಕಾಸಿ ಸುರುವಿದಂತೆ ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ನನ್ನ ಸ್ವಂತ ಸೌಖ್ಯ

ವನ್ನು ಕುರಿತು ವಿಚಾರ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಈಗ ನನ್ನಿಂದ ಸರ್ವಥಾ ಆಗದು.

ಸೇವಕನು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾನೆ.

- ಸೇವಕ : ಧನಿಯರೇ, ನಿಮ್ಮ ತಮ್ಮಂದಿರಾದ ವಿಲಾಸರಾಯರು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರುವಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಅವರು ನಮ್ಮ ಮನೆಯ ಮುಂದೆ ಒಬ್ಬ ನೊಬ್ಬ ಗೃಹಸ್ಥನ ಕೂಡ ಮಾತಾಡುತ್ತ ನಿಂತಿರುತ್ತಾರೆ. ನೀವು ಒಳಗೆ ಇದ್ದೀರಿಂಬುವದು ಗೊತ್ತದೆ ಎಂದು ಅನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ಒಳಗೆ ಬರಲಿಕ್ಕೆ ಅವೇಕ್ಷಿಸಿದರೆ ನಾನೇನು ಉತ್ತರ ಹೇಳಲಿ ?
- ಮನೋಹರರಾವ : ಮೂರ್ಖ, ಇಷ್ಟು ತಿಳಿಯುವದಿಲ್ಲವೇ ? ಶ್ರೀಪತರಾಯರಿಗೂ ಅವನಿಗೂ ಅಷ್ಟಮಿಯ ಚಂದ್ರನಂತೆ ಇರುತ್ತದೆ. ರಾಯರು ಇಲ್ಲಿಯೇ ಕೂತುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಅವನು ಬಂದನೆಂದರೆ ನಾನು ಹೊರಗೆ ಹೋಗಿರುತ್ತೇನೆಂದು ಹೇಳಿ ಕಳಿಸಿ ಬಿಡು.
- ಶ್ರೀಪತರಾವ : (ಅವಸರದಿಂದ) ತಡಿ, ಹಾಗೆ ಹೇಳಿ ಕಳಸಬೇಡ, ನನಗೊಂದು ಯುಕ್ತಿಯು ನೆನಪಾಗಿದೆ. ನೀನು ಮನೆಯಲ್ಲಿರುತ್ತೀ ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅವನನ್ನು ಒಳಗೆ ಕರಿಸು.
- ಮನೋಹರರಾವ : ಒಳ್ಳೆದು. ಅವನನ್ನು ಒಳಗೆ ಬಿಡು. (ಸೇವಕನು ಹೋಗುತ್ತಾನೆ.) (ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ) ಇವರು ಮನೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಬೀಳುವ ಮುಂದೆ ಬಹಳ ಮಾಡಿ ಇಬ್ಬರದೂ ಭಿಟ್ಟಿಯಾಗಬಹುದು.
- ಶ್ರೀಪತರಾವ : ಮನೋಹರಾ, ನಿನಗೊಂದು ಮಾತು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ದಯಮಾಡಿ ಕೇಳು. ವಿಲಾಸನು ಒಳಗೆ ಬರುವ ಮುಂಚೆ ನಾನು ಎಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಅಡಗಿಕೊಳ್ಳುವೆನು. ಅವನು ಬಂದನೆಂದರೆ ಈ ಮಾತು ತಿಳಿ. ಅಂದರೆ ಅವನು ಏನು ಉತ್ತರ ಕೊಡುತ್ತಾನೋ ಕೇಳೋಣ. ಉತ್ತರವು ನನಗೆ ಗುಣವಾದರೆ ಎಷ್ಟು ಸಂತೋಷವಾದೀತು.
- ಮನೋಹರರಾವ : ಛೇ, ನನ್ನಿಂದಂತೂ ಆಗದು. ಇಂಥ ಕುಯುಕ್ತಿಯನ್ನು ನಾನು ಹ್ಯಾಗೆ ಮಾಡಲಿ? ನನ್ನ ತಮ್ಮನಿಗೆ ಈ ಮೋಸದ ಬಲೆಯನ್ನು ಹಾಕಿದರೆ ಅವನು ನನಗೆ ಏನಂದಾನು?
- ಶ್ರೀಪತರಾವ : ಹಾಗಲ್ಲ. ಸ್ವಲ್ಪ ವಿಚಾರ ಮಾಡು. ಅವನ ಕಡೆಗೆ ಏನೂ ತಪ್ಪಿಲ್ಲ ವೆಂದು ನೀನು ಹೇಳುತ್ತೀ, ಅಂದ ಮೇಲೆ ಅವನು ಅದರಂತೆ ತನ್ನ ಬಾಯಿಂದ ಹೇಳಿಬಿಟ್ಟನೆಂದರೆ, ಅವನ ಮೇಲಿನ ನನ್ನ ಸಂಶಯವು ಹೊರಟು ಹೋದೀತು. ದಯಮಾಡಿ ನನ್ನ ಮಾತು ಕೇಳು.

ನಿನ್ನ ಉಪಕಾರವನ್ನು ನಾನೆಂದಿಗೂ ಮರೆಯಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಈ ಪರದೆಯ ಹಿಂದೆ ಅಡಗಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. (ಅದರ ಸಮಾಪಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ತರುಗುತ್ತಾನೆ.) ಓಹೋ, ಇಲ್ಲಿ ಒಂದು ದೆವ್ವ ಕೂತಿರುತ್ತದೆ! ಅದು ನಮ್ಮ ನಿಮ್ಮ ಮಾತು ಕೇಳಿಕೊಂಡಿತು! ನನಗೆ ಸೀರಿಯ ಸೆರಗು ಮಾತ್ರ ಕಾಣಿಸಿತು; ಮೋರೆ ಕಾಣಿಸಲಿಲ್ಲ! ಬಹಳ ಮಾಡಿ ಒಬ್ಬ ಸ್ತ್ರೀಯಳು ಇರಬಹುದು.

ಮನೋಹರರಾವ : (ನಗುತ್ತಾನೆ) ಹಾ. ಹಾ. ಹಾ. ಇದು ಬಹಳ ನಗಿಗೇಡು! ನನಗೆ ಕಪಟ ಕೃತ್ಯವು ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಸೇರುವದಿಲ್ಲ. ಒಬ್ಬ ತಂಜಾವರದ ಕುಲೀನ ಹೆಂಗಸು ಕೆಲಸದ ನಿಮಿತ್ತದಿಂದ ನನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ಕೂತಿದ್ದಳು. ನಾನು ಓದುವದರಲ್ಲಿಯೇ ತೊಡಗಿದ್ದೆ. ಆಕೆಯ ಕೂಡ ಮಾತಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಸಹ ನನಗೆ ವೇಳೆಯು ಸಿಗಲಿಲ್ಲ. ಆಷ್ಟು ರೊಳಗೆ ನೀವು ಬಂದದ್ದನ್ನು ನೋಡಿ ಅವಳು ನಾಚಿಕೊಂಡು ಒಳಗೆ ಹೋಗಿ ಕೂತಿರುತ್ತಾಳೆ. ನಿಷ್ಪಾಪ ಬುದ್ಧಿಯವರಿಗೆ ಹೊರಗೆ ಕೂಡಲಿಕ್ಕೆ ಹೆದರಿಕೆ ಇರತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲ. ಹೀಗಿದ್ದು ಲೋಕರೂಢಿಗೆ ಅನುಸರಿಸಿ ನಡೆಯಬೇಕೆಂಬುವ ಹುಚ್ಚು ಇನ್ನೂ ನಮ್ಮ ಹೆಂಗಸರ ತಲೆಯೊಳಗಿಂದ ಹೋಗಿಲ್ಲ.

ಶ್ರೀಪತರಾವ : ಎಲೆ ಕಪಟಿಯೇ ! ನಾನು ಮಾತಾಡಿದ್ದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕೇಳಿಬಿಟ್ಟಿಯಾ?

ಮನೋಹರರಾವ : ಅವಳು ಯಾರ ಮುಂದೂ ಉಸುರುವವಳಲ್ಲ. ಇದು ನಿಜವೆಂದು ತಿಳಿಯಿರಿ.

ಶ್ರೀಪತರಾವ : ಹಾಗಾದರೆ ಅವಳು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಕೂತು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳಲಿ. ಇಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಕೋಣೆಯು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ನಾನು ಅಡಗಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ.

ಮನೋಹರರಾವ : ಹಾಗಾದರೆ ಬೇಗನೆ ಹೋಗಿರಿ. ವಿಲಾಸನು ಬರುವ ಹೊತ್ತು ಆಗಿರುತ್ತದೆ.

ಶ್ರೀಪತರಾವ : ಕಪಟಿಯೇ! ಅಧಮಳೇ! (ಹೀಗಂದು ಕೋಣೆಯೊಳಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ.)

ಮನೋಹರರಾವ : (ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ಸ್ವಲ್ಪದರಲ್ಲಿಯೇ ತಪ್ಪಿತು! ನನ್ನ ಅವಸ್ಥೆಯು ಬಹಳ ಚಮತ್ಕಾರವುಳ್ಳದ್ದಾಗಿದೆ! ಗಂಡಹೆಂಡರನ್ನು ಈ ಪ್ರಕಾರ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಕಳಿಸಬೇಕಾಯಿತು!

ಲಾವಣ್ಯವತಿ : (ಪರದೆಯ ಹೊರಗೆ ಹಣಕಿ ಹಾಕಿ ಮೆಲ್ಲಗೆ) ನಾನು ಇಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಬಿದ್ದರೆ ನೆಟ್ಟಗಾಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲವೇ?

- ಮನೋಹರರಾವ : (ಹಾರಗೆ) ಸುಕುಮಾರ ಸ್ತ್ರೀಯಳೇ ! ಅಲ್ಲಿಯೇ ಕೂತುಕೋ. ಹೊರಗೆ ಬರಬೇಡ.
- ಶ್ರೀಪತರಾವ : (ಕೋಣೆಯ ಹೊರಗೆ ಹಣಕಿ ಹಾಕಿ ಮೆಲ್ಲಗೆ) ಮನೋಹರಾ, ವಿಲಾಸ ನನ್ನು ಬೇಗನೆ ಒಳಗೆ ಕರಿಸು.
- ಮನೋಹರರಾವ : (ಹೊರಗೆ) ರಾಯರೇ, ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಸರಿಯಿರಿ.
- ಲಾವಣ್ಯವತಿ : (ಹಣಕಿ ಹಾಕಿ ಮೆಲ್ಲಗೆ) ಅವರು ಕೂತಿರುವ ಕೋಣೆಗೆ ಕೀಲಿ ಹಾಕ ಬಾರದೇ ?
- ಮನೋಹರರಾವ : (ಮೆಲ್ಲಗೆ) ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಸರಿ.
- ಶ್ರೀಪತರಾವ : (ಹಣಕಿ ಹಾಕಿ ಮೆಲ್ಲಗೆ) ಆ ತಂಜಾವರದ ಕುಲೀನ ಸ್ತ್ರೀಯಳು ತಾನು ಕೇಳಿದ್ದನ್ನು ಎರಡನೆಯವರಿಗೆ ತಿಳಿಸುವದಿಲ್ಲೆಂದು ನಂಬಿಗೆ ಯುಂಟಷ್ಟೇ ?
- ಮನೋಹರರಾವ : ರಾಯರೇ ! ಒಳಗೆ ಹೋಗಿರಿ; ಒಳಗೆ ಹೋಗಿರಿ. ಕೋಣೆಯ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಹಾಕಲಿಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಹತ್ತರ ಕೀಲಿ ಇಲ್ಲ; ಇದ್ದರೆ ನೆಟ್ಟ ಗಾಗುತ್ತಿತ್ತು.
ವಿಲಾಸರಾಯನು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾನೆ.
- ವಿಲಾಸರಾವ : ಬಂಧುರಾಯನೇ ! ಏನು ಮಾಡುತ್ತ ಕೂತಿರುವಿ ? ಮುಂಚೆ ನಿನ್ನ ಸೇವಕನು ನನಗೆ ಒಳಗೆ ಬರಲಿಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಬಂಧ ಮಾಡಿದ್ದನು. ನಿನ್ನ ಹತ್ತರ ಮಾತಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಯಾವಳಾದರೂ ಸುಂದರಿಯು ಬಂದು ಕೂತಿದ್ದಳೋ ? ಅಥವಾ ಸಾಲ ಕೇಳಲಿಕ್ಕೆ ಯಾವನಾದರೂ ಮಾರವಾಡಿಯು ಬಂದು ಕೂತಿದ್ದನೋ ?
- ಮನೋಹರರಾವ : (ನಗುತ್ತ) ಅಂಥವರಾರು ಬಂದಿಲ್ಲ !
- ವಿಲಾಸರಾವ : ಶ್ರೀಪತರಾಯರು ನಿನ್ನ ಹತ್ತರ ಬಂದು ಕೂತಿದ್ದರೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ನಾನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರುವ ಮುಂಚೆ ಅವರು ಯಾಕೆ ಓಡಿ ಹೋದರು ?
- ಮನೋಹರರಾವ : ಹೌದು. ಅವರು ಇನ್ನೊತ್ತಿನ ತನಕ ಇಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದರು. ಆದರೆ ನೀನು ಬರತಕ್ಕವನಿದ್ದೀ ಎಂದು ಕೇಳಿದ ಕೂಡಲೆ ಇಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ.
- ವಿಲಾಸರಾವ : ನಾನು ಅವರ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಸಾಲ ಬೇಡುವೆ ನೆಂದು ಹೆದರಿದರೋ ?
- ಮನೋಹರರಾವ : ಅದೇನೂ ಅಲ್ಲ. ಈಚೆಗೆ ನೀನು ಅವರ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಹಳ ದುಃಖ ಕೊಟ್ಟಿರುತ್ತೀ.

- ವಿಲಾಸರಾವ : ಅವರು ಬಹಳ ಜನರ ನುಂದೆ ಈ ಪ್ರಕಾರ ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ಈ ನಡತೆಯು ಸರಿಯಾದದ್ದೆಂದು ನಿನಗೆ ಕಾಣುತ್ತದೋ ?
- ಮನೋಹರರಾವ : ನಿನ್ನ ನುಂದೆ ನಿಜವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಅವರ ಸತ್ತಿಯಾದ ಲಾವಣ್ಯವತಿಗೆ ಮೋಸದಿಂದ ಮರುಳುಗೊಳಿಸಿ ಗಂಡಹೆಂಡಲ್ಲ ಕಲಾಸವನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಲಿಕ್ಕೆ ನೀನು ಯತ್ನ ಮಾಡುತ್ತೀ ಎಂದು ಅವರ ಸಂಶಯವದೆ.
- ವಿಲಾಸರಾವ : ಎಂದಿಗೂ ಇಂಥಾ ಕೆಲಸವು ನನ್ನಿಂದಾಗದು. ನಾನು ದೇವರ ಸಾಕ್ಷಿಯಿಂದ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಹಾ. ಹಾ. ಹಾ. (ನಗುತ್ತಾನೆ.) ಮುದುಕನಿಗೆ ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯು ಚಿಕ್ಕವಳಿರುವದರಿಂದ ಅವಳ ಮೇಲೆ ತರುಣ ಜನರದು ಅಥವಾ ತರುಣ ಜನರ ಮೇಲೆ ಅವಳದು ದೃಷ್ಟಿ ಇರಬಹುದೆಂದು ತನ್ನ ಅಶಕ್ತತೆಗೆ ತಾನೇ ಹೆದರಿಕೊಂಡು ಸಂಶಯ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿರುತ್ತಾನೆ.
- ಮನೋಹರರಾವ : ವಿಲಾಸಾ, ಇದು ನಗುವಂಥ ವಿಷಯವಲ್ಲ. ಬಹಳ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ವಾದದ್ದಿದೆ. ತಿಳಿದು ನೋಡು.
- ವಿಲಾಸರಾವ : ಹೌದಾದು. ಅವರು ನನಗೆ ಈ ಪ್ರಕಾರ ದೋಷ ಕೊಡುತ್ತಾರೆಂಬ ಮಾತು ಈಗಲೇ ನಿನ್ನ ಬಾಯಿಂದ ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ಆದ್ದರಿಂದ ನನಗೆ ನಗೆಯು ತಡೆಯದೇ ಬಂತು. ನನ್ನಾಣಿಯೆಂಬರೂ ನಾನು ಈ ದೋಷದೊಳಗಿಲ್ಲ.
- ಮನೋಹರರಾವ : (ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ) ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿದರೆ ಶ್ರೀಪತರಾಯರು ಅನಂದ ಭರಿತರಾಗದೆ ಇರಲಾರರು.
- ವಿಲಾಸರಾವ : ನಿಜವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಅವಳ ನೇತ್ರಕಟಾಕ್ಷವು ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಇರುತ್ತದೆಂದು ನನಗೆ ಹಿಂದಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ಸಂಶಯ ಉಂಟಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಅವಳಿಗೆ ನಾನು ಎಷ್ಟು ಮಾತ್ರಕ್ಕೂ ಉತ್ತೇಜನ ಕೊಡ ಲಿಲ್ಲ. ಇದಲ್ಲದೆ ನಾನು ಮೋಹಿನಿಯ ಪ್ರೇಮಜಾಲದೊಳಗೆ ಬಿದ್ದಿ ರುತ್ತೇನೆಂದು ನಿನಗೆ ಗೊತ್ತೇ ಆದೆ.
- ಮನೋಹರರಾವ : ಲಾವಣ್ಯವತಿಯು ನಿನ್ನ ಮೇಲೆ ತಾನು ಮೋಹಿತಳಾಗಿದ್ದೇನೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದರೆ ನೀನು ಏನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಿ ?
- ವಿಲಾಸರಾವ : ನಾನೆಂದಿಗೆ ಇಂಥಾ ಪಾಪದ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಿ ಅಸಹೀರ್ಷ ಯನ್ನು ಹೊಂದೇನು ? ಪೂರ್ಣ ಚಂದ್ರನಂಥಾ ಮುಖವುಳ್ಳ ಮತ್ತು ಯೌವನದಿಂದ ಉನ್ನತತಳಾಗಿರುವ ಸುವರಿಯು ತನ್ನ

ತಂದೆಯಂತೆ ಶೋಭಿಸುವಂಥ ಮುದುಕ ಗಂಡನನ್ನು ಲಗ್ನ ಮಾಡಿ ಕೊಂಡು ನನ್ನ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಅಡ್ಡಗಟ್ಟಿ ಮೈಮೇಲೆ ಬೀಳುವ ಕುತೂಹಲವನ್ನು ತೋರಿಸಿ ನನಗೆ ಮದನನ ಕಠಿಣ ಬಾಣಗಳನ್ನು ಎಷ್ಟು ಕಸುವಿನಿಂದ ಎಸೆದಾಗ್ಯೂ ನಾನು ಅವಳ ಪಾತಿವ್ರತ್ಯವನ್ನು ಎಂದಿಗೂ ಭಂಗ ಪಡಿಸಲಾರೆನು. ಅಂದ ಮೇಲೆ ಇಂಥಾ ಲಾವಣ್ಯವತಿಯ ಪಾಡೇನು ?

ಮನೋಹರರಾವ : ಒಳ್ಳೇದು. ಒಳ್ಳೇದು (ಎಂದು ನಗುತ್ತಾನೆ.)

ವಿಲಾಸರಾವ : ಸುಮ್ಮಸುಮ್ಮನೆ ಯಾಕೆ ನಗು ಬಂತು ? ಇದು ನಿನ್ನ ನೀತಿ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿಲ್ಲವೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಮನೋಹರರಾವ ! ಲಾವಣ್ಯವತಿಗೂ ನನಗೂ ಸುಮ್ಮಸುಮ್ಮನೇ ಸಮ್ಮಂಥ ಹಚ್ಚುತ್ತೀ ! ಆದರೆ ನೀನೇ ಅವಳ ಪ್ರಿಯಕರನಾಗಿರುತ್ತೀ ಎಂಬುದು ನನಗೆ ಮೊದಲೇ ಗೊತ್ತಾಗಿರುತ್ತದೆ. .

ಮನೋಹರರಾವ : ವಿಲಾಸಾ ! ಬಾಯಿ ಮುಚ್ಚು; ನಾನು ನಿನಗೆ ತಪ್ಪು ಹಚ್ಚಿದೆ ನೆಂದು ನೀನು ನನಗೆ ತಪ್ಪು ಹಚ್ಚುವ ಹುಚ್ಚ ತನಕ್ಕೆ ಬೀಳಬೇಡ.

ವಿಲಾಸರಾವ : ನೀನು ಅವಳನ್ನು ಕಂಡು ಕಣ್ಣು ಹೊಡೆದದ್ದನ್ನು ಮತ್ತು ಅವಳು ನಿನ್ನನ್ನು ಕಂಡು ನಕ್ಕದ್ದನ್ನು ನಾನು ಎಷ್ಟೋ ಸಾರೆ ನೋಡಿರುತ್ತೇನೆ.

ಮನೋಹರರಾವ : ವಿಲಾಸಾ ! ಚೇಷ್ಟೆಯೆಂದು ತಿಳಿದು ಬೇಕಬೇಕಾದ್ದು ಮಾತಾಡಬೇಡ.

ವಿಲಾಸರಾವ : ನಾನೆಂದಿಗೂ ಸುಳ್ಳು ಮಾತಾಡುವದಿಲ್ಲ. ಆ ದಿವಸ ಸಂಜೆಗೆ ನೀವಿಬ್ಬರೂ ಮೋರೆಗೆ ಮೋರೆ ಹಚ್ಚಿ ಕಿವಿಯೊಳಗೆ ಗುಜು ಗುಜು ಮಾತಾಡುತ್ತ ಕೂತಿದ್ದಿರಿ. ಆಗ ನಿಮ್ಮಿಬ್ಬರಿಗೂ ಭೆಟ್ಟಿಯಾಗಿ ನಾನು ಮಾತಾಡಿಸಿದ್ದನ್ನು ಮರೆತೆಯಾ ?

ಮನೋಹರರಾವ : ಇದು ಕೇವಲ ಸ್ವಪ್ನವೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ !

ವಿಲಾಸರಾವ : ಇನ್ನೊಂದು ಸಾರೆ ಇನ್ನೊಂದು ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ನಾನು ನಿಮ್ಮನ್ನೂ ನೋಡಿದೆ. ಆಗ ನೀವಿಬ್ಬರೂ ನಾಚಿಕೊಂಡು ಓಡಿ ಹೋದಿರಿ. ಅದನ್ನು ಮರೆತೆಯಾ ?

ಮನೋಹರರಾವ : ವಿಲಾಸಾ, ದಯಮಾಡಿ ಸುಮ್ಮನಿರು. ನಿನಗೆ ಒಂದು ಮಾತು ಹೇಳತಕ್ಕದ್ದಿದೆ. (ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ) ಹ್ಯಾಗಾದರೂ ಮಾಡಿ ಇವನಿಗೆ ಮಾತಾಡುವದನ್ನು ಬಿಡಿಸತಕ್ಕದ್ದು. "ನಾಯಿ ತಡವಿ ಮೈಯಲ್ಲಾ"

ಘಾಯ ಮಾಡಿಕೊಂಡಂತೆ" ನನ್ನ ಸ್ಥಿತಿಯಾದೀತು! ಇದು ಉಪಯೋಗದಲ್ಲ.

ವಿಲಾಸರಾವ : (ಸಿಟ್ಟಾಗಿ) ನಿನ್ನ ಕಣ್ಣೊಳಗೆ ಒನಕೆ ಬಿದ್ದದ್ದು ನಿನಗೆ ತಿಳಿಯದೆ ಮಂದಿಯ ಕಣ್ಣೊಳಗಿನ ಕಸವನ್ನು ಆರಿಸುವ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ನಿನಗೆ ಯಾರು ಕಲಿಸಿದರು?

ಮನೋಹರರಾವ : ತಪ್ಪಾಯಿತು. ದಯಮಾಡಿ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಮಾತಾಡಬೇಡ. ಶ್ರೀಪತರಾಯರು ನಮ್ಮ ನಿಮ್ಮ ಭಾಷಣವನ್ನು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಕೇಳಿಕೊಂಡರು. ನಿನ್ನ ಮೇಲೆ ಬಂದ ದೋಷವನ್ನು ಪರಿಹಾರ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ನಾನು ಈ ಯುಕ್ತಿಯನ್ನು ಯೋಚಿಸಬೇಕಾಯಿತು.

ವಿಲಾಸರಾವ : ಅನರೇಲ್ಲೆ?

ಮನೋಹರರಾವ : (ಹೌರಗೆ) ಆಗೋ ನೋಡು, ಆ ಕೋಣೆಯೊಳಗಿದ್ದಾರೆ. (ಕೋಣೆಯ ಕಡೆಗೆ ಕೈ ಮಾಡಿ ತೋರಿಸುತ್ತಾನೆ.)

ವಿಲಾಸರಾವ : ದೇವರು ದಯಮಾಡಿದನು! ಅವರನ್ನು ಹೊರಗೆ ಕರೆಯುವೆನು. ಶ್ರೀಪತರಾವ, ಹೊರಗೆ ಬರಿ. ಹೊರಗೆ ಬರಿ.

ಮನೋಹರರಾವ : ಹಾಗೆ ಕರೆಯಬೇಡ.

ವಿಲಾಸರಾವ : ಶ್ರೀಪತರಾವ ! ಶ್ರೀಪತರಾವ ! ರಂಗಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಬರಿ. (ಕೋಣೆಗೆ ಹೋಗಿ ಎಳೆದುಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಾನೆ.) ತೀರ್ಥಸ್ವರೂಪರೇ? ನೀವು ಗುತ್ತ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಕೂತು ಎಲ್ಲ ಕೇಳಿಕೊಂಡಿರಿ. ನನ್ನ ಮುಂದೆ ಬಂದು ವಿಚಾರಿಸಲಿಕ್ಕೆ ನಿಮಗೇನು ಹೆದರಿಕೆ ಬಂದಿತ್ತು?

ಶ್ರೀಪತರಾವ : ವಿಲಾಸಾ! ಇವತ್ತಿಗೆ ನಿನ್ನ ಮೇಲಿನ ಸಂಶಯವು ಹೋದಂತಾಯಿತು. ಇಷ್ಟು ದಿವಸ ನಾನು ನಿನಗೆ ಅನ್ಯಾಯದಿಂದ ದೋಷ ಕೊಟ್ಟೆನು. ನಿನ್ನ ಮನೋಗತವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವದಕ್ಕೆ ಈ ಯುಕ್ತಿಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕಾಯಿತು. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಮನೋಹರನ ಮೇಲೆ ಸಿಟ್ಟಾಗಬೇಡ.

ವಿಲಾಸರಾವ : ಹೀಗೋ?

ಶ್ರೀಪತರಾವ : ನಿನ್ನ ನಿಷ್ಕಪಟದ ಮಾತು ಕೇಳಿ ನನಗೆ ಬಹಳ ಸಮಾಧಾನವಾಯಿತು. ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ನಾನು ನಿನ್ನ ಮೇಲೆ ಮುಂಚಿನಂತೆ ಪ್ರೇಮ ಮಾಡುವೆನು. ಕೆಲವು ದಿವಸಗಳ ವರೆಗೆ ನಿನ್ನ ಮೇಲೆ ಉನಗೆ ವ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ಸಂಶಯ ಬಂದಿತ್ತು. ಅದಕ್ಕೆ ನಾನು ಈಗ

ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದೇನೆ. ಬಾ, ನನಗೆ ಒಮ್ಮೆ ಪ್ರೇಮಾ ಲಿಂಗನವನ್ನು ಕೊಡು. (ಹೀಗಂದು ವಿಲಾಸನನ್ನು ಅಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.)

ವಿಲಾಸರಾವ : (ಮನೋಹರನಿಗೆ) ನಮ್ಮ ನಿಮ್ಮೊಳಗೆ ನಡೆದಂಥ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಾತು ಗಳು ಸುದೈವದಿಂದ ರಾಯರಿಗೆ ಕೇಳಿಸಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ.

ಶ್ರೀಪತರಾವ : ನೀನು ಮನೋಹರನಿಗೆ ತಿರಿಗಿ ಆಡಿದ ಮಾತು ಸಹ ನಾನು ಕಿವಿ ಗೊಟ್ಟು ಚನ್ನಾಗಿ ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ.

ವಿಲಾಸರಾವ : ಅದನ್ನೆಲ್ಲ ಚೇಷ್ಟೆಯಿಂದ ಮಾತಾಡಿದೆನು.

ಶ್ರೀಪತರಾವ : ಮನೋಹರನ ಸ್ವಭಾವವು ನನಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಗೊತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಅವನು ಎಂದಿಗೂ ಅನುಚಿತ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡುವದಿಲ್ಲೆಂದು ನನಗೆ ಪೂರ್ಣವಾದ ನಂಬಿಗೆಯುಂಟು.

ವಿಲಾಸರಾವ : ಹೀಗಿದ್ದರೂ ನೀವು ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಸಂಶಯ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಂತೆ ಅವನ ಮೇಲಾದರೂ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಯಾಕೆ, ಮನೋ ಹರಾ, ರಾಯರ ಸ್ವಭಾವವು ಸಂಶಯದ್ದಲ್ಲವೇ ?

ಶ್ರೀಪತರಾವ : ನಿಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಮಾತಿನ ಮೇಲೂ ನಾನು ಎಂದಿಗೂ ಅವಿಶ್ವಾಸ ಮಾಡಲಾರೆ. (ತನ್ನಸ್ಥಕ್ಕೆ) ಇವರಿಬ್ಬರೂ ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ಇಲ್ಲಿಂದ ಬೇಗನೆ ಹೊರಟು ಹೋದರೆ ಒಳ್ಳೆಯದು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನನ್ನ ಕೃಷ್ಣ ಕಾರಸ್ಥಾನವು ಬೈಲಿಗೆ ಬಂದಿತೆಂದು ನನಗೆ ಕ್ಷಣಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಅಂಜಿಕೆ ಬರುತ್ತದೆ. (ಸೇವಕನು ಬಂದು ಮನೋಹರರಾಯನ ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಏನೋ ಹೇಳಿ ಹೊರಟು ಹೋಗುತ್ತಾನೆ.)

ಮನೋಹರರಾವ : ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನು ನನ್ನ ಕಡೆಗೆ ಕೆಲಸ ನಿಮಿತ್ತವಾಗಿ ಬಂದಿ ದ್ದಾನೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ನೀವು ಕೆಳಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ವಿಶ್ರಮಿಸುವಿರಾ ?

ವಿಲಾಸರಾವ : ನೀನೇ ಆ ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗು. ಬೇಕಾದರೆ ಎರಡನೇ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಕೂಡು. ರಾಯರ ಕೂಡ ಮಾತಾಡದೆ ಬಹಳ ದಿವಸಗಳಾದವು. ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಮಾತಾಡುತ್ತ ಇಲ್ಲಿಯೇ ಕೂಡುವೆವು.

ಮನೋಹರರಾವ : (ತನ್ನಸ್ಥಕ್ಕೆ) ಇವರಂತೂ ತಳ ಊರಿದರು ! ನನ್ನ ಯುಕ್ತಿಯು ಸಾಗಲೊಲ್ಲದು ! ಆದರೂ ಇವರಿಬ್ಬರನ್ನು ಒಂದೇ ಕಡೆಗೆ ಉಳಿಯ ಗೊಡಬಾರದು. (ಶ್ರೀಪತರಾಯರಗೂಡ ಹಾರಗೆ) ನಾನು ಆ ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಕಳಿಸಿ ಈಗ ಬರುತ್ತೇನೆ. ಶ್ರೀಪತರಾವ ! ನೀವು

- ಆ ತಂಜಾವರ ಪ್ರಾಣಿಯ ದೆಸೆಯಿಂದ ಒಂದು ಅಕ್ಷರ ಸಹಾ ವಿಲಾಸನ ನುಂದೆ ನುಡಿಯಬಾರದು, ಕಂಡಿರಾ ?
- ಶ್ರೀಪತರಾವ : ನನಗೆ ಹಿಡಿತುಂಬ ಹೊನ್ನು ಕೊಟ್ಟರೂ ಅದನ್ನು ಅವನ ಮುಂದೆ ನುಡಿಯುವದಿಲ್ಲ. ಚಿಂತೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗು.
ಮನೋಹರನು ಹೊರಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ.
- ವಿಲಾಸಾ ! ನೀನು ನಿನ್ನ ಅಣ್ಣನ ಸಹವಾಸದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಇರ ಹತ್ತಿದರೆ, ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ಸನ್ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಹೊಂದುವಿ. ಅವನು ಬಹಳ ಸುವಿಚಾರಿಯು !
- ವಿಲಾಸರಾವ : ಅವನು ಎಷ್ಟು ನೈತಿಕನಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಾನೋ ಅದರ ಅರ್ಥ ಯೋಗ್ಯತೆಯು ಸಹಾ ಅವನಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ. ಅವನು ತನ್ನ ಹೆಸರು ಕೆಡಬಾರದೆಂದು ಬಹಳ ಹೆದರುತ್ತಾನೆ ! ಆದ್ದರಿಂದ ಸುಕುಮಾರಿಯರು ಅವನ ಭೆಟ್ಟಿಗೆ ಬಂದರೂ ಸುಕುಮಾರರು ಬಂದಿದ್ದಾರೆಂದು ಜನರ ಮುಂದೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ !
- ಶ್ರೀಪತರಾವ : ಅವನು ವಿಷಯ ವಿಹಾರಿಯಲ್ಲ; ಆದರೂ ಅವನಿಗೆ ವಿರಕ್ತನೆಂದು ಹೇಳಲಾಗದು ! ಅವನಿಗೆ ಬಹಳ ಹೇಳಬೇಕೆಂದು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನೊಳಗೆ ಬಂದಿರುತ್ತದೆ. ಅವನ ನಡತೆಯನ್ನು ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ನೋಡಿದರೆ ಹೊಟ್ಟೆ ಹಿಡಿಸದಷ್ಟು ನಗೆಯು ಬರುತ್ತದೆ.
- ವಿಲಾಸರಾವ : (ನಗುತ್ತಾನೆ) ಅವನ ಮೋರೆಗೆ ಬೆಂಕಿ ಹಚ್ಚಿರಿ ! ಅವನಿಗೆ ಸಣ್ಣ ಸನ್ಮಾಸಿಯೆಂದರೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಶೋಭಿಸುವದು !
- ಶ್ರೀಪತರಾವ : (ನಗುತ್ತಾನೆ) ಈ ಪ್ರಕಾರ ನಿಂದೋಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಆಡಬೇಡ. ಅವು ಅವನ ಕಿವಿಗೆ ಬಿದ್ದರೆ ಅವನ ಕೋಮಲ ಅಂತಃಕರಣಕ್ಕೆ ದುಃಖವಾದೀತು.
- ವಿಲಾಸರಾವ : ಅವನ ಮುಂದೆ ಸಹ ಮಾತಾಡಲಿಕ್ಕೆ ನಾನು ಹೆದರುವದಿಲ್ಲ.
- ಶ್ರೀಪತರಾವ : ವಿಲಾಸಾ ! ಮನೋಹರನನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ನನಗೆ ಬಹಳ ನಗೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಆ ವರ್ತಮಾನವನ್ನು ಹೇಳಿದರೆ ನೀನು ಸಹ ಬಿದ್ದು ಬಿದ್ದು ನಕ್ಕೀ !
- ವಿಲಾಸರಾವ : ಅದೇನು ? ನಗೆಯ ಮಾತುಗಳು ನನಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಿಯಕರವಾಗಿ ರುತ್ತವೆ.
- ಶ್ರೀಪತರಾವ : ಹಾಗಾದರೆ ಕೇಳು. ನಾನು ಅವನ ಕಡೆಗೆ ಬಂದಾಗ್ಗೆ ಒಬ್ಬ ಕುಮಾರಿಯು ಬಂದು ಕೂತಿದ್ದಳು.

- ವಿಲಾಸರಾವ : ಮನೋಹರನ ಹತ್ತಿರ ಕೂತಿದ್ದಳೋ ? ಇದು ಜೇಷ್ಠೆಯೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ.
- ಶ್ರೀಪತರಾವ : ಅವಳು ತಂಜಾವರದವಳಂತೆ ! ಈಗಲೂ ಅವಳು ಈ ಮಂದಿರ ದಲ್ಲಿಯೇ ಕೂತಿರುತ್ತಾಳೆ.
- ವಿಲಾಸರಾವ : ಪಿಶಾಚ ಬಾಧೆಯಿಂದ ಪೀಡಿತಳಾದ ಹೆಂಗಸು ಮಾಂತ್ರಿಕನ ಮನೆ ಯಲ್ಲಿ ಬಂದು ಕೂತಿರುವಂತೆ ಇನ್ನೂ ಅವಳು ಇಲ್ಲಿ ಕೂತಿರು ತ್ತಾಳೋ ?
- ಶ್ರೀಪತರಾವ : ಕೂಗಬೇಡ. ಅವಳು ನಮ್ಮ ಸಮಾಪದಲ್ಲಿಯೇ ಇರುತ್ತಾಳೆ. (ಪರದೆಯ ಕಡೆಗೆ ತೋರಿಸುತ್ತಾನೆ.)
- ವಿಲಾಸರಾವ : ಇದರ ಹಿಂದೆ ಕೂತಿರುವಳೋ ? ಅವಳು ಯಾರೆಂಬುವದನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸೋಣ.
- ಶ್ರೀಪತರಾವ : ಬೇಡ. ಬೇಡ. ಅವನು ಈಗ ಬಂದಾನು.
- ವಿಲಾಸರಾವ : ನಾವು ಪರದೆಯ ಸಮಾಪಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಹಣಕೆ ನೋಡೋಣ ಬರಿ.
- ಶ್ರೀಪತರಾವ : ಜೀವ ಹೋದರೂ ಬೇಡ, ಮನೋಹರನು ಸಿಟ್ಟಿಗೆದ್ದಾನು.
- ವಿಲಾಸರಾವ : ನಾನು ನಿಮ್ಮ ಸಂಗಡ ಬರುತ್ತೇನೆ; ಹೆದರಬೇಡರಿ.
- ಶ್ರೀಪತರಾವ : ನೋಡು. ನೋಡು. ಮನೋಹರನು ಇಲ್ಲಿಯೇ ಬಂದನು.
ಮನೋಹರರಾಯನು ಬರುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ವಿಲಾಸನು ಪರದೆಯನ್ನು ಮಗ್ಗಲಿಗೆ ಎಳೆಯುತ್ತಾನೆ.
- ವಿಲಾಸರಾವ : (ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ) ಇದೇನು ಚಮತ್ಕಾರವು ! ಲಾವಣ್ಯವತಿಬಾಯೀ ಸಾಹೇಬರು ಇಲ್ಲಿ ವಿರಾಜಮಾನರಾಗಿದ್ದಾರೆ !
- ಶ್ರೀಪತರಾವ : (ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ) ಇದು ಎಂಥ ಆಶ್ಚರ್ಯ ! ಇವಳು ಇಲ್ಲಿ ಯಾಕೆ ಬಂದಿರಬಹುದು ?
- ವಿಲಾಸರಾವ : ರಾಯರೇ ! ಇವಳು ತಂಜಾವರದ ಬುದ್ಧಿವಂತಿಯು ! ಇವಳಂಥ ಧೈರ್ಯದ ಸ್ತ್ರೀಯಳನ್ನು ನಾನು ಈ ವರೆಗೆ ಎಲ್ಲಿಯೂ ನೋಡ ಲಿಲ್ಲ. ಬಾಯಿ ಸಾಹೇಬರೇ ! “ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿಕೆ ಆಟ ಆಡುವವರಂತೆ” ನೀವು ಇಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರೇ ಕೂತುಕೊಂಡು, ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಮಾತು ಕೇಳಿ ಕುಲು ಕುಲು ನಕ್ಕಿರಬಹುದು. ನಿಮ್ಮ ಆಟ ದೊಳಗೆ ಹುಡುಕುವವರ ಕೈಗೆ ಯಾರು ಸಿಕ್ಕರು ? ಬಾಯಿ ಸಾಹೇಬರೇ, ದಯಮಾಡಿ ಹೇಳುವಿರಾ ? ಅಣ್ಣಾ ! ಮನೋಹರಾ !

ನೀನಾದರೂ ಈ ಚಮತ್ಕಾರದ ವಿವರವನ್ನು ನಮಗೆ ತಿಳಿಸು
ವಿಯಾ? ಅಥವಾ ನಿನ್ನ ನೀತಿ ಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ಮೂಕತನವು ಬಂದಿರು
ವದೋ? ಹೇಳು. ಶ್ರೀಪತರಾವ! ನಿಮ್ಮನ್ನು ನಾನು ಕತ್ತ
ಲೊಳಗೆ ಹುಡುಕಿ ತೆಗೆದನು. ಆದರೆ ಈಗ ಉತ್ತಮ ಬೆಳಕು
ಬಿದ್ದಿರುತ್ತದೆ! ಚನ್ನಾಗಿ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಿರಿ! ಇಬ್ಬರೂ ಮೂಕ
ದೆವ್ವಿನಂತೆ ಹ್ಯಾಗೆ ಸ್ವಸ್ಥನಾಗಿ ನಿಂತಿದ್ದಾರೆ! ಒಂದಾದರೂ
ಶಬ್ದವು ಅವರ ಬಾಯಿಂದ ಹೊರಡಲಿಲ್ಲವು. ಮನೋಹರಾ!
ನಿಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಗುಪ್ತ ಭೆಟ್ಟಿಯ ಕಾರಣವನ್ನು ಅನುಮಾನ ಮಾಡು
ವದು ನನ್ನಿಂದ ಆಗದು. ಆದರೂ ನಿಮ್ಮ ನಿಮ್ಮೊಳಗೆ ಏನೋ
ಒಳಸಂಚು ನಡೆದಿರುತ್ತದೆಂಬ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. (ಹೊರಡು
ತ್ತಾನೆ.) ಆಣ್ಣಾ, ರಾಯರ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ನಾನು ಬಹಳ ದುಃಖ
ಕೊಟ್ಟಿಲ್ಲವೇ? ಶ್ರೀಪತರಾವ! ಮನೋಹರನಂಥ ಸುವಿಚಾರಿ
ಯಾದ ಮನುಷ್ಯನು ಈ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲವಲ್ಲವೇ?
ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಮೂರೂ ಜನರು ಕರ್ಕಾವಿಕ್ಕಿಯಾಗಿ ಒಬ್ಬರ
ನ್ನೊಬ್ಬರು ನೋಡುತ್ತ ಸಲ್ಲು ಹೊತ್ತು ಸುಮ್ಮನೆ ನಿಲ್ಲುತ್ತಾರೆ.

ಮನೋಹರರಾವ : (ತೊಡಲಿಸುತ್ತ ತಪ್ಪುತ್ತ) ರಾಯರೇ! ಈ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಕಾರಗಳು ನನ್ನ
ವಿರೋಧವಾಗಿ ಅನುಮಾನಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆಂದು ನಾನು
ಪ್ರಾಂಜಲ ಅಂತಃಕರಣದಿಂದ ಒಡಂಬಡುತ್ತೇನೆ. ಆದರೆ ಇವುಗಳ
ಬಗ್ಗೆ ವಿವರಿಸಿ ಹೇಳಲಿಕ್ಕೆ ನಾನು ಸಿದ್ಧನಿದ್ದೇನೆ. ಆದನ್ನು ಕೇಳಿದ
ತರುವಾಯ ನಿಮ್ಮ ಸಂಶಯವು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಿವಾರಣವಾಗದೆ
ಇರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ.

ಶ್ರೀಪತರಾವ : ನಿನ್ನ ಆಪೇಕ್ಷೆ ಇದ್ದರೆ ಹೇಳು, ಕೇಳೋಣ.

ಮನೋಹರರಾವ : ರಾಯರೇ! ಮೋಹಿನಿಯ ಮೇಲೆ ನನ್ನ ಪ್ರೇಮವುಂಟೆಂದು
ಲಾವಣ್ಯವತಿಗೆ ಗೊತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ನಾನು ಮನೆಯವನೇ
ಎಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಮೋಹಿನಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತಾಡಲಿಕ್ಕೆ
ಅವಳು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದಳು. ಆದರೆ ನೀವು ಅವಳ ನಡತೆಯ ಬಗ್ಗೆ
ಸಂಶಯ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತೀರಾದ್ದರಿಂದ ನೀವು ಬಂದ ತರು
ವಾಯ ಅವಳು ಹಿಂದೆ ಹೋಗಿ ಆಡಗಿಕೊಂಡಳು. ಇಷ್ಟೇ ನಿಜ
ವಾದ ಸಂಗತಿಯು.

ಶ್ರೀಪತರಾವ : ಇದು ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತನದ ವೃತ್ತಾಂತವೆಂದು ನಾನು ಪೂರ್ಣ
ವಾಗಿ ನಂಬಲಿಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧನಿದ್ದೇನೆ. ಇದಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಅರ್ಥಾಂಗಿಯು
ಅನುಮೋದಿಸುವಳಷ್ಟೇ?

- ಲಾವಣ್ಯವತಿ : ಮನೋಹರರಾಯನ ಮಾತು ನಿಜವಲ್ಲ.
- ಶ್ರೀಪತರಾವ : ಅವನು ಸುಳ್ಳೇ ಹೇಳಿದ್ದರೂ ಅವನು ಸತ್ಯವೆಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವುದು ನಿನ್ನ ಪಾತಿವ್ರತ್ಯಕ್ಕೆ ಭೂಷಣವಲ್ಲವೇ ?
- ಲಾವಣ್ಯವತಿ : ಅವನು ಆಡಿದ ಮಾತಿನೊಳಗೆ ಒಂದೂ ಶಬ್ದವು ನಿಜವಿಲ್ಲ.
- ಶ್ರೀಪತರಾವ : ನನ್ನ ಮೋಹದ ಗೊಂಬೆಯೇ! ನಿನ್ನ ಮಾತಿನ ಮೇಲೆ ನನ್ನ ಪೂರ್ಣ ನಂಬಿಗೆ ಇರುತ್ತದೆ.
- ಮನೋಹರರಾವ : (ತನ್ನಪ್ಪಕ್ಕೆ) ಈ ಮಹಾರಾಯನು ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ನನ್ನ ಮಾನವನ್ನು ಉಳಿಸುವಂತೆ ಕಾಣುವದಿಲ್ಲ.
- ಲಾವಣ್ಯವತಿ : ಡಾಂಭಿಕಾ! ನಿನ್ನಂತೆ ನಾನು ಸುಳ್ಳು ಮಾತಾಡುವವಳಲ್ಲ. ಅವರ ಮುಂದೆ ನಿಜವಿದ್ದದ್ದನ್ನು ಸವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.
- ಶ್ರೀಪತರಾವ : ಆಕೆಯು ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದಂತೆ ಮಾಡಲಿ. ಆಕೆಯು ಯಾರ ಉಪದೇಶವನ್ನೂ ಕೇಳುವವಳಲ್ಲ.
- ಲಾವಣ್ಯವತಿ : ನಾನು ಮೋಹಿನಿಯಗೋಸ್ಕರ ಮಾತಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರಲಿಲ್ಲ. ನನಗೆ ಈ ಡಾಂಭಿಕನ ಪ್ರೀತಿಯು ಮೋಹಿನಿಯ ಮೇಲೆ ಉಂಟೆಂಬುದು ಸಹ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಅವನು ನನಗೆ ದುರ್ಬೋಧನೆ ಮಾಡಿ ನನ್ನನ್ನು ಅನೀತಿಯ ಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ ಹಚ್ಚಲಿಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಕರೆದಿದ್ದನು. ಆದರೆ ಅವನ ದುಷ್ಟ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಕೇಳಿ ನಾನು ಮೋಸ ಹೊಂದದೆ ನಿಮ್ಮ ಪಾದದ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ನನ್ನ ಪಾತಿವ್ರತ್ಯವನ್ನು ಕಾಡುಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ. ಈ ಹೊತ್ತು ಈ ಚರಣಗಳನ್ನು ಕಂಡು ನಾನು ಧನ್ಯಳಾದೆನು. "ಯಮನ ತಲೆ ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ಕಾಲಿಟ್ಟು ಮರಳಿ ಬಂದವರಂತೆ" ನಾನು ದುಷ್ಟನ ದವಡೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕು ಪಾರಾಗಿ ಬಂದೆನು. ಶ್ರೀ ಹರಿಯೇ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಮೋಹಿನೀಗೃಹವನ್ನು ಕಳಿಸಿದನು. (ಹೀಗೆಂದು ದುಃಖಿಸುತ್ತಾಳೆ)
- ಶ್ರೀಪತರಾವ : ಈಗ ಮಾತ್ರ ನಿಜನಾದದ್ದು ಹೊರಬಿತ್ತು!
- ಮನೋಹರರಾವ : ಅವಳು ಹುಚ್ಚಿಯಂತೆ ಬಡಬಡಿಸುತ್ತಾಳೆ.
- ಲಾವಣ್ಯವತಿ : (ಮನೋಹರನಿಗೆ) ನಾನು ಬಡಬಡಿಸುವದಿಲ್ಲ. ನೀನು ಮಾತ್ರ ಗಡಬಡಿಸಹತ್ತಿರುತ್ತೀ. ನನ್ನ ಕಣ್ಣುಗಳು ಈಗ ತೆರೆದವು! ನಿನ್ನ ಕುಯುಕ್ತಿಗಳು ಈಗ ಗೊತ್ತಾದವು! ಮಧುರವಾದ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಮೋಹಗೊಳಿಸಿ ಪತಿವ್ರತಾಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು ದುರ್ಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ ಹಚ್ಚಲಿಕ್ಕೆ ಯತ್ನ ಮಾಡುವ ನಿನ್ನಂಥಾ ಪಾಪಿಯ ಮೋರೆ

ಯನ್ನು ಯಾರು ನೋಡುವರು ? (ಶ್ರೀಪತರಾಯರಿಗೆ) ರಾಯರೇ, ಈಗ ನಾನು ಪೂರ್ಣ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದೇನೆ. ನಾನು ಪರದೆಯ ಹಿಂದೆ ಅಡಗಿಕೊಂಡಾಗ್ಗೆ ನೀವು ನನ್ನ ಮೇಲಿನ ಅಂತಃ ಕರಣದಿಂದ ಆಡಿದ ಮಾತುಗಳು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಚನ್ನಾಗಿ ಬಿಂಬಿಸಿರುತ್ತವೆ. ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ನಾನು ನಿಮ್ಮ ವಿಧೇಯ ಸೇವಕಳಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವೆನು. ಪತಿಯೇ ನನ್ನ ದೈವತ್ತು! ಆತನ ಅರೋಗ್ಯವೇ ನನ್ನ ಸೌಭಾಗ್ಯವು! ಆತನ ಸೌಖ್ಯವೇ ನನ್ನ ಶೃಂಗಾರವು! ಆತನ ಹಾಸ್ಯವೇ ನನ್ನ ವಿಲಾಸವು! ಇದು ನನಗೆ ಈಗ ಚನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿಯಬಂತು.

ಮನೋಹರರಾವ : ಲಾವಣ್ಯವತಿಯು ಎನೇ ಹೇಳಲಿ. ಸರ್ವಸಾಕ್ಷಿಯಾದ ದೇವರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ನಿಜವಿದ್ದದ್ದು ಗೊತ್ತಾಗದೇ ಇರದು. ನಾನು ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಮಾತಾಡಲಾರೆ.

ಶ್ರೀಪತರಾವ : (ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ) ನೀಚಾ, ನಿನ್ನ ದೇವರು ಎಲ್ಲಿದ್ದಾನೆ? ದುರಾಚರಣವೇ ದೇವರು ಎಂದು ಕಲ್ಪಿಸಿದರೆ ಮಾತ್ರ ನೀನು ಅದರ ನಿಸ್ಸೀಮ ಭಕ್ತ ನಾಗಲಿಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯನಾಗಿರುತ್ತೀ, ಸುಮ್ಮ ಸುಮ್ಮನೆ ಇಷ್ಟು ದಿವಸ ನೀತಿಯ ಬಡಿವಾರವನ್ನು ಬಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಿ. ಹೊಟ್ಟೆ ಯೊಳಗೆ ವಿಷ ಉಂಟೆಂದು ಅರಿಯದೆ ನಾಲಿಗೆಯ ತುದಿಯಲ್ಲಿರುವ ಜೇನುತುಪ್ಪದಂಥ ಸವಿ ಮಾತಿಗೆ ನಾನು ಮರುಳಾಗಿದ್ದೆನು. ನನ್ನ ಅನ್ನ ಉಂಡು ನನ್ನ ಮೇಲೆ ತಿರುಗಿ ಬೀಳಲಿಕ್ಕೆ ನಿನಗೆ ನಾಚಿಕೆಯು ಬರಲಿಲ್ಲವೋ ? ನಾನು ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ನಿನ್ನ ಮೋರೆಯನ್ನು ಸಹ ನೋಡಲಾರೆ. (ಶ್ರೀಪತರಾಯರೂ ಲಾವಣ್ಯವತಿಯೂ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ.)

ಮನೋಹರರಾವ : ನಾನು ಹೇಳುವದನ್ನು ಪೂರಾ ಕೇಳಿಕೊಂಡು ಬೇಕಾದ ಶಿಕ್ಷೆ ಮಾಡಿರಿ. ಸುಮ್ಮನೇ ಅಪೂರ್ಣ ವಿಚಾರದಿಂದ ನನ್ನ ಮೇಲೆ ದೋಷ ಹೊರಿಸಬೇಡಿರಿ. ಇಷ್ಟೇ ನಾನು ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ.

ಪರದೆ ಬೀಳುತ್ತದೆ.

ಅಂಕ - ೫

ಪ್ರವೇಶ - ೧

ಸ್ಥಳ— ಮನೋಹರರಾಯನ ವಾಚನ ಮಂದಿರ

ಮನೋಹರರಾಯನು ಕೂತಿರುವಾಗ್ಗೆ ಸೇವಕನು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಸೇವಕ : ಧನಿಯರೇ! ನಿಮ್ಮೊಬ್ಬ ಆಪ್ತನಾದ ನಿರ್ಧನರಾಯನು ನಿಮ್ಮ ಭೆಟ್ಟಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದಾನೆ.

ಮನೋಹರರಾವ : (ಮೋರೆಗಂಟಿಕ್ಕಿ) ನಿರ್ಧನನು ಬಂದಿದ್ದಾನೋ? ಅವನು ನನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಏನಾದರೂ ಬೇಡುವದಕ್ಕೆ ಬಂದಿರಬಹುದು. ಅಂಥವನು ಭೆಟ್ಟಿಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವದಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಆಪ್ತನೆಯು ಇರುವ ದಿಲ್ಲೆಂದು ನಿನಗೆ ಮೊದಲೇ ಗೊತ್ತಿರತಕ್ಕದ್ದು. ನನ್ನ ಆಪ್ತನೆಯನ್ನು ಕೇಳುವದಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲಿಯ ತನಕ ಯಾಕೆ ಬಂದಿ ?

ಸೇವಕ : ಸ್ವಾಮಿ, ಇದು ನನಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಗೊತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವನನ್ನು ಹೊರಗಿನಿಂದ ಹೊರಗೇ ಏನಾದರೂ ಯುಕ್ತಿ ಮಾಡಿ ಕಳಿಸುತ್ತಿದ್ದೆನು. ಆದರೆ ಅವನ ಸಂಗಡ ನನ್ನ ವೃದ್ಧ ಸ್ನೇಹಿತನಾದ ರಾಮನು ಬಂದಿರುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ಯೋಗ್ಯ ಪ್ರಸಂಗದ ಹೊರತಾಗಿ ಬರುವಂಥ ಮನುಷ್ಯನಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿದು, ಅವನನ್ನು ನಿಮ್ಮ ದಿವ್ಯ ಚಿತ್ತಕ್ಕೆ ತಿಳಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದೇನೆ.

ಮನೋಹರರಾವ : (ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ) ಮೂರ್ಖ, ರಾಮನು ಬಂದರೇನಾಯಿತು? ಅವನೊಬ್ಬನೇ ಬಂದಿದ್ದರೆ ಆಡ್ಡಿ ಇದ್ದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಆತನ ಸಂಗಡ ಬಡತನದಿಂದ ಬಳಲುವ ನಮ್ಮ ಆಪ್ತನು ಬಂದ ಮೇಲೆ ಅವರ ಬ್ಬರೂ ನನ್ನ ಹಣದ ಸುಲಿಗೆ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಬಂದಿರುತ್ತಾರೆಂದು ನೀನು ತಿಳಿಕೊಳ್ಳತಕ್ಕದ್ದಿತ್ತು! ನಿರ್ಲಜ್ಜಾ, ಹೋಗು, ಹೋಗು. ಅವನಿಗೆ ಏನಾದರೂ ಹೇಳಿ ಕಳಿಸು.

ಸೇವಕ : ಸ್ವಾಮಿ! ಒಂದರ ಸಿಟ್ಟು ತೆಗೆದು ಇನ್ನೊಂದಕ್ಕೆ ಯಾಕೆ ಹಾಕುತ್ತೀರಿ? ಲಾವಣ್ಯವತಿ ಬಾಯಿಸಾಹೇಬರು ಇಲ್ಲಿ ಕೂತದ್ದನ್ನು ಅವರ ಗಂಡಂದಿರಾದ ಶ್ರೀಪತರಾಯರು ಕಂಡದ್ದರಿಂದ ನಿನಗೆ ವಿಷಾದವಾಗಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ಅದರಲ್ಲಿ ನನ್ನದೇನು ಅಪರಾಧವದೆ? ನನಗೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಬೈಯಬಾರದೆಂದು ವಿನಂತಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ.

ಮನೋಹರರಾವ : ನೀನು ಅರಣ್ಯಸಂಹಿತನಿರುತ್ತೀ ! ಹೋಗು, ಹೋಗು.

ಸೇವಕನು ಹೋಗುತ್ತಾನೆ.

ನನ್ನಂಥಾ ಕಾರ್ಯಧುರಂಧರನಿಗೆ ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ಇಂಥಾ ಮೋಸವು ಎಂದೂ ಆಗಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಒಂದೇ ಕ್ಷಣದೊಳಗೆ ಎಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆಯಾಯಿತು! ಶ್ರೀಪತರಾಯನಿಗೆ ನನ್ನ ನಡತೆಯು ಚನ್ನಾಗಿ ಗೊತ್ತಾಯಿತು; ಮೋಹಿನಿಯು ನನ್ನ ಅರ್ಥಾಂಗಿಯಾಗುವಳೆಂಬ ಆಶೆಯು ಭಂಗವಾಯಿತು. ಇದು ನೆನಪಿಗೆ ಬಂದ ಕೂಡಲೆ, ದುಃಖದಿಂದ ನನ್ನ ಕಣ್ಣು ಕತ್ತಲಾಗುತ್ತವೆ. ಇಂಥ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ನಾನು ಎರಡನೆಯವರ ದುಃಖಗಳನ್ನು ಎಲ್ಲಿ ಕೇಳುತ್ತ ಕೂಡಲಿ ? ನಿರ್ಧನನು ಬಂದರೆ ಅವನ ಸಂಗಡ ಮಾತಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಒಂದು ಸವಿ ಮಾತಾದರೂ ನನ್ನ ಬಾಯಿಂದ ಹ್ಯಾಗೆ ಹೊರಟಿತು? (ಮುಂದಕ್ಕೆ ನೋಡಿ) ಓಹೋ, ರಾಮನ ಸಂಗಡ ಒಬ್ಬ ಬಡ ಮುದುಕನು ಬರುತ್ತಾನೆ. ಅವನೇ ನಿರ್ಧನನಿರಬಹುದು. ಇನ್ನು ಹ್ಯಾಗಾದರೂ ನನ್ನ ದುಃಖವನ್ನು ಮರೆತು ಧಾರ್ಮಿಕ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಮುದ್ರೆಯಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಭೆಟ್ಟಿಯಾಗತಕ್ಕದ್ದು. ಅಜ್ಜರಿಂದ ಅದರಂತೆ ಸಿದ್ಧತೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬರಲಿಕ್ಕೆ ಕೋಣೆಯೊಳಗೆ ಹೋಗುತ್ತೇನೆ.

ಮುದುಕ ನಿರ್ಧನರಾಯನ ವೇಷ ಧರಿಸಿದ ಸುಶೀಲರಾಯನೂ ಹಳೇ ಸೇವಕನಾದ ರಾಮನೂ ಬರುತ್ತಾರೆ; ಮನೋಹರನು ಕೋಣೆಯೊಳಗೆ ಹೋಗುವದನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾರೆ.

ನಿರ್ಧನರಾವ : ಏನು? ಅವನು ನಮಗೆ ಮೋರೆ ತಪ್ಪಿಸುತ್ತಾನೋ? ಈಗ ಒಳಗೆ ಹೋದವನು ಅವನೇ ಅಲ್ಲವೇ ?

ರಾಮ : ಸ್ವಾಮಿ, ಅವನೇ ಹೌದು. ನೀವು ಒಮ್ಮಿಂದೊಮ್ಮೆ ಬಂದಂತಾಯಿತು. ಅವನಿಗೆ ಧೈರ್ಯವು ಬಹಳ ಕಡಿಮೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಅದರಿಂದ ಅವನು ತನ್ನ ಬಡ ಆಪ್ತರನ್ನು ನೋಡಿದ ಕೂಡಲೆ ತನ್ನ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ದೊಡ್ಡ ಪರ್ವತವು ಕಡಕೊಂಡು ಬಿದ್ದಷ್ಟು ಅಂಜುತ್ತಾನೆ. ನಾನು ಮೊದಲೇ ಅವನ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ನೀವು ಬರುವ ವರ್ತಮಾನವನ್ನು ತಿಳಿಸತಕ್ಕದ್ದಿತ್ತು.

ನಿರ್ಧನರಾವ : (ನಕ್ಕು) ಶ್ರೀಪತರಾಯನು ಇಂಥವನಿಗೆ ಬಹಳ ಸುವಿಚಾರಿ ಎಂದು ಪ್ರಶಂಸೆ ಮಾಡುತ್ತಾನಲ್ಲವೇ ?

- ರಾಮ : ನಿಮ್ಮ ಮುಂದೆ ಸತ್ಯವಾಗಿ ಹೇಳಬೇಕಾದರೆ, ಬಾಯಿಂದ ಪರೋಪ ಕಾರದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಆಡುವಲ್ಲಿ ಅವನು ಯಾರಿಗೂ ಹಿಂದಾಗುವುದಿಲ್ಲ; ಆದರೆ ಕೈಯಿಂದ ಮಾತ್ರ ಕೃತಿಯನ್ನು ಎಂದಿಗೂ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಇದೇ ಅವನ ಸುವಿಚಾರದ ಬೀಜ ಮಂತ್ರವು !
- ನಿರ್ಧನರಾವ : ಅವನು “ಧಾರ್ಮಿಕ ನಿಚಾರಗಳ ಮಾಲಿಕೆ”ಯನ್ನೇ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಕೊಂಡು ಕೂತಿದ್ದಾನೆಂದು ಕೇಳುತ್ತೇನೆ.
- ರಾಮ : ಸ್ವಾಮಿ ! ಈ ಮಾಲಿಕೆಯು ಅವನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತದೆಂದು ಅನ್ನುವುದಕ್ಕಿಂತಲು ನಾಲಿಗೆಯ ತುದಿಯಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತದೆಂದು ಅಂದರೆ ಹುಚ್ಚು ಒಪ್ಪುವುದು. ಯಾಕಂದರೆ “ಪರೋಪಕಾರವು ಹತ್ತಿ ಹೊಂದದವರೊಳಗೆ ಮೊದಲು ಆರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ” ಎಂಬ ಧಾರ್ಮಿಕ ತತ್ವವನ್ನು ಅವನು ಕ್ಷಣಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಅನ್ನುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ.
- ನಿರ್ಧನರಾವ : ಈ ಧಾರ್ಮಿಕ ತತ್ವವು ಒಹುಳ ಅವನ ಮನೆಯ ಗೋಡೆಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಎಂದೂ ಹೊರಗೆ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ !
- ರಾಮ : ಎನೆಂಬುವುದನ್ನು ನೀವೇ ಇನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿರಿ. (ದೂರಿಸಿದ ಜೊಟ್ಟು ತೋರಿಸಿ) ಅಗೋ ! ಅವನು ಇತ್ತ ಕಡೆಗೆ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಅವನ ಹಣೆಯ ಮೇಲಿನ ಅಕ್ಷತೆಯು ಎಷ್ಟು ದೊಡ್ಡದೆ ! ಅವನ ಮೋರೆ ತುಂಬಿಲ್ಲ ಎಷ್ಟು ಭವ್ಯ ಮುದ್ರೆಗಳಿರುತ್ತವೆ? ಕೊರಳಲ್ಲಿಯ ತುಳಸಿ ಮಾಲೆಯು ಅವನು ಡಾಂಭಿಕ ವೇಷಕ್ಕೆ ಹ್ಯಾಗೆ ಒಪ್ಪುತ್ತದೆ ! (ಸ್ವಲ್ಪ ತಡೆದು) ಅವನು ಬರುವ ಮೊದಲೇ ನಾನು ಇಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟು ಹೋಗುತ್ತೇನೆ. ನಿಮ್ಮ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ತೊಂದರೆಯಾಗ ಬಾರದು. ನೀವು ಅವನ ಸತ್ವ ಪರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡಿ ಇಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಗೆ ಬಂದ ಕೂಡಲೆ ನಾನು ತಿರುಗಿ ಬಂದು ಅವನಿಗೆ ನೀವು ಯಾರಿದ್ದೀ ರೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತೆ .
- ನಿರ್ಧನರಾವ : ಒಳ್ಳೆದು. ಆ ಮೇಲೆ ನೀನು ನನಗೆ ಶ್ರೀಪತರಾಯನ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಭಿಕ್ಷಿಯಾಗತಕ್ಕದ್ದು .
- ರಾಮ : ವಿಹಿತವು. ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಸಹ ತಡಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. (ಹೀಗಂದು ಹೋಗುತ್ತಾನೆ.)
- ನಿರ್ಧನರಾವ : (ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ) ಹರಗೃಹಸ್ಥರು ಮನೆಗೆ ಬಂದದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ಅದರವನ್ನು ತೋರಿಸುವದಕ್ಕೆ ಅವನು ಎಂಥಾ ವಿನಯಾಸ್ಥಿತ ಮುದ್ರೆಯಿಂದ ಇತ್ತ ಕಡೆಗೆ ಬರುತ್ತಾನೆ! ಇದಂತೂ ನನಗೆ ಮೊದಲೇ ಸೇರುವುದಿಲ್ಲ. ಮನೋಹರನು ಬರುತ್ತಾನೆ.

ಮನೋಹರರಾವ : (ಕಾಲು ಮುಟ್ಟಿ ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತಾನೆ.) ಮಹಾರಾಯರೇ, ನೀವು ಬಂದು ಬಹಳೊತ್ತಾಯಿತೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ವಿಲಂಬವಾದ್ದಕ್ಕೆ ದಯಮಾಡಿ ಮೈಮಿಸಬೇಕು.

ನಿರ್ದನರಾವ : ಅಪ್ಪಣೆಯಂತೆ ನಡೆಯಲಿಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧನಿರುತ್ತೇನೆ.

ಮನೋಹರರಾವ : ನೀವು ದಯಮಾಡಿ ಈ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ನಿಶ್ರಮಿಸಬೇಕು.

ನಿರ್ದನರಾವ : (ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ) ಇವನು ತಂಜಾವರದ ಸೀಮೆಯವನಂತೆ ಬಹು ಆದರೋ ಪಚಾರವನ್ನು ನಡಿಸಿರುತ್ತಾನೆ. ಏನಾಗುತ್ತದೋ ನೋಡೋಣ.

ಮನೋಹರರಾವ : ನಿರ್ದನರಾವ! ನಿಮ್ಮ ದರ್ಶನದ ಲಾಭವು ನನಗೆ ಇಷ್ಟು ದಿವಸಗಳ ಪರಿಯಂತರ ಆಗಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಇವತ್ತಿನ ದಿವಸ ನೀವು ದರ್ಶನ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದು ನನ್ನ ಭಾಗ್ಯವೇ ಎಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತೇನೆ. ನೀವು ನಮ್ಮ ತಾಯಿಯ ಕಡೆಯ ಆಪ್ತರಾಗಬೇಕೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲವೇ?

ನಿರ್ದನರಾವ : ಹೌದೌದು. ನಾನು ದರಿದ್ರನಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಆಕೆಯ ಶ್ರೀಮಂತ ಮಕ್ಕಳ ಮುಂದೆ ನನ್ನ ಆಪ್ತತ್ವವನ್ನು ಹೇಳಲಿಕ್ಕೆ ನನಗೆ ನಾಚಿಕೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನಿಮ್ಮ ಬಳಿಗೆ ಸಹಾಯ ಬೇಡಲಿಕ್ಕೆ ಬಂದು ಯಾಕೆ ಉಪದ್ರವ ಕೊಟ್ಟೀನು? (ಹೀಗಂದು ಕಣ್ಣೀರು ದುರಿಸುತ್ತಾನೆ.)

ಮನೋಹರರಾವ : ಪ್ರಿಯ ಮಿತ್ರನೇ, ಕಣ್ಣೀರಿನು. ದುಃಖವನ್ನು ಶಾಂತ ಮಾಡು. ಕಷ್ಟದ ಸಮಯವು ಬಂದಾಗ್ಗೆ ಪರಕೀಯರು ಸಹಾ ಶ್ರೀಮಂತರ ಆಪ್ತತ್ವವನ್ನು ಹೇಳಬಹುದೆಂದು ನೀತಿಯಿದೆ. ಹೀಗೆ ಮಾಡುವ ದರಿಂದ ಜನರು ಶ್ರೀಮಂತರ ಆಪ್ತತ್ವವನ್ನು ಕೇಳಿ ಹೆಚ್ಚು ಕನಿಕರ ಪಟ್ಟು ಕಷ್ಟಕಾಲದೊಳಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುವರು. ನಾನು ದುಃಖಿತರನ್ನು ಕಂಡರೆ ಅವರಿಗೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಭೂತದಯವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತೇನೆ. ನನ್ನಿಂದ ಯಾವಾಗಲೂ ಬಡವರಿಗೆ ಸಹಾಯ ವಾಗಲೆಂದು ನನ್ನ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಿದೆ. ಆದರೆ ಅವರು ಬೇಡಲಿಕ್ಕೆ ಬಂದ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಮಾತ್ರ ದೇವರ ದಯದಿಂದ ನನ್ನ ಹತ್ತರ ಹಣ ವರಬೇಕು. ಅಂದರೇನು ಕೇಳುವುದು! "ಪರೋಪಕಾರಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪುಣ್ಯವಿಲ್ಲ"ವೆಂದು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನ ಮೇಲೆ ಚನ್ನಾಗಿ ಬಿಂಬಿಸಿರುವುದರಿಂದ ನಾನು ದಾನಧರ್ಮ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆ ಮುಂದೆ ನೋಡುವದಿಲ್ಲ.

ನಿರ್ಧನರಾವ : ನಿಮ್ಮ ಕಕ್ಕನಾದ ಸುಶೀಲರಾಯನು ಇಲ್ಲಿದ್ದರೆ ನನಗೆ ಹಿತವಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

ಮನೋಹರರಾವ : ಅವನು ಇಲ್ಲಿ ಇರಬೇಕಾಗಿತ್ತೆಂದು ನನ್ನದಾದರೂ ಸಂಪೂರ್ಣ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಿದೆ. ಆದರೆ ಅವನಿದ್ದದರಿಂದ ನಿನಗೆ ದೊಡ್ಡ ಕಲ್ಯಾಣವಾಗುತ್ತಿತ್ತೆಂದು ಮಾತ್ರ ನೆನಿಸಬೇಡ.

ನಿರ್ಧನರಾವ : ಹಾಗೇನೂ ಅಲ್ಲ; ನನ್ನ ವಿಷಯಗಳೇ ಎಂಥವರಲ್ಲಿಯಾದರೂ ದಯವನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಿ ನನ್ನ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಸುಶೀಲರಾಯನು ಬಹಳ ಪರೋಪಕಾರಿ ಇದ್ದದರಿಂದ ನಿನ್ನ ಕೈಯಿಂದ ನನಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ದ್ರವ್ಯ ಸಹಾಯವನ್ನು ಕೊಡಿಸುತ್ತಿದ್ದನು.

ಮನೋಹರರಾವ : ಪ್ರಿಯ ಆಪ್ತ ಬಾಂಧವನೇ, ಅವನ ದೇಹಿಯಿಂದ ನೀನು ಕೇಳಿದ ಸಂಗತಿಯು ಸುಳ್ಳು ಇರುತ್ತದೆ. ಅವನ ಯೋಗ್ಯತೆಯು ದೊಡ್ಡ ದೊಂಬರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ; ಆದರೆ ಈ ದಿವಸಗಳಲ್ಲಿ ಲೋಭವೆಂಬುದು ಜನರೊಳಗೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುತ್ತದೆ. ನಾನು ಆಡುವ ಮಾತು ನಮ್ಮ ನಿಮ್ಮೊಳಗಿರಲಿ. ಇಷ್ಟು ದಿವಸಗಳಲ್ಲಿ ಅವನು ನನಗೆ ಏನಾದರೂ ಹಣ ಕಳಿಸಿ ಸಹಾಯ ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದಿತ್ತು. ನಾನು ಚಿಕ್ಕವನು; ಮೇಲಾಗಿ ನಮ್ಮ ತಾಯಿ ತಂದೆಗಳು ತೀರಿಕೊಂಡಾಗ್ಗೆ ನಾನೂ ನನ್ನ ತಮ್ಮನೂ ತೀರ ಚಿಕ್ಕವರಿದ್ದೆವು. ಆದರೆ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವಂಥಾ ಸಹಾಯವನ್ನು ಅವನು ಎಂದೂ ನಮಗೆ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಹೀಗಿದ್ದು ಜನರೊಳಗೆ ಅವನೇ ನಮಗೆ ಹಣ ಕಳಿಸಿ ಸಂರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆಂಬ ತಿಳುವಳಿಕೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ನಾನೆಂದಿಗೂ ಮಾತಾಡುವದಿಲ್ಲ. ಜನರು ತಮ್ಮ ಮನಸಿನೊಳಗೆ ಈ ರೀತಿ ತಿಳುಕೊಂಡರೆ ನಮ್ಮದೇನು ಹಾನಿಯಾಗತಕ್ಕದ್ದಿದೆ ?

ನಿರ್ಧನರಾವ : ಅವನು ನಿಮಗೊಂದು ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನಾಗಲಿ ಮೊಹರುಗಳನ್ನಾಗಲಿ ಕಳಿಸುವದಿಲ್ಲವೇ ?

ಮನೋಹರರಾವ : ಇಲ್ಲ, ಯಾವಾಗಾದರೂ ಕಳಿಸಿದರೆ ಘೋಶರ, ರುಮಾಲ, ಚಹಾದ ಡಬ್ಬಿ, ಯಾಲಕ್ಕಿ ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಸಣ್ಣ ಕ್ರಯದ ಕ್ಲೆಲ್ಲಕ ಸಾಮಾನುಗಳನ್ನು ಕಳಿಸುತ್ತಾನೆ.

ನಿರ್ಧನರಾವ : (ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ) ಇಬ್ಬರೂ ಹುಡುಗರಿಗೆ ಕೂಡಿ ಕಳೆದ ಹದಿನೈದು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಏನಿಲ್ಲೆಂದರೂ ಹತ್ತು ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು

ನಾನು ಕಳಿಸಿದ್ದು ಆದರ ಉಪಕಾರವನ್ನು ಇವನಂತೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಸ್ಮರಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಮನೋಹರರಾವ : ನನ್ನ ತಮ್ಮನಾದ ವಿಲಾಸನು ದುಂದುಗಾರಿಕೆಯಿಂದ ಎಲ್ಲ ಹಣವನ್ನು ಕಳಕೊಂಡು ಸಾಲಗಾರನಾಗುತ್ತಾನೆಂದು ನಿಮಗೆ ಗೊತ್ತಿರಬಹುದು. ಅವನಿಗೆ ನಾನೆಷ್ಟು ದುಡ್ಡಿನ ಸಹಾಯ ಮಾಡಿ ರುತ್ತೇನೆಂದು ನನ್ನ ಬಾಯಿಂದಲೇ ನಾನು ಆಡಬಾರದು. ನಾನು ಆದನ್ನು ಅಡಿದರೆ ಎಷ್ಟೋ ಮಂದಿ ನಿಜವೆಂದು ನಂಬಲಾರರು ! ಆದರೂ ನನ್ನ ಪ್ರೀತಿ ಮತ್ತು ಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನು ಲಕ್ಷ್ಯಕ್ಕೆ ತಂದು ನಾನು ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ. ಜನರು ನನ್ನ ಸ್ತುತಿಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಆಸೆ ಇಲ್ಲವೆಂದು ನಾನೆಂದಿಗೂ ಮಾಡಿಲ್ಲ.

ನಿರ್ಧನರಾವ : (ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ) ನಾನಂತೂ ಈ ಮಾತನ್ನು ನಂಬಲಾರೆ.

ಮನೋಹರರಾವ : ನಾನು ಅವನ ದೆಸೆಯಿಂದ ಎಷ್ಟೋ ಹಣವನ್ನು ಕೊಟ್ಟೆನು ! ಆದನ್ನು ಕೇಳಿದರೆ ಎಂಥವರ ಎನೆಯಾದರೂ ಭುಗಿಲ್ ಅಂದಿತು ! ಇದರಲ್ಲಿ ನನ್ನದೇ ಅಪರಾಧ ಉಂಟು. ಆದು ಒಳ್ಳೆದು ಎಂದು ನಾನೇನೂ ಅನ್ನುವದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ನಿಮ್ಮಂಥ ಸತ್ಪಾತ್ರರಿಗೆ ಆದನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರೆ ನೀವು ಎಷ್ಟು ನೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದೀರಿ ? ನನ್ನ ಕೈಯೊಳಗಿನ ಹಣವು ವಿಲಾಸನಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುವದಕ್ಕೆ ಮೊದಲೇ ಹೊರಟು ಹೋದ್ದರಿಂದ "ನಿಮ್ಮಂಥ ಸತ್ಪಾತ್ರರಿಗೆ ಅನಿವಾರ್ಯದಿಂದ ನಿರಾಶೆಪಡಿಸಬೇಕಾಯಿತಲ್ಲ !" ಎಂದು ಚಿಂತಿಸುತ್ತೇನೆ.

ನಿರ್ಧನರಾವ : (ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ) ಡಾಂಭಿಕಾ ! ನಿನ್ನ ಕೃಪಣತನಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟು ಕಪಟದ ಅಲಂಕಾರವನ್ನು ಹಾಕುತ್ತೀ ? (ಗಟ್ಟಿಸಿ) ಹಾಗಾದರೆ ನೀನು ನನಗೆ ಈಗ ಸಹಾಯ ಮಾಡಲಾರೆಯಾ ?

ಮನೋಹರರಾವ : ಈಗಂತೂ ಸಹಾಯ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ನನ್ನಿಂದ ಆಗುವದಿಲ್ಲೆಂದು ತಿಳಿಸಲಿಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಹಳ ವ್ಯಸನವಾಗುತ್ತದೆ. ದೇವರು ನನಗೆ ದಯ ಮಾಡಿದ ಕೂಡಲೆ, ನಿಮಗೆ ಫತ್ರ ಬರೆದು ಕರಿಸಿಕೊಂಡು, ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ.

ನಿರ್ಧನರಾವ : ನಿನ್ನ ಉತ್ತರವನ್ನು ಕೇಳಿ ನನಗೆ ಅತ್ಯಂತ ದುಃಖವಾಯಿತು.

ಮನೋಹರರಾವ : ನನಗಾಗುವ ದುಃಖವನ್ನು ಎಷ್ಟೆಂದು ಹೇಳಲಿ ! ಬೇಡಿ ಇಲ್ಲೆನ್ನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಬಡವರೆಂದು ತಿಳಿದೂ ತಿಳಿದೂ ತಮ್ಮ

ಕೈಯಿಂದ ಆಗದ್ದಕ್ಕೆ ಅವರಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡದೆ ಬಿಡುವುದು ಹೆಚ್ಚು ದುಃಖಕರವಾದ್ದು.

ನಿರ್ಧನರಾವ : (ದುಃಖದಿಂದ) ದಯಾಸಿಧಿಯೇ! ಹಾಗಾದರೆ ನಿಮ್ಮ ಅಜ್ಞಾಧಾರಕ ಸೇವಕನು ಹೋಗಿ ಬರಲಿಕ್ಕೆ ನಿಮ್ಮ ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

ಮನೋಹರರಾವ : ನಿರ್ಧನರಾವ! ನೀವು ನನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ರಿಕ್ತಹಸ್ತದಿಂದ ಹೋಗಬೇಕಾಯಿತೆಂದು ನೋಡಿ ನನಗೆ ಬಹಳ ವಿಷಾದವಾಗುತ್ತದೆ. (ಸೇವಕನಿಗೆ) ಸೇವಕಾ! ಇವರಿಗೆ ಹೋಗಲಿಕ್ಕೆ ದಾರಿ ತೋರಿಸು. ಮನೆಯ ಪಾವಟಿಗೆಗಳು ಎತ್ತರವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಕೈ ಹಿಡಿದು ಎಚ್ಚರದಿಂದ ಇಳಿಸು. ಪಾಪ! ಮುದುಕರು ಜೋಲಿ ಹೋಗಿ ಬಿದ್ದಾರು.

ನಿರ್ಧನರಾವ : ಇಷ್ಟೊಂದು ಮರ್ಯಾದೆಗೆ ನಾನು ಯೋಗ್ಯನಲ್ಲ. ದರಿದ್ರತನದಿಂದ ಬಳಲುವ ವಾಹಿಗೆ ಇಷ್ಟಾಶ್ರಯಕ್ಕೆ ಆದರವು ಬೇಕು?

ಮನೋಹರರಾವ : ಈ ವಿಧೇಯನಾದ ಸೇವಕನು ನಿಮ್ಮ ಸೇವೆಯನ್ನು ಬೇಕಾದಾಗ್ಗೆ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧನಿರುತ್ತಾನೆ.

ನಿರ್ಧನರಾವ : (ಕೈ ಜೋಡಿಸಿ) ನಾನು ನಿಮ್ಮ ದಾಸನಾದಾಸನಿದ್ದೇನೆ.

ಮನೋಹರರಾವ : ನನ್ನಿಂದ ಸಹಾಯವಾಗುವ ಹೊತ್ತು ಬಂದ ಕೂಡಲೆ ನಿಮಗೆ ವರ್ತಮಾನವನ್ನು ಹೇಳಿ ಕಳಿಸುವೆನು. ದಯಮಾಡಿ ಚಿಂತೆ ಮಾಡಬೇಡರಿ.

ನಿರ್ಧನರಾವ : ಮನೋಹರನೇ! ನಿನ್ನ ಮಾತುಗಳು ಸಹ ನಿನ್ನ ಹೆಸರಿನಂತೆಯೇ ಮನೋಹರವಾಗಿರುತ್ತವೆ.

ಮನೋಹರರಾವ : ಹೋಗಿ ಬರಿ. ದೇವರು ನಿಮಗೆ ಆಯುರಾರೋಗ್ಯವನ್ನು ಕೊಡಲಿ! ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತೇನೆ. (ಎರಡೂ ಕೈ ಜೋಡಿಸುತ್ತಾನೆ.)

ನಿರ್ಧನರಾವ : (ಎರಡೂ ಕೈ ಮುಗಿದು) ನಿಮ್ಮ ಕೃತಜ್ಞನಾದ ಮತ್ತು ದೀನನಾದ ದಾಸನು ನಿಮ್ಮ ಸದಪೇಕ್ಷೆಯ ಬಗ್ಗೆ ತನ್ನ ಕೃತಜ್ಞತೆಯನ್ನು ದರ್ಶಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಮನೋಹರರಾವ : ನಿಮ್ಮ ಪ್ರೇಮಾಂಕಿತ ಆಸ್ತನು ಸಾಷ್ಟಾಂಗ ಪ್ರಣಾಮ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. (ಕಾಲು ಬೀಳುತ್ತಾನೆ.)

ನಿರ್ಧನರಾವ : (ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ) ವಿಲಾಸಾ, ನಿನ್ನ ಅಣ್ಣನಂಥ ನೀಚನು, ಕಪಟಿಯು, ಡಾಂಭಿಕನು ಯಾರೂ ಈ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಇರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ! ಇವನು ಅತಿ ವಿನಯವನ್ನು ನೋಡಿದರೆ, ಎಂಥವರಿಗಾದರೂ ಇವನು ಅತಿ

ಕಪಟೆ ಎಂದು ತಿಳಿಯದೆ ಇರಲಾರದು. ನಿನ್ನ ಗುಣಕ್ಕೂ ಅವನ ಗುಣಕ್ಕೂ ಅನೇ ಆಡುಗಳ ನಡುವೆ ಇರುವಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಇರುತ್ತದೆ. ನೀನು ದುರ್ವ್ಯಸನಿಯಾದ್ದರೂ ನಿನಗೆ ದುಷ್ಟ ಜನರ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿದರೆ ನೀನು ಸುಧಾರಿಸುವ ಆಶೆಯು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ನಿನ್ನ ಮೇಲೆಯೇ ನನ್ನ ಪ್ರೇಮವು ಕೂತಂತಾಯಿತು. ನಿನಗೆ ನಾನು ನನ್ನ ಎಲ್ಲ ಬದುಕು ಕೊಡುವೆನು. ನೀನೇ ನನಗೆ ಮಗನು. ಈ ಚಂಡಾಲನು ನನಗೆ ಯಾರೂ ಅಲ್ಲ. (ಹೀಗಂದು ಹೊರಟು ಹೋಗುತ್ತಾನೆ.)

ಮನೋಹರರಾವ : ಬಂದ ಅಜ್ಜವು ಒಮ್ಮೆ ಸಿಟ್ಟಾಗದೆ ಕೋಟಿ ಹೋಯಿತು. ನಮ್ಮಂಥ ಒಳ್ಳೆ ಸ್ವಭಾವ ಇರುವುದರಿಂದ ಅವಸ್ಥೆಯು ಕಠಿಣವಿರುತ್ತದೆ. ಯಾಕಂದರೆ ದಿನಾಲು ಎಷ್ಟೋ ದುಃಖಪೀಡಿತರು, ದರಿದ್ರರು, ಹಾಗೂ ದುರ್ಭಾಗ್ಯರು ನಮ್ಮ ಹೆಸರು ಕೇಳಿ ನಮ್ಮ ಕಡೆಗೆ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಅಂಥವರಿಗೆ ನಾನು ಕೈ ಎತ್ತಿ ದುಡ್ಡು ಕೊಡದೆ, ಸರೋಪಕಾರದ ಮತ್ತು ಸದ್ಗುಣದ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕಾದರೆ, ಬಹಳ ಹೊತ್ತಿನ ತನಕ ಮಧುರ ಭಾಷಣ ಮಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಮಾತು ಮಾತಿಗೆ ಬೆಳ್ಳಿ ಭಂಗಾರ ಕೊಡುತ್ತ ಹೋದರೆ, ಎಷ್ಟಾದರೂ ಸಾಲಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ನಾನು ಬಂದವರಿಗೆ ಭಂಗಾರದಂಥ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡಿ ಅವರಿಗೆ ಸಮಾಧಾನ ಪಡಿಸುತ್ತೇನೆ. "ಬೆಲ್ಲವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಬೆಲ್ಲದಂಥ ಮಾತು ಇರಬೇಕು" ಎಂದು ಹಿರಿಯರು ಮಾಡಿದ ಗಾದೆಯ ಮಾತು ಸುಳ್ಳು ಅಲ್ಲ. ಆದರೆ ಉಪಯೋಗವನ್ನು ನಾನು ನಿತ್ಯವೂ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ.

ಸೇವಕನಾದ ರಾಮನು ಬರುತ್ತಾನೆ.

ರಾಮ : ಮನೋಹರರಾವ ! ನೀನು ಬಹಳ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುವಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ನಾನು ಬಂದದ್ದರಿಂದ ನಿನ್ನ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ತೊಂದರೆ ಯಾಗಿರಬಹುದು. ಆದರೆ, ಇಕೋ ! ಈ ಪತ್ರವನ್ನು ಬೇಗ ಓದಿ ಓದು. ನನ್ನ ಕೆಲಸವು ಬಹಳ ಮಹತ್ವದ್ದಿರುತ್ತದೆ.

ಮನೋಹರರಾವ : ರಾಮಾ, ನಿನ್ನನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಮನಸಿಗೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಸಂತೋಷವಾಗುತ್ತದೆ. (ಹೀಗೆಂದು ಪತ್ರವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಓದುತ್ತಾನೆ.) ಏನು ? ಸುಶೀಲರಾಯರು ಬಂದರೇ ? ನಮ್ಮ ಕಕ್ಕಂದಿರು ಬಂದರೇ ? ಎಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತಾರೆ ?

- ರಾಮ : ಹೌದು, ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಅವರದೂ ನನ್ನದೂ ಈಗೀಗ ಜಹಗಿರದಾರರ ಮನೆಯೊಳಗೆ ಭಿಟ್ಟಿಯಾಯಿತು. ಅವರಲ್ಲೆಂದಲೇ ನಾನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಹೊರಟು ಬಂದಿದ್ದೇನೆ. ದ್ವೀಪಾಂತರದಿಂದ ಅವರು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಕ್ಷೇಮಕ್ಕಾಗಿ ತಲೆದ್ದಾರೆ. ಅವರು ನಿನಗೆ ಪ್ರೇಮಾಲಿಂಗನ ಕೊಡಲಿಕ್ಕೆ ಹಾತೊರೆಯುತ್ತಾರೆ.
- ಮನೋಹರರಾವ : ಬಹಳ ಅಶ್ಚರ್ಯವು ! (ಸೇವಕನಿಗೆ) ಸೇವಕಾ, ಅಲ್ಲಿ ನಿರ್ಧನರಾಯನು ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಅವನನ್ನು ತಿರುಗಿ ಕರೆ. ಈ ವರ್ತಮಾನವನ್ನು ಕೇಳಿದರೆ ಅವನಿಗೂ ಬಹಳ ಸಂತೋಷವಾದೀತು.
- ರಾಮ : ಅವನು ಹೊರಟು ಹೋಗಿ ಬಹಳ ಹೊತ್ತು ಆಯಿತೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ.
- ಮನೋಹರರಾವ : ನೀನು ನಿರ್ಧನರಾಯನ ಕೂಡ ಬಂದಾಗ್ಗೆ ಇದನ್ನು ಯಾಕೆ ನನಗೆ ತಿಳಿಸಲಿಲ್ಲ ?
- ರಾಮ : ಅವನೊಡನೆ ನೀನು ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುವೆಯೆಂದು ತಿಳಿದು ಹಾಗೇ ಹೊರಟು ಹೋದೆನು. ಇದಲ್ಲದೆ ನಿನ್ನ ತಮ್ಮನಿಗೆ ಕಕ್ಕನ ಭಿಟ್ಟಿಯಾಗಲಿಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರಬೇಕೆಂದು ತಿಳಿಸುವದು ಬಹಳ ಅವಶ್ಯವಿತ್ತು. ಆದರಂತೆ ಅಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಅವನಿಗೆ ತಿಳಿಸಿ ಬಂದೆನು. ನಿಮ್ಮ ಕಕ್ಕನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಅರ್ಧಗಲಿಗೆಯೊಳಗಾಗಿ ಬರತಕ್ಕವನಿದ್ದಾನೆ.
- ಮನೋಹರರಾವ : ಹೌದು, ಆದರಂತೆ ಅವನು ಈ ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿರುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ಊರಿಗೆ ಬಂದದರಿಂದ ನನಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಆನಂದವಾಗಿರುತ್ತದೆ. (ತನ್ನ ಪಕ್ಕಕ್ಕೆ) ನಿನ್ನ ದಿವಸ ಆದ ಪ್ರಕಾರವನ್ನು ವಿಚಾರ ಮಾಡಿದರೆ ಅವನು ಇಷ್ಟರೊಳಗೆ ಬಂದದ್ದು ಸರಿಯಾಗಲಿಲ್ಲ.
- ರಾಮ : ಅವನು ಎಷ್ಟು ಆರೋಗ್ಯದಿಂದಿರುತ್ತಾನೆಂದು ನೋಡಿದರೆ ನಿನಗೆ ಸಂತೋಷವಾದೀತು.
- ಮನೋಹರರಾವ : ಬಹಳ ಸಂತೋಷವು ! (ತನ್ನ ಪಕ್ಕಕ್ಕೆ) ಈ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಅವನು ಬೇನೆಯಿಂದ ವಿಸ್ಮೃತನಾಗಿ ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದಿದ್ದರೆ ನನಗೆ ನೆಟ್ಟಗಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ನಿನ್ನೆ ಆದ ಪ್ರಕಾರವು ಅವನಿಗೆ ಗೊತ್ತಾದರೆ ನನ್ನ ಮಾನಹಾನಿಯು ಎಷ್ಟು ಆದೀತು ?
- ರಾಮ : ಅವರನ್ನು ನೋಡಲಿಕ್ಕೆ ನೀನು ಎಷ್ಟು ಉತ್ಕಂಠಿತನಾಗಿರುವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಅವರಿಗೆ ಹೋಗಿ ತಿಳಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಮನೋಹರರಾವ : ಹೋಗು, ಹೋಗು; ಹಾಗೆ ಮಾಡು. ನನ್ನ ಪ್ರೇಮಪೂರಿತ ಸಾಷ್ಟಾಂಗ ಪ್ರಣಾಮಗಳನ್ನು ಅವರಿಗೆ ತಿಳಿಸು. ಅವರನ್ನು ನೋಡುವ ಸುದಿನವು ಬಂದದ್ದರಿಂದ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನೋಳಗೆ ಉಂಟಾದ ಆನಂದದ ತೆರೆಗಳನ್ನು ನಾನು ವರ್ಣಿಸಲಾರೆನು. (ರಾಮನು ಹೋಗುತ್ತಾನೆ.) ಅವನು ಈ ವೇಳೆಗೆ ಬಂದದ್ದಂತೂ ನನ್ನ ದುರ್ವೈಪವದ ದ್ಯೋತಕವೆಂದು ತಿಳಿಯಲಿಕ್ಕೆ ಅಡ್ಡಿ ಇಲ್ಲ. ನನ್ನ ಗೃಹಾಚಾರವು ! ಯಾರು ಮಾಡುವದೇನು ?
ಹೋಗುತ್ತಾನೆ.

ಪ್ರವೇಶ - ೨

ಸ್ಥಳ- ಶ್ರೀಪತರಾವ ಜಹಾಗೀರದಾರನ ಮನೆಯ ಮುಂದಿನ ಅಂಗಳ

ನಿಷ್ಕಪಟಿಯೂ ಲಾವಣ್ಯವತಿಯೂ ದಾಸಿಯೂ ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ.

- ದಾಸಿ : ಅವನವರು ಈಗ ಯಾರಿಗೂ ಭಿಟ್ಟಿಯಾಗುವಂತೆ ಇಲ್ಲ.
- ನಿಷ್ಕಪಟಿ : ನನ್ನ ಗೆಳತಿಯಾದ ನಿಷ್ಕಪಟಿಯು ಬಂದಿರುತ್ತಾಳೆಂದು ಆಕೆಗೆ ತಿಳಿಸಿದೆಯಾ ?
- ದಾಸಿ : ಎಲ್ಲಾ ತಿಳಿಸಿದೆ. ದಯಮಾಡಿ ಕ್ಷಮಿಸಬೇಕೆಂದು ಅವರು ನಿರೋಪ ಕಳಿಸಿರುತ್ತಾರೆ.
- ನಿಷ್ಕಪಟಿ : ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಹೋಗಿ ತಿಳಿಸು. ಅವಳ ಹತ್ತರ ನಾನು ಬಹಳ ಹೊತ್ತು ಕೂಡುವದಿಲ್ಲ. ಬರೇ ಆಕೆಯ ಮೋರೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ಹೋಗುತ್ತೇನೆ. ಪಾಪ ! ಅವಳು ದುಃಖದಲ್ಲರಬಹುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವಳ ಭಿಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಮಾತಾಡಿಸದೆ ಹೋಗಲಿಕ್ಕೆ ಮನಸ್ಸಾಗಲೊಲ್ಲದು. (ದಾಸಿ ಹೋಗುತ್ತಾಳೆ.) (ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ) ಎಲೇ ಮನಸ್ಸೇ, ಸಮಾಧಾನ ಹೊಂದು. ಸಿಟ್ಟಾಗಿ ಉಪಯೋಗವಿಲ್ಲ. ಈಗೀಗ ಕೇಳಿದ ವರ್ತಮಾನವನ್ನು ಹದಿನೆಂಟು ಮಂದಿಗೆ ತಿಳಿಸುತ್ತಾ ಹೋಗುವ ಬದಲಾಗಿ ಹೆಸರು, ದಿವಸ, ಹೊತ್ತು, ಸ್ಥಳ, ಮುಂತಾದ ಸವಿಸ್ತಾರ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ನಿಂದಾಪ್ರಾಧಾನ್ಯ ವರ್ತಮಾನ ಪತ್ರದೊಳಗೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಮಾಡಿದರೆ ಅವಳ ನಡತೆಗೆ ಯೋಗ್ಯ

ಶಿಕ್ಷೆ ಮಾಡಿದಂತಾಗುವದು. ಹ್ಯಾಗಾದರೂ ನಾನು ಆ ಪತ್ರದ ಗುಪ್ತ ವಾರ್ತಾದಾಯಕಳಿರುತ್ತೇನೆ.

ಕ್ಷುದ್ರಕರಾಯನು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾನೆ.

- ನಿಷ್ಕಪಟಿ : ಕ್ಷುದ್ರಕರಾವ ! ನಿಮಗೆ ಆ ವರ್ತಮಾನ ತಿಳಿದಿರಬಹುದು.
- ಕ್ಷುದ್ರಕರಾವ : ಲಾವಣ್ಯವತಿಯ ಹಾಗೂ ಮನೋಹರರಾಯನ ಸಂಬಂಧದ ವರ್ತಮಾನವು ಹೌದಲ್ಲೋ ?
- ನಿಷ್ಕಪಟಿ : ಹೌದು. ಶ್ರೀಪತರಾಯನ ಕೈಯೊಳಗೆ ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಸಿಕ್ಕರು.
- ಕ್ಷುದ್ರಕರಾವ : ಎಂಥಾ ಚಮತ್ಕಾರವಿದು !
- ನಿಷ್ಕಪಟಿ : ನಾನು ಹುಟ್ಟಿದಾರಭ್ಯ ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಇಂಥ ಚಮತ್ಕಾರದ ವರ್ತಮಾನವನ್ನು ಕೇಳಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಇವರೆಲ್ಲರ ಮಾನಹಾಸಿಯಾಯಿತೆಂದು ನೋಡಿ ನನಗೆ ಬಹಳ ದುಃಖವಾಗುತ್ತದೆ.
- ಕ್ಷುದ್ರಕರಾವ : ಶ್ರೀಪತರಾಯನಿಗೋಸ್ಕರ ನಿನಗೆ ತಿಲಪ್ರಾಯವಾದರೂ ದುಃಖವಾಗುವದಿಲ್ಲ. ಅವನು ಮನೋಹರನನ್ನು ತಾನೇ ಇಷ್ಟೊಂದು ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಎರಿಸಿಕೊಂಡು ಕೂತಿದ್ದನು. ಅವನ ಮೇಲೆ ವಿಶ್ವಾಸವಿಟ್ಟದಕ್ಕೆ ಶ್ರೀಪತರಾಯನಿಗೆ ದೇವರು ಚನ್ನಾಗಿ ಶಾಸನ ಮಾಡಿದನು.
- ನಿರ್ಧನರಾವ : ಲಾವಣ್ಯವತಿಯು ಮನೋಹರರಾಯನ ಕೂಡ ಕೂತಿದ್ದಳಲ್ಲದೆ ವಿಲಾಸರಾಯನ ಕೂಡ ಕೂತಿದ್ದಿಲ್ಲ.
- ಕ್ಷುದ್ರಕರಾವ : ಛೇ ! ಅದು ತಪ್ಪು. ಮನೋಹರನ ಕೂಡವೇ ಕೂತಿದ್ದಳು.
- ನಿರ್ಧನರಾವ : ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಅಲ್ಲ; ಶ್ರೀಪತರಾಯನಿಗೆ ಈ ವರ್ತಮಾನವನ್ನು ತಿಳಿಸಿ ಅವನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದು ತೋರಿಸಿದವನು ಮನೋಹರರಾಯನು. ವಿಲಾಸರಾಯನ ಕೂಡವೇ ಆಕೆಯು ಕೂತದ್ದು ಸತ್ಯ.
- ಕ್ಷುದ್ರಕರಾವ : ಇದನ್ನು ನಾನು ಒಬ್ಬ ನಂಬಿಗಸ್ಥನ ಕಡೆಯಿಂದ ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ.
- ನಿರ್ಧನರಾವ : ನನಗಾದರೂ ಅಂಥವರಿಂದಲೇ ತಿಳಿದಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಆಗೋ ! ಕುಚೇಷ್ಟಿತೆಯು ಇತ್ತ ಕಡೆಗೆ ಬರುತ್ತಾಳೆ. ಅವಳನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಿದರೆ ನಾದ್ಯಂತ ವರ್ತಮಾನವು ತಿಳಿದೀತು.

ಕುಚೇಷ್ಟಿತೆಯು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾಳೆ.

- ಕುಚೇಷ್ಟಿತಾ : ನಿಷ್ಕಪಟೇ ! ನಮ್ಮ ಜೀವದ ಗೆಳತಿಯಾದ ಲಾವಣ್ಯವತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ದುಃಖದ ವರ್ತಮಾನವನ್ನು ಕೇಳಿದಿಯಾ ?
- ನಿಷ್ಕಪಟಿ : ಹೀಗೆ ಆದೀತೆಂದು ಯಾರು ತಿಳಿದಿದ್ದರವ್ವಾ !
- ಕುಚೇಷ್ಟಿತಾ : ಹೊಟ್ಟೆಯೊಳಗಿನ ಮಾತು ಯಾರಿಗೆ ತಿಳಿಯಬೇಕು ? ಮೋರೆಯ ಮೇಲಿಂದ ಏನೂ ಹೇಳಲಿಕ್ಕೆ ಬರುವದಿಲ್ಲ. ಅವಳ ಉಲ್ಟಾಸ ವೃತ್ತಿಯು ಎಷ್ಟು ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು ? ಗಂಡನ ಮೇಲೆ ಉದಾಸೀನ ಳಾಗಿ ಇಂಥ ಕೆಲಸವನ್ನು ಅವಳು ಮಾಡಿಯಾಳೆಂದು ನನಗಂತೂ ತಿಳಿದಿದ್ದಿಲ್ಲ.
- ನಿಷ್ಕಪಟಿ : ಅವಳು ಎಲ್ಲರಗೂಡ ಬಲು ಸಲಿಗೆಯಿಂದ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಳು. ತಾರು ಣ್ಯಕ್ಕೆ ಇಂಥ ಸಲಿಗೆಯು ತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲ, ಕಂಡೆಯಾ ?
- ಕುಚೇಷ್ಟಿತಾ : ಅವಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಗುಣಗಳು ಬಹಳೇ ನೆಟ್ಟಗಿದ್ದವು ನೋಡು !
- ನಿಷ್ಕಪಟಿ : ಅದೆಲ್ಲಾ ಸತ್ಯ. ಆದರೆ ನಿನಗೆ ಅವಳ ಸಂಬಂಧದ ಯಾವತ್ತು ವರ್ತಮಾನವು ಗೊತ್ತಾಯಿತೋ ?
- ಕುಚೇಷ್ಟಿತಾ : ಇಲ್ಲ, ಆದರೆ ಎಲ್ಲರೂ ಮನೋಹರರಾಯನು ಹೀಗೆ ಮಾಡಿದ್ದು ನೆಟ್ಟಗಾಗಲಿಲ್ಲೆಂದು ಮಾತಾಡುತ್ತಾರೆ.
- ಕ್ಷುದ್ರಕರಾವ : ನಿಷ್ಕಪಟೇ ! ಮನೋಹರನೇ ಹೀಗೆ ಮಾಡಿದನೆಂದು ನಾನು ಮುಂಚಿತವಾಗಿ ನಿನಗೆ ತಿಳಿಸಲಿಲ್ಲವೋ ?
- ನಿಷ್ಕಪಟಿ : ಅಲ್ಲಲ್ಲ. ವಿಲಾಸರಾಯನದೂ ಆಕೆಯದೂ ಸಂಕೇತವಿತ್ತು.
- ಕುಚೇಷ್ಟಿತಾ : ವಿಲಾಸರಾಯನಗೂಡ ಎಂದಿಗೂ ಇದ್ದಿಲ್ಲ. ಇದನ್ನು ನಿನ್ನ ಬಾಯಿಂದಲೇ ಈಗ ಹೊಸದಾಗಿ ಕೇಳಿದೆನು.
- ನಿಷ್ಕಪಟಿ : ಅವಳ ಪ್ರಿಯಕರನು ವಿಲಾಸರಾಯನು. ಈ ವರ್ತಮಾನವನ್ನು ಆಕೆಯ ಗಂಡನಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದವನು ಮಾತ್ರ ಮನೋಹರರಾಯನು.
- ಕ್ಷುದ್ರಕರಾವ : ನಿಷ್ಕಪಟಿಯೇ, ನಿನ್ನ ಕೂಡ ವಾದ ಮಾಡಲಾರೆನು. ಅವನು ಯಾವನೇ ಇರಲಿ, ಶ್ರೀಪತರಾಯನಿಗೆ ಆದ ನೋವು ಸಾಮಾನ್ಯ ವಾಗಲಿಲ್ಲ.
- ನಿಷ್ಕಪಟಿ : ಶ್ರೀಪತರಾಯನ ಮೈಗೆ ಘಾಯವಾಯಿತೋ ? ಅಯ್ಯೋ ಪಾಪ ! ಅವರ ಬಡದಾಟದ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದು ಶಬ್ದವಾದರೂ ಇಷ್ಟೊತ್ತಿನಕ ನನ್ನ ಕಿವಿಯ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದಿದ್ದಿಲ್ಲ.
- ಕುಚೇಷ್ಟಿತಾ : ನಾನು ಒಂದು ಅಕ್ಷರ ಸಹ ಕೇಳಿದ್ದಿಲ್ಲ.

- ಕ್ಷುದ್ರಕರಾವ : ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಕೈಗೆ ಕೈ ಹಚ್ಚಿ ಜಗಳಾಡಿದ ವರ್ತಮಾನವನ್ನು ನೀನು ಇನ್ನೂವರಿಗೆ ಕೇಳಿಲ್ಲವೇ ? ಆಶ್ಚರ್ಯ !
- ನಿಷ್ಯಸಟಿ : ಒಂದು ಶಬ್ದವನ್ನು ಸಹ ಕೇಳಿಲ್ಲ.
- ಕ್ಷುದ್ರಕರಾವ : ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಮನೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುವ ಮುಂಜಿ ಲಗ್ನಿ ಲಗ್ನಿ ಬಡದಾಡಿದರು.
- ಕುಚೇಷ್ಟಿತಾ : ಸವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಹೇಳಿರಿ. ಕೇಳೋಣ.
- ನಿಷ್ಯಸಟಿ : ಕೈಗೆ ಕೈಹಚ್ಚಿ ಡ್ಯಾಗೆ ಜಗಳಾಡಿದರೆಂಬದನ್ನು ಮುಂಜಿ ಹೇಳಿರಿ.
- ಕ್ಷುದ್ರಕರಾವ : ಶ್ರೀಪತರಾಯನು ಲಾವಣ್ಯವತಿಯನ್ನು ಆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕಂಡ ಕೂಡಲೇ ಕಣ್ಣು ಕೆಂಪಗೆ ಮಾಡಿ ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಮನೋಹರನಿಗೆ “ನೀನು ಬಹಳ ಕೃತಘ್ನನಿದ್ದೀ” ಎಂದು ಬೈದನು.
- ನಿಷ್ಯಸಟಿ : ಯಾರಿಗೆ ? ವಿಲಾಸರಾಯನಿಗೋ ?
- ಕ್ಷುದ್ರಕರಾವ : ಅಲ್ಲಲ್ಲ. ಮನೋಹರರಾಯನಿಗೆ ಬೈದನು. ಆಷ್ಟು ಬೈದದ್ದಲ್ಲದೆ, “ನಾನು ಮುದುಕನಾದರೂ ನಿನಗೆ ಒಂದೆರಡು ಕೈತೋರಿಸಬಿಡಲಾರೆನು” ಎಂದು ಮಾತಾಡಿ ತನ್ನ ಹತ್ತರ ಇದ್ದ ಕತ್ತಿಯನ್ನು ಹಿರಿದನು. ಆಗ ಮನೋಹರನು ತಾನೂ ತನ್ನ ಕತ್ತಿಯನ್ನು ಹಿರಿದು ಯುದ್ಧವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದನು.
- ನಿರ್ಧನರಾವ : ಈ ಯುದ್ಧವು ಶ್ರೀಪತರಾಯನ ಮತ್ತು ವಿಲಾಸರಾಯನ ನಡುವೆ ಆಯಿತಷ್ಟೇ ?
- ಕ್ಷುದ್ರಕರಾವ : ನಿಷ್ಯಸಟೀ, ಅಲ್ಲಲ್ಲ, ಎಷ್ಟು ಸಾರೆ ಹೇಳಲಿ? ಮನೋಹರನ ಮತ್ತು ಶ್ರೀಪತರಾಯನ ನಡುವೆ ಆಯಿತು. ಇಷ್ಟಾದ ಕೂಡಲೆ ಲಾವಣ್ಯವತಿಯು ತನ್ನ ಮುದುಕ ಗಂಡನ ಜೀವದ ಮೇಲೆ ಪ್ರಸಂಗ ಬಂತೆಂದು ಆ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಗೆ ಚೀರುತ್ತಾ ಎದೆ ಎದೆ ಬಡಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಹೋದಳು. ಅವಳ ಹಿಂದಿಂದೆ ವಿಲಾಸರಾಯನು “ಬೇಗ ಒದ್ದೀ ಅರಿವೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬರಿ; ಸಕ್ಕರೆ ತಂದುಕೊಡಿರಿ; ಬೆಲ್ಲ ಸುಣ್ಣು ಬೆರಿಸಿಕೊಂಡು ಬರಿ” ಎಂದು ಅನ್ನುತ್ತಾ ಹೊರಬಿದ್ದನು. ಆ ಮೇಲೆ ಕೇಳುವದೇನದೆ? ಇಬ್ಬರೂ ಸಾಕಸಾಕಾಗುವಂತೆ ಯುದ್ಧ ಮಾಡಿದರು, ಕೈಯೊಳಗಿನ ಕತ್ತಿಗಳು ಸಹ ಮುರಿದವು. (ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ವಂಚಕನು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾನೆ.)

- ವಂಚಕ : ಅಲ್ಲಲ್ಲ, ಅವರು ತುಬಾಕಿಗಳಿಂದ ಯುದ್ಧ ಮಾಡಿದರೆಂದು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ನೋಡಿ ಬಂದ ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನು ನನಗೆ ಹೇಳಿದನು.
- ನಿರ್ಧನರಾವ : (ತುಸು ನಗುತ್ತ) ಹಾಗಾದರೆ ಇದೆಲ್ಲ ವರ್ತಮಾನವು ನಿಜವಿದ್ದಂತಾಯಿತು.
- ವಂಚಕ : ಸಂಪೂರ್ಣ ನಿಜವು; ಶ್ರೀಪತರಾಯನ ಮೈತುಂಬ ಘಾಯಗಳಾಗುತ್ತವೆ.
- ಕ್ಷುದ್ರಕವ : ಅವನ ಎಡಮಗ್ಗಲಿಗೆ ಕತ್ತಿಯು ತಾಕಿರುತ್ತದೆ!
- ವಂಚಕ : ಅಲ್ಲಲ್ಲ; ಅವನ ಎದೆಗೆ ಗುಂಡು ಹತ್ತಿರುತ್ತದೆ!
- ನಿರ್ಧನರಾವ : ಅಯ್ಯಯ್ಯೋ! ನಾನು ಕಿವಿಯಿಂದ ಕೇಳಲಾರೆ. ಆಗ ಶ್ರೀಪತರಾಯನಿಗೆ ಎಷ್ಟು ಕಸವಿಸಿಯಾಗಿರಬಹುದು!
- ವಂಚಕ : ವಿಲಾಸನ ಮನಸಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದರೆ ಇದೆಲ್ಲ ತಪ್ಪಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಮಾರ್ಗವಿತ್ತು. ಅವನು ಜಗಳವನ್ನು ಇಷ್ಟು ಬೆಳೆಸುವ ಕಾರಣವಿದ್ದಿಲ್ಲ.
- ನಿರ್ಧನರಾವ : ವಿಲಾಸನೇ ಜಗಳಾಡಿದನೆಂಬುವ ಮಾತು ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಇವರಿಬ್ಬರು ಮನೋಹರನೇ ಜಗಳಾಡಿದನೆಂದು ಇಷ್ಟೊತ್ತಿನವರೆಗೆ ನನ್ನ ಬಾಯಿ ಬಡಿದರು.
- ಕ್ಷುದ್ರಕವ : ನನ್ನ ಮಿತ್ರ ವಂಚಕನಿಗೆ ಈ ವರ್ತಮಾನವು ಏನೂ ಗೊತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಕಾಣಿಸುವದಿಲ್ಲ !
- ವಂಚಕ : ಆದರೆ ಮುಂಚೆ ಶ್ರೀಪತರಾಯನು ವಿಲಾಸನಿಗೆ ಕೃತಘ್ನನೆಂದು ಬೈದನು.
- ಕ್ಷುದ್ರಕವ : ಇದನ್ನು ನಾನು ನಿಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಮುಂದೆ ಮೊದಲೇ ಹೇಳಿದೆನು.
- ವಂಚಕ : ಮಿತ್ರಾ, ಕ್ಷುದ್ರಕಾ, ನನಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಮಾತಾಡಗೊಡು. ನಿನ್ನ ಹೊರತಾಗಿ ಎರಡನೆಯವರಿಗೆ ಗೊತ್ತಿರಬಾರದೇನು? ನನ್ನ ಮಾತು ಮೊದಲು ಕೇಳು; ಮನೋಹರನು ಹಿಂದಿನ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ವಿಲಾಸನ ಮನೆಯೊಳಗೆ ಎರಡು ಮದ್ದು ತುಂಬಿದ ತುಬಾಕಿಗಳನ್ನು ತಂದಿಟ್ಟಿದ್ದನು. ಶ್ರೀಪತರಾಯನು ಆಗ್ರಹ ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ವಿಲಾಸನು ಒಂದು ತುಬಾಕಿಯನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಯಿತು. ಒಬ್ಬರ ಮೇಲೊಬ್ಬರು ತುಬಾಕಿ ಹಾರಿಸಿದರು. ವಿಲಾಸನ ತುಬಾಕಿಯೊಳಗಿನ ಗುಂಡು ಶ್ರೀಪತರಾಯನಿಗೆ ತಾಕಿತು. ಆಗ ಇನ್ನೊಂದು ಅದ್ಭುತ ಚಮತ್ಕಾರವಾದದ್ದೇನೆಂದರೆ :- ಶ್ರೀಪತರಾಯನ ತುಬಾಕಿಯ ಗುರಿಯು ತಪ್ಪಿ ಅವನ ತುಬಾಕಿಯೊಳಗಿನ ಗುಂಡು

ಮನೆಯ ಕಿಡಿಕ್ಯೋಳಿಗಿಂದ ಹಾದು ಮನೆಗೆ ಪತ್ರ ಕೊಡಲಿಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಒಬ್ಬ ಟೆಪಾಲ ಸಿಪಾಯಿಗೆ ತಾಕಿತು.

ಕ್ಷುದ್ರಕರಾವ : ನನ್ನ ಮಿತ್ರನು ಈ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಸವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ತಿಳಿಸಿದ ನೆಂಬುವದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ; ಆದರೆ ನಾನು ಅವನಷ್ಟು ಸವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಹೇಳದಿದ್ದರೂ ನನ್ನ ವೃತ್ತಾಂತವು ಹೆಚ್ಚು ಸತ್ಯವೆಂದು ಎದೆಗೆ ಕೈ ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

ಕುಚೇಷ್ಟಿತಾ : (ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ) ನನಗಂತೂ ನಿಜವಾದ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ತಿಳಿದು ಕೊಳ್ಳುವ ಅವಶ್ಯಕತೆಯು ಇವರೆಲ್ಲರಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚುಂಟು. ಆದ್ದರಿಂದ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಗೊತ್ತಿದ್ದವರನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಲಿಕ್ಕೆ ನಾನು ಇಲ್ಲಿಂದ ಮೊದಲು ಹೋಗತಕ್ಕದ್ದು.

ಕುಚೇಷ್ಟಿತೆಯು ಹೋಗುತ್ತಾಳೆ.

ಕ್ಷುದ್ರಕರಾವ : ಓಹೋ! ಕುಚೇಷ್ಟಿತೆಯು ಒಮ್ಮಿಂದೊಮ್ಮೆ ಹೊರಟುಹೋದಳು. ಈ ವರ್ತಮಾನವನ್ನು ಕೇಳಿ ಅವಳು ಇಷ್ಟಾಶ್ಚಕೆ ಭಯಪಟ್ಟಳೆಂಬ ಕಾರಣವು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತಿಳಿಯುವಂತೆ ಆದೆ.

ವಂಚಕ : ಹೌದೊದು. ಜನರು ಮಾತಾಡುವ ಸಂಗತಿಯು ಸತ್ಯ. ಆದರೆ ಇಂಥಾ ಪ್ರಾಯ ಮೀರಿದ ವಿಧವೆಯನ್ನು ಪುನರ್ವಿವಾಹ ಮಾಡಿ ಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ಮನೋಹರ ಅಥವಾ ವಿಲಾಸನಂಥಾ ತರುಣರು ಒಡಂಬಟ್ಟಾರೆಂದು ನನಗಂತೂ ಕಾಣುವದಿಲ್ಲ. ಇವಳಿಗೆ ಯಾವ ನಾದರೂ ಗತಿಗೆಟ್ಟ ಮುದುಕ ಸುಧಾರಕನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡರೆ ಮಾತ್ರ ನಡೆದೀತು!

ನಿಷ್ಕಪಟಿ : ಈಗ ಅದರ ವಿಚಾರವು ನಮಗ್ಯಾತಕ್ಕೆ ಬೇಕು! ಶ್ರೀಪತರಾಯನು ಎಲ್ಲಿದ್ದಾನೆ ನೋಡೋಣ ನಡೆಯಿರಿ.

ವಂಚಕ : ಅವನನ್ನು ಮೇಣೆಯೊಳಗೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಮನೆಗೆ ತಂದಿರುತ್ತಾರೆ. ಅವನು ಹಾಸಿಗೆ ಬಿಟ್ಟು ಎಳುವಂತೆ ಇಲ್ಲ. ಡಾಕ್ಟರರ ಔಷಧೋಪಚಾರವು ನಡೆದಿರುತ್ತದೆ. ಮನೆಯೊಳಗೆ ಯಾರನ್ನೂ ಬಿಡುವದಿಲ್ಲ. ಅವನ ಸೇವಕರು ಮನೆಗೆ ಬಂದವರನ್ನು ತಮ್ಮ ಧನಿಯು ಮನೆ ಯಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಉತ್ತರ ಹೇಳಿ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಆಟ್ಟುತ್ತಾರೆ. ಬಹುಜಃ ಇದರಂತೆ ಹೇಳಲಿಕ್ಕೆ ಡಾಕ್ಟರರು ಅವರಿಗೆ ಆಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಿರಬಹುದು.

- ನಿಷ್ಕಪಟಿ : ಹೌದೌದು, ಲಾವಣ್ಯವತಿಯು ಗಂಡನ ಆರೈಕೆಯ ದೆಸೆಯಿಂದ ಅವನ ಹತ್ತಿರವೇ ಸೂತಿಯು ತಾಳೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ.
- ವಂಚಕ : ಈಗ ನಾನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರುವ ಮುಂಚೆ ಒಬ್ಬ ಡಾಕ್ಟರನು ಅವರ ಮನೆಯೊಳಗೆ ಹೋದದ್ದನ್ನು ಕಂಡೆನು.
- ಕ್ಷುದ್ರಕರಾವ : ಇತ್ತ ಕಡೆಗೆ ಬರುವವರಾರು ? ಚನ್ನಾಗಿ ನೋಡಿರಿ.
- ವಂಚಕ : ಆಗೋ ! ಇವನೇ ಅಲ್ಲಿ ಹೋದ ಡಾಕ್ಟರನು !
- ನಿಷ್ಕಪಟಿ : ಹೌದೌದು. ಇವನು ಈಗೀಗ ಅಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಬಂದನೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಇವನನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಿದರೆ ನಮಗೆ ಯಾವತ್ತೂ ತಿಳಿಯಬರುವದು.
- ಸುಶೀಲರಾಯನು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾನೆ.
- ವಂಚಕ : ಡಾಕ್ಟರರೇ ! ರೋಗಿಯ ಲಕ್ಷಣಗಳ ಮೇಲಿಂದ ಹ್ಯಾಗೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ ? ಅವನ ಜೀವಕ್ಕೆ ಭಯವಿಲ್ಲವೇ ?
- ನಿಷ್ಕಪಟಿ : ಡಾಕ್ಟರ ಸಾಹೇಬರೇ ! ನಿಮ್ಮ ರೋಗಿಯು ಹ್ಯಾಗಿದ್ದಾನೆ ?
- ಕ್ಷುದ್ರಕರಾವ : ಡಾಕ್ಟರರೇ ! ಅವನ ಘಾಯವು ಕತ್ತಿಯಿಂದ ಆದದ್ದಲ್ಲವೇ ?
- ವಂಚಕ : ಎದಿಗೇ ಗುಂಡು ತಾಕಿದ್ದರಿಂದ ಆ ಘಾಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಜಿದ್ದು ಕಟ್ಟುತ್ತೇನೆ.
- ಸುಶೀಲರಾವ : ಡಾಕ್ಟರನಾರು ? ಕತ್ತಿಯಿಂದ ಘಾಯವಾಗಿರುವದು ಯಾರಿಗೆ ? ಗುಂಡು ಬಡಿದದ್ದು ಯಾರಿಗೆ ? ನಿಮ್ಮೆಲ್ಲರಿಗೆ ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಸಭ್ಯರೇ, ನೀವೆಲ್ಲರು ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದಿರುವಿರವೇ ?
- ಕ್ಷುದ್ರಕರಾವ : ಬಹಳ ಮಾಡಿ ನೀವು ಡಾಕ್ಟರರಲ್ಲವೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.
- ಸುಶೀಲರಾವ : ನಾನು ಡಾಕ್ಟರ ಪರೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಕೊಡದೆ ನೀವು ನನಗೆ ಈ ಬಹು ಮಾನದ ಪದವಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಕ್ಕೆ ನಿಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಉಪಕಾರವನ್ನು ಮರೆಯಲಾರೆನು.
- ವಂಚಕ : ನೀವು ಡಾಕ್ಟರರಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಶ್ರೀಪತರಾಯನ ಸ್ನೇಹಿತರಿಬಹುದು. ಅಂದಮೇಲೆ ಅವನಿಗೆ ಘಾಯಗಳಾದ ವರ್ತಮಾನವು ನಿಮಗೆ ತಿಳಿದಿರಬಹುದು.
- ಸುಶೀಲರಾವ : ನನ್ನ ಕಿವಿಗೆ ಒಂದೂ ಶಬ್ದವು ಬಿದ್ದಿಲ್ಲ.
- ವಂಚಕ : ಅವನು ಘಾಯಗಳಿಂದ ತೀರ ಮರಣೋನ್ಮುಖನಾಗಿರುತ್ತಾನೆಂದು ನೀವು ಇನ್ನಾವರಿಗೆ ಕೇಳಿಲ್ಲವೋ ?

- ಸುಶೀಲರಾವ : ಕೇಳಿದ್ದರೆ ನನ್ನ ಕಿವಿ ಹೋಗಲಿ !
- ಕ್ಷುದ್ರಕರಾವ : ಅವನ ಮೈಯೊಳಗೆ ಕತ್ತಿ ನಟ್ಟಿದ್ದು ಕೇಳಿಲ್ಲವೇ ?
- ವಂಚಕ : ಅವನ ಎದೆಗೆ ಗುಂಡು ಬಡೆದದ್ದು ಗೋತ್ತಾಗಿಲ್ಲವೇ ?
- ಕ್ಷುದ್ರಕರಾವ : ಮನೋಹರನೇ ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಮಾಡಿದನು.
- ವಂಚಕ : ಅಲ್ಲಲ್ಲ, ಚಿಕ್ಕವನಾದ ವಿಲಾಸನು ಹೀಗೆ ಮಾಡಿದನು.
- ಸುಶೀಲರಾವ : ನಿಮ್ಮೆಲ್ಲರಿಗೆ ಭೂತಬಾಧೆಯಾಗಿದ್ದವಷ್ಟೇ ? ನಿಮ್ಮ ನಿಮ್ಮ ವೃತ್ತಾಂತದಲ್ಲಿ ತಾಳಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಶ್ರೀಪತರಾಯನಿಗೆ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಘಾಯಗಳಾಗಿದ್ದು ಅವನು ಮರಣೋನ್ಮುಖನಾಗಿರತಕ್ಕ ನೆಂಬ ಮುಖ್ಯ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ನಿಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಒಡಂಬಡಿಕೆಯು ಕಾಣುತ್ತದೆ.
- ಕ್ಷುದ್ರಕರಾವ : ಹೌದಾದು, ಆದಕ್ಕೆ ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಪೂರ್ಣ ಒಡಂಬಡಿಕೆಯಿದೆ.
- ವಂಚಕ : ಆ ಬಗ್ಗೆ ತಿಲಪ್ರಾಯವಾದರೂ ಸಂಶಯವಿರಲಿಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಿಲ್ಲ.
- ಸುಶೀಲರಾವ : ನೀವು ಹೇಳುವಂಥ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುವ ಮನುಷ್ಯನು ಬದುಕಿರುವುದು ಅಸಂಭವವು. ಹೀಗಿರುವಾಗ ಆಗೋ ! ನೋಡಿರಿ ! ಶ್ರೀಪತ ರಾಯನು ಏನೂ ಆಗದೆ ಇರುವವನಂತೆ ಇತ್ತ ಕಡೆಗೆ ಹ್ಯಾಗೆ ನಡೆಯುತ್ತ ಬರುತ್ತಾನೆ !
- ಶ್ರೀಪತರಾಯನು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾನೆ.
- ಮಿತ್ರಾ, ಶ್ರೀಪತರಾಯಾ ! ನಿನ್ನನ್ನು ನೋಡಿ ಈಗ ಧೈರ್ಯ ಬಂತು ! ನೀನು ಒಳ್ಳೇ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಬಂದಿ ! ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನಿನ್ನ ಜೀವದ ಆಶೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನಾವೆಲ್ಲರು ದುಃಖದಿಂದ ಕೂತಿದ್ದೆವು.
- ಕ್ಷುದ್ರಕರಾವ : ಎಂಥಾ ಬೇಗನೆ ಇವರು ಗುಣವಾದರು ?
- ಸುಶೀಲರಾವ : ಶ್ರೀಪತರಾವ ! ನಿನ್ನ ಮೈಗೆ ಕತ್ತಿಯು ಮತ್ತು ಎದೆಗೆ ಗುಂಡು ತಾಕಿರಲು ನೀನು ಇಷ್ಟು ಬೇಗನೆ ಯಾಕೆ ಹಾಸಿಗೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಂದಿ ?
- ಶ್ರೀಪತರಾವ : (ಗಾಬರಿಯಿಂದ) ಕತ್ತಿ ಮತ್ತು ಗುಂಡುಗಳು ತಾಕಿದ್ದು ಯಾವಾಗ್ಗೆ ? ಯಾರಿಗೆ ?
- ಸುಶೀಲರಾವ : (ನಗುತ್ತ) ಈ ಎಲ್ಲ ಜನರು ನಿನಗೆ ಔಷಧೋಪಚಾರ ಮಾಡಿಸದೆ ಅಥವಾ ಕಾಯದೆಯಿಂದ ಶಿಕ್ಷೆ ಕೊಡಿಸದೆ ಕೊಲ್ಲುತ್ತಿದ್ದರು ! ಹಾಗೂ ನನ್ನನ್ನು ಡಾಕ್ಟರನೆಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ "ಸಾಮೀಲ ಆಪ

ರಾಧಿ" (ಸಹಾಸರಾಧಿ) ಯಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು! ಇಬ್ಬರ ದೈವವೂ ಚನ್ನಾಗಿರುತ್ತದೆ! ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಇಬ್ಬರ ಜೀವವೂ ಸುಮ್ಮಸುಮ್ಮನೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದವು!

- ಶ್ರೀಪತರಾವ : (ಗಾಬರಿಯಿಂದ) ಏನಿದು? ಏನಿದು?
- ಕ್ಷೇತ್ರಕರಾವ : ಶ್ರೀಪತರಾವ! ನೀವು ದ್ವಂದ್ವ ಯುದ್ಧ ಮಾಡಿದ ವರ್ತಮಾನವು ಸುಳ್ಳೆಂದು ನೋಡಿ ನಮ್ಮೆಲ್ಲರಿಗೆ ಸಂತೋಷವಾಯಿತು! ಆದರೆ ಇನ್ನೊಂದು ದುರ್ದೈವದ ವರ್ತಮಾನವನ್ನು ಕೇಳಿ ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಹಳ ದುಃಖವಾಗಿರುತ್ತದೆ.
- ಶ್ರೀಪತರಾವ : (ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ) ನಿನ್ನೆ ಸಂಭವಿಸಿದ ವರ್ತಮಾನವು ಇಷ್ಟು ಬೇಗನೆ ಊರ ತುಂಬ ಹಬ್ಬಿತೋ? ಆಶ್ಚರ್ಯ! ಆಶ್ಚರ್ಯ!
- ವಂಚಕ : ಶ್ರೀಪತರಾವ! ನಿಮ್ಮಂಥ ಮುದುಕರು ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಲಗ್ನ ಮಾಡಿ ಕೊಳ್ಳತಕ್ಕದ್ದಿದ್ದಿಲ್ಲ. ದೋಷವು ನಿಮ್ಮ ಕಡೆಗೇ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಉಂಟು.
- ಸುಶೀಲರಾವ : ಮಹಾತ್ಮರೇ? ನಿಮಗ್ಯಾಕೆ ಇದರ ಉಸಾಬರಿ?
- ನಿಷ್ಯಪಟಿ : ಮುದುಕರಾದರೂ ಚಿಂತೆ ಇಲ್ಲ. ಇವರು ತಮ್ಮ ಹೆಂಡತಿಯ ಮೇಲೆ ಬಹಳ ಪ್ರೇಮ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಇವರ ಕಡೆಗೇನೂ ತಪ್ಪಿಲ್ಲ. ಇವರನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಎಂಥವರಿಗಾದರೂ ಕನಿಕರ ಬಂದೀತು!
- ಶ್ರೀಪತರಾವ : ನಿಮ್ಮ ಕನಿಕರಕ್ಕೂ ಸಹಾನುಭೂತಿಗೂ ಬಿಂಕೆ ಹೆಚ್ಚಿರಿ! ನನಗೆಗೇನೂ ಅವು ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ.
- ವಂಚಕ : ಇಂಥಾ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ಜನರು ನಕ್ಕರೆ ಅಥವಾ ಚೇಷ್ಟೆ ಮಾಡಿದರೆ ನೀವು ಲಕ್ಷ್ಯ ಕೊಡಬೇಡಿರಿ.
- ಶ್ರೀಪತರಾವ : (ಹಿಟ್ಟಿನಿಂದ) ನನ್ನ ಮನೆಗೆ ನಾನೇ ಯಜಮಾನನಿರುತ್ತೇನೆ. ನನಗೆ ಎರಡನೆಯವರು ಹೇಳುವ ಅಥವಾ ಕೇಳುವ ಕಾರಣವಿಲ್ಲ.
- ವಂಚಕ : ಈ ತಿಳುವಳಿಕೆಯು ಅಸಾಧಾರಣವಾದ್ದು! ಇದರಿಂದಲೇ ಮನುಷ್ಯನು ಸಮಾಧಾನ ಹೊಂದತಕ್ಕದ್ದು!!
- ಶ್ರೀಪತರಾವ : (ಹಿಟ್ಟಿನಿಂದ) ನನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ನಾನು ಬೇಕಾದ್ದು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. ನೀವು ಅದನ್ನು ವಿಚಾರಿಸುವ ಕಾರಣವಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಮನೆಯ ಅಂಗಳ ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಟು ನಡಿಯಿರಿ. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಸ್ವೋಲೀಸ ಸಿಪಾಯನ್ನು ಕರಿಸಬೇಕಾದೀತು. ನಿಂದಾಪ್ರಸಾರಕ ಮಂಡಳಿಗೆ ನನ್ನ ನಮಸ್ಕಾರ ತಿಳಿಸಿರಿ. ಇದೇ ನನ್ನ ಕಡೆ ಶಬ್ದವು!

- ನಿಸ್ವಪಟಿ : ಹಾಗಾದರೆ ಹೋಗುತ್ತೇನೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ಸಂಗತಿಯು ನಮ್ಮ ನಿಂದಾ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯ ವರ್ತಮಾನಪತ್ರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗುವದು. ಆದ್ದರಿಂದ ನೀವು ಅದನ್ನು ಓದಲಿಕ್ಕೆ ದಯಮಾಡಿ ತಪ್ಪಬೇಡಿ !
ಹೋಗುತ್ತೇನೆ.
- ಶ್ರೀಪತರಾವ : (ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ) ಇಲ್ಲಿಂದ ಮುಂಚೆ ಹೊರಟು ಹೋಗಿರಿ!
- ಕ್ಷುದ್ರಕರಾವ : ನಿಮಗೆ ಯಾವ ಪ್ರಕಾರ ನಿನ್ನೆ ಮಂಗಳಾರತಿಯಾಯಿತೆಂದು ನಮ್ಮ ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ, ಅದನ್ನು ಓದಲಿಕ್ಕೆ ಮರೆಯಬೇಡಿ.
ಹೋಗುತ್ತಾನೆ.
- ಶ್ರೀಪತರಾವ : (ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ) ಈ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಮುಂಚೆ ಬಿಡಿರಿ !
- ಮಂಚಕ : ಮಂಗಳಾರತಿಯನ್ನು ನೀವು ಎಷ್ಟು ಶಾಂತ ರೀತಿಯಿಂದ ಮಾಡಿಸಿ ಕೊಂಡಿರೆಂದು ಸಹಾ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ಅದನ್ನು ಆಗತ್ಯ ಗತೃವಾಗಿ ಓದಿರಿ !
ಹೋಗುತ್ತಾನೆ.
- ಶ್ರೀಪತರಾವ : (ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ) ಎಲೈ ಪಿಶಾಚಿಗಳಿರಾ! ಕೃಷ್ಣ ಸರ್ಪಗಳಿರಾ! ನಿಮ್ಮ ವಿಷವು ನಿಮ್ಮನ್ನೇ ಕೊಲ್ಲುವದು. ಚನ್ನಾಗಿ ಲಕ್ಷದಲ್ಲಿಡಿರಿ.
- ಸುಶೀಲರಾವ : ಇವರು ಎಂಥಾ ದುಷ್ಟರು! ಎಂಥಾ ಉನ್ಮತ್ತರು! ಸಂಭಾವಿತರನ್ನು ಸಿಟ್ಟಿಗೆಬ್ಬಿಸಿ ಹ್ಯಾಗೆ ಕಲಹಕ್ಕೆ ಕೆಣಕುತ್ತಾರೆ !
ರಾಮನು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾನೆ.
- ರಾಮ : (ಶ್ರೀಪತರಾಯನಿಗೆ) ಒಡೆಯರೇ! ನೀವು ದೊಡ್ಡ ಧ್ವನಿಯಿಂದ ಸಿಟ್ಟಿನ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಆಡುವದನ್ನು ಕೇಳಿದೆನು. ಸಿಟ್ಟುಗಳಿಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನಾಯಿತು?
- ಶ್ರೀಪತರಾವ : (ದುಃಖದಿಂದ) ರಾಮಾ ! ಇದನ್ನು ಕೇಳುವ ಕಾರಣವೇ ಇಲ್ಲ. ನನಗೆ ಒಂದಾದರೂ ದಿನಸ ಸಮಾಧಾನವಿರುವದೋ? ದಿನಾಲು ನನ್ನ ಪಾಲಿಗೆ ಕಿರಿಕಿರಿಯೂ ಉಪದ್ರವವೂ ತಪ್ಪುವದಿಲ್ಲ.
- ರಾಮ : ಅದನ್ನು ಕೇಳುವದರಿಂದ ನಿಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ದುಃಖವಾಗುವಂತೆ ಇದ್ದರೆ ನಾನು ಕೇಳಲಿಕ್ಕೆ ಅಪೇಕ್ಷೆ ಮಾಡುವದಿಲ್ಲ.
- ಸುಶೀಲರಾವ : ಶ್ರೀಪತರಾವ ! ದುಃಖವನ್ನು ಶಾಂತ ಪಡಿಸು. ದುಷ್ಟರ ಶಬ್ದಗಳಿಗೆ ಕಿವಿಗೊಡಬಾರದು; ಕೊಟ್ಟರೂ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ತರಬಾರದು.

ದಿನಾಲು ಇವನ್ನೆಲ್ಲ ನೆನಸಿ ದುಃಖ ಮಾಡಹತ್ತಿದರೆ ನಮಗೆ ಈ ಜಗತ್ತು ಸೆರೆಮನೆಯಾಗುವದು. ಆದ್ದರಿಂದ ದುಷ್ಟರ ಸ್ನೇಹ ವನ್ನು ಮಾಡದೆ ಅಥವಾ ಅವರ ನೆರಳಿಗೆ ಸಹ ಹೋಗದೆ ಬಂದ ಕಷ್ಟಗಳನ್ನು ಧೈರ್ಯದಿಂದ ಸೈರಿಸಿ, ವಿವೇಕದಿಂದ ನಡೆದು, ಸೌಖ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದತಕ್ಕದ್ದು. ಇನ್ನು ನಿನ್ನ ದುಃಖವನ್ನು ಮರೆತು ಬಿಟ್ಟು ನಾನು ಹೇಳುವ ಮಾತಿನ ಕಡೆಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಲಕ್ಷ್ಯ ಕೊಡು. ಮಿತ್ರಾ! ನಿನಗೆ ಹೇಳಿದ ಪ್ರಕಾರ ನಾನು ನನ್ನ ಇಬ್ಬರೂ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಪರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡಿದೆನು.

- ಶ್ರೀಪತರಾವ : ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಅವೆಂಥ ಜೋಡಿಸುತ್ತಾರೆ! ಭೂಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿ ಹುಡುಕಿದರೂ ಇಂಥವರು ದೊರಕಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ!
- ರಾಮ : (ಚೇಷ್ಟೆಯಿಂದ) ರಾಯರ ಪರೀಕ್ಷೆಯೊಳಗೆ ನೀವು ಮುಂಚೆ ಹೇಳಿದ್ದೇ ನಿಜವೆಂದು ನಿರ್ಣಯವಾಯಿತು !!
- ಸುಶೀಲರಾವ : (ಚೇಷ್ಟೆಯಿಂದ) ಮನೋಹರನಂಥ ಸುಸ್ವಭಾವದ ಮನುಷ್ಯನು ಸುತ್ತ ನೂರು ಹರದಾರಿಯೊಳಗೆ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲವೆಂದು ನನಗೆ ಚನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿಯಬಂತು !!
- ರಾಮ : (ಚೇಷ್ಟೆಯಿಂದ) ಮನೋಹರನು ಬಹಳ ಉದಾತ್ತ ವಿಚಾರದ ಮನುಷ್ಯನೆಂದು ನೀವು ಆಗಾಗ್ಗೆ ಹೇಳುವದು ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬಂತು!!
- ಸುಶೀಲರಾವ : (ಚೇಷ್ಟೆಯಿಂದ) “ನುಡಿಯಂತೆ ನಡಿ” ಎಂಬ ತತ್ವವು ಅವನಲ್ಲಿ ಮೂರ್ತಿಮಂತವಾಗಿ ವಾಸ ಮಾಡಿರುತ್ತದೆ !!
- ರಾಮ : (ಚೇಷ್ಟೆಯಿಂದ) ಮನೋಹರನ ಮಾತುಗಳು ಅವನ ಹೆಸರಿನಂತೆ ಎಷ್ಟು ಮನೋಹರವಾಗಿರುತ್ತವೆ !!
- ಸುಶೀಲರಾವ : (ಚೇಷ್ಟೆಯಿಂದ) ಎಲ್ಲ ತರುಣರು ಅವನ ಗುಣಗಳನ್ನೇ ಅನುಕರಣ ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು !! (ಶ್ರೀಪತರಾಯನ ಸಮಾಪಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಸಲಿಗೆ ಯಿಂದ ಕೈ ಹಿಡಿದು) ಯಾಕೆ, ಶ್ರೀಪತರಾವ! ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಮನೋಹರನನ್ನು ಸ್ತುತಿ ಮಾಡುವಾಗ್ಗೆ ನೀನು ಸುಮ್ಮನೇ ನಿಂತಿ ರುತ್ತೀ! ಬಾಯಿಂದ ಮಾತುಗಳು ಹೊರಬೀಳಲೊಲ್ಲವು. ಅದ್ಯಾಕೆ?
- ಶ್ರೀಪತರಾವ : (ನಿರಾಶೆಯಿಂದ) ಈ ಜಗತ್ತಿನೊಳಗೆ ದುಷ್ಟರೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ವಾಸ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಜನರನ್ನು ಆದಷ್ಟು ಕಾಶಮ ಹೊಗಳುವದು ಒಳ್ಳೆದು.
- ರಾಮ : ರಾಯರೇ! ಈಗಾದರೂ ನಿಮಗೆ ಚನ್ನಾಗಿ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬಂತೋ ?

- ಶ್ರೀಪತರಾವ : (ದುಃಖದಿಂದ) ನೀವಿಬ್ಬರೂ ನನಗೆ ಚೆನ್ನೈಯನ್ನು ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಆರಂಭಿಸಿರುತ್ತೀರಿ. ಇದರ ಮೇಲಿಂದ ನೋಡಿದರೆ ನಿಮಗೆ ಯಾವತ್ತು ವರ್ತಮಾನವು ತಿಳಿದಿರಬಹುದೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ನೀವು ಹೀಗೆ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿದರೆ ನನ್ನ ತಲೆ ಕೆಟ್ಟು ನಾನು ಆಡವಿಯನ್ನೇ ಸೇರುವೆನು.
- ರಾಮ : ನಿಮಗೆ ನಾವು ಇನ್ನೇನು ಪೀಡಿಸುವದಿಲ್ಲ. ನಮಗೆ ಯಾವತ್ತೂ ತಿಳಿದಿರುತ್ತದೆ. ಲಾವಣ್ಯವತಿಬಾಯಿಯವರು ಮನೋಹರ ರಾಯನ ಮನೆಯಿಂದ ಬರುವಾಗ್ಗೆ ಅವರನ್ನು ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಕಂಡು ವಿಚಾರಿಸಿದೆನು. ಆಗ ಅವರು ಪ್ರಾಂಜಳ ಅಂತಃಕರಣದಿಂದ ನನ್ನ ಮುಂದೆ ಯಾವತ್ತು ನಿಜ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಹೇಳಿದರು. ಇದಲ್ಲದೆ ಅವರು ತಮ್ಮನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಬೇಕೆಂದು ನಿಮಗೆ ಬಹಳ ದೃಢೋಕ್ತಿಯಿಂದ ಬೇಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ.
- ಶ್ರೀಪತಿರಾವ : ಸುಶೀಲರಾಯನಿಗೆ ಸಹ ಇದು ಗೊತ್ತಾಗಿರುತ್ತದೋ ?
- ಸುಶೀಲರಾವ : ನನಗೆ ಯಾವತ್ತು ಗೊತ್ತಾಗಿರುತ್ತದೆ.
- ಶ್ರೀಪತರಾವ : ಮಿತ್ರಾ, ಪರದೆ ಮತ್ತು ಕೋಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಯಾರ್ಯಾರು ಅಡಗಿ ಕೊಂಡಿದ್ದರೆಂಬುದು ನಿನಗೆ ಗೊತ್ತಾಯಿತೋ ?
- ಸುಶೀಲರಾವ : (ನಗುತ್ತಾ) ತಂಜಾವರದ ಕುಲೀನ ಹೆಗಸು ಬಂದು ಕೂತದ್ದು ಸಹ ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ಕಥೆಯು ಎಂಥಾ ಚಮತ್ಕಾರವಾದದ್ದು!
- ಶ್ರೀಪತರಾವ : ಅದು ಬಹಳ ಮನೋರಂಜಕವಿರುತ್ತದೆ.
- ಸುಶೀಲರಾವ : ಅದನ್ನು ಕೇಳಿದ ಕೂಡಲೆ ನನಗೆ ನಗೆಯು ಬಹಳ ಬಂತು. ನಕ್ಕು ನಕ್ಕು ಸಾಕಾಯಿತು. ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಎಂದೂ ಇಷ್ಟು ನಕ್ಕಿದ್ದಿಲ್ಲ.
- ಶ್ರೀಪತರಾವ : ನನ್ನದೊಂದು ನಾಟಕವೇ ಆಗಿ ಹೋಯಿತು !
- ರಾಮ : ಅದರಿಂದ ಮನೋಹರ ರಾಯನ ಸುವಿಚಾರಗಳನ್ನೂ ಉದಾತ್ತ ವಿಚಾರಗಳನ್ನೂ ಚನ್ನಾಗಿ ಮನಗಂಡಂತೆ ಆಯಿತು ! (ನಗುತ್ತಾನೆ.)
- ಸುಶೀಲರಾವ : ಆ ದುಷ್ಟ ವಿಲಾಸನು ನಿನ್ನನ್ನು ಕೋಣೆಯಿಂದ ಹೊರಗೆ ಎಳೆದದ್ದು ಎಷ್ಟು ಉನ್ಮತ್ತತನವು !
- ಶ್ರೀಪತರಾವ : ದುಷ್ಟರ ಅಧಮಾಧಮ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಚನ್ನಾಗಿ ಮನಗಂಡೆನು.
- ಸುಶೀಲರಾವ : ವಿಲಾಸನು ಪರದೆಯನ್ನು ಎಳೆದ ಕೂಡಲೆ ಅಲ್ಲಿ ಕೂತ ಲಾವಣ್ಯ ವತಿಯನ್ನು ಕಂಡು ನಿನ್ನ ಮೋರೆಯು ಎಷ್ಟು ನಿಸ್ತೇಜವಾಯಿ ತೆಂಬುದನ್ನು ನೋಡಲಿಕ್ಕೆ ನಾನು ಅಲ್ಲಿ ಇರತಕ್ಕದ್ದಿತ್ತು !

- ಶ್ರೀಪತರಾವ : (ದುಃಖದಿಂದ) ನಿನಗೊಂದಿಗೂ ಮೋರಿಯನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ನಾನು ಜನರೊಳಗೆ ಮೋರೆ ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಅಡ್ಡಾಡದಂತೆ ಆಯಿತು!!
- ಸುಶೀಲರಾವ : ಮಿತ್ರಾ, ನಿನ್ನನ್ನು ಕಂಡು ನಾನು ನಗುವದು ಯೋಗ್ಯವಾಗಲಾರದು. ಆದರೂ ನಿನ್ನ ಮೋರಿಯನ್ನು ನೋಡಿದ ಕೂಡಲೇ ನನ್ನ ನಗೆಯು ತಿರಿತಿರಿಗಿ ಬರುತ್ತದೆ!
- ಶ್ರೀಪತರಾವ : ನನಗೋಸ್ಕರ ನಿನ್ನ ನಗೆಯನ್ನು ಮುಂಗಚೇಡ. ಅದರಿಂದ ನನಗೆ ಎಷ್ಟು ಮಾತ್ರಕ್ಕೂ ದುಃಖವೆನಿಸುವದಿಲ್ಲ. ನನ್ನದು ನನಗೇ ನಗೆ ಬರಲಿಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿರುತ್ತದೆ! ನನ್ನ ಮಿತ್ರರಿಗೂ ಪರಿಚಯಸ್ಥರಿಗೂ ನಗಲಿಕ್ಕೆ ನಾನೊಂದು ದೊಡ್ಡ ಸಾಧನವಾಗಿ ಕೂತಿರುತ್ತೇನೆ. ಎರಡನೆಯವರನ್ನು ನಗಿಸುವ ಗುಣವು ನನ್ನಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ನನ್ನ ನಾಟಕವನ್ನು ಕಂಡು ಎರಡನೆಯವರು ನಗುತ್ತಿರುವದರಿಂದ ನನಗೆ "ವಿದೂಷಕ"ನೆಂಬ ಹೆಸರು ಚನ್ನಾಗಿ ಶೋಭಿಸುತ್ತದೆ! ಮಂಗಳ ವಾರದ ನಿಂಪ್ರಾಪ್ತಾಧ್ಯಾಪ್ಯ ಪತ್ರದಲ್ಲಿ "ಮ-ಲಾ-ಶ್ರೀ" ಎಂಬ ಶಿರೋಲೇಖವ ಕೆಳಗೆ ಎಂಥಾ ವಿಮೋದದ ಬರಹವು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿರುತ್ತದೆ! ನೀವು ಅದನ್ನು ಓದಿದಿರಾ?
- ರಾಮ : ಯಜಮಾನರೇ! ಮೂರ್ಖರ ನಿಂದೆಗಳನ್ನು ನೀವು ಲಕ್ಷ್ಯಕ್ಕೆ ತರಬೇಡಿರಿ. (ಪರದೆಯ ಹಿಂದೆ ಆಳುವ ಶಬ್ದವು ಕೇಳಿಸುತ್ತದೆ.) ಲಾವಣ್ಯವತಿಬಾಯಿಯವರು ಹಿಂದಿನ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಆಳುತ್ತ ಕೂತಿದ್ದಾರೆ. ಅವರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಅವಿಚಾರದ ಕೃತ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಪೂರ್ಣ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವರ ದುಃಖವನ್ನು ಶಾಂತ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ದೇಗನೆ ಅತ್ತ ಕಡೆಗೆ ಹೋಗಿರಿ.
- ಸುಶೀಲರಾವ : ನಾನು ಇಲ್ಲಿ ನಿಂತುಕೊಂಡರೆ ನಿನಗೆ ಲಾವಣ್ಯವತಿಯ ಕಡೆಗೆ ಹೋಗಲಿಕ್ಕೆ ಅಡ್ಡಿಯಾದೀತು. ರಾಮನು ಬಹಳ ಅನುಭವಿಕ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ಸೇವಕನಿರುವದರಿಂದ ಅವನನ್ನು ಮಿತ್ರನೆಂದು ತಿಳಿದು ನಿಮ್ಮ ದಂಪತಿಗಳ ಕಲಾಪವನ್ನು ಅಳಿದು ಬಿಡಲಿಕ್ಕೆ ಅವನ ಸಹಾಯವನ್ನು ಹೊಂದು. ನಾನು ಆ ದುರಾಚಾರಿಯಾದ ಮನೋಹರನ ಕಡೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತೇನೆ. ನೀವೆಲ್ಲರು ನಿಮ್ಮ ನಿಮ್ಮ ಕೆಲಸವನ್ನು ತಿರಿಸಿಕೊಂಡು ಅತ್ತ ಕಡೆಗೆ ಬರಿ. ಆ ಘಟಿಂಗ ನನ್ನು ಸುಧಾರಿಸುವದು ನನ್ನ ಕೈಯಿಂದ ಆಗದಿದ್ದರೂ ಅವನ ಡಾಂಭಿಕತನವನ್ನು ದೂಷಿಸಿ ಅವನ ಬಗ್ಗೆ ನನ್ನ ಧೀಕಾರವನ್ನು ತೋರಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಅವನ ಕಡೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತೇನೆ.

- ಶ್ರೀಪತರಾವ : ನಿನ್ನ ಹೇಳಿಕೆಯ ಮೇರೆಗೆ ಅತ್ತಕಡಿಗೆ ಬರಲಿಕ್ಕೆ ಅಡ್ಡಿ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ಮನೋಹರನ ಮೋರೆಯನ್ನು ನೋಡಲಿಕ್ಕೆ ಅಥವಾ ಅವನ ಮನೆಯೊಳಗೆ ಕಾಲಿಡಲಿಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಹೇಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಇಷ್ಟಾದರೂ ನೀನು ನಿನ್ನ ನಿಜರೂಪದಿಂದ ಅತ್ತಕಡಿಗೆ ಹೋಗುವ ದರಿಂದ ನಾನು ಅಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಚಮತ್ಕಾರವನ್ನು ನೋಡಲಿಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತೇನೆ.
- ರಾಮ : ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಕೂಡಿ ಬರುತ್ತೇನೆ. ತಾವು ಮುಂದೆ ನಡೆಯಬೇಕು. ಸುಶೀಲರಾಯನು ಹೋಗುತ್ತಾನೆ.
- ಶ್ರೀಪತರಾವ : (ಕೋಣೆಯ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಿ) ಪ್ರಿಯೆ! ಕೋಣೆಯೊಳಗೆ ನೀನೊಬ್ಬಳೇ ಏನು ಮಾಡುತ್ತ ಕೂತಿರುವಿ? ಹೊರಗೆ ಬಾ. ರಾಮನು ಕರೆಯುತ್ತಾನೆ. (ಸ್ವಲ್ಪ ತಡೆದು ಕೋಣೆಯಿಂದ ಉತ್ತರವು ಬಾರದ್ದನ್ನು ಕಂಡು) ರಾಮಾ! ಆಕೆಯು ಉತ್ತರ ಕೊಡುವಂತೆ ಕಾಣುವ ದಿಲ್ಲ. ಬಹುಶಃ ಹೊರಗೆ ಬರಲಿಕ್ಕೆ ನಾಚಿಕೊಂಡು ಅಲ್ಲಿ ಕೂತಿರಬಹುದು.
- ರಾಮ : ಒಡೆಯರೇ, ಆ ಕೋಣೆಯ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಿರಿ! ಬಾಗಿಲವು ತೆರೆದಿರುತ್ತದೆ. ಬಾಯೀಸಾಹೇಬರು ಹ್ಯಾಗೆ ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸುತ್ತಾರೆ! ಪಾಪ! ಅವರನ್ನು ನೋಡಿ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಕಳವಳಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.
- ಶ್ರೀಪತರಾವ : ಹೆಗಸರು ಆಗಾಗ್ಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಅಳುತ್ತಿದ್ದರೆ ಅವರ ಸೊಕ್ಕು ಕುಗ್ಗುವದು. ನನಗಂತೂ ಅವಳು ಇನ್ನಿಷ್ಟು ಹಲುಬಲೆಂಬ ಅಪೇಕ್ಷೆ ಇರುತ್ತದೆ.
- ರಾಮ : ಹಾಗಾದರೆ ನಿಮ್ಮ ಮನಸ್ಸು ಬಹಳ ಕಠೋರವಾದದ್ದೆಂದು ಅನ್ನಲಿಕ್ಕೆ ಅಡ್ಡಿ ಇಲ್ಲ.
- ಶ್ರೀಪತರಾವ : ರಾಮಾ, ನಾನು ಮಾಡಬೇಕೆಂಬುವದು ನನಗೆ ತಿಳಿಯಲೊಲ್ಲದು. ಈಕೆಯು ವಿಲಾಸನ ಕಡೆಗೆ ಕಳಿಸುವದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಬರೆದ ಪತ್ರವು ಮೊನ್ನೆ ಮೊನ್ನೆ ನನ್ನ ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕದ್ದು ನಿನಗೆ ತೋರಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಅದು ನಿನ್ನ ನೆನಪಿನಲ್ಲಿರಬಹುದು.
- ರಾಮ : ಧನಿ ಸಾಹೇಬರೇ! ಆ ಪತ್ರವು ಖೊಟ್ಟಿ ಇರುತ್ತದೆ. ಯಾರೋ ದುಷ್ಟರು ನಿಮ್ಮ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕೆಡಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಬೇಕಂತೆ ಸುಳ್ಳು ಪತ್ರವನ್ನು ಬರೆದು ನಿಮ್ಮ ಕೈಗೆ ಸಿಗುವಂತೆ ಇಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ನನ್ನ ಅತ್ತಿಗಿಯಾದ ಕುಟಿಲಿಗೆ ಕುಚೇಷ್ಟಿತೆ ಮತ್ತು ಮನೋಹರರಾಯರ

ಬಗ್ಗೆ ಅನೇಕ ಸಂಗತಿಗಳು ಗೊತ್ತು ಆವೆ. ಅವಳಿಂದ ಈ ಸತ್ವದ ಬಗ್ಗೆ ಸಹ ಕೇಳಿಕೊಂಡು ನಿಮಗೆ ತಿಳಿಸುತ್ತೇನೆ. ಆಗತ್ಯ ಬಿದ್ದರೆ ಅವಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಕರೆಕೊಂಡು ಬಂದು ನಿಮಗೆ ಭಟ್ಟ ಮಾಡಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಶ್ರೀಪತರಾವ : ಕುಟಿಲೆಯನ್ನು ಕರೆತಂದು ನನಗೆ ಖಾತ್ರಿ ಮಾಡಿಸಿ ಕೊಡು. ಅಂದರೆ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನೊಳಗಿನ ಸಂಶಯ ಹೋದೀತು. ಸುಮ್ಮನೆ ಸುಮ್ಮನೆ ನನ್ನ ಸಮಾಧಾನಾರ್ಥವಾಗಿ ಆಕೆಯನ್ನು (ಲಾವಣ್ಯ ವತಿಯನ್ನು) ಮೇಲುಗಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಮಾತಾಡಬೇಡ. ರಾಮಾ ! ಆ ಕೋಣೆಯ ಕಡೆಗೆ ನೋಡು, ಆಕೆಯು ನಮ್ಮ ಕಡೆಗೇ ನೋಡಹತ್ತಿದ್ದಾಳೆ ! ನನ್ನ ತಲೆಯನ್ನು ನಾಚಕೆಯಿಂದ ಬೊಗ್ಗಿಸಿ ಓರೆಗಟ್ಟಿನಿಂದ ನೋಡುತ್ತಾಳೆ ! ನಾನು ಈಗಲೇ ಅವಳ ಕಡೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತೇನೆ.

ರಾಮ : ಧನಿಯರೇ ! ಆಗತ್ಯವಾಗಿ ಹೋಗಿರಿ. ಆದರಿಂದ ನನಗೆ ಆತ್ಮಕಂಠ ಆನಂದವಾಗುವದು.

ಶ್ರೀಪತರಾವ : ಗಂಡ-ಹೆಂಡರ ಮನಸ್ಸು ಕಾಡಿ ಕೆಟ್ಟು ತಿರಿಗಿ ಕೂಡಿದವೆಂದು ತಿಳಿದರೆ ಎಷ್ಟೋ ಜನರು ಈಗಿನಗಿಂತ ಹತ್ತು ವಾಲು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ನಗುವರು.

ರಾಮ : ಅವರು ಬೇಕಾದಷ್ಟು ನಗಲಿ, ಅವರು ನಕ್ಕರೂ ಆದನ್ನು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ತಾರದೆ ನೀವು ಗಂಡ-ಹೆಂಡರು ಸೌಖ್ಯದಿಂದ ಸಂಸಾರ ಮಾಡಿದರೆ, ಅವರ ಮತ್ತರಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವನ್ನು ಮಾಡಿದಂತೆ ಆಗುವದು.

ಶ್ರೀಪತರಾವ : ನಾನು ನಿಜವಾಗಿ ಅದರಂತೆ ನಡೆಯುವೆನು. ಇನ್ನಾದರೂ ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಸೌಖ್ಯದಿಂದ ಬಾಳುವೆ ಮಾಡಿ ಗಂಡ ಹೆಂಡರು ಬಹಳ ಹಿತದಿಂದ ಇರುತ್ತಾರೆಂದು ತೋರಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಯತ್ನೈಸುವೆವು.

ರಾಮ : ಬಾಯೀಸಾಹೇಬರ ಮೇಲೆ ಇರುವ ಅನಿಶ್ಚಾಸನವನ್ನು ನೀವು ಮನಸ್ಸಿನೊಳಗಿಂದ ತೆಗೆದು ಹಾಕಿದರೆ ಸೌಖ್ಯವು ನಿಮ್ಮ ಮನೆಯ ತೊತ್ತಾಗುವದು.

ಶ್ರೀಪತರಾವ : (ಸಂತೋಷದಿಂದ) ಒಳ್ಳೆದು. ಹಾಗೇ ಮಾಡುವೆನು. ಆದರೆ ಕುಟಿಲೆಯನ್ನು ಕರೆತಂದು ನನಗೆ ಎಲ್ಲ ಮಾತಿನ ಬಗ್ಗೆ ಮುಂಚೆ ಖಾತ್ರಿ ಮಾಡಿಕೊಡು.

ಹೀಗಂದು ಇಬ್ಬರೂ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ.

ಪ್ರವೇಶ - ೨

ಮನೋಹರರಾಯನ ನಾಚನಮಂದಿರ

ಮನೋಹರರಾಯನೂ ಕುಚೇಷ್ಟಿತೆಯೂ ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ.

- ಕುಚೇಷ್ಟಿತೆ : ಅಸಂಭವವು ! ಶ್ರೀಪತರಾಯನು ವಿಲಾಸನ ಕೂಡ ಪುನಃ ಸಮಾಧಾನ ಹೊಂದಿ, ಮೋಹಿನಿಯನ್ನು ಅವನಿಗೆ ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಡುವನೆಂಬ ವರ್ತಮಾನವನ್ನು ನಾನಂತೂ ನಂಬಲಾರೆನು. ದುದ್ಬೈವದಿಂದ ಇದು ನಿಜವಾದರೆ ನಾನು ವ್ಯಸನದಿಂದ ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿದು ಅಡವಿಯನ್ನು ಸೇರುವೆನು.
- ಮನೋಹರರಾವ : ವ್ಯಸನ ಮಾಡಿದರೆ ಕಾರ್ಯಸಿದ್ಧಿಯಾಗಲಾರದು ! ವಿನೇಕದಿಂದ ಏನಾದರೂ ಉಪಾಯವನ್ನು ಹುಡುಕಿ ತೆಗೆಯತಕ್ಕದ್ದು.
- ಕುಚೇಷ್ಟಿತಾ : ಕಾರ್ಯಸಿದ್ಧಿಯು ಮೋಸದಿಂದ ಸಹ ಆಗಲಾರದು. ನಾನು ಮೂರ್ಖಳು, ಭ್ರಾಂತಿಷ್ಮಳು ! ಅಂತೇ ನಾನು ವಿಲಾಸನಂಥ ಕಟಕನಿಗೆ ನನ್ನ ಕುತ್ತಿಗೆಯನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸಿದೆನು.
- ಮನೋಹರರಾವ : ಕುಚೇಷ್ಟಿತೆ ! ನೀನು ಅಡುವ ಮಾತು ನಿಜವು. ಆದರೆ ನನ್ನ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಿ ಧೈರ್ಯ ಹಿಡಿ. ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಎಷ್ಟು ದುಃಖವು ಬಂದರೂ ನಾನು! ಅದನ್ನು ಶಾಂತ ರೀತಿಯಿಂದ ಹ್ಯಾಗೆ ತಡೆದು ಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದೆನೆ !
- ಕುಚೇಷ್ಟಿತಾ : ನಿನಗೆ ನನ್ನಷ್ಟು ನಿರಾಶೆಯಾಗಲಿಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಿಲ್ಲ. ಮೋಹಿನಿಯನ್ನು ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡರೆ ಅವಳಿಂದ ದ್ರವ್ಯಲಾಭವಾದೀತೆಂದು ಅವಳ ಮೇಲೆ ನನ್ನ ಆಶೆ ಇತ್ತು. ನಾನು ಆ ಕೃತಘ್ನನಾದ ಮತ್ತು ವಿಷಯಾಂಧನಾದ ವಿಲಾಸನಿಗೆ ಮೋಹಿಸಿದಂತೆ ನೀನು ಅವಳಿಗೆ ಮೋಹಿನಿ ನಿರಾಶೆ ಹೊಂದಿದ್ದರೆ ನಿನ್ನ ಶಾಂತತ್ವವು ಹೇಳಕೇಳದೆ ಓಡಿ ಹೋಗುತ್ತಿತ್ತು ! ನೀನು ನಿನ್ನ ನಿರಾಶೆಯನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಡಲಿಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟು ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದಾಗ್ಯೂ ನಿನ್ನ ಕೋಪಜ್ವಾಲೆಯು ಹೊರಬೀಳದೆ ಇರುತ್ತಿಲ್ಲ !
- ಮನೋಹರರಾವ : ನಿನಗೆ ದುಃಖವಾದ ಮಾತ್ರದಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಯಾಕೆ ವ್ಯರ್ಥನಾಗಿ ನಿಂದಿಸುತ್ತೀ ?
- ಕುಚೇಷ್ಟಿತಾ : ನೀನೇ ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣನಾಗಿರುತ್ತೀ. ಲಾವಣ್ಯವತಿಗೆ ದುರ್ಬೋಧನೆ ಮಾಡಿ, ಅವಳನ್ನು ಜಾರ ಕರ್ಮಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗು

ವದರ ಬದಲಾಗಿ ಶ್ರೀಪತರಾಯನ ಮೇಲೆ ಸೇಡು ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ದಕ್ಕೆ ನಿನಗೆ ಎರಡನೇ ಮಾರ್ಗವಿದ್ದಿಲ್ಲವೇ ?

ಮನೋಹರರಾವ : ಹೌದು. ಇದರಲ್ಲಿ ತನ್ನದೇ ಪೂರ್ಣ ದೋಷ ಉಂಟು. ನಾನು ದ್ರೋಹ ಮಾಡುವ ಸರಳ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ನನ್ನ ಮೂರ್ಖತನ ದಿಂದಲೇ ಬಿಟ್ಟು ಕೊಟ್ಟು ನಡೆದೆನೆಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. ಆದರೂ ನಮ್ಮ ಯುಕ್ತಿಗೆ ಪೂರ್ಣ ಅಪಜಯವಾಯಿತೆಂದು ಹೇಳ ಲಿಕ್ಕೆ ಬರಲಾರದು.

ಕುಚೇಷ್ಟಿತಾ : ಬರಲಾರದೋ ?

ಮನೋಹರರಾವ : ಕುಟಿಲಿಯು ಬಹಳ ಖರೆ ಮನುಷ್ಯಳೆಂದು ನೀನು ಹೇಳುತ್ತಾ ಬಂದಿ. ಹಾಗೂ ಅವಳ ಮೇಲೆ ನಿನ್ನ ನಂಬಿಗೆಯು ಇನ್ನೂ ಇರುತ್ತದೆ.

ಕುಚೇಷ್ಟಿತಾ : ಹೌದು, ಅವಳ ಮೇಲೆ ನನ್ನ ನಂಬಿಗೆಯು ನಿಜವಾಗಿ ಇರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಮುಂದೇನು ?

ಮನೋಹರರಾವ : ವಿಲಾಸನು ನಿನ್ನನ್ನು ಪುನರ್ವಿವಾಹ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ವಚನ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾನೆಂದು ಆಣೆ ಮಾಡಿ ಹೇಳಲಿಕ್ಕೆ ಕುಟಿಲಿಯು ಒಡಂಬಟ್ಟಿರುತ್ತಾಳೆಂದು ನನ್ನ ಮುಂದೆ ನೀನು ಎಮ್ಮೋ ಸಾರೆ ಹೇಳಿರುತ್ತೀ. ಇದಲ್ಲದೆ ವಿಲಾಸನು ನಿನಗೆ ಬರೆದ ಪತ್ರಗಳು ಸಹ ಈ ಮಾತಿಗೆ ಆಧಾರವಾಗಿರುವವು. ಹೀಗಿದ್ದು ನೀನು ಯಾಕೆ ಧೈರ್ಯ ಬಿಟ್ಟಿರುತ್ತೀ ?

ಕುಚೇಷ್ಟಿತಾ : ಪತ್ರಗಳೆಲ್ಲಾ ಅನೇಕ ಉಂಟು. ಅವುಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ವಕೀಲರ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಕೋರ್ಟಿನಲ್ಲಿ ದಾವೆ ಮಾಡಬೇಕೇ ? ಲಗ್ನಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಡುವ ದಾವೆಗಳು ಕೋರ್ಟಿನಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ದಿಲ್ಲೆಂದು ಮೊನ್ನೆ ಮೊನ್ನೆ ವಕೀಲ ನರಹರರಾಯನು ನಮ್ಮ ಗೋವಿಂದನ ಮುಂದೆ ಮಾತಾಡುವದನ್ನು ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಅಂದ ಮೇಲೆ ಆ ಪತ್ರಗಳನ್ನು ಒಲೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಸುಟ್ಟರೆ ಸೈ !

ಮನೋಹರರಾವ : ಆ ವಕೀಲನ ಮೋರೆಯನ್ನು ಸುಟ್ಟರೂ ಚಿಂತಿಲ್ಲ. ಆ ಪತ್ರ ಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಸುಡಬೇಡ ! ಅವುಗಳ ಮೇಲಿಂದ ಒಂದು ಯುಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಡುತ್ತೇನೆ. (ಬಾಗಿಲ ಬದಿಯು ಸಪ್ಪಳವು ಕೇಳಿಸುತ್ತದೆ.) ಕೊರಗೆ ಯಾರೋ ಬಾಗಿಲ ಬಡೆಯುತ್ತಾರೆ ! ಬಹಳ ಮಾಡಿ ನಮ್ಮ ಕಕ್ಕ ಸುಶೀಲರಾಯನು ಬಂದಿದ್ದಾನು.

ಬೇಗನೇ ಆ ಕೋಣೆಯೊಳಗೆ ಹೋಗಿ ಅಡಗಿಕೋ! ಅವನು ಹೋದನೆಂದರೆ ಮುಂದೆ ಮಾತಾಡೋಣ.

ಕುಚೇಷ್ಟಿತಾ : ನಾನಲ್ಲ ಅಡಗಿಕೊಂಡೇನು! ಆದರೆ ನಿನ್ನ ಗುಣವು ಮಾತ್ರ ಅಡಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ನೋಡು! ಜೋಕೆಯಿಂದ ನಡಿ!

ಮನೋಹರರಾವ : ನೀನೇನು ಅದಕ್ಕೆ ಚಿಂತಿಸಬೇಡ. ಅವನು ನನಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಮಾತಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿದರೆ "ಬಾಯಿ ಮುಚ್ಚಿ ನಿನ್ನ ಮಾನ ಕಾದುಕೋ" ಎಂದು ನಿಷ್ಕರವಾಗಿ ಹೇಳುವೆನು. ಅವನು ನನ್ನ ದೋಷವೆಣಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿದನೆಂದರೆ, ಅವನ ಹಿಂದಿನ ಅನೇಕ ದೋಷಗಳನ್ನು ಹೊರಗೆಡವುವೆನು. ನಾನು ಅವನಿಗೆ ಎಷ್ಟು ಮಾತ್ರಕ್ಕಾ ಹೆದರುವದಿಲ್ಲ. ನೀನು ಒಳಗೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಕೂತು ಇಲ್ಲಿ ಸಂಭವಿಸುವ ಚಮತ್ಕಾರವನ್ನು ಪರಿಕ್ಷಿಸು.

ಕುಚೇಷ್ಟಿತಾ : ನಿನ್ನ ಬುದ್ಧಿ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ನನಗೆ ಅನಿಶ್ಚಾಸವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಬಹಳ ಮೋಸಗಳನ್ನು ಒಂದೇ ವೇಳೆಗೆ ಮಾಡುವ ಭರಕ್ಕೆ ಬೀಳಬೇಡ! ಒಂದೊಂದು ವೇಳೆಗೆ ಒಂದೊಂದೇ ಮಾಡುತ್ತಾ ನಡೆ!!

ಮನೋಹರರಾವ : ಹಾಗೇ ಆಗಲಿ.

ಕುಚೇಷ್ಟಿತೆಯು ಕೋಣೆಯೊಳಗೆ ಹೋಗಿ ಅಡಗಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ.

ಮನೋಹರರಾವ : (ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ) ನನಗೆ ಬದ್ಧಿ ಭ್ರಂಟವಾಗ ರುತ್ತದೆ, ನನ್ನ ದುರ್ದೈವಿ ಆಗಿ ಬಹಳ ದಿವಸಗಳು ಸಹಾ ಆಗಲಿಲ್ಲ! ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಈ ಕುಮತಿಯು ನನಗೆ ದುಷ್ಟ ಆಶೆಯನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುವದಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದಾಳೆ! ಎಷ್ಟಾದರೂ ನನ್ನ ನಡತೆಯು ವಿಲಾಸನಿಗಿಂತ ಸಾವಿರ ಪಾಲಿಗೆ ನೆಟ್ಟಿಗೆ ಅದೆ. ಅಂದ ಮೇಲೆ ನಿಜವಾಗಿ ನನ್ನ ವಸ್ತು ನನಗೇ ದೊರಕಿತು!! (ಸ್ವಲ್ಪ ತಡೆದು) ಏನು? ಇತ್ತ ಕಡೆಗೆ ಬರುತ್ತಿರುವವನು ಸುಶೀಲರಾಯನಲ್ಲ; ಆದರೆ ಆ ಮುದುಕ ನಿರ್ಧನರಾಯನು! ಇವನು ಇಂಥ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಕಾಣಲಿಕ್ಕೆ ಬರುವನೆಂದರೆ ಎಷ್ಟು ಕೆಡಕು? ಇರಲಿ; ಸುಶೀಲರಾಯನು ಬಂದನೆಂದರೆ ಅವನಿಗೆ ಇವನನ್ನು ಗಂಟು ಹಾಕಿ ಬಿಡುತ್ತೇನೆ; ಆದರೆ ನನಗೆ ಇವನ ಕಾಟವು ತಪ್ಪಿ ಹೋದೀತು!

ಸುಶೀಲರಾಯನು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾನೆ; ಅವನಿಗೆ ಮನೋಹರನು ನಿರ್ಧನರಾಯನೆಂದು ಗುರುತು ಹಿಡಿಯುತ್ತಾನೆ.

ನಿರ್ಧನರಾವ! ಇಂಥಾ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಪೀಡಿಸಲಿಕ್ಕೆ ನೀನು ಪುನಃ ಯಾಕೆ ಬಂದಿ? ಈಗ ಇಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಬೇಡ, ಹೊರಟು ನಡಿ.

- ಸುಶೀಲರಾವ : ನಿಮ್ಮ ಕಕ್ಕ ಸುಶೀಲರಾಯನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರತಕ್ಕವನಿದ್ದಾನೆಂದು ನನಗೆ ತಿಳಿಯಬಂತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವನು ನಿನಗೆ ಜಿಪುಣನಾಗಿ ಕಂಡರೂ ಅವನ ಕಡೆಯಿಂದ ನನಗೆ ಏನಾದರೂ ದೊರಕಿತೆಂಬ ಆಶೆಯಿಂದ ನನ್ನ ದೈವ ಪರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದೇನೆ.
- ಮನೋಹರರಾವ : ಈಗಂತೂ ನಿನ್ನನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಗೊಡುವಂತೆ ಇಲ್ಲ; ಆದ್ದರಿಂದ ದಯಮಾಡಿ ಹೊರಟು ಹೋಗು. ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಬಂದರೆ ನಿನಗೆ ಏನಾದರೂ ಸಹಾಯವು ದೊರಕಿತೆಂದು ನಾನು ಅಭಿವಚನವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತೇನೆ.
- ಸುಶೀಲರಾವ : ಇಲ್ಲಿಲ್ಲ, ಸುಶೀಲರಾಯನ ಭಿಟ್ಟೇ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳದೆ ನಾನು ಇಲ್ಲಿಂದ ಹೋಗಲಾರೆನು.
- ಸುಶೀಲರಾವ : ಹಾಗೆ ಮಾಡುವದು ನೆಟ್ಟಗಲ್ಲ, ಸ್ವಲ್ಪ ತಡಿರಿ.
- ಮನೋಹರರಾವ : ನಾನು ಕೇಳಲಾರೆ. (ಸೇವಕನನ್ನುದ್ದೇಶಿಸಿ) ನಾರಾಯಣಾ, ನೀನು ಈ ಗೃಹಸ್ಥನಿಗೆ ಹೊರಗೆ ದಬ್ಬಿಕೊಡು. (ನಿರ್ಧನನನ್ನುದ್ದೇಶಿಸಿ) ನೀನು ಬಹಳ ಹಟಮಾರಿ ಕಾಣುತ್ತೀ ! ಆದ್ದರಿಂದ ನನ್ನ ಮನೆ ಯೊಳಗೆ ಒಂದು ಕ್ಷಣಹೊತ್ತು ಸಹಾ ನಿಂತುಕೊಳ್ಳಬೇಡ. ನಿನ್ನ ಉದ್ಧಟತನವನ್ನು ಕಂಡು ನನ್ನ ಪಿತೃವು ನೆತ್ತಿಗೇರುತ್ತದೆ.
- ಅವನನ್ನು ದಬ್ಬಿ ಕೊಡಲಿಕ್ಕೆ ತಾನೇ ಎದ್ದು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇಷ್ಟ ರಲ್ಲಿ ವಿಲಾಸರಾಯನು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾನೆ.
- ವಿಲಾಸರಾವ : (ಅಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ) ಇದೇನು ? ಇದೇನು ? ನನ್ನ ಮುಂಬಯಿಯ ಮಾರವಾಡಿಯು ನಿನ್ನ ಕಡೆಗೆ ಯಾಕೆ ಬಂದಿರುತ್ತಾನೆ ? ತಮ್ಮಾ, ಪ್ರೇಮಚಂದನು ಬಹಳ ಒಳ್ಳೆ ಮನುಷ್ಯನಿದ್ದಾನೆ ! ಅವನ ಮೈಮೇಲೆ ಹೋಗಬೇಡ. (ನಿರ್ಧನನನ್ನುದ್ದೇಶಿಸಿ) ಪ್ರಿಯ ಮಿತ್ರಾ, ಲಕ್ಷ್ಮೀಪುತ್ರಾ, ನೀನು ಯಾಕೆ ಇಲ್ಲಿ ಬಂದು ಸಿಕ್ಕಿರುತ್ತೀ ?
- ಮನೋಹರರಾವ : ಓಹೋ ! ಇವನು ನಿನ್ನ ಕಡೆಗೂ ಬಂದಿದ್ದನೇನು ?
- ವಿಲಾಸರಾವ : ಇವನು ಬಹಳ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕನಿರುತ್ತಾನೆ. ಮನೋಹರಾ, ಇವನ ಹತ್ತರ ನೀನು ಸಾಲವನ್ನು ಮಾಡಿರುತ್ತೀಯಾ ?
- ಮನೋಹರರಾವ : ಸಾಲವನ್ನು ನಾನ್ಯಾಕೆ ಮಾಡಲಿ ? ವಿಲಾಸಾ, ಕಕ್ಕನು ಮನೆಗೆ ಬಂದಾನೆಂದು ಕ್ಷಣ ಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ದಾರಿ ನೋಡುತ್ತ ಕೂತಿದ್ದೇನೆ. ಇಂಥ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಇವನು ಕಿಟಿ ಕಿಟಿ ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡು ನಿಂತಿದ್ದಾನೆ.

- ವಿಲಾಸರಾವ : ಹೌದು; ಕಕ್ಕ ಬಂದ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಮಾರವಾಡಿಯ ಉಪದ್ರವು ನಮ್ಮ ಪಾಲಿಗೆ ಇರಬಾರದು.
- ಮನೋಹರರಾವ : ನಾನು ಎಷ್ಟು ಹೇಳಿದರೂ ನಿರ್ಧನರಾಯನು ಹೋಗಲೊಲ್ಲನು.
- ವಿಲಾಸರಾವ : ನಿರ್ಧನರಾಯನೆಂಬ ಹೆಸರು ಇವನದೇ? ನನಗಂತೂ ಇವನ ಹೆಸರು ಪ್ರೇಮಚಂದನೆಂದು ಗೊತ್ತದೆ !
- ಮನೋಹರರಾವ : ಅಲ್ಲಲ್ಲ ! ಇವನು ನಿರ್ಧನರಾಯನು !
- ವಿಲಾಸರಾವ : ಅಲ್ಲಲ್ಲ ! ಇವನು ಪ್ರೇಮಚಂದನು !
- ಮನೋಹರರಾವ : ಹೆಸರು ಯಾವದೇ ಇರಲಿ; ಇವನು ಇಲ್ಲಿಂದ ಮುಂಚೆ ಹೋಗ ತಕ್ಕದ್ದು.
- ವಿಲಾಸರಾವ : ಇವನಿಗೆ ಬೇಕಬೇಕಾದಷ್ಟು ಹೆಸರುಗಳು ಆವೆ ಎಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ! ಊಟ ಮಾಡುವ ನಂಬರ ಮನೆಗೆ ಹೋದರೆ ತನ್ನ ಹೆಸರು “ಅ-ಬ” ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ! ಜವಳಿ ಮಾರುವ ಅಂಗಡಿಗೆ ಹೋದರೆ “ಕ-ಡ” ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ! ನಿನ್ನ ಕಡೆಗೆ ಬಂದರೆ ನಿರ್ಧನರಾಯನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ! ಈ ಮುದುಕನು ಒಳ್ಳೆಯ ಯುಕ್ತಿಯನ್ನು ತೆಗೆದಿರುತ್ತಾನೆ !! (ನಗುತ್ತಾನೆ.)
- ಹೊರಗೆ ಬಾಗಿಲ ಬಡೆಯುವ ಸಪ್ತಳವು ಕೇಳಿಸುತ್ತದೆ.
- ಮನೋಹರರಾವ : ನಮ್ಮ ಜೀವ ಹೋಗುವ ಹೊತ್ತು ಬಂತು ! ಕಕ್ಕನು ಬಾಗಿಲ ಬಡೆಯುತ್ತಾನೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ನಿರ್ಧನರಾಯನೇ, ಈಗಾದರೂ ದಯಮಾಡಿ ಇಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟು ಹೋಗು.
- ವಿಲಾಸರಾವ : ಪ್ರೇಮಚಂದ ! ಇಲ್ಲಿಂದ ದಯಮಾಡಿಸು.
- ಸುಶೀಲರಾವ : ಗೃಹಸ್ಥರೇ ! ನನ್ನ ಮಾತು ಸ್ವಲ್ಪ ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳಿರಿ.
- ಮನೋಹರರಾವ : ನಾಳೆ ಬಾ, ನಿನ್ನ ಮಾತು ಕೇಳುತ್ತೇವೆ; ಈಗಂತೂ ಇಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಡು.
- ವಿಲಾಸರಾವ : ಏನು ಕೇಳುತ್ತೀ ? ಇವನನ್ನು ಹೊರಗೆ ಎಳೆದು ಹಾಕು; ಕಕ್ಕನು ಬಂದರೆ ಸಿಟ್ಟು ಮಾಡಿಯಾನು.
- ಇಬ್ಬರೂ ಸುಶೀಲರಾಯನ ಮೈಮೇಲೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ.
- ಸುಶೀಲರಾವ : ಅಪ್ಪಗಳಿರಾ ! ಮುದುಕನ ಮೈಮೇಲೆ ಬರಬೇಡಿರಿ. ದಯಮಾಡಿ ನನಗೆ ಧಕ್ಕಿ ಮುಕ್ಕಿ ಮಾಡಬೇಡಿರಿ. ದೂರಿದಲೇ ಮಾತಾಡಿರಿ.
- ಮನೋಹರರಾವ : ನಿನ್ನದೇ ತಪ್ಪು ! ಮೊದಲು ಇಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಡು !
- ವಿಲಾಸರಾವ : ಬೇಗನೇ ಕಾಲಿಗೆ ಬುದ್ಧಿ ಹೇಳು !

ಮನೋಹರನು ಸುಶೀಲರಾಯನನ್ನು ಬಲಾತ್ಕಾರದಿಂದ ಬಾಗಿಲದ ಹೊರಗೆ ಕಳಿಸುತ್ತಾನೆ; ವಿಲಾಸನು ಅವನಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಪತರಾಯನೂ, ಲಾವಣ್ಯವತಿಯೂ, ಮೋಹಿನಿಯೂ, ಸೇವಕನಾದ ರಾಮನೂ ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ.

- ಶ್ರೀಪತರಾವ : ಸುಶೀಲರಾವ ! ಏನಿದು ? ಇದೆಂಥ ಅಶ್ಚರ್ಯ ! ನಿನ್ನ ಮೊದಲಿನ ಭೆಟ್ಟಿಗೆ ನಿನ್ನ ಆಜ್ಞಾಧಾರಕ ಮಕ್ಕಳು ನಿನ್ನ ಮೇಲೆ ಅರ್ಧ ಚಂದ್ರ ಪ್ರಯೋಗವನ್ನು ಮಾಡಿದರು !
- ಲಾವಣ್ಯವತಿ : (ಗಂಡನನ್ನುದ್ದೇಶಿಸಿ) ನಾವೆಲ್ಲರು ಬಂದದ್ದು ನೆಟ್ಟಗಾಯಿತು; ನಮ್ಮನ್ನು ಕಂಡು ಅವರು ಕೈ ಬಿಟ್ಟರು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಪಾಪ ! ಈ ಸಜ್ಜನನು ದುರ್ಜನರ ಕೈಯೊಳಗೆ ಸಿಕ್ಕು ವಿಲಿ ವಿಲಿ ಒದ್ದಾಡುತ್ತಿದ್ದನು.
- ರಾಮ : (ಸುಶೀಲರಾಯನಿಗೆ) ನೀವು ನಿರ್ಧರಾಯನ ವೇಷವನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದು ನಿಮಗೆ ಒಳಿತಾಗಲಿಲ್ಲ !
- ಸುಶೀಲರಾವ : (ದುಃಖದಿಂದ) ಪ್ರೇಮಚಂದನ ವೇಷಧರಿಸಿದ್ದು ಸಹ ಒಳಿತಾಗಲಿಲ್ಲ ! ನಿರ್ಧನನು ಎಷ್ಟು ಅತ್ತು ಕರೆದಾಗ್ಯೂ, ಎಷ್ಟು ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸಿದಾಗ್ಯೂ, ಎಷ್ಟು ದೈನೋಕ್ತಿಯಿಂದ ಹೇಳಿಕೊಂಡಾಗ್ಯೂ, ಆ ಕ್ರೂರನಾದ ಮನೋಹರನಲ್ಲಿ ದಯದ ದ್ರವವು ಹುಟ್ಟಲಿಲ್ಲ ! ಈ ಪುಣ್ಯವಂತ ಮಕ್ಕಳ ಕೈಯೊಳಗೆ ನನ್ನ ಆವಸ್ಥೆಯು ನನ್ನ ಪೂರ್ವಜರಿಗಿಂತ ಕಾಡಾಗಿ ಹೋಯಿತು ! ನನ್ನ ಪೂರ್ವಜರಿಗೆ ಕ್ರಯವು ಬಂದದ್ದರಿಂದ ಅವರು ಮನೆ ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಟು ಹೋದರು. ನನಗೆ ಒಂದು ಒಡಕು ಕಾಸು ಸಹಾ ಹುಟ್ಟಿದೆ, ಚಂಡಿನ ಮೇಲೆ ಕೈ ಇಡಿಸಿಕೊಂಡು ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಬೀಳಬೇಕಾಯಿತು !
- ಮನೋಹರರಾವ : (ಕಕ್ಕಾವಿಕ್ಕಿಯಾಗಿ) ವಿಲಾಸಾ ! ಇದೇನು ?
- ವಿಲಾಸರಾವ : (ಕಕ್ಕಾವಿಕ್ಕಿಯಾಗಿ) ಮನೋಹರಾ ! ಇದೇನು ?
- ಮನೋಹರರಾವ : ನಮ್ಮ ವಿಚಾರವು ಶಿಖರಕ್ಕೆ ಮುಟ್ಟಿದಂತಾಯಿತು !
- ವಿಲಾಸರಾವ : ಇನ್ನೇನು ? ಕೈಬಾಯಿ ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಸುಮ್ಮನೆ ಕೂಡಬೇಕಾಯಿತು !
- ಮನೋಹರರಾವ : ಇಷ್ಟೇ ಯಾಕೆ ? ಮೋರೆಯನ್ನು ಸಹಾ ಮುಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಯಿತು !
- ಸುಶೀಲರಾವ : ಶ್ರೀಪತರಾವ ! ರಾಮಾ ! ನೀವಿಬ್ಬರೂ ನನ್ನ ಹಿರೇ ಮಗನಾದ ಮನೋಹರನನ್ನು ನೋಡಿರಿ ! ಅವನಿಗೆ ನಾನೆಷ್ಟು ಉಸಕಾ :

ಮಾಡಿದೆ ! (ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ) ಅವನಿಗೆ ನನ್ನ ಅರಿವು ಉಳಿಯಲಿಲ್ಲ ! ನನ್ನ ಉಪಕಾರವನ್ನು ಮರೆತು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ ! ಬರೇ ಸವಿ ಮಾತಾಡುವವನನ್ನು ಕಲಿತಿದ್ದಾನೆ ! “ಓದಿ ಓದಿ ಮರುಳಾದ ಕೂಸು ಭಟ್ಟ” ಎಂಬಂತೆ ದೊಡ್ಡದೊಂದು ವಾಚನ ಮಂದಿರವನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು, ರಾತ್ರಿ ಹಗಲು ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ನೈತಿಕ ಗ್ರಂಥ ಗಳನ್ನು ಓದಿ, ತನ್ನ ಅಕ್ಕ ತಂಗಿಯರ ಸಮಾಸರಾದ ಪರಸತಿಯ ರನ್ನು ಪಾಪಾಪರಣೆಗೆ ಹಚ್ಚುತ್ತಾನೆ ! ಈ ಡಾಂಭಿಕನ ವುಸ್ತುಕ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಏನು ಸುಡತಕ್ಕದ್ದು ? ನಿಜ ಅಂತಃಕರಣದೊಳಗೆ ನೈತಿಕ ಮತ್ತು ಧಾರ್ಮಿಕ ವಿಚಾರಗಳು ಹುಟ್ಟಿದಿದ್ದರೆ, ಹಾಗೂ ಪಾವನನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿಬಿಟ್ಟು ಸದಾಚರಣದಿಂದ ನಡೆಯಲಿಕ್ಕೂ ಮನ ಸ್ಸಿನ ಮೇಲೆ ಸಂಸ್ಕಾರವಾಗದಿದ್ದರೆ ಅಂಥಾ ವಿಧ್ಯೆಗೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಧೀಕಾರವಿರಲಿ ! ಸಾವಿರ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಓದಿದರೂ, ವಾಕ್ಪಾಂಡಿತ್ಯ ವನ್ನು ಕಲಿತರೂ, ದೊಡ್ಡವರ ಮಕ್ಕಳೆಂಬ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದರೂ, ಹಿರಿಕಿರಿಯರೆಂಬ ಭಾವವನ್ನು ಲಕ್ಷ್ಯವಿಟ್ಟು, ಬಡವರಿಗೆ ದಾನ ಧರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡಿ, ಸದಾಚರಣದಿಂದ ನಡೆಯದಿದ್ದರೆ ಅಂಥವನಿಗೆ ನರಾಧಮರೆಂದು ನಾನುನೋ ಸಾರಿ ಸಾರಿ ಅನ್ನುತ್ತೇನೆ. ಇವನ ನಡತೆಯು ಒಳ್ಳೆಯದು ಕಂಡಿದ್ದರೆ ನನ್ನ ಅರ್ಥ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಇವನಿಗೆ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದೆನು ; ಆದರೆ ಇವನಿಗೆ ಹಿರಿಯರ ಮೇಲೆ ಭಕ್ತಿ ಇಲ್ಲ ! ಬಡವರ ಮೇಲೆ ದಯಾ ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯ ವಿಲ್ಲ ! ಉಪಕಾರ ಮಾಡಿದವರ ಸ್ಮರಣ ಸಹ ಇಲ್ಲ ! ಅಂದ ಮೇಲೆ ಇವನಂಥಾ ನೀಚನೆಂಬುದನ್ನು ನಿವೇಶಿಸಿ ನೋಡಿರಿ !

ಶ್ರೀಪತರಾವ : ಅವನ ಗುಣಗಳನ್ನು ನಾನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮನಗಂಡಿದ್ದೇನೆ. ನಾನು ಮುಂಚೆ ಮರುಳುತನದಿಂದ ಅವನ ಮಧುರ ಮಾತಿಗೆ ಮೋಹಿಸಿ, ಅವನನ್ನು “ ಜ್ಞಾನದ ನಿಧಿ ” ಎಂತಲೂ “ ಸದ್ಗುಣದ ಖನಿ ” ಎಂತಲೂ ಭಾವಿಸಿದ್ದೆನು ! ಈಗ ಅವನು ತನ್ನ ಗುಣಗಳನ್ನು ನನ್ನ ನಿರರ್ಥನಕ್ಕೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಂದು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಎಷ್ಟು ಅನ್ವರ್ಥಕನಾನುಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟರೂ ಕಡಿಮೆ !

ಲಾವಣ್ಯವತಿ : ಮನೋಹರನಿಗೆ ನಾನು ಅಣ್ಣನಂತೆ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೆನು. ರಾಯರ ಪ್ರೀತಿಯವನೆಂದು ತಿಳಿದು ನಾನೂ ಅವನಿಗೆ ಪ್ರೀತಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೆನು. ಆದರೆ ದುಷ್ಯನು ನನಗೆ ತನ್ನ ವಾಚನ ಮಂದಿರವನ್ನು ತೋರಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಕರೆದೊಯ್ದು, ದುರ್ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಿ,

ನನ್ನ ಪಾತಿವ್ರತ್ಯವನ್ನು ಭಂಗಪಡಿಸುವ ದುಷ್ಟ ಅಲೋಚನೆ ಯನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದನು; ಆದರೆ ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಹರಿಯು ನನ್ನ ಸತಿಯನ್ನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಕಳಿಸಿ, ನನ್ನ ಮಾನವನ್ನು ಕಾಪಾಡಿದನು ! ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಎಷ್ಟು ಅನರ್ಥವಾಗುತ್ತಿತ್ತು ? (ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸುತ್ತಾಳೆ.)

- ಶ್ರೀಪತರಾವ : ಇವನಿಗೆ ತಾನು ಮಾಡಿದ್ದು ಪಾಪವೆಂದು ಗೊತ್ತಾಗಿದ್ದರೆ ಸಶ್ಚಾತ್ತಾಪವನ್ನು ಹೊಂದಿ, ಪಾಪವಿಮೋಚನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಕೊಳ್ಳುವುದು ಯುಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಸತಿವ್ರತೆಯರ ಕಣ್ಣೀರುಗಳು ಪಾಪಿಷ್ಠರಿಗೆ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಕೊಡದೆ ಇರಲಾರವು.
- ವಿಲಾಸರಾವ : (ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ) ಇವರೆಲ್ಲರಿಂದ ನಮ್ಮ ಅಣ್ಣನಂಥ “ರಾಜಮಾನ್ಯ ರಾಜಶ್ರೀ ಸಂಭಾವಿತ ರಾಯರು” ಇಷ್ಟೊಂದು ಅನಿಸಿಕೊಂಡ ಮೇಲೆ ನನ್ನ ಅವಸ್ಥೆ ಏನಾಗುವದೋ ತಿಳಿಯದು !
- ಸುಶೀಲರಾವ : ಇನ್ನು ಆ ನನ್ನ ದುಂದುಗಾರ ಮಗನ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಿರಿ ! ಅವನು ಹ್ಯಾಗೆ ನಿಂತಿದ್ದಾನೆ !
- ವಿಲಾಸರಾವ : (ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ) ಈಗ ನನ್ನ ಪಾಳೆಯು ಬಂತು. ಆ ನನ್ನ ಮದ್ಯಪಾನವೂ ದುಂದುಗಾರಿಕೆಯೂ ಸಾದ್ಯಂತವಾಗಿ ಹೊಗಳಲ್ಪಡುವವು !
- ಮನೋಹರರಾವ : ಕಕ್ಕನೇ ! ನೀನೂ ಶ್ರೀಪತರಾಯನೂ ಲಾವಣ್ಯವತಿಯೂ ಅಂದ ದ್ದನ್ನು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಕೇಳಿಕೊಂಡೆನು; ಅದಕ್ಕೆ ನಾನು ಸ್ವಲ್ಪ ಉತ್ತರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ನಿಮ್ಮ ನಿಮ್ಮ ಆಕ್ಷೇಪಗಳಿಗೆ ಸಮಾಧಾನ ಪಡಿಸುತ್ತೇನೆ. ಅದನ್ನು ನೀವೆಲ್ಲರೂ ದಯಮಾಡಿ ಕೇಳತಕ್ಕದ್ದೆಂದು ನನ್ನ ವಿನಂತಿಯುಂಟು.
- ವಿಲಾಸರಾವ : (ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ) ಮನೋಹರನು ತನ್ನ ಉದ್ಧವಾದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಕ್ಕೆ ಅರಂಭ ಮಾಡಿದರೆ ಅದು ಮುಗಿಯುವದರೊಳಗಾಗಿ ನನ್ನ ಉತ್ತರವನ್ನು ಸಿದ್ಧ ಮಾಡಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ನನಗೆ ಅನುಕೂಲ ವಾದೀತು !
- ಶ್ರೀಪತರಾವ : (ಮನೋಹರನಿಗೆ) ನಿನ್ನ ನಡತೆಯು ಸರಿಯಾಗಿರುತ್ತದೆಂದು ನೀನು ಸಿದ್ಧ ಮಾಡುವಿಯಾ ?
- ಮನೋಹರರಾವ : ಹೌದೌದು.
- ಸುಶೀಲರಾವ : ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಜನ್ಮವು ಕೇವಲ ಲೋಕಕಲ್ಯಾಣಾರ್ಥ ವಾಗಿಯೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆಂದು ಸಹ ಸಿದ್ಧ ಮಾಡುವಷ್ಟು ನೀನು ಸಮರ್ಥನಿರುತ್ತೀ ! ನಿನ್ನ ಮಾತು ಕೇಳಹತ್ತಿದರೆ ಈ ಲೋಕ

ದೊಳಗೆ ಪಾಪಿಷ್ಠರನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿ ಧರ್ಮಿಷ್ಠರನ್ನು ರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಅವತರಿಸಿದ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಈಶ್ವರನ ಅಂಶವು ನೀನೇ ಎಂದು ನನುಗೆ ಭ್ರಾಂತಿಯುಂಟಾಗುವದು !! (ವಿಲಾಸಿನಿಗೆ) ವಿಲಾಸಾ ! ನಿನಗೆ ನಿನ್ನ ಬಗ್ಗೆ ಏನು ಹೇಳುವದೆ ?

ವಿಲಾಸರಾವ : ಕಕ್ಕನೇ ! ನೀನು ಪ್ರೇಮಚಂದನ ವೇಷದಿಂದ ನನ್ನ ಕಡೆಗೆ ಬಂದಾಗ್ಗೆ ನಾನು ನನ್ನ ದುಷ್ಟ ಸ್ನೇಹಿತರ ಸಂಗತಿಯಿಂದ ಮದ್ಯ ಪಾನವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ಕುಳಿತಿದ್ದೆನು. ಇದು ನನ್ನ ಮೊದಲನೇ ಅಪರಾಧವು. ದುಂದುಗಾರಿಕೆಯಿಂದ ಎಲ್ಲ ಹಣವನ್ನು ಕಳಕೊಂಡು, ಮನೆಯೊಳಗಿನ ಆಭರಣಗಳನ್ನೂ ವಸ್ತ್ರ ಪಾತ್ರೆಗಳನ್ನೂ ಮಾರಿ, ಹಣದ ತೊಂದರೆಯ ಮೂಲಕ ನನ್ನ ಪೂರ್ವಜರ ಭಾವಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ನಿಮಗೆ ಅವಿಚಾರದಿಂದ ಮಾರಿಬಿಟ್ಟೆನು. ಇದು ನನ್ನ ಎರಡನೇ ಅಪರಾಧವು. ಇವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ನಾನೇ ಸಾಕಷ್ಟು ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದೇನೆ. ಇವೆರಡು ಅಪರಾಧಗಳ ಹೊರತಾಗಿ ನನಗೆ ದೋಷವಿಡುವದು ಎಂಥವರಿಂದಲೂ ಅಸಾಧ್ಯವು. ಬೇಕಾದರೆ ಇಲ್ಲಿ ನಿಂತವರೆಲ್ಲರನ್ನು ಕೇಳಿಕೋ.

ಸುತೀಲರಾವ : ಓಹೋ ! ಈ ಅಪರಾಧಗಳು ನಿನ್ನ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಸಣ್ಣವೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ ! (ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ) ಎಲೈ ನೀಚಾತ್ಮನೇ ! ನಮ್ಮ ಕುಲವನ್ನೂ ಧರ್ಮವನ್ನೂ ನೀತಿಯನ್ನೂ ಮರೆತು ಬಿಟ್ಟು ಅಪೇಯಪಾನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ನಿನ್ನನ್ನು “ಮಗನೇ” ಎಂದು ಹ್ಯಾಗೆ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಕರೆಯಲಿ ? ನನ್ನ ಪಂಗಡಿಗೆ ನಿನ್ನನ್ನು ಹ್ಯಾಗೆ ಭೋಜನಕ್ಕೆ ಕೂಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿ ? ನಮ್ಮ ಮನೆತನದೊಳಗೆ ಎಷ್ಟು ಮಡಿವಂತರೂ ಧರ್ಮಶೀಲರೂ ಆಗಿ ಹೋದರು ! ಎಷ್ಟು ಜನರು ಪಂಡಿತರಾಗಿ ಮಾನವನ್ನು ಪಡೆದರು ! ಎಷ್ಟು ಜನರು ವಿರರಾಗಿ ರಣದಲ್ಲಿ ಮಡೆದರು ! ಹೇಡಿಯೇ ! ನಿನಗೆ ಅಜಾಗೃತರಾವ ಮೊದಲಾದ ಬುದ್ಧಿವಂತರ ಸ್ನೇಹವು ಹ್ಯಾಗೆ ಗಂಟು ಬಿತ್ತು ? ಅವರೊಡನೆ ಮದ್ಯಪಾನ ಮಾಡಿ, ವಾರಸ್ತ್ರೀಯರ ನೃತ್ಯಗಾಯನಗಳಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಹಣವನ್ನು ಹಾಳು ಮಾಡಿಕೊಂಡಿ ? ಮಾರವಾಡಿಯರು, ಸಿಂಪಿಗರು, ಜವಳಿ ಅಂಗಡಿಯವರು, ಸುಗಂಧ ತೈಲಗಳನ್ನು ಮಾರುವವರು, ಬ್ರಾಹ್ಮಿ ಅಂಗಡಿಯವರು, ದಿನದಿನಕ್ಕೆ ಸಾಲವನ್ನು ಕೇಳಲಿಕ್ಕೆ ನಿನ್ನ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಬರುವಾಗ್ಗೆ ನಿನಗೆ ಹ್ಯಾಗೆ ನಾಚಿಕೆಯು ಬರುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ ? ಬೇಲೀಫರು ನಿನ್ನ ಚರ-

ಸ್ಥಿರ ಆಸ್ತಿಗಳ ಜಪ್ತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವಾಗ್ಗೆ ನೀನು ನಿನ್ನ ಮಾನಕ್ಕೆ ಹ್ಯಾಗೆ ಹೆದರುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ ? ನಿನಗೆ ಮಾನ ವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ನೀನು ನಿನ್ನ ಮನೆತನದವರ ಮಾನದ ಕಡೆಗೆ ಸ್ವಲ್ಪಾದರೂ ಲಕ್ಷಗೊಡಬಾರದಿತ್ತೇ ? ನೀನು ಸತ್ಯನುತನು, ಪರೋಪಕಾರಿಯು, ಪಾಪಕ್ಕೆ ಅಂಜುವವನು ಎಲ್ಲಾ ಖರೆ; ಆದರೆ ಮೇಲಿನ ದುರ್ಗುಣಗಳ ಕತ್ತಲವು ಈ ಸದ್ಗುಣಗಳ ಬೆಳಕನ್ನು ಮುಚ್ಚುವದಿಲ್ಲವೇ ? ಇದಲ್ಲದೆ, ನೀನು ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಮಾಡ ಬೇಕೆಂದು ನಾನು ಎಷ್ಟೋ ಹಣವನ್ನು ನಿನಗೆ ಕಳಿಸಿ ಕೊಟ್ಟೆನು; ಆದರೆ ನೀನು ಗುರುಗಳ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಲಕ್ಷಿಸದೆ, ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟು, ಸ್ವೇಚ್ಛಾವೃತ್ತಿಯಿಂದ ನಡೆದು, ದುಷ್ಟರ ಸಂಗತಿಯಿಂದ ಯಾಕೆ ದುರ್ವ್ಯಸನವನ್ನು ಕಲಿತೆ ? ಈಗ ಮಧ್ಯ ಪಾನ ಮಾಡುವವನು ನಾಳೆ ಮಾಂಸ ಭಕ್ಷಣವನ್ನು ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಹ್ಯಾಗೆ ಹಿಂಜರಿದಾನು ? ಮಧ್ಯಪಾನ, ಮಾಂಸಭಕ್ಷಣ ಮಾಡುವವನು ಪರಸತಿಯರ ಕೂಡ ವ್ಯಭಿಚಾರ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಹ್ಯಾಗೆ ಹೇಸಿಯಾನು ? ಇವು ಮೂರೂ ಇದ್ದವನು ವಂಚಕನೂ, ವಿಶ್ವಾಸಘಾತಕನೂ, ಕೊಲೆಗಡಕನೂ ಆಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲವೆಂಬ ನಂಬಿಗೆ ಯಾರಿಗೆ ?

ರಾಮ : ಒಡೆಯರೇ ! ಕೋಪವನ್ನು ಶಾಂತ ಮಾಡಿರಿ. ಶಾಂತ ಮಾಡಿರಿ.

ಸುಶೀಲರಾವ : (ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ) ರಾಮಾ, ನನ್ನ ಕೋಪವು ಹ್ಯಾಗೆ ಶಾಂತವಾದಿತು? ಇಬ್ಬರೂ ಮಕ್ಕಳು ದುಷ್ಟರಾಗಿ ನಮ್ಮ ಮನೆತನದ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯನ್ನು ಮುಳುಗಿಸಿದರು. ಶ್ರೀಪತರಾವ ! ಈ ದುಷ್ಟನು ನಮ್ಮ ಪೂರ್ವಜರ ಭಾವಪಠಗಳನ್ನು ಕೈಗೆ ಬಂದಂತೆ ನನಗೆ ಮಾರಿ ಬಿಟ್ಟದ್ದನ್ನು ನೀನು ಕೇಳಿದೆಯಾ? ತನ್ನ ಮನೆಯೊಳಗಿನ ವಿರಾಗ್ರಾಣಿಗಳನ್ನೂ, ಪಂಡಿತರನ್ನೂ, ಶಾಸ್ತ್ರೀಗಳನ್ನೂ ಸಾಧ್ವಿಗಳಾದ ಅಜ್ಜಿಗಳನ್ನೂ ವಿಲಾಯತೀ ಚೀಟುಗಳಂತೆ ಆಗ್ಗನಾಗಿ ಮಾರಿಬಿಟ್ಟನು !

ವಿಲಾಸರಾವ : (ದುಃಖದಿಂದ) ತೀರ್ಥಸ್ವರೂಪವೇ ! ನಾನು ಸರ್ವಸ್ವ ಅಪರಾಧ ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ. ನೀವು ಹೇಳಿದ್ದೆಲ್ಲ ದಿಟವೆಂದು ಒಡಂಬಡುತ್ತೇನೆ. ನನ್ನ ಅಪರಾಧಗಳಿಗೆ ನೀವು ಏನು ಶಿಕ್ಷೆ ಮಾಡಿದರೂ ಅದನ್ನು ಅನುಭೋಗಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧನಿರುತ್ತೇನೆ. ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಇಂಥ ಅಪರಾಧಗಳನ್ನು ಜನ್ಮಜನ್ಮಾಂತರದಲ್ಲಿ ಸಹ ಮಾಡಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ.

ನನಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ವಿರೋಧವಾಗಿ ಆಚರಣೆ ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಪುನೀತನಾಗುತ್ತೇನೆ. ನೀವು ನನ್ನ ದೋಷಗಳನ್ನು ಎಷ್ಟು ಜರಿದರೂ ನಿಮ್ಮಂಥ ಧರ್ಮಾತ್ಮರ ಮತ್ತು ಹಿತಕರ್ತರ ದರ್ಶನದಿಂದ ನಾನು ಕೃತಾರ್ಥನಾದೆನೆಂದು ಸಂತೋಷಪಡುತ್ತೇನೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ ನಾನು ನಿಮಗೆ ಸಾಷ್ಟಾಂಗ ಪ್ರಣಾಮಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ದಯಮಾಡಿ ನನ್ನ ಸರ್ವ ಅಪರಾಧಗಳನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಬೇಕು.

ಹೀಗಂದು ಸುಶೀಲರಾಯನ ಕಾಲಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತಾನೆ.

- ಸುಶೀಲರಾವ : ವಿಲಾಸಾ, ಏಳು, ಏಳು, ನಿನ್ನ ಅಪರಾಧಗಳನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಿದ್ದೇನೆ.
- ವಿಲಾಸರಾವ : ಧನ್ಯ. ಧನ್ಯ. ನಿಮ್ಮ ಉಪಕಾರಗಳನ್ನು ನಾನು ಎಷ್ಟು ಕೊಂಡಾಡಿದರೂ ಕಡಿಮೆ.
- ಸುಶೀಲರಾವ : ಪ್ರಿಯ ಪುತ್ರನೇ! ನಿನಗೆ ಪ್ರೇಮಾಲಿಂಗನವನ್ನು ಕೊಡಲಿಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಕೈಗಳು ಹಾತೊರೆಯುತ್ತವೆ; ಬೇಗನೆ ಇತ್ತ ಕಡೆಗೆ ಬಾ.
ಇಬ್ಬರೂ ಅಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.
- ಲಾವಣ್ಯವತಿ : ಮೋಹಿನೀ ಮುಂದೆ ಬಾ, ನಾಚಿಕೊಂಡು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಯಾಕೆ ನಿಲ್ಲುತ್ತೀ?
- ಶ್ರೀಪತರಾವ : (ಸುಶೀಲರಾಯನಿಗೆ) ನನ್ನ ಮಗಳಾದ ಮೋಹಿನಿಯು ಬಹಳ ವಿನಯಶಾಲಿಯು! ಇವಳ ಸದ್ಗುಣವು ಯಾರಿಗೂ ಬಾರದು! ಚಂದ್ರನನ್ನು ಕಂಡ ಕೂಡಲೆ ಚಕ್ರವಾಕ ಪಕ್ಷಿಗೆ ಅನಂದವಾಗುವಂತೆ ನನ್ನ ಮಗಳಿಗೆ, ತನ್ನ ದುರ್ಯಸನಕ್ಕೆ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪ ಹೊಂದಿದ ವಿಲಾಸನನ್ನು ಕಂಡು ಅನಂದವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆದಕ್ಕೆ ಅವಳ ಮುಗುಳು ನಗೆಯೇ ಸಾಕ್ಷಿಯು. ಶ್ರೀಹರಿಯ ಕೃಪೆಯಿಂದ ಅವರಿಬ್ಬರ ಲಗ್ನವನ್ನು ಬೇಗ ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟರೆ ನಮ್ಮಿಬ್ಬರಿಗೂ ಸಂತೋಷವಾಗುವದು. ಇದಲ್ಲದೆ ನಾವೂ ನೀವೂ ಜೀವದ ಗೆಳೆಯರಿರುವದರಿಂದ ನಮ್ಮ ನಿಮ್ಮೊಳಗೆ ಆಸ್ತತ್ವವು ಆಗುವದು ವಿಹಿತವು.
- ಸುಶೀಲರಾವ : ಮಿತ್ರಾ, ವಿಲಾಸನ ಪ್ರೇಮನಾದರೂ ಮೋಹಿನಿಯ ಮೇಲೆ ಗುಂಟೆಂದು ನಾನು ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಅಂದ ಮೇಲೆ ನಿನ್ನ ಅಪೇಕ್ಷೆಗೆ ಅನುಸರಿಸಿ ಈ ಮಂಗಳ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಬೇಗನೇ ಸಾಂಗ ಮಾಡೋಣ.

ಲಾವಣ್ಯವತಿ : ವೋಹಿನೀ, ಈಗಾದರೂ ನಿನಗೆ ಸಂತೋಷವಾಯಿತೋ. ಇಲ್ಲೋ?

ಮೋಹಿನೀ : ನಾನೇನೂ ಈಗ ಹೇಳಲಾರೆ. ಅವರನ್ನೂ ಕುಚೇಷ್ಟಿತೆಯನ್ನೂ ವಿಚಾರಿಸಿದರೆ ತಿಳಿದೀತು.

ಸುಶೀಲರಾವ : ಕುಚೇಷ್ಟಿತೆಯ ವರ್ತಮಾನವು ಇಲ್ಲಿ ಯಾತಕ್ಕೇ?

ಮನೋಹರರಾವ : (ಅವಸರದಿಂದ ಮುಂದರಿಸಿ) ನನಗೆ ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಮಾತಾಡುವ ಕಾರಣವಿಲ್ಲ; ಆದರೂ ನ್ಯಾಯ ಬುದ್ಧಿಯು ನನಗೆ ಒತ್ತಾಯ ಪಡಿಸುವದರಿಂದ, ನೀವು ಕುಚೇಷ್ಟಿತೆಯನ್ನು ಕರೆಸಿ ಮೊದಲು ವಿಚಾರಿಸತಕ್ಕದ್ದೆಂದು ನಾನು ಸೂಚಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಕೋಣೆಯ ಬಾಗಿಲವನ್ನು ತೆರೆಯುತ್ತಾನೆ.

ಶ್ರೀಪತರಾವ : (ನಗುತ್ತ) ಇಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ತಂಜಾವರದ ಕುಲೀನ ಸ್ತ್ರೀಯಳು ಬಂದಳು! ಮನೋಹರನ ಮನೆಯೊಳಗೆ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ತಂಜಾವರದ ಕುಲೀನ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಕೂತಿರುವಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ!

ಕುಚೇಷ್ಟಿತಾ : (ಹೊರಗೆ ಬಂದು) ಕೃತಘ್ನನಾದ ವಿಲಾಸ! ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ವಂಚಿಸಿ ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತೀ? ಯಾರನ್ನು ಲಗ್ನ ಮಾಡಿ ಕೊಳ್ಳುತ್ತೀ?

ವಿಲಾಸರಾವ : (ನಗುತ್ತ) ಕಕ್ಕನೇ! ಇದು ನಿನ್ನ ಯುಕ್ತಿ ಚಾತುರ್ಯಗಳಿಂದ ಕಲ್ಪಿತವಾದ ಪ್ರಯೋಗವು ಅಲ್ಲವಷ್ಟೆ? ಯಾಕಂದರೆ ಇವಳು ಮಾತಾಡುವ ಮಾತಿನ ಅರ್ಥವೇ ನನಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಲೊಲ್ಲದು.

ಮನೋಹರರಾವ : ಕುಚೇಷ್ಟಿತೆಯ ಮಾತಿನ ಸತ್ಯತನದ ಬಗ್ಗೆ ಒಬ್ಬ ಸಾಕ್ಷಿದಾರ ಳಿದ್ದಾಳೆ. ಅವಳನ್ನು ಕರೆಸಿ ನೀವು ವಿಚಾರಿಸತಕ್ಕದ್ದು.

ಶ್ರೀಪತರಾವ : ರಾಮಾ, ಬಹಳ ಮಾಡಿ ಆ ಸಾಕ್ಷಿದಾರಳು ಕುಟಿಲೆಯೇ ಇರ ಬಹುದು, ಅವಳು ನಮ್ಮ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿಯೇ ಕೂತಿರಬಹುದು. ಹೋಗಿ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಾ.

ರಾಮನು ಹೋಗಿ ಕುಟಿಲೆಯನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಾನೆ.

ರಾಮ : ಬಹಳ ಮಾಡಿ ಇವಳ ಸಾಕ್ಷಿಯು ಬೇಕಾದೀತೆಂದು ನಾನು ಇವ ಳನ್ನು ಸಂಗಡಲೇ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದೆ. ಕುಚೇಷ್ಟಿತೆಯ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಇವಳು ಸಾಕ್ಷಿ ನುಡಿಯುತ್ತಾಳೆ. ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳಿರಿ.

ಕುಟಿಲೆ : ವಿಲಾಸನು ತನ್ನನ್ನು ಪುನರ್ವಿವಾಹ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ನಚನ ಕೊಟ್ಟಿರುತ್ತಾನೆಂದು ಸುಳ್ಳು ಹೇಳಲಿಕ್ಕೆ ನನಗೆ ಕುಚೇಷ್ಟಿತೆಯು ಕಲಿಸಿದ್ದಾಳೆ. ಇಷ್ಟೇ ನನಗೆ ಗೊತ್ತದೆ; ಹೆಚ್ಚಿನದೇನೂ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ.

- ಶ್ರೀಪತರಾವ : ಕುಟಿಲೇ! ಲಾವಣ್ಯವತಿಯು ವಿಲಾಸನಿಗೆ ಬರೆದ ಪತ್ರದ ಸಂಬಂಧ ವಾಗಿ ನನಗೆ ಏನು ಗೊತ್ತದೆ?
- ಕುಟಿಲೆ : ಕುಚೇಷ್ಟಿತೆಯು ನನಗೆ ಈ ಸುಳ್ಳು ಪತ್ರವನ್ನು ಬರೆದು, ನಿಮ್ಮ ಕೈಗೆ ಸಿಗುವಂತೆ ನಿಮ್ಮ ಮನೆಯೊಳಗೆ ವೈದಿಡಲಿಕ್ಕೆ ತಿಳಿಸಿದ್ದರಿಂದ ನಾನು ಅದರಂತೆ ಮಾಡಿದೆನು.
- ಶ್ರೀಪತರಾವ : ಇದರಲ್ಲಿ ಕುಚೇಷ್ಟಿತೆಯ ಉದ್ದೇಶವೇನಿತ್ತು!
- ಕುಟಿಲೆ : ಕುಚೇಷ್ಟಿತೆಯ ಮನಸ್ಸಿನೊಳಗೆ ತನ್ನನ್ನು ವಿಲಾಸರಾಯನು ಪುನರ್ವಿವಾಹ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಿತ್ತು. ಆದರೆ ವಿಲಾಸನಿಗೂ ಮೋಹಿನಿಗೂ ಬಹಳ ಪ್ರೇಮವಿದ್ದದರಿಂದ ಮೋಹಿನಿಯನ್ನು ನೀವು ವಿಲಾಸರಾಯನಿಗೆ ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಡಬಾರದೆಂದು ನಿಮ್ಮ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕೆಡಿಸುವದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಈ ಸುಳ್ಳು ಪತ್ರವನ್ನು ಬರೆಯಲಿಕ್ಕೆ ನನಗೆ ತಿಳಿಸಿದ್ದಳು.
- ಶ್ರೀಪತರಾವ : ಅಹಹಾ! ಈಗ ಎಲ್ಲಾ ನನಗೆ ತಿಳಿದಂತಾಯಿತು. ನನ್ನ ಪ್ರಿಯ ಅರ್ಧಾಂಗಿಯ ಮೇಲೂ ವಿಲಾಸನ ಮೇಲೂ ನಾನು ಸುಮ್ಮನೇ ಸಿಟ್ಟಾಗಿದ್ದೆನು. ಇದಕ್ಕೆ ಈಗ ನನಗೆ ಪೂರ್ಣ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪವಾಯಿತು.
- ಕುಚೇಷ್ಟಿತಾ : ಕುಟಿಲೇ, ನೀನು ಸಹಾ ನನಗೆ ಘಾತ ಮಾಡಿದೆಯಾ? ದುಷ್ಟೀ, ನಿನ್ನ ಮೇಲೆ ನಾನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ವಿಶ್ವಾಸವಿಟ್ಟಿದ್ದೆ; ಆದರೆ ನೀನು ನನ್ನ ಎಲ್ಲ ಕಪಟ ಕೃತ್ಯಗಳನ್ನು ಹೊರಗೆಡವಿದೆಯಾ?
- ಕುಟಿಲೆ : ಕುಚೇಷ್ಟಿತೇ, ಸುಳ್ಳು ನುಡಿಯಲಿಕ್ಕೆ ನೀನು ಕೊಟ್ಟ ಹಣಕ್ಕಿಂತಲು ಸತ್ಯ ನುಡಿಯಲಿಕ್ಕೆ ನನಗೆ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಹಣವು ದೊರಕಿರುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಇದರಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಉಪಾಯವೇನದೆ?
- ಕುಚೇಷ್ಟಿತಾ : (ದುಃಖದಿಂದ) ನಾನು ರಚಿಸಿದ ವ್ಯೂಹವು ನಾಶವಾಗಿ ಹೋಯಿತು. ಕುಟಿಲೇ, ನನ್ನ ಮರಗು ನಿನ್ನ ಸೆರಗಿನೊಳಗೆ ಕಟ್ಟಿರಲಿ!
ಹೀಗೆ ಶಾಪಿಸಿ ಹೋಗಲು ದುಕ್ಕಳಾಗುತ್ತಾಳೆ.
- ಲಾವಣ್ಯವತಿ : ಕುಚೇಷ್ಟಿತೇ, ಸ್ವಲ್ಪ ತಡಿ. ನಿನ್ನ ಮುತ್ತ ಕುಟಿಲೆಯ ಉಪಕಾರಗಳು ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಬಹಳಾದವು! ನನ್ನ ಹೆಸರಿನಿಂದ ವಿಲಾಸರಾಯನಿಗೂ, ವಿಲಾಸರಾಯನ ಹೆಸರಿನಿಂದ ನನಗೂ ನೀವಿಬ್ಬರೂ ಸುಳ್ಳು ಪತ್ರಗಳನ್ನು ಬರೆದು ಕಲ್ಯಾಣ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡಿರಿ. ಆದ್ದರಿಂದ ನೀವಿಬ್ಬರೂ ನನ್ನ ನಮಸ್ಕಾರಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಿರಿ.(ಕೈ ಮುಗಿಯುತ್ತಾಳೆ.) ಹಾಗೂ ನಿಂದಾಪ್ರಸಾರಕ ಮಂಡಳಿಯ ಸಭಾಸದರು

ಮೊದಲಾದ ಯಾವತ್ತೂ ನಿನ್ನ ಸಖಿಯರಿಗೆ ನನ್ನ ನಮಸ್ಕಾರಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸು. ಆ ಮಂಡಳಿಯ ಸಭಾಸದ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ನಾನು ಈಗ ರಾಜೀನಾಮೆಯನ್ನು ಕೊಡುತ್ತೇನೆ. ನೀನು ಅಧ್ಯಕ್ಷರು ವದರಿಂದ ನನ್ನ ರಾಜೀನಾಮೆಯನ್ನು ದಯಮಾಡಿ ಸ್ವೀಕಾರ ಮಾಡು. ಸಭ್ಯ ಜನರ ಅವಮಾನ ಮಾಡುವಂಥ ನಿಂದೋಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಅಡುವ ಉದ್ಯೋಗವು ನನ್ನ ಕಡೆಯಿಂದ ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಸರ್ವಥಾ ಆಗಲಾರದು. ಆದ್ದರಿಂದ ನಿಮ್ಮ ಮಂಡಳಿಯಿಂದ ದೊರಕಿದ ಬಹುಮಾನದ ಸಂದನ್ನು ತಿರಿಗಿ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ. ಅದನ್ನು ತಕ್ಕೊಂಡು ನಿಮ್ಮ ಮಂಡಳಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸು!

ಕುಚೇಷ್ಟಿತಾ : ನೀನು ಸಹ ಬಹಳ ಬಾಯಿ ಬಿಡಹತ್ತಿದಿ! ಇದು ವಿಹಿತವಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ಗಂಡನು ಬಹಳ ವರ್ಷ ಬದುಕಿ ನಿನ್ನನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಬಾಳುವೆ ಮಾಡಲಿ!

ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಹೋಗುತ್ತಾಳೆ.

ಶ್ರೀಪತರಾವ : ರಾಕ್ಷಸಿಯು ಎಷ್ಟು ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಹೋದಳು!

ಲಾವಣ್ಯವತಿ : ಅವಳು ಬಹಳ ಮತ್ಸರಿಯು.

ಶ್ರೀಪತರಾವ : ಅವಳು ಹೋಗುಹೋಗುವಾಗ್ಗೆ ಮಾಡಿದ ಅತೀರ್ವಾದವು ಮಂಗಲಕರವಾಗಿದೆ.

ಲಾವಣ್ಯವತಿ : ಹೌದು.

ಸುಶೀಲರಾವ : (ಮನೋಹರನಿಗೆ) ನೀನು ಇನ್ನೇನು ಹೇಳುವುದೆ ?

ಮನೋಹರರಾವ : ನನಗೇನೂ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲದು. ಕುಚೇಷ್ಟಿತೆಯು ನಿಮ್ಮೆಲ್ಲರಿಗೆ ವಂಚಿಸುವದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಕುಟಿಲೆಗೆ ಸುಳ್ಳು ನುಡಿಯಲಿಕ್ಕೆ ಹೇಳಿದಳೆಂದು ಕೇಳಿ ನನಗೆ ಅಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತು! ಆದರೂ ಅವಳೊಬ್ಬಳನ್ನೇ ಬಿಟ್ಟರೆ ನನ್ನ ತಮ್ಮನ ಮೇಲೆ ಸೇಡು ತೀರಿಸಿಯಾಳು! ಆದ್ದರಿಂದ ನಾನೂ ಅವಳ ಸಂಗಡ ಹೊರಟು ಹೋಗುತ್ತೇನೆ.

ಹೋಗುತ್ತಾನೆ.

ಶ್ರೀಪತರಾವ : (ನಗುತ್ತಾ) ಇವನು ತನ್ನ ನೈತಿಕ ಗುಣವನ್ನು ಕಡೆತನಕ ಬಿಡುವವನಲ್ಲ !

ಸುಶೀಲರಾವ : ಮನೋಹರನು ಕುಚೇಷ್ಟಿತಾ ವಿಧವೆಯನ್ನು ಪುನರ್ವಿವಾಹ ಮಾಡಿಕೊಂಡರೆ ನೆಟ್ಟಗಾಗುವದು! ನಾಗನಾಗಿನಿಯರ ಲಗ್ನವಾದಂತೆ ಆಗುವದು !!

ರಾಮ : ಇನ್ನು ಕುಟಿಲೆಯ ಕೆಲಸವು ತೀರಿ ಹೋಯಿತು. ಅವಳು ಮನೆಗೆ ಹೋಗಲಿ.

ಕುಟಿಲೆ : (ಎಲ್ಲರಿಗೆ ಒಟ್ಟಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ) ನನ್ನಿಂದ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಅದ ಅಪರಾಧಗಳನ್ನು ನೀವೆಲ್ಲರೂ ಕ್ಷಮಿಸಬೇಕು.

ಶ್ರೀಪತರಾವ : ಅಡ್ಡಿ ಇಲ್ಲ. ನೀನು ಸತ್ಯವಾದ್ದನ್ನು ನುಡಿದು ನಿನ್ನ ಹಿಂದಿನ ಪಾಪವನ್ನು ಕಳಕೊಂಡಿ.

ಕುಟಿಲೆ : ಇದನ್ನು ದಯಮಾಡಿ ಯಾರ ಮುಂದೂ ತಿಳಿಸಬಾರದು.

ಶ್ರೀಪತರಾವ : ಸತ್ಯ ಮಾತಾಡಿದ್ದಕ್ಕೆ ನೀನು ನಾಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿಯಾ ?

ಕುಟಿಲೆ ! ರಾಯರೇ! ನನ್ನ ಜೀವನವು ಚಾಡಿ ಹೇಳುವದರಿಂದಲೂ ಜಗಳ ಹೆಚ್ಚುವದರಿಂದಲೂ ಸುಳ್ಳು ಮಾತಾಡುವದರಿಂದಲೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ನಾನು ಸತ್ಯ ಮಾತಾಡಿ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತನದಿಂದ ನಡೆದೇನೆಂದು ಜನರೊಳಗೆ ಗೊತ್ತಾದರೆ ನನ್ನನ್ನು ಯಾರೂ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಕರೆಯಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ!

ಎಲ್ಲರೂ ನಗುತ್ತಾರೆ.

ಶ್ರೀಪತರಾವ : (ನಗುತ್ತ) ಒಳ್ಳೆದು, ನಾನು ನಿನ್ನ ಸತ್ಯತನದ ಸ್ತುತಿಮಾಡಿ, ನಿನ್ನ ಮೇಲೆ ಸತ್ಯಮಾತಾಡಿದ ಅಪನಾದವನ್ನು ಹೊರಿಸುವದಿಲ್ಲ ! ಚಿಂತೆ ಮಾಡದೆ ಹೊರಟು ಹೋಗು. (ಕುಟಿಲೆಯು ಹೋಗುತ್ತಾಳೆ.) ಇವಳು ಮಹಾ ಠಕ್ಕೆ ಇರುತ್ತಾಳೆ ! ರಾಮಾ, ನಾನು ನಿನ್ನ ಅತ್ತಿಗೆಗೆ ಈ ವಿಶೇಷಣವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ಅಸಮಾಧಾನಪಡಬೇಡ.

ರಾಮ : ಸ್ವಾಮಿ, ಗುಣಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂಥ ಹೆಸರು ಬರುವದು; ಅದರಲ್ಲೇನು?

ಲಾವಣ್ಯವತಿ : (ಮೋಹಿನಿಯ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಿ) ಮೋಹಿನೀ, ವಿಲಾಸರಾಯನ ಮೇಲೆ ಕುಚೇಷ್ಟಿತೆಯ ಸಂಬಂಧವಾಗಿ ನೀನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡ ಸಂಶಯವು ಬೈಲಾಯಿತು. ಇನ್ನು ವಿಲಾಸನನ್ನು ಲಗ್ನ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವದಕ್ಕೆ ನಿನ್ನ ಸಮ್ಮತಿಯುಂಟಷ್ಟೇ ?

ಮೋಹಿನಿ : ಮಾತಾಪಿತೃಗಳ ಆಜ್ಞೆಯು ನನಗೆ ಶಿರಸಾಮಾನ್ಯವಿರುತ್ತದೆ. (ತಲೆಬಾಗಿ ಸಿ ಎರಡೂ ಕೈಗಳಿಂದ ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತಾಳೆ.)

ಸುಶೀಲರಾವ : ಗೋತ್ರೈಕ್ಯದ ಸಂಶಯವಂತೂ ಇಲ್ಲ. ಅಂದ ಮೇಲೆ ನಾಳೆ ಮುಹೂರ್ತವು ನೆಟ್ಟಗದೆ; ಲಗ್ನ ಮಾಡಿಬಿಡೋಣ.

ಶ್ರೀಪತರಾವ }
ಲಾವಣ್ಯವತಿ } : ಹಾಗೇ ಆಗಲಿ. ಆನಂದವು! ಆತ್ಮಾನಂದವು !!
ರಾಮ }

ಬಹಳ ವೈದಿಕರನ್ನು ಕರೆಸಿ ಊರೊಳಗಿನ ಸಭೆ ಸ್ಥಿತಿಪುರುಷರ ಸಮಕ್ಷಮವೇದೋಕ್ತ ಲಗ್ನ ಮಾಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹೊರಗೆ ಮಂಗಳವಾದ್ಯವು ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ವೈದಿಕರು ಮಂಗಳಾಷ್ಟಕಗಳನ್ನು ಆನಂದಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೂ ಎಲ್ಲರೂ ವಧುವರರ ಮೇಲೆ ಅಕ್ಷತೆಯನ್ನು ಒಗೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಲಗ್ನವಾದ ತರುವಾಯ ವೈದಿಕರು ಹೋಗಿ, ವಧುವರರೂ ಸುಶೀಲ ರಾಯನೂ ಶ್ರೀಪತರಾಯನೂ ಲಾವಣ್ಯವತಿಯೂ ರಾಮನೂ ಸಂತು ಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

- ಸುಶೀಲರಾವ : (ವಿಲಾಸನ, ಮತ್ತು ಮೋಹಿನಿಯ ತಲೆಯನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕೆ ಎತ್ತಿ)
ನೀವಿಬ್ಬರೂ ಸೌಖ್ಯದಿಂದ ಬಹಳ ದಿವಸ ಬದುಕಿ ಆಸ್ವಪುತ್ರ ರನ್ನೂ ಅಷ್ಟೈಶ್ವರ್ಯವನ್ನೂ ದಿಂಗಳತ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನೂ ಪಡೆಯಿರಿ. ಇದೇ ನನ್ನ ಆಶೀರ್ವಾದವು.
- ಶ್ರೀಪತರಾವ : (ವಧುವರರ ಮೇಲೆ ಕೈ ಎತ್ತಿ) ನಾನೂ ಲಾವಣ್ಯವತಿಯೂ ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಎಷ್ಟು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಇರಬೇಕೆಂದು ಆಸೆಪಟ್ಟೇವೋ ಅಷ್ಟು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ನೀವು ಉಭಯತರೂ ಇರಿ. ಇದೇ ನನ್ನ ಆಶೀರ್ವಾದವು.
- ವಿಲಾಸರಾವ : ಮಿತ್ರಾ, ರಾಮಾ! ಈ ಹೊತ್ತು ನಮ್ಮ ಲಗ್ನವನ್ನು ನೋಡಿ ನಿನಗೆ ಬಹಳ ಆನಂದವಾದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಆನಂದದ ಗಾಳಿಯು ನಿನ್ನ ಮೈಯೊಳಗೆ ತುಂಬಿರುವುದರಿಂದ ನೀನು ಒಂದು ಕಡೆಗೆ ಕಾಲೂರಿ ನಿಲ್ಲಲೊಲ್ಲ! ನಿನ್ನ ಕಂಠವು ಆನಂದದಿಂದ ತುಂಬಿ ಹೋಗಿರುವುದರಿಂದ ನಿನ್ನ ಬಾಯಿಂದ ಮಾತುಗಳೇ ಹೋರಬೀಳಲೊಲ್ಲವು! ಲಗ್ನದೊಳಗೆ ಓಡಾಡಿ ನೀನು ದಣಿದಿರಬಹುದು. ಇತ್ತ ಕಡೆಗೆ ಬಾ. ಸ್ವಲ್ಪ ವಿಶ್ರಾಂತಿಯನ್ನು ಹೊಂದು. ನಿನ್ನ ಉಪಕಾರಗಳು ನನ್ನ ಮೇಲೆ ವಿಶೇಷವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಇವುಗಳನ್ನು ನಾನು ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಹ್ಯಾಗೆ ತೀರಿಸಲಿ?
- ಸುಶೀಲರಾವ : ವಿಲಾಸಾ. ಹೌದೌದು. ರಾಮನು ಅಂಥವನೇ! ಅವನ ಉಪಕಾರಗಳನ್ನು ನೀನು ಎಂದಿಗೂ ಮರೆಯಲಾಗದು.
- ರಾಮ : “ಸೇವ್ಯಸೇವಕಭಾವ”ವನ್ನು ಲಕ್ಷ್ಯದಲ್ಲಿತಂದು ಯಥಾನುಶಕ್ತಿಯಿಂದ ನಾನು ನಿಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಚರಣ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡಿರುತ್ತೇನೆ. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ನನಗೆ ನೀವು ಗೌರವವನ್ನು ಮಾಡುವ ಕಾರಣವಿಲ್ಲ. ವಧುವರರು ಸೌಖ್ಯದಿಂದಲೂ ಮರ್ಯಾದೆಯಿಂದಲೂ ಬಹುಕಾಲ

ಜೀವಿಸಿದರೆ ನಾನು ಈಗ ಮಾಡಿದ ಅಲ್ಪ ಸೇವೆಯು ಸಾರ್ಥಕವಾಯಿತೆಂದು ನಂಬುವೆನು.

ಸುಶೀಲರಾವ : ವಿಲಾಸಾ, ನೀನು ಸನ್ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಹಿಡಿಯದೆ ಇರಲಾರಿ ಎಂದು ರಾಮನು ನನಗೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಧೈರ್ಯ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವನ ಆಶೆಯನ್ನು ತೃಪ್ತಬಡಿಸಿ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿ ನಮ್ಮೆಲ್ಲರಿಗೆ ಅನಂದವನ್ನು ಒಂಟು ಮಾಡು.

ಶ್ರೀಪತರಾವ : ರಾಮಾ ! ಪ್ರತಿನಿತ್ಯ ಕಲಹ ಮಾಡಿ ದುಃಖಾಗ್ನಿಯಿಂದ ಸಂಕಟ ಪಡುತ್ತಿದ್ದ ನನಗೂ ನನ್ನ ಸತಿಗೂ ನೀನು ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳಿ ನಮ್ಮ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಸೌಖ್ಯವನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿದಿ. ಇದರಿಂದ ನಿನ್ನ ಉಪಕಾರವು ನಮ್ಮ ಮೇಲೂ ವಿಶೇಷವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ರಾಮಾ, ಇಂದಿನಿಂದ ನೀನು ನನಗೆ ಮಿತ್ರನು; ಸೇವಕನಲ್ಲ. (ರಾಮನಿಗೆ ಅಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.)

ಲಾವಣ್ಯವತಿ : ಹೌದೋದು. ರಾಮನ ಉಪಕಾರಗಳನ್ನು ಮರೆಯಲಾಗದು.

ರಾಮ : ನಿಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಪ್ರೇಮವನ್ನು ನೋಡಿ ನಾನು ಧನ್ಯನಾದೆನು.

ಸುಶೀಲರಾವ : ಬಾ ! ರಾಮಾ, ನಿನ್ನ ಸದ್ಗುಣಗಳು ನನಗೆ ಮುಂಜಿನಿಂದಲೇ ಚನ್ನಾಗಿ ಗೊತ್ತಿರುತ್ತವೆ. ನೀನೇ ನನ್ನ ಮಗನ ದುರ್ನಡತೆಗಳನ್ನು ತಿದ್ದಿ ಅವನನ್ನು ಸನ್ಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ ತಂದಿರುತ್ತೀ. ಹಾಗೂ ನನಗೆ ನನ್ನ ಮಕ್ಕಳ ಸತ್ಯ ಪರಿಷ್ಕೆಯ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಿರುತ್ತೀ. ಇದಲ್ಲದೆ ನನ್ನ ಮಿತ್ರನಾದ ಶ್ರೀಪತರಾಯನಿಗೂ ಅವನ ಪತ್ನಿಯಾದ ಲಾವಣ್ಯವತಿಗೂ ಯೋಗ್ಯ ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳಿ ಅವರ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯದಿಶೆಯನ್ನು ತೋರಿಸಿ ಕೊಟ್ಟಿರುತ್ತೀ. ಆದ್ದರಿಂದ ನಿನ್ನಂಥ ಸದ್ಗುಣಿಗೆ ಪ್ರೇಮಾಲಿಂಗನ ಮಾಡದೆ ಇರಲಿಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಒಡಂಬಡಲೋಲ್ಲದು. ನೀನು ನಮ್ಮ ಸನ್ನಿಹಿತನು. ನಿನ್ನ ಯೋಗ್ಯತೆಯು ಬಹಳ ದೊಡ್ಡದದೆ. ನಾನಂತೂ ಪೆನಶನ್ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಂದಿರುತ್ತೇನೆ. ನೀನೂ ನಾನೂ ಶ್ರೀಪತರಾಯನೂ ಮಿತ್ರರಂತೆ ನಡೆದು ವಾರ್ಧಿಕ್ಯದ ದಿನಸಗಳನ್ನು ಸೌಖ್ಯದಿಂದ ಕಳೆಯುವಾ. (ಅಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.)

ಶ್ರೀಪತರಾವ : ಆನಂದವು ! ಆನಂದವು !

ರಾಮ : ನಿಮ್ಮ ಅಜ್ಜೆಯು ನನಗೆ ಶಿರಸಾಮಾನ್ಯವದೆ.

- ಮೋಹಿನೀ : (ಲಾವಣ್ಯವತಿಗೆ) ಮಾತೇ, ನಿನ್ನ ಉಪಕಾರಗಳನ್ನು ನಾನು ಜನ್ಮ ಜನ್ಮಾಂತರದಲ್ಲಿ ಮರೆಯಲಾರೆನು. ನೀನು ನನ್ನ ಸೌಖ್ಯಕ್ಕಾಗಿಯೂ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕಾಗಿಯೂ ನಿನ್ನ ಒಡಹುಟ್ಟಿದ ಮಕ್ಕಳಿಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಶ್ರಮವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿ. ನಿನಗೆ ಸನ್ನಂಥ ಹೆಣ್ಣು ಮಗಳು ಮುಂದಿನ ವರ್ಷ ತುಂಬುವದರೊಳಗಾಗಿಯೇ ಹುಟ್ಟಲಿ! ಅಂದರೆ ತಂಗಿಯ ನೆತ್ತಿಗೆ ಎಣ್ಣೆ ಹಚ್ಚಿ ಎರೆಯಲಿಕ್ಕೆ ನಿತ್ಯ ಸಾಯಂಕಾಲಕ್ಕೆ ನಾನು ತಪ್ಪದೇ ಬರುವೆನು.
- ಲಾವಣ್ಯವತಿ : (ನಗುತ್ತಾ) ಸಾಕು ಬಿಡೇ! ನನ್ನ ಕೂಸನ್ನು ಎರೆಯಲಿಕ್ಕೆ ಬರುವ ವೇಳೆಗೆ ನಿನ್ನ ಕೂಸು ತೊಟ್ಟಿಲದಲ್ಲಿ ಆಳಲಿಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿದರೆ ಹ್ಯಾಗೆ ಮಾಡುವಿ ?
- ಮೋಹಿನೀ : (ತಲೆ ಕೆಳಗೆ ಮಾಡಿ ನಗುತ್ತಾ) ಅಬಚೇ, ಹಾಗೆ ಅದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣ ದೇವರಿಗೆ ಅಭಿಷೇಕ ಮಾಡಿಸಿ ನಂದಾದೀಪವನ್ನು ಹಚ್ಚುತ್ತೇನೆ.
- ರಾಮ : ಯಾಕೆ; ವಿಲಾಸಾ ? ನಾನು ರಾಯರಿಗೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ಇನ್ನು ನಡಿಯುತ್ತಿಯೋ ಇಲ್ಲೋ ?
- ವಿಲಾಸರಾವ : ಇದಕ್ಕೆ ಸಂಶಯವ್ಯಾಕೆ ? ಸುಶೀಲರಾಯರಂಥ ಧರ್ಮಾತ್ಮರು, ನಿನ್ನಂಥ ಸನ್ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕನು, ಶ್ರೀಪತರಾಯರಂಥ ಹಿತಚಿಂತಕರು, ಮೋಹಿನಿಯಂಥ ಸುಶೀಲ ಪತ್ನಿಯು ನನಗೆ ಇರುತ್ತಿರಲು ನಾನು ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ಸಹಾ ದುಷ್ಟರ ನೆರಳಿಗೆ ನಿಲ್ಲಲಾರೆನು. ಮರಾ ಚಾರವಂತೂ ಹೇಳ ಹೆಸರಿಲ್ಲದೆ ಎಂದೋ ಹೊರಟು ಹೋಯಿತು !
- ಸುಶೀಲರಾವ }
ವಿಲಾಸರಾವ } : ಆನಂದವು ! ಆನಂದವು !
ರಾಮ }

ಎಲ್ಲರೂ ಹೊರಟು ಹೋಗುತ್ತಾರೆ.

ಕರ್ನಾಟಕ ವಿದ್ಯಾವರ್ಧಕ ಸಂಘ, ಧಾರವಾಡ

೧೫ ಪುಸ್ತಕಗಳ ಪ್ರಕಟಣೆ

೧	ಪಂಡಿತರಾಜ ಜಗನ್ನಾಥ	...	೫-೦೦
೨	ಕನ್ನಡಿಗರ ಜನ್ಮಸಾರ್ಥಕತೆ	...	೫-೦೦
೩	ಕರ್ನಾಟಕ ನರಕಾಸುರ ವಿಜಯ ವ್ಯಾಯೋಗಂ	...	೪-೦೦
೪	ಕರ್ನಾಟಕ ಕಥಾಸರಿತ್ಸಾಗರ	...	೬-೦೦
೫	ಶೌರ್ಯಸಾಗರ	...	೬-೦೦
೬	ಕನ್ನಡಮಾತು ತಲೆಯೆತ್ತುವ ಬಗೆ	...	೩-೦೦
೭	ಕಾಲಿದಾಸ ಚರಿತ್ರ	...	೬-೦೦
೮	ಕರ್ನಾಟಕ ಯಯಾತಿ ನಾಟಕಂ	...	೮-೦೦
೯	ಮೋಹಿನೀ ಅಥವಾ ನಂದಕರ ನಡವಳಿ	...	೧೦-೦೦
೧೦	ಭಾರತೀಯ ವಿದುಷಿಯರು	...	೮-೦೦
೧೧	ಶ್ರೇಯಃಸಾಧನ	...	೮-೦೦
೧೨	ಗೃಹವೈದ್ಯಕವು	...	೮-೦೦
೧೩	ಇಸೋಪನ ಚರಿತ್ರ	...	೩-೦೦
೧೪	ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯ ಸ್ವಾಮಿಗಳು	...	೧೦-೦೦
೧೫	ನರಗುಂದದ ಬಂಡಾಯ	...	೧೦-೦೦

